

S P E C V L V M
A V R E V M
O P I N I O N V M C O M M V N I V M
C O N T R A C O M M V N E S.

IN QVO NON TANTVM OCTINGENTARVM
Quæstionum Practicarum, in Iure Canon. Ciuili & Regio repertarum
*Resolutiones, ad Contractus, Vltimas Voluntates, Delicta & Iudiciorum
Ordinem spectantes:*

Sed etiam ex oppositione, diuersarum Communium Opinionum, quænam ex illis
MAGIS COMMVNIS, & in foro receptior sit, ad viuum cernere licet.

*Opus tam Iudicibus ipsis, quam causarum patronis, atque omnibus in foro versantibus valde neces-
sarium, & in Germania antehac nunquam visum.*

A V C T O R E H I E R O N Y M O D E C A E V A L L O S
Hispano, Iuris vtriusque Licentiato, & insigni Regiæ ciuitatis Toletanæ Aduocato.
Cum gemino Indice, vno Quæstionum, altero rerum & materiarum copiosissimo.

T O M V S S E C V N D V S.

V E N E T I I S, M D C I I I I.

Apud Societatem Minimam.

P E C V L V M
A V R V M

PRINCEPS COMMUNITATIS
CONTRA A. COMITATUM

GOVERNANTVM ET CENTVM

PRINCIPALIVM ET CENTVM

PRINCIPALIVM ET CENTVM

PRINCIPALIVM ET CENTVM

PRINCIPALIVM ET CENTVM

PRINCIPALIVM ET CENTVM

PRINCIPALIVM ET CENTVM

PRINCIPALIVM ET CENTVM

PRINCIPALIVM ET CENTVM

PRINCIPALIVM ET CENTVM

PRINCIPALIVM ET CENTVM

PRINCIPALIVM ET CENTVM

PRINCIPALIVM ET CENTVM

PRINCIPALIVM ET CENTVM

PRINCIPALIVM ET CENTVM

V E N E T I S . M D C I I I

Apud Societatem Ministrum.

ILLVSTRISSIMO DOMINO
CARDINALI
D. FERDINANDO NINNO
DE GVEVARA,

Præsidi Generalis Inquisitionis, & ex consilio status Regis Philippi III.
obseruantissimus Toletanus aduocatus Hieronymus
de Cauillos, S. P. D.

SUMMA quidem cum ratione, Cardinalis Illustrissime, &
nostra orthodoxa Religionis præsul generalis, diuinus ille Pla-
to scriptum reliquit; tum demum orbem terrarum beatum fu-
turum; cum sapientes regnare, & reges sapere cœpissent, in
qua Platonis sententia, auctoritateq; fretus, & confusus no-
ster (numquam satis laudandus) Rex I. I. Philippus, post-
quam huius regni imperium, & monarchiam suscepisset, anteaquam ad ulterio-
ra procederet (ut prius religioni consuleret) statim illi in mentem venisti, ut tuis
humeris totam mundi machinam susciperes, cogitans alium ita perfecte munus
illud tam graue suscipere non posse, quia altissimus puer ab omnibus, in inuentu-
te tua (summa cum ratione) vocatus fuisti: nam ita mirum in modum in Sal-
manticensi Academia, in Collegio insigni Concheni, hanc nostram iuris discipli-
nam elucidasti, & condecorasti, ut intra breue temporis spacium, à Rege nostro
Philippo I. I. sua Pincianæ regalis Cancellariæ auditor fueris electus, ubi omni-
bus Iurisperitis tui acerrimi ingenij testimoniū, admiratione insolita facile præsti-
tisti. Et cum tua singularis virtus, & auctoritas literarumq; scientia, non solum
ad Regem nostrum Philippum, sed ad superos euolasset, supremi regalis consilij
moderator (communi omnium consensu, & applausu) electus fuisti: & ibi tam re-
cte munus illud exercuisti, ut intra breue temporis spatium Præsul Regalis Can-
cellariæ Granatensis merito fueris nominatus. Et sic post tot magnos, & varios
labores, in reipublica Christiana beneficium susceptos, in amplissimum r'urpura-
torum ordinem (incredibili omnium latitia) accinctus es, supremaq; Cardinalis
potestate (nostro Clemente Papa Pontifice Maximo approbante) condecoratus
fuisti. Nouerat enim, ille summus Christianæ reipublicæ moderator, integritatem
animi tui, mores, prudentiam, & doctrinam eximiam, cui ita in omnibus, &
per omnia placuisti, ut absq; tui consilij approbatione, ardua nunquam termina-
rit. Et cum illa sanctissimi nostri Papæ, & Pontificis maximi suprema in te col-

lata beneficia, ad nostri Regis Philippi III. aures deuenissent, cupiens te facie ad faciem videre (suis , & regni necessitatibus occurrens) supremam fidei aduersus hareticam prauitatem iurisdictionem , & potestatem , & praestantissimum Christianae reipublicae culmen, & praesidium condonauit. Vnde tua publice consecrata virtus , & merita, laudatione aliqua priuata non indigent . Omittimus enim recensere , tuae nobilitatis splendorem , claram & antiquam progeniem, aliasq; fere innumerabiles laudes, quae cum omnibus nota sint, ab omnibus summis eloquijs extolluntur, & sic mei muneris non est in hac tam breui oratione, omnia quae de te passim dicuntur, & uno ore praedicantur, recensere, quod eo libentius facio, quod tua clementia, singularisq; modestia, nihilominus pati solet, quam accumulatos laudum titulos ac acervos ingentissimos. Ob eamq; causam, postquam secundum librum practicarum questionum communium contra communes, composuissem, tu semper in mentem occurristi, ut facilius ad securum portum meae assiduae lucubrationes & vigiliae deuenirent , & sic Zoylorum rabiem, tui nominis splendore illustratus, tuaque sanctitate, et auctoritate approbatus, effugerem. Nec vero hoc opus à me compositum est, ut gloriam (cuius aetas hac audivissima est) captarem, sed ut doctorum opiniones ad inuicem contrarias, in tot varijs commentarijs diffusas, et à nemine recollectas scriberem, ut ijs qui sublimiori praestant ingenio, ad illa acutius prosequenda, aditum aperirem. Ob idque summis precibus efflagito, et obtestor, ut hilari fronte, & eo animo quo studiosissimos amplecti & fouere soles accipias : nam licet munus hoc sit valde exiguum, summa tuae humanitatis, & benignitatis magnitudine, iam mihi perspecta, eius tenuitatem facile subleuabis. Et si has meas vigilias & secundos partus gratos tibi esse intellexero, praeclarum satis mecum actum esse arbitrabor, et tanto beneficio honoratus, maiora edere non pertimescam. Vale.

SPECVLIA VREI OPINIONVM COMMVNIVM

CONTRA COMMVNES,

Tomus Secundus.

IN QVO QVÆSTIONES PRACTICAE,

in iure Canonico, Ciuili, & Regio reperta, ordine successiuo, à quæstione

434. Tomi prioris, ad vsque 800. & ultimam, proponuntur,
& solide discutiuntur.

SVMMA RIVM.

1. Relaxatio quando petitur quoad effectum agendi, est necessaria partis citatio, quia contra inauditam partem est definiendum.
2. Contraria communis opinio defenditur, quod non sit necessaria partis citatio.
3. Practica tribunalium Hispania est, vt pars non citeatur.
4. Concordia opinionum assignatur.
5. Citationis omisso, in relaxatione iuramenti, non reddit processum nullum.
6. Relaxatio iuramenti, quæ fit a Nuncio Apostolico, absque citatione procedit.
7. Frustra spectatur euentus, cuius rei nullus sequitur effectus.
8. Relaxatio iuramenti solum habilitat personam, sine prejudicio iuris creditoris.
9. Quod fieri potest inuitis, multo fortius absentibus & ignorantibus.
10. Tertius possessor rerum hypothecarum, non est citandus de iure.
11. Executio fieri potest in praesidio specialiter hypothecato, cum clausula de non alienando.
12. Tutius est quod tertius possessor citetur, antea quam creditor in possessionem mittatur.

QVÆSTIO CCCCXXXIV.

Utrum in relaxatione iuramenti requiratur partis citatio.
Communis contra communem.

Quotiescumque petitur absolutio à iuramento, debet præcedere partis citatio, quia contra inauditam partem nihil est definiendum, vt in c. 1. de causa possessionis & prop. l. de vnoquoq; de re iudic. l. ea quæ. C. quomodo & quando iudex, ex qua ratione hæc opinionem tenet Cardinalis, Abb. & Felinus, num. 23. in c. 1. de iururan. & hæc dicit communem opinionem Decius in c. qua fronte, col. fi. de appellationibus, & dixit communem Selua de iureiurando, quæst. fin. & dixit etiam communem Curtius senior conf. 65. col. fin. & Bernardus Diaz reg. 5. vbi late Salzedo prosequitur istum

articulum, & dixit etiam communem Ioannes Mauritius, in tractat. de restitutione, c. 115. & 117. col. 5. & Couar. lib. 1. variarum, c. 4. num. 5. Quod procedit etiam quando relaxatio solum petitur, quoad effectum agendi, & excipiendi, quia etiam eo casu citationem requiri, tenet Federicus de Senis, c. onf. 300. & Dominicus conf. 16. Ancharanus conf. 282. & conf. 198. Guido Papæ quæst. 140. & 225. & hæc opinio tutior est, secundum Felinum, in d. c. 1. de iureiur. & est communis secundum Curtium iuniorem, conf. 43. & secundum Hippolytum, in d. l. de vnoquoque, nu. 163. de re iudicata, & sequitur Guillelmus Benedictus de testam. in princ. fol. 4. & Bertrandus conf. 42. vol. 1. & conf. 154. Paulus conf. 259. num. 2. vol. 2. Capella Tolos. decif. 62. Didacus Perez l. 1. tit. 2. lib. 3. ord. & dicit communem. Grat. resp. 23. nu. 11. vol. 2. & hanc opinionem sequitur Ioan. Botra conf. 68. num. 14. & 15. vbi dicit magis communem. Et quod ab hac opinione non sit recedendum in iudicando & consulendo, vt tenet Bertrand. sup. & dicit magis communem Roland. conf. 13. n. 25. & in relaxatione a iuramento super actu metu celebrato, hanc opinionem sequitur Menoch. conf. 24. num. 11. vol. 1. & Flamin. lib. 2. de resign. benefic. quæst. 1. nu. 28.

2. Sed contrariâ partem (imo quod eo casu nõ requiratur citatio) tenet Oldr. conf. 120. & Anchar. conf. 18. & est cõs opinio secundum Alciat. in c. cum contingat, nume. 125. de iureiur. & sequitur Afflict. decif. 220. & Rolan. conf. 13. & 34. lib. 1. & Guttierrez in auth. sacramenta pub. nu. 109. C. si aduer. vend. & Iosephus Ludo. dec. 18. nu. 9. & Menchaca lib. 1. cõtrouerfiarũ illustriũ, c. 2. nu. 17. Parladorius lib. 2. rerum quotid. c. 3. nu. 55. & Salzedo in additionib. ad Bernardũ Diaz, reg. 5. col. 4. qui dicit, quod ita seruatur in curia Complutensi, & in publicis tribunalibus ecclesiasticis totius Hispaniæ. Et profecto aliqui ita practicatur in hoc tribunali Archiepis. Tolet. Et hæc opinionem dixit cõem Gom. in trac. breuium, nu. 46. & seruari apud Gallos fatetur Guiller. Bened. supra, ver. duas habens filias, col. fi. nu. 299. & Molin. ad Alex. conf. 222. col. 6. vol. 2. & hæc secunda opinio practicatur quotidie in tribunalibus ecclesiasticis, secundũ Azeued. in rub. nu. 13. tit. 3. lib. 4. recop. Afflict. dec. 220. nu. 10. idẽq; docet Anastasius Germonius de sa-

AA 3 ciorum

Practicae Quaestiones

QVÆSTIO CCCCXXXV.

- errorum immunitatibus, lib. 3. c. 21. nu. 172. vbi refert duas communes, & dicit, qd ita quotidie observatur. Et has duas communes contrarias refert Couar. vbi sup.
- 4 vers. tota igitur. In qua doctorum varietate mediam viam sequitur Ant. in c. debitores, de iur. iur. qui tenet, quod debet pars citari in hac absolute, & si nō citetur non vitatur dispositio, neq; annullabitur processus, quem sequitur Tiraquel. in tract. res inter alios acta, limit. 30. vers. hoc primum (vbi perdocte declarat istam quaestionem) & hanc distinctionem sequitur Ias. in l. patre furioso, ff. de his qui sunt sui, vel alieni iuris, aliter enim distinguitur Paz in sua praxi,
 - 6 2. p. in præludio, nu. 38. quod sit relaxatio iuramenti petatur a reuerendissimo Nuncio, non sit necessaria partis citatio: si vero ab episcopo, vel eius vicario, secus, & dicit quod ita praticatur, tamen qualibet opinio est vera, & sustentabilis. Sed ut strepitus iudicii euitetur, cum agatur de leui præiudicio, & necessario relaxatio sit concedenda, melius esset vt pars non citetur, cum frustra spectetur euentus, cuius rei nullus sequitur effectus, vt in l. si. C. de adoptionibus. Maxime, cum in relaxatione iuramenti non agatur de causa principali dirimenda, sed solum de habilitatione personæ, vt sine metu periculi possit qui iuravit actionem suam exercere, ita Guillelmus supra, nec iuramentum ex hoc perdit vires suas, nec eius robur & efficacia, ita Ripa in rub. de iudicijs, nu. 29. Afflict. decisi. 220. in fi. Felin. c. 1. nu. 24. de iur. iur. Couar. lib. 1. variarum, c. 4. nu. 6. Hieron. Gabriel cōf. 27. nu. 33. Crassetta cōf. 7. nu. 7. Et ex hac relaxatione creditor nullum patitur præiudicium, cum ius suum saluum semper remaneat ad defendendum contractum: & sic merito non est citandus, quia illud quod potest in iuris fieri, multo magis absentibus, & ignorantibus, tex. in l. qui potest ff. de reg. iuris, quam opinionem sequitur etiam Michael Crassus, lib. 1. receptarum, c. 7. q. 15. & alios sequitur Flaminus sup. num. 37. vbi dicit communem, & quod ab ea non est recedendum in iudicando & consulendo cum ita praticetur apud omnes, vt (pluribus citatis) tradit etiam Rolandus cōf. 2. nu. 6. vol. 2. & pro hac opinione fuit iudicatum in curia, vt tradit Thom. de Truifanis, lib. 1. decisi. 64. nu. 8. ex quibus optime defendi potest sententia Parladorij, lib. 1. rerum quotidianar. c. 10. nu. 10. vbi resoluit,
 - 10 quod tertius possessor, qui possidet re specialiter hypothecatam, non sit citandus a creditore, cum de iure recte procedat executio in prædio specialiter hypothecato cum clausula de non alienando, iuxta tex. in l. si creditor, §. si. ff. de distractione pignorum, & tradit Rodericus Xuatex, ad l. Toleri, limit. 1. & Gutierrez in l. nemo potest, nu. 27. de leg. 1. Et sic nihil operabitur citatio, cum etsi facta esset & tertius citatus fuisset, nihilominus possessio ab eo auferretur. Sed licet illa sententia sit in se verissima, tutius tamen erit ad tollendas difficultates, vt tertius possessor citetur, antea quam creditor mittatur in possessionem rei hypothecatæ, vt tradit Bart. in l. decem, ff. de verborum, & est communis opinio secundum Ias. (pluribus citatis) in §. item si quis, nu. 84. Instit. de actionibus, & tenet Paz in sua praxi, 4. par. 1. tom. c. 2. nu. 27. & vide aliquas limitationes ad illam regulam, quas congestit Gregorius in l. 14. tit. 13. par. 5. verb. *entregue*, Gracian. reg. 358. vbi posuit 34. limitationes.

Utrum plures emphyteutæ possint domino irrequisito, emphyteusim inter se diuidere & alienare. Communis contra communiem.

Plures emphyteutæ possunt inter se (irrequisito domino) emphyteusim diuidere, vt puta, quando plures fratres succedunt patri mortuo emphyteutæ. Ita Bart. in l. qui Romæ, §. duo fratres, nu. 24. ff. de verb. & in l. cum hi, §. si vni, ff. de transact. & in l. ideo, ff. de condict. furtiua, & in l. si domos, §. si. ff. de legat. 1. & in cōf. 58. nu. 4. & in l. 1. C. de imponenda luctratia desc. lib. 10. vbi adduxit plura fundamenta. Et dixit communem opinionem Arret. in d. §. duo fratres, vbi Alex. dixit etiam communem, & etiam Ias. num. 75. idem Ias. in l. si. nu. 14. C. de iure emphy. & in d. l. si domos §. si. nu. 38. & in l. voluntas. nu. 6. C. de fideicommiss. & plura allegat (pro hac sententia) Iulius Clarius, lib. 4. sententiarum, §. emphyteusis. q. 14.

Nunc autem dubium est, an sicut possunt inter se diuidere (irrequisito domino) possint etiam inter se ad inuicem alienare. Et quamuis hæc quaestio sit valde dubia: Bart. tamen in omnibus locis (supra citatis) tenet quod possint & inter se alienare: quod probat per rationes ab eo inductas (& per Doctores infra allegandos) cuius opinio est communis secundum Ias. in d. §. duo fratres, nu. 77. (qui plures allegat pro hac parte auctoritates) idemque eam dixit communem, in l. si. C. de iure emphy. nu. 116. Quæ conclusio in tantum vera est, vt etiā procedat, & habeat locum, si plures fratres acceperint fundum in emphyteusim pro se, & filijs, & descendentibus, & instrumentis promiserint, non alienare irrequisito domino, sub certa pœna: nam non obstante pœna, inter se poterunt alienare, nec alienando alter eorum incurrit illam pœnam, quia omnes sunt eiusdem conditionis. Ita tenet & ampliat mirabiliter Salicetus, in l. ea lege. C. de condict. ob causam, col. antepenul. vers. quero, quem sequitur Ias. in locis supra citatis. Et est communis opinio, secundum Gozadinum, cōf. 20. num. 9. & hanc doctrinam Bart. dixit veriore Paulus, in d. §. si vni, nu. 4. & hanc tanquam difficilem relinquit indecisam Bart. in l. pater filium, §. quindecim libertis, ff. de legatis 3.

Sed contrariam partem (imo quod plures emphyteutæ non possint inter se alienare irrequisito domino) innuit Guillelmus, quem sequitur Albericus in d. l. cum ij, §. si vni, num. 2. & Bald. in l. dudum. C. de contrahen. empt. & in d. l. si domos, §. si. vbi Ias. num. 41. dicit in practica magnam esse auctoritatem Bart. & cæterorum, & hanc partem dicit, idem Ias. magis sibi placere, in d. l. si. num. 116. (respondens ad fundamenta Bart.) & hanc esse communem contra Bart. asserit Curt. iunior cōf. 109. num. 12. & subdit Ias. in d. §. si vni, quod licet opinio Bart. non impugnetur ibi per Doctores, nihilominus est falsa: fallitur tamen Ias. quia ibi impugnant communem opinionem Guillelmi. & Alber. vt supra vides. Tu vero resolue prædictam quaestionem ex traditis in quaest. 14. vbi adduximus fundamenta.

QVÆ.

QVÆSTIO CCCCXXXVI.

Utrum reus post litem contestatam possit deducere possessorium, quādo ab actore petitorium est deductū.
Communis contra communem.

Reus post litem contestatam, non possit deducere possessorium, vt suspendatur petitorium ab actore deductum. Ita Bartol. in l. naturaliter, §. nihil commune, num. 24. ff. de acquiren. poss. quem sequitur ibi Aret. nume. 16. Alex. nu. 35. Claud. nume. 55. & eius opinio est communis, secundum Iason. ibid. num. 137.

Contrariam tamen sententiam tenet ibi Cumanus, & Socinus, col. fin. Paul. & Ias. num. 138. Vincentius, num. 108. Corrasius, num. 33. tenet etiam Abb. in c. ex conquestione, de restit. spoliat. & in c. pastoralis, num. 34. de caus. poss. & prop. & hæc opinio est communis apud canonistas, secundum Rip. ibi, nu. 161. & plura tradit Couar. lib. j. variar. c. 16. num. 13. & Otalora de nobilitate, 3. par. 3. partis princip. c. 3. nu. 10. & Ioan. Garcia de nobilitate, 3. par. gl. 11. nu. 55. vbi latè exornat hanc quæstionem.

QVÆSTIO CCCCXXXVII.

Utrum decimæ sint de iure diuino & naturali debita.
Communis contra communem.

Decimæ sunt debita de iure diuino & naturali, text. est in c. parochianus, & in c. cum sit, & in c. cum tua, de decimis, & in c. omnes, 6. quæst. 7. gloss. Archidiaconus, & Ancharanus, & in c. 1. de decimis, in 6. Innocentius, in c. fi. de parochiis. Et tandem hæc est communis opinio secundum Francum, in d. c. 1. de decimis. Menchaca (plures referens) lib. 2. contro. versiarum illustrium, c. 81. nu. 1. Veracruz, in speculo coniugiorum, 2. par. art. 21. p. 433. Gigas, conf. 119. nu. 2. Nauar. in manuali, c. 21. nu. 28. & nouissime vltra omnes hanc opinionem pluribus fundamentis sequitur, & confirmat (contra Couar.) Anastasius Germanius, lib. 3. de sacror. temp. immunitatibus. c. 19. a. num. 11. vbi refert plures sacræ paginæ auctoritates, & Concilia Rotomagense, & Mugutense, & Concilium Tridentinum, sess. 25. c. 12. de reformatio. ibi, cum decimarum solutio debita sit Deo, qui eas dare noluerint, aut dantes impediunt, res alienas inuadunt. & late prosequitur hanc quæstionem Castro, lib. 5. aduersus hæreses, in verbo, decimæ. & Camillus Bercl. in reg. Arag. §. 2. gloss. 1. nu. 314. Sebastianus de Medicis, in summa omn. hæres. 1. par. verb. decimæ, nu. 41. Belluga, in spec. princip. in rubr. 13. §. tractemus, ex nu. 3. Paulus Fuscus, de visitatione, lib. 2. c. 21. nu. 14. Didac. Perez, in l. j. tit. 5. lib. j. ord. pag. 117.

Sed contrariam opinionem (imo quod decimæ debeantur iure humano, & Pontificio, non autem iure Diuino) tenent Theologi frequentius: inter quos sanctus Thom. 2. 2. q. 87. art. 1. & ibi Caietanus, & Turrecrrema, in c. reuertimini, 16. q. 1. & S. Tho. quodlib. 2. c. 8. Archiepiscopus Flor. 2. p. tit. 4. c. 3. §. 5. Syl. verbo, decima, quæst. 3. & 4. Maior, in 3. dist. 37. q. 36. Alex. de Ales, 3. p. summæ, quæst. 57. membr. 6. art. 2. Et tandem (apud Theologos) hanc opinionem dicit

communem Alfonso de Castro, sup. lib. de hæres. in verbo, decima. Couar. lib. j. variarum, c. 17. nu. 2. vbi pluribus rationibus & fundamentis hanc Theologorum sequitur opinionem, & Rebuffus, in tractatu de decimis, quæst. j. a. num. 2. & Soto, de iustitia & iure, lib. 6. quæst. 4. art. 1. & 3. quam opinionem nouissime defendit Gutier. lib. 2. canonic. c. 21. a. nume. 1. & 7. vbi late disputat pro vtraque parte hanc quæstionem, & refert auctoritates & fundamenta. Et aduerte singulariter, quod petenti decimas, non potest illi opponi exceptio compensationis, vt tenet Abb. in c. tua nobis, num. 10. de decimis, & Romanus singulari 551. Castillo, in l. 64. Tauri, Salzedo, in additionibus ad Bernardum Diaz, reg. 99. verb. adde, & limita. 1. Didacus Perez, in dicta l. prima, titu. 5. lib. primo ord. pag. 124. Rebuff. supra, quæst. fin. num. 19. & quando decimæ possunt consuetudine tolli, diximus in quæstio. 364.

QVÆSTIO CCCCXXXVIII.

Utrum vasallus possit feudo renunciare, vt à seruitio solito liberetur. *Communis contra communem.*

Dvbiū est elegans in iure, an vasallus possit feudo renunciare, vt à solito seruitio liberetur. Et non posse renunciare, tenet gloss. in cap. quæ in ecclesiis, de constitutionibus, verbo, alienandi feudum, quam dicit esse communiter approbatam Gozadinus, consilio 62. nume. 5. & dicit etiam communem Curtius iunior, de feudis, in quæst. 4. principali, in vltima causa priuar. feudi, in prima quæst. primæ regulæ, cuius opinionem dicit communem Albericus, in l. sed a nullo, §. 1. num. 3. ff. de negot. gestis, & sequuntur plurimi relati per Euerardum, in topicis legalibus, columna 143. versic. decimo, quam opinionem esse moribus receptam, testatur Iulius Clarus, lib. 4. receptarum sententiarum, §. feudum, quæstio. 32. num. 2.

Sed contrariam sententiam (imo quod possit renunciare feudo inuito domino) dixit communem Abb. in d. c. quæ in ecclesiis, num. 19. In hac tamen contrarietate reperies singularem distinctionem, quam dicit communem Albericus, in l. cum fructuarius, num. 3. ff. de usufructu, videlicet, quod si feudum sit simpliciter concessum sine adiectione seruitij, tunc possit renunciari, vt in vltima parte, & hoc insinuant aperte verba tex. in c. 1. in fin. de vasallo, qui contra constit. Lothar. feud. alienauit. si vero cum determinatione seruitij, tunc renunciari non possit, vt diximus in prima opinione (in qua nihil resoluit Ias. in l. 2. num. 25. C. de iure emphyt.) Aliam concordiam in quæstione posita assignat Iulius Clarus, supra, num. 8. vt prima opinio procedat in feudo seculari, secunda in feudo ecclesiastico. Quam opinionem, & concordiam dicit magis communem Socinus, consil. 66. num. 3. vol. 3. quæ opinio verissima est, si concurrant tria requisita, tradita per Iulium Clarum supra, num. 4. primum, quod alienatio fiat sine fraude: secundum, quod ille cui subinfundatur, sit eiusdem conditionis: tertium, quod alienatio fiat cum eisdem pactis & conuentionibus.

Practicæ Quæstiones

1. *Simonia est dare & promittere aliquid temporale pro spirituali.*
2. *Datum vel promissum monasterio ob ingressum religionis monialium, censetur datum ob causam alimentorum.*
3. *Tres opiniones referuntur de hac re, in questione proposita.*
4. *Lex 2. tit. 7. p. 1. declaratur.*
5. *Monasterium pauper potest pretio convento moniales recipere.*
6. *Ca. 16. sess. 25. Concilij Tridentini, declaratur.*
7. *Datum monasterio ea pactione, ut monialem recipiat, absque labe simoniae recipi potest.*
8. *Monasterium non debet recipere dotem pro ingressu religionis, sed pro alimentis.*
9. *Consuetudo est recepta in Hispania, ut paciscatur pro dote monialium.*
10. *Monasterium Sancti Clementis regalis, huius civitatis Toleti, habet in redditibus quotannis duodecim millia ducatorum.*
11. *Moniales in receptione novitiæ non possunt aliquid recipere absque pena excommunicationis, ultra victum, & vestitum.*
12. *Monasteria opulenta, non possunt aliquid recipere pro sustentatione monialium ingredientium.*
13. *Michael Crassus reprobat in sua opinione.*
14. *Mulieres nobiles, minoribus redutionibus & expensis admitteri non debent in monasteriis.*

QVÆSTIO CCCCXXXIX.

*Verum valeat institutio facta de monasterio sub ea conditione, ut talem in monialem recipiant.
Communis contra communem.*

- M**onasterium fuit heres institutus sub ea conditione, quod Marianus recipiat in monialem. Dubitatur, an talis conditio tanquam turpis reiici debeat, & valeat institutio. Et partem affirmatiuam tenet Bart. in l. 2. C. de instit. & substit. & S. Tho. 2. 2. q. 100. art. 3. per tot. & hanc opinionem dicit communem Ias. in d. l. 2. nu. 3. vbi Alex. & hanc dicit seruari Paulus, in l. Titio centum, §. j. ff. de condit. & dem.
1. Et ratio huius opinionis est, quia exigendo legatum pro dote monialis, committitur simonia, cum recipiatur aliquid temporale pro spirituali. Ita probat text. in c. quemquam, de simon. & l. 2. tit. 7. p. 1. vbi hoc tenet Humada, qui distinguit inter receptum pro ingressu religionis, vel pro sustentatione monialis, prout censetur esse in hoc ultimo casu mens testatoris.
 2. Sed in quæstione principali contrariam opinionem (imo quod absolute talis conditio non reiiciatur, sed quod vitiet institutionem) tenet idem Bart. in d. l. Titio, §. j. quam dixit esse communem opinionem Alex. in d. l. 2. in qua re tres opiniones adduxit Michael Crassus, recept. sent. §. legatum, q. 55. qui dicit esse magis communem opinionem, ut talis conditio reiiciatur, & quod institutio valeat, vel legatum. Ita consuevit Natta, conf. 619. nu. 11. & Gregorius, in d. l. 2. verbo, *Porque la reciben en la orden.* vbi resoluit cum Baldo, quod ita seruatur de consuetudine, & assignat rationem. Et secundum prædictam distinctionem intelligenda est d. l. partitæ, quæ generaliter & indistincte loquitur, quam opinionem sequitur Gutierrez, in 2. par. canonicarum quæst. c. 3. 2. nu. 61. vbi dixit, quod est usus receptissimus, sine aliquo scrupulo, non esse simoniacum recipere moniales dotatas ex pactione præcedenti, maxime si monasterium egens sit. Ita tenet glossa in c. non satis, & in c. hortamur, 3. 2. quæst. 2. & docet Bald. in authen. res quæ, C. commu. de legat. num. 13. vbi Padilla, num. 55. quæ opinio verissima est, & ita obseruatur, nec prædictis obstat decretum Sancti Concilij Tridentini. c. 16. sess. 25. vbi moniales nihil possunt recipere quocunque prætextu, à parentibus, vel curatoribus, vel propinquis, novitijs, vel novitiæ profitentium religionem, ibi: *Sed neque ante professionem, excepto victu & vestitu, novitijs, vel novitiæ illius temporis, quo in probatione est, quorumcunque prætextu à parentibus, vel propinquis aut curatoribus eius, monasterio aliquid de bonis eiusdem tribuatur, ne hac occasione discedere nequeant, quod totum vel maiorem partem substantiæ suæ monasterium possideat, neque facile si discesserit id recuperare possit. Quin potius præcipit Sancta Synodus, sub anathematis pena, dantibus & recipientibus, nec hoc villo modo fiat, & ut abeuntibus ante professionem omnia restituantur, quæ sua erant. Quod ut recte fiat, Episcopus etiam per censuras ecclesiasticas (si opus fuerit) compellat.* Quæ verba satis notabilia sunt pro confirmatione opinionis Bart. in d. l. 1. de conditionibus institutionum, dicentis, non valere legatum relictum à testatore monasterio, pacto apposito, ut talem in monialem recipiant: maxime hodie, ex illo decreto, per quod tam dantibus, quam recipientibus, anathematis pena imponitur. Sed profecto, si attendente verba Concilij perpendantur, non disponunt, neque resoluunt nostram principalem quæstionem, cum solum ibi caueatur, quod nihil recipiatur à novitijs ante professionem, vel ab eorum parentibus, con-

sanguineis vel curatoribus, pro ingressu ipsius religionis, & sic pro eo tempore quo in probatione sunt: ferus vero erit iam facta professione, quia in hoc casu, neque ante professionem, neque post, reprobatum pactum, cum conferatur ad tempus habile, in quo iam facta est professio. In quo casu cessat ratio Concilij ibi, *ne hac occasione discedere nequeant.* Et ibi, *ne facile si discesserit, id recuperare possit.* Et ibi, *ut abeuntibus ante professionem, restituantur.* Et sic sequuta professione, nihil est restituendum, & valebit datum, vel relictum sub hac pactione. Quæ non repugnat menti, neque intentioni Concilij: imo à contrario sensu confirmat nostram posteriorem opinionem, in quo sensu, unico verbo illius text. intellexit Gutierrez, supra, num. 69. pro qua sententia faciunt tradita per Sotum, de iustitia, & iure lib. 6. quæst. 6. art. 2. ad 4. quem sequitur Padilla, in d. authent. res quæ, num. 55. vbi resoluit non committi simoniam in constitutione dotis monialium, cum realiter & vere monasterium non recipiat dotem, vel precium pro ipso ingressu moniali. idem tenet Sebastian. Medicis, in summa peccat. 2. p. ti. 9. quæst. 78. o. 49. & 89. & probant verba dictæ legis partitæ, ibi, *que diere alguna cosa porque lo reciban en la orden,* quæ si secus sit pro alimentis ad ipsam monacham exhibendam, & hæc censetur esse mens dantis & recipientis, ut effugiamus delictum, quam opinionem sequitur Paulus Fusch, singulari 32. litera, C. & de visitat. lib.

lib. 1. c. 1. §. 1. tit. 1. lib. 2. c. 1. §. 1. num. 23. Lofred. in dec. 1. Tit. 1. c. 1. Guido Pap. decif. 80. Natta, cō fi. 618. Valdeus, in c. de labio ecclesie, tit. de suspens. nu. 4. Guillem. Bened. in c. 1. synodus, verb. cuidā Petri, nu. 13. Et sic in Hispania est receptissima hæc consuetudo, & ab omnibus tolerata, nam quando agitur de recipiendis nouitijs, statim fit conuentio de dotibus, pro alimentis eisdem præstandis, & tunc pandeduntur monasteriorum ingentes necessitates: quia licet monasterium habeat magnos redditus (prout vidimus in monasterio sancti Clementis regalis huius ciuitatis Toleti, quod habet in redditibus quotannis plus quam duodecim millia ducatorum) ad huc profecto eget maioribus sumptibus pro moniali sustentatione, & pro reparatione domus, ecclesiæ, ornamentorum, & etiam ad soluenda salaria æconomi, & aliorum seruatorum, & pro suis litibus agitandis, vt eleganter cōsiderauit Gutierrez, supra, nu. 66. & sic temperanda est opinio Nauatri, de redditib. ecclesiarum, quæst. 1. num. 100. & 101. & in apologia, quæst. 1. monit. 84. Sed hæc consuetudo admittenda non est, imò damnanda (tanquā pessima corruptela) in eo quod recipiunt moniales in receptione nouitiæ, vel in eius professione, que llamansu propina y entrada, quod omnino excludit (sub anathematis pœna) sacrum Concilium, excepto victu & vestitu, ipsius nouitiæ, quæ pœna non est contemnenda. Et sic redeundo ad nostram principalem conclusionem, tenendū est valere pactum, & conuentionem factam cum monasterio, vt pretio accepto, talis recipiatur ad professionem, & religionem; dū tamen habeamus intentionem ad temporalia, hoc est, vt promittatur & recipiatur pro sustentatione ipsius. Ita declarat Gregor. verbo, *porque le reciban en la orden*, in d. l. 2. tit. 7. par. 1. col. 2. vbi sequitur Florentinum & alios, subdens laudabile esse exigere ab ingredientibus victum, quando monasterium non potest sustentare maiorem numerum monialium. Quæ opinio verior est, & tenenda, & magis respicit fauorē religionis, quam si legatum valeret, & cōditio seu pactum rejiceretur, prout tenet Michael Crassus, supra, cum nullus vellet institutionem facere, nec legata relinquere, si cōditio rejiceretur: maxime cum illa nō sit turpis neque impossibilis, secundum mentem testatoris, & sic non habet locum lex, obtinuit, ff. de cōditionib. & demonstrationibus, vt existimat Michael Crassus, supra, & hanc dixit esse generalem consuetudinem Humada, in d. l. 2. glos. 3. nu. 2. vbi etiam dicit, quod mulieres nobiles & illustres, debent recipi in monasterijs minoribus dotibus & expensis, quam humiles & plebeie, argum. text. in c. de multa, de præbend. Quod quidem iuri & rationi congruit, vt tradit Nauar. in Manuali, c. 2. 3. num. 102.

S V M M A R I V M.

- 1 Lex, cum post. §. gener. ff. de iure dotium, declaratur.
- 2 Dos incerta est liquidanda pro modo facultatum promittentis, & dignitatem mariti.
- 3 L. 1. C. de dotis promissione, declaratur.
- 4 De iure regio valet promissio dotis incerta.

Q V Æ S T I O C C C C X L.

Utrum promissio dotis incerta valeat iure priuato. Communis contra comunem, & quid iure Regis.

PRomissio dotis incerta valet iure priuato, text. est in l. cum post, §. gener. ff. de iure dot. l. 3. C. de dotis promiss. & docet Antonius Gomezius, in l. 53. Tauri, num. 19. Baeza, de non meliorandis filiabus ratione dotis, c. 1. num. 6. qui plura adduxit ad hoc, quod dos incerta est liquidanda pro modo facultatum promittentis, & secundum dignitatem mariti. l. quæro. vbi glo. ff. de iure dotium, ita tradit Matthæus de Afflict. decif. 339. num. 9. & est tex. de iure regio, in l. 8. tit. 4. p. 5. vbi Gregorius. Sed huic resolutioni obstat text. vulgaris (licet in intellectu difficilis) in d. l. 1. C. de dotis promissio, vbi glos. ponit primum intellectum ex sententia Azonis, quod in d. §. gener. promissio dotis (licet incerta) erat collata in arbitrium boni viri: at vero in d. l. 1. in nullius arbitrium. Et hunc intellectum esse communem tenet Albericus, ibi, sed glo. ibi assignat alium intellectum, scilicet, quod in d. §. gener. licet dos incerta fuerit, tamen fuit per stipulationem promissa, & propterea tenet promissio: verū in d. l. 1. fuit dos promissa per pactum nudum, quare ne duo specialia concurrant, non valet. Et hunc intellectum obseruare totum mūdum, & esse communem asserit Zasius in l. 1. nu. 30. ff. solu. matri. & alios inter alios ad illum tex. assignat Gutierrez. 1. p. de iuramento confirmatorio, c. 63. nu. 14. & num. 8. resoluit quod hodie de iure regio valebit promissio incerta, ex l. 2. tit. 16. lib. 5. reco.

Q V Æ S. C C C C X L I.

Utrum tempore belli teneatur emphyteuta soluere pensionem. Communis contra comunem.

Terra in emphyteusim concessa propter instantes labores excoli nō potuit. Dubium est, an emphyteuta teneatur soluere pensionem. Et emphyteutam propter bellum non excusari à pensione domus, tenet Richardus, Cuman. & Alex. in l. 3. §. in amittenda, ff. de acquir. posses. idem Richardus, & Butrius, in l. 1. C. de iure emphyteutico, & ibi Alex. nu. 7. scribit hanc opinionem cōiter seauari. Idem consuluille Cardinales Paduæ, ac inde totum collegium Paduanum, asserit Abb. in c. potuit, num. fin. de locato.

Sed contrariā partem (imo quod fiat remissio pensionis in emphyteuta, propter incurfationem bellorum) tenet Bart. & ceteri, in d. l. 1. num. 12. C. de iure emphyteutico, vbi las. num. 9. 1. dixit hanc esse comunem, quam (ante eum) dixerat comunem Abb. in d. c. potuit, nu. 18. vbi etiam dixit comunem Imola, & Alex. ad Batt. d. nu. 12. & comunem proficitur Syluester, in summa, verb. emphyteusis, §. 1. eandem affirmat comunem las. in d. §. in amittenda, num. 6. & vide Iulium Clarum, lib. 4. receptarum sententiarum, §. emphyteusis. quæst. 8. nu. 6 & 7. qui distinguit, an emphyteuta aliquos fructus percepit tempore belli, vel non: & vide Boerium, decif. 249. col. 3. cum seqq. qui resoluit, quod propter bella est facienda remissio conductionis pedagiorum, seu aliarum rerum. Et dicit esse comunem opinionem (licet contrarium tenuit) Bald. in l. licet, quæst. 3. C. locati, & assignat concordiam Boerius, supra, nu. 11. Sed indistincte hæc secunda opinio est tenenda in iudicando & consulendo, cum distinctione tradita per Iulium Clarum, supra. à num. 7.

Q V Æ.

Practicæ Questiones

QVÆS. CCCCLXII.

Verum per verbum, dubito, inducatur litis contestatio. Communis contra communem, & quid iure regio.

Litis contestatio debet fieri per negationem, seu responsionem factam in iudicio, ut probat text. in l. 1. C. de litis contestatione, & in c. 1. extra cod. & in l. 3. tit. 10. p. 3. & debet respondens respondere de veritate in libello, & non de credulitate glof. in d. l. si quam servat consuetudo, secundum Bart. ibi, & secundum Abb. in d. c. unico, num. 27. quamvis etiam concludatur, quod per verbum, Credo, fiat etiam litis contestatio, ut est text. elegans quem ibi glof. ponderat ad hoc, in c. cum ad sedem, de restitut. spol. verb. credere, & ibi Abb. num. 4. & alij relati per eius additionem, & sequitur Abb. in d. c. unico, num. 27. Modò dubium est, an per verbum, dubito, possit fieri litis contestatio. Et quod possit fieri innuit glof. supra, verb. credere, dum allegat legem, si debitor, ff. de peri. hered. & d. c. cum ad sedem. Bart. enim, in d. l. si debitor (argumento illius text.) colligit, quod per verbum, dubito, potest fieri litis contestatio. & illud tenet Abb. in d. c. unico, num. 27. & hanc innuit esse communem opinionem las. in l. vinum, nu. 27. ff. si cert. per.

Sed contrariam partem (quo quod per verbum, dubito, non inducatur litis contestatio) tenet Bal. in d. l. si debitor, & ibi Alex. ad Bart. dixit hanc esse communem opinionem, quam etiam dicit communem Sebastianus Sapia, ad Abb. in d. c. unico, nu. 27. Quæ opinio hodie approbatur ex l. 2. titu. 7. & ex l. 1. titu. 4. lib. 4. recop. quæ tamen lex non est in usu respectu pœnæ, secundum Couar. lib. 1. variarum c. 1. num. 8. in fi. & Salazar. de usu & consue. nu. 42. col. 3.

S V M M A R I V M.

- 1 Res, & pretium sunt in obligatione, in casu legis 2. C. de rescind.
- 2 Si res pereat casu fortuito apud emptorem, cessat remedium illius legis 2.
- 3 Lex, § 6. tit. 5. p. 5. declarat.
- 4 Si res vendita destinat esse factio emptoris in potestate illius, habet locum illa lex 2.
- 5 Emptor personaliter obligatus, non potest a se excutere personalem obligationem.
- 6 Contrarium rei possessorem potest intentari illius legis remedium.
- 7 Si tertius possessor emat rem iusto precio, non habet locum contrarium illa lex.
- 8 Si tertius possessor sciat vitium rei, licet emerit iusto precio, potest conveniri ex d. l. 2.
- 9 Auctor est originarius oppidi de Scalona.

QVÆSTIO CCCCLXIII.

Verum re perempta, contra tertium possessorem, habeat locum l. 2. C. de rescind. vend. Communis contra communem, & quid iure regio.

Elegans nunc oritur questio (circa legem 2. C. de rescind. vend.) scilicet, an sit locus remedio illius legis perempta re, aut extincta, quæ fecidim fue-

rat. Ad cuius declarationem, & decisionem, videndum est, an in casu illius legis, res & pretium sint in obligatione, & esse in obligatione, solet colligi ex c. cum dilecti, de emptio, & venditio. vbi Ioannes Andreas tenet, & alij. & esse communem opinionem dicit Abb. ibi, nu. 19. & communem appellat Imola, in d. c. cum causam, num. 19. eod. tit. & Francens Cremenfis, in singulari. 84. dicens lucrum fecisse centum ducatorum ex hac opinione, & Pantaleon, in d. l. 2. nu. 58. & Bart. ibi, addens esse obligationem alio finatiam. Et hanc partem esse tutiorem fatetur Imola, in d. c. cum causam, num. 19. & in d. c. cum dilecti, nu. 58. & hæc servatur in practica, secundum Molinæum, in constitutio. Parisiensibus, tit. 1. §. 2. nu. 42. & sic re perempta, (quæ alternativè debetur, & est in obligatione) manet obligatio ad pretium. text. est in l. emptio, & in l. Articum, aut Pamphilum. in princ. ff. de verbor. & sic habet locum beneficium illius legis.

Sed contrariam partem (imo quod res tantum sit in obligatione) dixit communem Molinæus, vbi sup. & tradit Couar. lib. 2. variarum, c. 4. num. fi. & Antonius Gomez. 2. tom. variarum, c. 2. num. 22. Pinelus, ibi, num. 37. & Gutierrez. pp. quæst. lib. 2. quæst. 135. vnde videtur verior glossæ opinio dicentis, quod si res apud emptorem casu fortuito perierit, non habet locum lex illa, secus vero si culpa sita. Et hæc est communis opinio, secundum Tiraquell. de utroque tractatu, in fine principij, num. 70. & de iure regio est elegans lex, § 6. tit. 5. p. 5. quæ disponit, non habere locum legem illam, perdita re, vel vendita, vel mortua, vel nimium deteriorata, quam tamen intellige, secundum distinctionem glossæ, in d. l. 2. communiter approbata, circa quam vide Couar. lib. 2. variarum, c. 4. nu. 14. & Pinelum, supra, c. 1. nu. 39. vbi dicit Hispanos dictæ legis partem fuisse immemores, & sequitur Martenno in l. 1. tit. 1. r. glof. 8. nu. 33. lib. 5. recop. vbi limitat, quando lis fuit contestata, quia tunc non erat deteriorata, neque perempta. Quam opinionem novissime sequitur Azenedo in l. 1. tit. 1. nu. 26. lib. 5. recop. & Gutierrez. lib. 2. practicar. quæst. quæst. 136. per totam. At verò si res non sit perempta, sed delinit esse in potestate emptoris, ipsius facto, quia vendidit, vel donavit, tunc glof. ibi, in d. l. 2. dicit locum habere illius legis 2. beneficium, contra vendentem, vel donantem: & ultra duas leges, quas ipsa allegat, facit, quia emptor est personaliter obligatus, & non potest à se excutere hanc personalem obligationem, ut in l. eum qui, C. de actio. & obligatio. & ita tenet hanc sententiam glof. & Bart. in d. l. 2. num. 12. Baldus, quæst. 13. nu. 16. Salicetus, nu. 18. Paulus, num. 16. & alij. r. communem Cremenf. col. 43. Solet tamen ulterius dubitari an contra illum tertium possessorem habeat locum remedium illius legis. Et in hoc distingue, an tertius possessor habuit rem a primo emptore, titulo lucratiuo, puta, donationis: vel cum eodem vitio lesionis emerit, & tunc si primus emptor non est solvendo, competit actio (ex quadam æquitate) aduersus tertium possessorem, argum. text. vulgari, in l. si. in princ. ff. de eo per quem factum erit, & tenent Bald. & Salicetus, in d. l. 2. quos sequitur (alios allegans) Couar. lib. 2. variarum resolut. cap. 3. num. 16. & Rodericus Xarez allegatio. 2. in fi. Aut tertius possessor emerit iusto pretio, & tunc non habet locum aduersus eum illius legis

gis remedium. Ita tenent ibi omnes, & asserit esse cōmunem opinionem Tiraquellus, in l. si vnquam, verbo, reuertatur, num. 171. C. de reuoc. donat. Quæ vltima conclusio fallit, quādo tertius possessor, qui emit iusto pretio, sciret vitium rei: quia si primus emptor non est soluendo, aduersus tertium possessorem, competit illius legis beneficium. Ita Couar. supra, col. fin. & tradit Pinelus, in d. l. 2. in 3. part. a num. 30. & 39. & Gomez. 2. tom. variarum, cap. 22. in fine, & Matienço, in d. l. j. tit. 1. i. glof. 8. nume. 33. & Azeued. in l. j. tit. 1. i. num. 26. lib. 5. recopil. & ita in causa propria fuit iudicatum in regali Cancellaria Pinciana, fauore oppidi, de Scalona, dulcissimæ patriæ mex, & nostram quæstionem prosequitur Padilla, in dicta l. 2. nume. 49.

QVÆSTIO CCCCXLIV.

Utrum in obligatione generali veniant merces venales. Communis contra communem.

In obligatione generali veniunt merces venales (cum generaliter facta sit dispositio.) Ita Barto. in l. generali, §. vxori, ff. de vfufruc. lega. & in l. si constante, num. 73. ff. soluto matrimon. & est communis opinio secundum Alexan. ibi ad eum, & hoc siue hypotheca sit expressa, siue tacita. Et est communis opinio secundum Ioannem Crotum, in d. l. si constante, num. 203. in 2. lectura, & dicit etiam cōmunem Gomezii, in §. item Seruiana, num. 22. Instit. de actio. & dixit communem Antonius de Fano, de pignor. 2. par. memb. 2. nu. 14.

Sed contrariam opinionem (imo quod sub hypotheca tacita non veniant merces venales) dixit communem Ias. in d. §. item Seruiana, nu. 31. & explicat Couar. lib. 2. variarum, c. 5. nu. 2. & est bonus text. in l. seruis 71. ff. de legat. 3. & tradit Pinelus, in rub. de bonis maternis. 2. p. nu. 38. Quæ opinio verior & receptior est, & ita practicatur.

QVÆS. CCCCXLV.

Utrum contractus factus palam, & bona fide, cum officiali, in loco in quo officium tenet, valeat. Communis contra communem, & quid iure regio.

Officialis in loco, in quo officium exercet, contrahere non potest, tex. in l. principalibus. ff. si cert. petat. vbi gl. allegat plures concordantes. in l. 1. C. de contractib. iudic. l. 5. tit. 5. par. 5. Nec omitam, quod hoc non seruatur de consuetudine, vt cōcludit (post Federicum de Senis) Boerius, decis. 317. nu. 13. Nec prædictæ leges procedunt interueniente iuramento, secundum Marcum Antonium, de viribus iuramenti. nu. 29. Gregorium, in d. l. 5. verb. para comer, Auilis. in cc. pp. c. 2. glo. verb. mercadurias, num. 38. omitto tamen alias limitationes adductas per Ias. & Alex. in d. l. principalibus. Modo dubium est, an si contractus factus inter tutorem & pupillum palam & bona fide, valet & tenet, vt in l. cum ipse tutor. C. de contrahenda empt. & diximus in q. 234. Ita etiam contractus officialis palam, & bona fide gestus, valeat, & teneat in prouincia, in qua ministrat.

3. Et eum contractum valere ad instar contractus tutoris, tenuit gl. in l. si in emptione. §. fin. ff. de contrahen. empt. gl. in d. l. cum ipse tutor, & ita seruatur de consuetudine, secundum Fulgos. in l. non licet. ff. de contrahen. empt. & disputat Alex. in d. l. principalibus, nu. 4. ver. septima limitatio.

Sed contrariam opinionem (imo quod nec in hoc casu valeat contractus officialis) tenuit d. gl. in l. 1. C. de contractibus iud. quam sequitur Bal. & Salic. in d. l. quisquis, C. si cert. petat. & est communis opinio, secundum Ias. in d. l. principalibus, nu. 2. ver. prædictum, & sequitur Auiles, in cc. pp. c. 2. glo. verb. de mercaduria, nu. 27. quod est hodie dispositum per l. 2. tit. 6. lib. 3. recopil. Greg. verb. juez qualquier in d. l. 5. & est l. 9. tit. 15. lib. 2. ordinamenti, vbi Didacus Perez, quod declarat Auend. in cc. pp. c. 2. nu. 22. lib. 1. & Azeuedo, ibi, in d. l. 6. nu. 11. Rol. conf. 83. num. 9. vol. 2. Villalobos, verb. iudex, nu. 154. Matienço, in dialogo relatoris. 3. p. c. 27. ex nu. 27. & 31.

S V M M A R I V M.

- 1 Monachus quo ad acquirendum equiparatur filio non seruo.
- 2 Per ingressum Monasterij extinguitur macula, & naturalis efficitur legitimus.
- 3 Seruus per ingressum religionis efficitur liber.
- 4 Monachi possunt esse testes, non vero serui.
- 5 Seruitus mortalitati equiparatur.
- 6 Monachus facta professione pro mortuo habetur.
- 7 Monachus sine licentia sui abbatis non recedit a monasterio.
- 8 Abbas potest monachum castigare, cum habeat ordinariam iurisdictionem.
- 9 Seruus non potest habere proprium, nec monachus.
- 10 Cum licentia praelati potest monachus proprium habere.
- 11 Monachus & seruus compelluntur adire hereditatem.
- 12 Seruus & monachus, non possunt exercere officium tabellionis.
- 13 Civilis obligatio non cadit in seruo, & quid in monacho.
- 14 Monachus filio magis quam seruo assimilatur.
- 15 Monachus qui est in scholis, potest permutare.
- 16 Pater sicut vendicat filium, ita abbas monachum.
- 17 Lex. fin. C. de bonis, quæ liberis, declaratur.
- 18 Exceptio Macedoniani, quæ competit filio, competit & monacho.
- 19 Vtilitas facit, quod monachus æquaretur filio aut seruo.
- 20 Maior potestas est in patre circa filium quam in abbate circa monachum.
- 21 Monachus equiparatur infanti.
- 22 Seruus potest liberari a seruitute, sed monachus a regula non liberatur.

QVÆSTIO CCCCXLV I.

Utrum per monachum fugitiuum acquiratur monasterio possessio, sicut per seruum qui est in fuga. Communis contra communem.

Nunc autem se obtulit quædam contraria communis, in qua videbis quam plurima singularia, per Doctores in varijs locis adducta, per nullum tamen sic congesta. Et dubium est, an sicut acquiritur possessio

Practicae Quaestiones

possessio domino per seruum, qui est in fuga, vt in l. j. §. seruum qui in fuga, ff. de acquir. poss. ita & per monachum fugitiuum acquiritur monasterio. Et acquiritur monasterio, tenet Bart. in d. §. per seruum, num. 2. quia monachus non acquirit ratione possessionis, sed ratione monasticae obedientiae vt tenet glo. in l. quidquid, ff. de acquir. poss. & ibi Bart. & est etiam glo. in l. cum heredes, §. si. ff. cod. & ibi Angelus, & Inosa, ad quod est bonus text. in c. Abbatis, 18. quaestio. 2. vbi monachus fugitiuus reuocatur, cum omnibus per eum quaesitis: notat Abb. in c. quod a te, num. 7. de clericis coniug. & facit text. in Auth. de sanctissimis episcopis, §. si monachus, col. 9. Et sic ex Bart. supra, clare colligitur, quod monachus aequiparatur filio quoad acquirendum, & non seruo, & est communis opinio, in d. §. per seruum, num. 14. & dicit communem Ripa, in l. 1. nu. 1. §. 1. ff. de vulg. & pup.

Sed contraria opinio (imo quod monachus in acquisitione possessionis aequiparetur seruo, & non filio) tenent Iacobus de Velouiso, & Angelus, in d. authentic. de sanctissimis episcopis, §. si fugitiuus, & hanc opinionem dixit communior Aretius, in d. §. per seruum, licet prima reprobet verior. Et ad plenam veritatem huius communis contrariae discutiendum est, an monachus potius seruo, quam filiofamilias aequiparetur, qui seruitio, & obsequio Dei est emancipatus, & perfectissimum sibi assumpsit statum, vt in d. authentico, de monachis, in princip. & traditur per Bart. in d. §. si. C. de pact. Praterea per monachatum omnis extinguitur macula, vt in d. authentico, de monachis, in princip. & sicut per oblationem curiae illegitimus efficitur legitimus, vt est glo. in authen. de heredi. ab intest. venientibus, §. quibus in parte, sic per ingressum religionis filius naturalis efficitur legitimus. Ita Guillelmus, & Bart. col. 5. in l. 1. C. de sacrosanct. eccles. Inosa, in l. necessarijs, in si. ff. de acquir. hered. Iason, in authen. non licet, num. 4. C. de liber. preter. & plura cumulat Felin. in c. cum deputati, in princip. de iud. & Curtius in d. authen. non licet, nu. 1. Palatius Rubens, in l. 49. Tauri, col. pen. Secundo pro hac sententia facit, quod non aequiparetur seruo, quia ille qui alias erat seruus per ingressum religionis efficitur liber, vt in c. si seruus, §. 4. dist. & in c. si quis incognitus, 17. quaestio. 2. & in auth. de monachis, §. sanctissimus, & §. si inter, & probat text. in l. 6. tit. 7. p. 1. & Cardinalis, in clem. 1. nu. 7. de sequestratione posses. & fruct. Preterea, quod male aequiparetur seruo, tenet glo. in princip. Instit. de iure personali. quae ex hoc infert, quod licet serui non possint esse testes, monachi autem possunt esse. Ita glo. singularis, in d. auth. de monachis, §. cogitandum, verb. testes, & adducit Abb. (post alios) in c. cum nuncius, num. 4. de testibus. Ias. in authentica ingressi, num. 19. C. de sacrosanct. eccles. vbi (post alios) idem dicit esse in fratribus Minoribus, & Mendicantibus.

Sed ex aduerso videtur dicendum quod monachus seruo aequiparetur, ex text. in ca. multos, §. 4. distin. ibi, *vel ab humano seruitio liber recedat, qui diuino amore diuiniorem appetit subire seruitutem.* Et rursus comprobatur, quia seruitus mortalitati aequiparatur, vt in l. seruitutem, ff. de reg. iur. (cum alijs.) sed monachus habetur pro mortuo, vt in c. placuit, 16. quaestio. 1. authentico,

co, de nuptijs, §. sed occasionem, collat. 4. Facit etiam, quia ille cui ab aliquo non datur recedendi licentia, seruus dicitur, nihil enim a specie seruitutis differt, cui non datur facultas recedendi, l. 2. de libero homine exhibendo. Sed monachus sine licentia sui Abbatis a monasterio recedere non potest, imo extra monasterium est tanquam piscis sine aqua, vt in d. c. placuit, & in c. monachi. 16. quaestio. 1. comprobatur etiam, quia quemadmodum, seruus non habet velle, nec nolle, sed est domino subiectus, ita voluntas monachi dependet a voluntate sui prelati, vt in c. non dicatis, 12. quaestio. 1. & in c. si religiosus, de elec. lib. 6. & in c. si de sepul. lib. 6. & notat (singulariter distinguendo) Decius, in c. ad nostram, num. 2. de appellationibus. Probat etiam, quia sicut seruus potest puniri per dominum, vt in l. vnica, C. de emendatione seruorum, l. 1. & 2. ff. de his qui sunt sui, vel alie. iuristia etiam Abbas potest monachum castigare, vt in c. nullum, 18. quaestio. 2. Abbas enim quoad monachos ordinariam habet iurisdictionem, & potestatem: ita Innocentius, in c. vt fame, de senten. excom. & Calderin. conf. 20. & etiam cum verbis, si excessus qualitas hoc requirat, vt in c. cum beatus, 45. dist. Debet tamen seueritatem disciplinae, cum misericordia moderare, vt in c. disciplina, & in c. licet nonnunquam, 45. dist. (cum adductis per Abb. in d. c. ad nostram, & per Decium, nu. 4.) facit etiam, quia seruus proprium habere non potest, vt in c. illud, 13. quaestio. 2. & ita monachus non potest habere, vt in ad monasterium, de statu reg. (ubi narratur Beati Gregorij exemplum) & facit text. in d. ca. non dicatis, ubi prohibetur monacho, ne ab aliquo occulte literas, vel proprium possit recipere (intelligendo tamen illud de literis, prout intelligit Innocentius, in cap. cum l. & A. de re iudicata, & Abb. ibi, nu. 30. Felinus, nu. 12.) preterea seruus licet habere peculium, non solum domino concedente expresse, sed etiam sciente, & tacente, tex. in l. quam Tiberonis, ff. de peculio. & ita etiam monachus potest habere peculium, nec obstat c. leanes, de regularibus, ibi, *ne quicquam peculiare habere*, quod intelligitur, sine licentia prelati, cum eius vero licentia bene potest habere, declarando, ut per Abb. in d. c. Ioannes, num. 6. & in c. cum quibusdam, de si de iussoribus, & late per Felinum, in c. cum M. de constitutionibus, nu. 26. & per Bald. in l. si in si. C. quod cum eo. Et hac equiparatione de monacho ad seruum utitur Bart. in quaplibet locis, in l. 1. §. si usufructuarius, & in l. 3. §. quod seruus, ff. de stipulatione seruorum: imo totus titulus de stipulatione seruorum, habet locum in monacho, secundum Abb. in d. c. quod qui: & sic hereditatem monacho delatam potest prelati repudiare, vt resoluit Menchaca, lib. 3. de successio. creatione, §. 21. nu. 254. qui refert in hoc duas opiniones communes contrarias. Facit etiam, quia sicut seruus non cogitur adire hereditatem, & facit uenire substitutum, ut in l. 3. C. de hered. inst. ita & monachus secundum Bart. in l. j. ff. de vulg. & est communis opinio, secundum Ias. ibi, nu. 4. 2. & dixit etiam eodem idem Ias. in l. cum proponas, num. 21. C. de hered. inst. & dixit etiam eodem Ripa, nu. 151. & Corrasius, in l. post aditam, num. 21. C. de impuberum. Et facit pro hac sententia, quod dicit Bart. in l. cum fundus, §. seruum tuum, num. si. ff. si cert. pet. qui dispositionem illius text. (& etiam quamlibet aliam) ampliat, loquens de

de monacho ad seruum, & è contra. Ita Innocentius, in cap. cum olim. de priuileg. & hanc æquiparatione Bar. dixit esse communiter approbatam Ias. num. 17. pro qua facit etiam, quod dixit Bart. in l. ex parte, nu. 1. ff. de peculio legato. quem sequitur Ias. in §. actiones autem, nu. 23. Inst. de actionib. & facit etiam elegans quæstio glossa, in d. c. non dicatis, ubi requirit, an vellis quam portat monachus, ut dicatur sua, & arguit de monacho ad seruum. Vide etiam, quod ex hac æquiparatione dicit Paulus, in l. non idcirco. §. cū postea. ff. de iud. & in l. vix certis. ff. eod. faciunt etiam plura tradita per Abb. in c. quanto, de officio ordinarij. Ias. in l. 1. §. ite acquirimus, nu. 2. & in l. quidquid. ff. de acquirenda possessione. Ex quibus succedit, qd sicut seruus non potest esse tabellio, ut in l. generali. C. de tab. & scrib. lib. 10. ita etiam nec monachus, secundum (late) adducta per Decium, in c. decernimus, de iud. & per Cagnolū, ut in l. omnibus causis. ff. de reg. iur. imo videtur, quod sit strictior seruitus monachorum, ut in c. seruos. 54. distinctione. Quod optimo iure comprobatur, nam licet sit verum, quod in seruo non cadat obligatio ciuili, ut in l. quod attinet. ff. de reg. iur. & in l. in personam, ff. eod. tamen obligatio naturalis bene cadit, ut in l. serui. ff. de action. & obligation. & in l. naturaliter. ff. de condict. indebiti: tamen in monacho, nec ciuili nec naturalis: adeo enim proprio consensu iura priuant, ut nec naturalē obligationem in eo velint consistere, ita dixit Hostiēsis in summa, tit. de fideiussorib. § pro quo, vers. quis idem, & comprobatur bene Abb. in c. ex rescripto. tertio notabili, ubi eum simpliciter sequitur Felin. idem tenet Ias. in l. naturaliter. ff. de condict. indebiti, & est verior opinio, secundum Cagnolū in l. in personā. num. 3. ff. de reg. iur. & tenet etiam Faber, (quem ipsi non allegant) in §. at nec. nu. 8. Inst. de fideiussorib. tamen verum est, quod Abb. (sibi contrarius) voluit, qd obligetur naturaliter, arguendo de monacho ad seruum, in conf. 104. nu. 4. vol. 1. Facit etiam, quod dicit Bald. in l. qui manumittuntur. C. de operis libertorū, ubi arguendo de seruo manumisso, ad monachum habentem licentiam trāseundi ad aliud monasterium, dicit, quod non pertinebit ad Abbatem primi monasterij inquirere deinde: ubi motatur, nec eum ad monasterium reuocare, quia iam manumissus est.

Sed contrariam opinionem (imo quod monachus potius assimiletur quam seruo) ex sequentibus comprobabis: & primo quia sicut filiusfamilias non potest agere super iniuria sibi illata, nisi pater sit absens, ut in l. sed si vnus. §. filiusfamilias. ff. de iniurijs. & in l. si longius. §. 1. de iud. idem dicendum est in monacho. Ita glossa in d. c. non dicatis, & vtroque doctores, tenet etiam Albericus, in l. cum filius, nu. 3. ff. si cert. petat. glossa Abb. & Felin. in c. parochianos, & in c. cum desideres, de sententia excomm. Et ita per hoc argumentum tenet Faber, in §. quæ diximus, in 2. nu. Inst. quod cum eo. Item, quia sicut filiusfamilias, qui est in scholis, potest mutare, ita & monachus: concessa enim licentia sibi ad studendum, censentur etiam concessa ea omnia, sine quibus studere non potest, ita glossa in d. c. non dicatis. & in l. si longius. §. 1. & in c. ex parte, de accusationibus: imo etiam, sicut filius recipiēdo necessaria ad studium patrem obligat, ut in l. Macedonianum, & in l. sed Iulianus, §. proin-

de. ff. eodem tit. ita & monachus potest obligare monasterium pro debito contracto causa studij. Ita concludit Archidiaconus in c. 2. ne clerici vel monachi, lib. 6. & in c. cum pastoris. 2. q. 7. Faber, in d. §. quæ diximus, nu. 7. & est communis opinio, secundum Abb. conf. 88. vol. 1. nu. 6. & hoc argumento de monacho ad filium vtitur Faber, in §. patitur, nu. 3. Inst. de iniurijs. & glo. singularis, in l. 1. §. per hanc. ff. de rei vendicatione, dicens, quod sicut pater vendicat filium suum, ita Abbas suum monachum, adiecta causa de iure canonico, & eam glossam sequuntur doctores ibi, & Angelus, in §. præiudicialis, Instit. de action. Abb. in c. non ex vobis de spons. & in c. 1. nu. 3. quod metus causa, & in d. conf. 88. & Felin. post Abb. in d. c. illud, de presumptionibus. Hinc etiam succedit quod sicut filius succedit tanquam suus, & agnatus, ita & monachus. l. Deo nobis. C. de episc. & cle. & in §. hoc etiam, & ibi notat Bar. & Bal. & est tex. in l. si ex causa. §. Papinianus. ff. de minoribus, & est communis opinio, secundum Ias. in l. sub conditione, nu. 1. ff. de liber. & posthum. & dicit etiam communem Iason, in l. patre furioso, num. 47. ff. de his qui sunt sui vel alie ni. Facit etiam, quia dispositio tex. in l. si. C. de bonis quæ lib. in prin. procedit in monacho. Ita Bar. in l. 1. ff. de vulgari, & est communis opinio secundum Ias. ibi, nu. 42. & secundum Corrasium, in l. post aditam, nu. 23. de impub. Facit etiam elegans quæstio Bar. in auth. excipitur. C. de bonis quæ lib. & latius per eundem, in quæst. 12. Ias. in authentica, ingressi, nu. 39. C. de sacrosan. eccles. Gualdenfis, de arte testandi, tit. 6. cautela 63. Facit præterea, quod sicut si filiusfamilias accepisset pecunias mutuo, ut se aleret, competere actio mutuandi contra patrem, ut tenet Bart. in l. libertis, quos. §. 1. ff. de alimen. & cibarijs leg. ita competere contra monasterium, si monachus in aliqua necessitate constitutus eas accepisset. Felin. in c. cum dilecti, num. 16. de rescriptis.

Ex qua æquiparatione quærit singulariter Faber, in d. §. quæ diximus, num. 8. an exceptio Macedonianum competens filio, competat etiam monacho: & dicit videri, quod sic, per æquiparationem factam: sed dicit durum esse: hanc exceptionem extendere. Præterea dicit, quod ratio quare fuit inuentum Macedonianum est, quia timebatur ne filij insidiarentur vitæ parentum. Quæ ratio cessat in monacho, cum monachi non succedant Abbati. Reperies tamen, quod Bart. in d. quæst. 22. num. 7. dicit, quod non est bona æquiparatio filij ad monachum. Præterea dicit Iason in l. cum fundus, §. seruum tuum, num. 17. ff. si cert. pet. & est communis opinio, quod sit melior æquiparatio filij ad monachum, quam serui: solet præterea assignari quædam concordia inter opiniones contrarias. Prima, quod monachus æquiparetur seruo, quantum ad contractus, & quantum ad vltimas voluntates æquiparetur filiofamilias. Ita Imola, Alexand. & Ias. num. 42. in d. l. 1. ff. de vulgari, idem Ias. in l. cum fundus. §. seruum tuum, nu. 17. ff. si certum petatur. Et est alia secunda, & singularis, quod tunc demum monachus æquiparetur filio, vel seruo, prout vtilius fuerit monasterio. Ita Bal. in l. 1. col. 1. §. C. qui admitti, Romanus, in l. is qui heres. §. nec filius. ff. de acquirend. hered. Alexand. in d. §. seruum tuum, Socinus, in l. 1. de vulg. Fel. in c. in præsentia, in fine, de probationibus.

Practicae Quaestiones

tionibus. Ultimo pro complemento huius quaestio-
nis adde, quod dicit Spec. tit. de statu monach. q. 1. 2.
20 quod non est tanta potestas Abbatis in monachos,
quanta patris in filios, sed est tanta quanta ciuitatis
in ciues suos. quem ad hoc sequitur Ias. in d. l. 1. §. per
suum, nu. 16. ff. de acquir. poss. ff. Sed videtur, quod
sit maior potestas, per ea, quae in principio dicta sunt,
& vide quae notat Dec. in c. bonae, nu. 3. de appellat.
Bal. in l. bonorum, nu. 7. C. qui admitti, scilicet, quod
monachus equiparatur perpetuo infanti, cum nun-
quam sit habiturus consensum iuris. Subdit etiam
strictiorem esse seruitutem monachi, quam serui, quia
21 seruus potest fieri liber à seruitute, & monachus
non à regula.

QVÆSTIO CCCCXLVII.

Ad l. fin. ff. si cert. pet. Communis contra communem.

Textus in l. si. ver. sed et si cum scio, ff. si cer. pet.
est valde difficilis in intellectu, prout dicunt om-
nes ibi, & habet plures intellectus, inter quos glo. ibi
duos enumerat, alterum Ioannis, & alterum Azonis,
& intellectus Ioannis est communis, secundum Ale-
ibi, num. 13. & secundum Ias. in princip. sed ille in-
tellectus communiter reprobat, secundum Alberi-
ibi, num. 2. dicens, intellectum Azonis esse commu-
niter approbatum.

QVÆSTIO CCCCXLVIII.

*Utrum iuramentum calumniae excuset à condemnatione
expensarum. Communis contra communem.*

Dvbium est elegans in iure, nunquid iuramen-
tum calumniae excuset ab expensis. Et gl. in c. fi-
nem libris, de dolo & contu. vbi Abb. num. 2. con-
cludunt, quod non excusatur quis per praedictum iu-
ramentum, & ita tenet totus mundus, secundum Sa-
licet, in l. qui lumen, in fin. C. qui accu. non pos. & se-
cundum Alex. & Ias. num. 11. in l. propter adum §. fin.
autem alterutra, C. de iudic. & seruatur communiter
secundum Alex. in l. athletas, §. calumniatur, num. 3.
ff. ex quib. caus. infam. interrog.

Sed contrariam opinionem (imo quod sit adhiben-
da distinctio) ut excusetur ab expensis, ratione prae-
sumptae calumniae, non tamen ab expensis venientibus
ratione remeritatis, & absque dolo, seu malitia,
vel calumnia. Et hanc dixit communem Alex. in l.
ait prator, in prin. num. 6. ff. de iureiur. & vide bonam
glos. verb. solo, in authen. de iudicib. §. oportet. Pri-
ma tamen opinio verior est, & tenenda, & ita com-
muniter practicatur.

S V M - M A R I V M.

- 1 Delatio iuramenti in causa matrimoniali, qualiter fiat.
- 2 Lex 10. tit. 11. p. 1. declaratur.
- 3 In causa criminali, etiam in defectu probationis, non de-
fertur iuramentum.
- 4 Habenti semiplenam probat. potest deferri iuramentum.
- 5 Cum uno teste, & alijs adminiculis, deferitur iuramen-
tum.

- 6 Disparitas qualitatis facit ut non deferatur iuramentum.
- 7 Matrimonium non compellitur quis contrahere, data in-
qualitate, etiam si probatio sit plena ad contrahendum.

QVÆSTIO CCCCXLIX.

*Utrum in causa matrimoniali sit locus delationi iuramenti.
Communis contra communem, & quid iure regio.*

Dvbium esse solet, an in causa matrimoniali sit
locus delationi iuramenti, & quod non sit lo-
cus, videtur tenere gl. verb. agatur, in l. 3. ff. de iure-
iur. & intellige hanc quaestionem de iuramento vo-
luntario, vel iudiciali, secundum gl. in c. mulieri, de
iureiur. quam sequuntur Doct. in d. l. 3. vbi Alexan.
Ang. & Ias. & Hieron. Gigas, conf. 41. nu. 17. Bar. au-
tem (post Iacob. Butrig.) in d. l. 3. num. 2. distinguit
hoc modo, quod aut iuramentum deferretur actori, ad
matrimonium contrahendum: ut volo esse tua vxor,
si iuraueris, & tunc valet quasi de nouo contrahatur
matrimonium: aut deferretur reo ad matrimonium dis-
soluendum, & tunc non potest deferri, quia non de-
bet esse in partium voluntate, & hanc distinctionem
dixit communem Alex. ibi, num. 16. (& post eum Po-
mates) dixit etiam communem additio ad Bertol. &
hanc distinctionem adducit ibi Ias. nu. 25. allegando
glossam primam in c. super eo, de eo qui cogn. con-
sangu. vxor. suae, vbi intelligit glos. verb. agatur, supra
allegatam, quam diximus tenere, quod non esset lo-
cus delationi, in delatione negatiua, ut in 2. parti-
distinctionis.

Sed contrariam opinionem (imo quod sine disti-
ctione sit locus delationi iuramenti, relata distinctio-
ne Iacobi Butrig.) dixit esse communem Albericus
in d. l. 3. nu. 5. Et est mirandum, quod moderni, nec
Alexandrum, nec Albericum viderunt: De iure au-
tem regio reperies l. 10. tit. 11. p. 3. indistinctè dicen-
tem, in causa matrimoniali locum esse delationi iura-
menti voluntarii, quod est contra Iacobi distinctio-
nem: in secunda vero parte in delatione iuramenti
necessarii, non est dubium, nam non habet locum in
causa matrimoniali negatiue, nec affirmatiue. Ita gl.
& DD. in c. mulieri, de iureiur. secundum Ias. in d. l. 3.
num. 26. vbi extendit primam partem distinctionis,
scilicet quando iuramentum deferretur affirmatiue
(etiam si agatur criminaliter) habere locum, & ad hoc
allegat opiniones, ex quibus videtur, quod haec sit
communis opinio, & pro illa opinione, quod non sit
3 locus iuramento necessario facit, quod in causa cri-
minali etiam non admittitur in supplementum pro-
bationis, ut est gl. in d. c. mulieri, cuius opinio ab ip-
dubio communis est, ex adductis per Alex. post alios
in d. l. 3. in prin. num. 6. vbi Ias. nu. fin. & in l. admo-
nendi, nu. 277. ff. eo. & Salic. in tract. de iureiur. 3. p.
in fin. Quae tamen communis opinio est limitanda,
4 quando iudex vidisset concurrere aliquas coniectu-
ras, & qualitatem partium, tunc enim bene potest
deferre iuramentum, habenti semiplenam probatio-
nem, prout explicat bene Abb. (post Hostien.) in d.
c. mulieri, col. 3. & Alex. in d. l. 3. nu. 16. & Ias. nu. 3.
loquens in causa matrimoniali. prout ceteri. Idem
Ias. in d. l. admonendi, nu. 281. ff. eo. & approbat ibi
Curt. sen. & dicit communem Corrasius, lib. 3. Mi-
scella-

scellaneorum. c. 4. & Hippolytus, singulari. 27. Dec. in c. si pro debilitate, nu. 4. de offic. delegat. qui se remittit ad consilium 133. & vide Couarr. in 4. in 1. p. c. 4. §. 1. qui à num. 1. resoluit quod cum vno teste, & alijs adminiculis, deferatur iuramentum in causa matrimoniali, & circumstantias & adminicula, vt cum vno teste deferatur iuramentum, tradit Gigas, conf. 41. nu. 20. & illud tenet Gregor. verb. *hauendo*, in d. l. 10. tit. 1. part. 3. & nouissime Mascardus (plura congerens) vol. 2. de prob. concl. 1033. quod multoties habui de facto in hac audientia ecclesiastica Archiepiscopi Tolerani, & nunquam potui mouere animum iudicis ad delationem talis iuramenti, sed profecto illa denegatio magis ex capite quam ex iure procedit. Vnū tamē singulariter est aduertendum, quod si sit disparitas qualitatis inter contrahentes, cū in hoc casu, ēt si fuerit verificata promissio de contrahendo matrimoniū, non teneatur promittens contrahere, vt tradit Nauarr. in manuali. c. 16. nu. 18. Victoria, in sua summa, tit. de bigamis, q. 265. Syluester verb. copula. & Veracruz, in speculo coniugiorum. 3. par. art. 19. fol. 562. & obiter illud tenet Gutierrez, de iuramento confirmatorio. 1. par. c. 51. nu. 4. col. 3. Nauarra, de restit. c. 3. num. 442. sequitur manifeste, quod in hoc casu, non sit deferendum iuramentum, etiam cum vno teste, & alijs iuris adminiculis, quia non est expectandus euentus cuius rei nullus sequitur effectus, vt in regula iuris, quod singulariter declarat Hieronymus Gigas, conf. 41. num. 20. omnino videndus.

QVÆSTIO CCCCL.

Vtrum Lex, ad egregias. ff. de iureiurando procedat in senibus. Communis contra communem, & quid iure regio.

Dispositio text. in l. ad egregias. ff. de iureiur. habet locum in senibus, secundum glossam ibi communiter approbatam, vt tradit Tiraquel. de iure primogenituræ, in præfatione, nu. 104. & 105. quæ opinio hodie comprobatur ex l. 22. tit. 11. p. 3.

Sed contrariam opinionem seruari de consuetudine, defendit Angelus, in d. l. ad egregias, vbi idem attestatur Iason nu. 9. & qua ætate quis excusetur ne veniat ad iudicium testificaturus, tradit optime & curiose Ioannes Garcia (meritissimus quondam fisci patronus) in tract. de Hispanorum nobilitate, gloss. 48. §. 1. & 2. & 3. vbi à nu. 58. vsque in fi. plures congesti personas, quæ excusantur a testificando, & personaliter comparando, & circa senes vide l. 2. tit. 16. p. 3. ibi, *sussen viejos*.

QVÆSTIO CCCCLI.

Si actor plene probat intentionem suam, quamuis reus semiplene probet exceptionem suam, venit condemnandus. Hæc est communis opinio, secundum Albericum in l. admonendi, num. 8. de iureiuran.

Sed contrariam opinionem (imo quod sit adhibenda distinctio, quam ibi assignat Bart. nu. 50.) est communis secundum Antonium, in c. si. col. 7. de iureiurando, & dixit etiam communem ibi Abb. num. 10. ex cuius distinctione resolue prædictam quæstionē.

QVÆSTIO CCCCLII.

Vtrum in dubio deferatur reo iuramentum in supplementum probationis. Communis contra communem.

In dubio debet reo deferri iuramentum in supplementum probationis (licet actor semiplene probauerit.) Hæc fuit sententia Azonis, in l. in bonæ fidei, C. de reb. cred. per gloss. in d. l. admonendi, ff. de iureiur. & in reg. cum sunt partium iura obscura, de reg. iur. in 6. & approbatur de consuetudine, secundum Accurs. in gl. j. in l. maritus, ff. de quæst.

Sed contrariam opinionem (imo quod tribus concurrentibus actori deferri debeat in dubio) tenuit late Bart. in d. l. admonendi, num. 57. & ita se habet communis practica, secundum Ias. ibi, in lectura, nu. 118. & secundum Salic. in d. l. in bonæ fidei, & vide l. 2. in fi. tit. 1. par. 3. vbi late Greg. verb. *vn testigo*, & declarat Parladorius, lib. 2. rerum quotid. c. 18. nu. 6. & hanc vltimam opinionem (referēs duas communes) tenet Didac. Per. in l. 1. tit. 1. lib. 3. ordin. pro qua expendit d. l. 2.

QVÆSTIO CCCCLIII.

Vtrum à iudice definiente causam reductionis, vt vir bonus possit appellari. Communis contra communem.

An à iudice definiente causam reductionis, vt bonus vir, appellari possit, dubium est in iure. Et non esse licitam appellationem in hoc casu, tenet Bar. in l. 1. nu. 18. (post Innocentium, in loco ab eo citato.) ff. de leg. 2. & allegando specialiter auctoritates ab eo cōgestas, hanc dixit magis communem Couar. late disputans, lib. 2. variarum. cap. 12. nu. 5. ver. tandem.

Sed contrariam partem (imò quod appellari possit) dixit veriore Alex. (& teneri à maiori parte doctorum) in d. conf. 106. nu. 6. lib. 3. & seruandam esse in iudicando & consulendo, admonet Couar. sup. & illā (vltia ipsum) explicat late Boerius, decif. 284. nu. 16. & 17. Quæ opinio in practica est recepta, & sic ab ea recedendum non est in iudicando & consulendo.

QVÆSTIO CCCCLIV.

Vbium est in iure, de quo fideiussore veniat intelligendus tex. in l. 1. ff. de in litem iurando, & Bart. ibi, in princ. tenet quod de fideiussore de iudicato soluendo. Et hic intellectus est communis, secundum Ias. ibi, nu. 5.

Contrarium tamen (imò quod de fideiussore de iudicio sistendo, sit intelligendus,) dixit ibi communem Albericus, in prin. qui intellectus verior est, & tenendus in practica.

QVÆSTIO CCCCLV.

Vtrum ad reprobandū instrumentum sufficiat tres testes. Communis contra communem, & quid iure regio.

Quot testes requirantur ad reprobandū publicum instrumentum, quærit gl. si. in c. 3. loco, de probationibus,

Practicae Quaestiones

bationibus, & in eum Ioannes, de fide instrum. quæ glo. tenent requiri tres testes. Idem tenet gloss. in l. in exercendis, C. de fide instrum. glo. etiam in §. item verborum, Inst. de inutil. stipul. imo quatuor esse quandoque necessarios ipsæ glossæ responderunt, quod explicat nouissime Mascardus, de probationibus, concl. 919. & Menochius, de arb. casu. 105. Et circa quaestionem principalem, Innocentius, & Ioannes Andreas, Antonius Card. & Abb. nu. 13. Felin. nu. 35. in d. cum Ioannes, tenent sufficere duos testes, & hæc est communis opinio, secundum Decium in d. c. tertio loco, nu. 11. & dixit communem Couar. adducens alios dicentes communem, lib. 2. variat. c. 13. nu. 11.

Sed contrariam partem (imo quod non sufficiant duo testes) dixit magis communem Guido Papæ, in c. cum Ioannes. & de iure regio videl. 117. tit. 18. p. 3. vbi sunt necessarii quatuor testes, vt aduertit Greg. ibi, verb. todos, intelligens illam legem, quando testes sunt instrumentales, alias vero seruanda est dispositio legis 115. tit. 18. par. 3. quod latius declaramus in quæst. 43. vbi ornatus explicatur ista quæstio, & ad ibi dicta est recurrendum.

QVÆSTIO CCCCLVI.

Vtrum dictio, plus, prolata à teste, aliquid operetur. Communis contra communem.

Dictio, plus, prolata à teste, nihil operatur secundum Bartolum in l. et si post tres, ff. si quis cautionibus. Idem Bar. in l. furti, num. 5. ff. de in litem iurando, vbi Ias. num. 10. dixit hanc esse communem opinionem, & dixit etiam communem Ias. in d. l. et si post tres, num. 7. & dixit communem Abb. in c. literæ, nu. 14. de dilationibus. Eandem fateatur communem Alciatus, in l. hæc adiectio, ff. de verb. signis.

Sed contrariam partem (imo quod aliquid operetur) dixit communem Albericus in d. l. furti, num. 2. quæ opinio verissima est, & pro ea facit tex. in l. si quædo, 112. ff. de legat. 2. vbi verba testatoris debent intelligi semper, vt aliquid operentur, quam conclusionem exornat Ias. in l. 3. ff. de iureiurando, (per illum tex.) & Menochius de arbitrarijs, lib. 2. casu 199. nu. 19. & Ioannes Garcia de nobilitate, gloss. 1. §. 1. num. 24. & Rolandus conf. 61. num. 14. vol. 3.

QVÆS. CCCCLVII.

Varios in iure habet intellectus tex. in l. dedi, §. id est, vers. conditione causa data. Ita constat ex gloss. ibi, verb. conditionem: nam alij intelligunt, quod loquatur de conditione generali, siue ob causam: & hæc est communis opinio, secundum Albericum, ibi, in finalibus verbis, quem leges cum principio legis: alij intelligunt, quod loquatur de actione præscriptis verbis, & hunc dixit communem intellectum Barto. ibi, num. 4. & dixit etiam communem Alexan. col. 2. nu. 10. qui intellectus in scholis est receptus.

SUMMARIUM.

- 1 Lex, ciues, C. de incolis, lib. 10. declaratur.
- 2 Ea quæ sunt per transitum, non sunt in consideratione.

- 3 Origine patris immutabilis est, etiam cum expressa renouatione.
- 4 Imago nature veritas obumbrari non debet.
- 5 Filius quoad muneris, & honores, sequitur patris originem, non matris.
- 6 Origine non perditur propter absentiam.
- 7 Originarius potest in loco originis conueniri, si ibi reperitur.
- 8 Incola præsumitur habitator illius ciuitatis potius, quam forensis, si de origine non constet.
- 9 Præsumptio iuris transfert onus probandi contrarium.
- 10 Qualitas statuti, vel ordinationis particularis probanda est nisi præsumptio legis sit in contrarium.
- 11 Originarius potius quam aduenæ præsumitur quis.
- 12 Præsumptio iuris est liquidissima probatio.
- 13 Statuta collegiorum, seu confraternitatum, non rigide sed benigne interpretanda sunt.
- 14 Factum antiquum, quod dicatur.
- 15 Originis probatio qualiter fiat.
- 16 Veritas consideratur in acquirenda origine, non patriæ destinatione.
- 17 Contraria opinio in quaestione principali proponitur.
- 18 Originarius non est filius natus in transitu.
- 19 Lex 1. C. de captiuis & postlimin. reuers. declaratur.
- 20 Habens animum transferendi, non fingitur esse incola.
- 21 Filius rustici commorantis in ciuitate, non dicitur originarius, licet in ea nascatur.
- 22 Parochi ciuitatis Toleti habent iniquam consuetudinem circa ius decimandi, quæ damnatur, cum potius corruptela dicenda sit.
- 23 Vicini ciuitatis Toleti si in suis locis colligant fructus, ibi tenentur decimas soluere, non vero parochi ciuitatis vbi malitiose se conferunt.
- 24 Decime prædiales debentur parochis sub cuius parochia fructus colliguntur.
- 25 Vicinitas fit a nullum operatur effectum.
- 26 Vicinus proprius & acquisitus, qui dicantur.
- 27 Vicinus debet morari cum sua familia in aliquo loco maiorem partem anni, vt gaudeat priuilegio vicinitatis.
- 28 Lex 8. tit. 72. lib. 9. recop. declaratur.
- 29 Verus ciuis dicitur, qui habitat in aliquo loco soluens onera personalia, & realia.
- 30 El remate y voz de las rentas, se ha de considerar para la paga de los diez mos de los ganados.
- 31 In contractibus consideratur tempus contractus, & mutatio status nihil operatur.
- 32 Hypotheca dotalis incipit a promissione dotis non a solutione.
- 33 Decime æqualiter sunt diuidende, quando aliquis habet duas parochias.
- 34 Decime prædiales debentur vbi prædia sunt sita.
- 35 c. 1. sess. 24. Concilij Tridentini de reformatione matrim. declaratur.
- 36 Parochus proprius contrahentium dicitur ille sub cuius parochia sunt contrahentes tempore matrimonij.
- 37 Lex 1. tit. 4. lib. 5. recopilationis declaratur.
- 38 Vicinus dicitur testis, vt sustineatur testamentum, quando factum fuit cum tribus testibus, in loco testatoris habitantibus.
- 39 Incola dicitur qui habet voluntatem habitandi in aliquo loco in perpetuum.

QVÆS.

QVÆSTIO CCCCLVIII.

*Utrum natus in transitu per aliquam ciuitatem, dicatur
cuius, & naturalis illius. Communis con-
tra communem.*

Disputatio præsentis quæstionis, satis utilis, & necessaria est in praxi (cum ex eius resolutione plura utilia nascantur) & pro parte negatiua, quod natus in transitu, non dicatur originarius cuius, neque naturalis illius loci, ubi natus est, videtur facere text. in l. ciues, in fin. C. de incolis, & ubi quis domicilium habere videatur, lib. 10. ibi. *Unde cum profectus est peregrinari videtur, quod si redijt peregrinari iam destitit.* Pro qua sententia potest etiam expendi tex. in l. Titius, ff. de actionibus empti: & ratio est, quia ea quæ fiunt & succedunt obiter, & per transitum non sunt in consideratione, l. naturaliter, §. apium, ff. de acquirendo rerum dominio, l. si quis per hanc, C. de ædificijs priuatis: & sic iste natus in transitu, sequetur originem partis, quæ est immutabilis, etiam cum expressa renunciatione, cum nihil operetur voluntas in his quæ sunt naturalia, tex. in l. assumptio, ff. ad municipalem, cuius verba notabilia sunt, *assumptio originis, quæ non est, veritatem naturæ, non perimit, errore enim veritas originis non amittitur, nec mendacio dicentis se esse, unde non fit, deponitur. Neque recusando quis patriam ex qua oriundus est, neque mentiendo de ea, quam non habet, veritatem mutare potest.* l. origine, C. de municipibus & orig. lib. 10. Quia imago naturæ veritatem obumbrare non debet, l. filium quam pater, ff. de lib. & posthu. quod fuit de mente Bald. in l. si non speciali, num. 7. C. de testam. & tradit Afflictus decif. 34. num. 2. ubi dicit, quod ad munera, & honores, filius sequitur originem paternam, non vero maternam, quam opinio nem sequitur Socinus, conf. 35. vol. 1. col. fin. & Socius iunior conf. 37. in princip. Cephalus conf. 123. Boerius decif. 13. num. 5. ubi plura conduxit notabilia, dicens, quod propter absentiam nunquam amittitur nomen originis, Menochius conf. 80. num. 1. 1. volum. 1. Ex qua verissima resolutione colligo, quod originarius potest in loco originis conueniri, si ibi reperitur, etiam si domicilium in alio loco transulerit. Ita docet Paulus in l. 2. num. 5. C. de iurisdic. om. iud. Ripa in cap. 1. nu. 64. de iudicijs, Gozad. consil. 35. num. 2. Roman. conf. 39. num. 3. Cagnolus in l. si nu. 53. ff. de iurisd. om. iud. Est tamen singulariter notandum, quod si non constet de origine alicuius, qui diu habitauit in aliquo loco, vel ciuitate, præsumitur incola illius potius, quam forensis, & qui contrariū dicit probare tenetur, cum quis præsumatur esse illius loci, ubi reperitur, siue viuus, siue mortuus. Ita Angelus in l. si cum exceptione, §. in hac, ff. quod metus causa, Alciatus in tract. præsumpt. reg. 2. præsumpt. 15. Cephalus conf. 223. nu. 2. vol. 1. Crauetta conf. 6. nu. 8. Ioannes Botta conf. 18. nu. 9. ubi dicit, quod hæc præsumptio transfert onus probandi contrarium, per l. natura, in fi. ubi gloss. verb. contrarium, ff. de iure dotiū, l. generaliter, §. si petitur, ff. de fideicommiss. liberta. quod prodest, para las informaciones de los colegios y cofradias, y del santo oficio, in quibus locis de hoc sæpe vidi dubitari, quia requiritur ex suis constitutionibus, ut manifestetur proprietas & natura originis, ut faci-

lius detegatur qualitas oppositoris, & ita in terminis statuti collegij Cremenfis, docet Ioannes Botta, supra, in principio consilij, & licet qualitas statuti, & ordinationis, seu constitutionis particularis, probanda sit, ut tradit Bartolus in l. 1. §. ait prætor, ff. ne quid in flumine publico, Dec. conf. 13. num. 5. & conf. 15. nu. 4. Rolandus conf. 10. num. 13. vol. 4. Natta consil. 254. num. 2. & consil. 388. & 474. num. 38. vol. 1. Parisius conf. 94. num. 83. vol. 3. Riminaldus conf. 29. nu. 10. 11 & conf. 44. num. 68. tamen quando aliquis per congruum, & antiquissimum tempus stetit, & habitauit, in aliquo loco, habet præsumptionem legalem pro se, quod non sit forensis, & istæ præsumptiones sunt liquidissimæ probationes, ut tradit gloss. communiter recepta in l. si tutor petitus, C. de periculo tutorum, in verb. ostenderis, quam sequitur Felin. in c. prædicationem, nu. 16. in fin. de offic. deleg. las. in l. sciendum, num. 25. de verborum, Cassaneus in consuetud. Burgundia, rubr. 1. gl. 7. §. 7. in fine. Maxime, quia prædicta statuta collegiorum, & aliarum communitatum, non rigide, sed benigne interpretanda sunt, ut magis inducant fauorem, quam odium, ita Alciatus consil. 705. & conf. 91. num. 7. Menochius conf. 80. nu. 20. per tex. in l. 3. §. penul. ff. de decurion. l. magistros, C. 14. de profess. & medicis. Et factum antiquum dicemus in hoc casu, non solum quando sumus ultra annum 86. quo aliquis, & illorum ascendentes habitauerunt in aliqua ciuitate, vel oppido, sed etiam 40. annorum, ut docet Anto. de But. in cap. cum causam, de probationibus, & in cap. veniens, cap. licet ex quadam, de testibus, quem sequitur Alex. conf. 4. nu. 12. & conf. 187. vol. 2. Socinus conf. 106. num. 2. in fine, vol. 3. Alciatus de præsumpt. regul. 1. præsumpt. 44. Parisius conf. 86. nu. 20. vol. 4. Gozad. conf. 68. num. 6. & 7. Antonius Gabriel lib. 1. communium, tit. de prescriptionibus, conclus. 16. licet Duennas reg. 299. nu. 7. teneat (alijs citatis) & Ioannes Garcia, de nobilitate, glo. 18. §. 1. num. 2. cum sequentibus, contra Butrium, supra, & sic poteris originem probare, ut tradit Mascardus vol. 3. de probat. conclus. 141. nu. 10. ubi refert alios modos probationis originis alicuius, & resoluit nostram quæstionem dicens, quod filius natus per transitum, in eo loco ubi mater non erat mansura, dicatur ibi originem sortiri, ut tradunt DD. Imola, Alex. & Paulus, in l. huiusmodi, §. legatū, ff. de leg. 1. Pro qua sententia dicit Cumanus ibi, consuluisse & ita de facto fuisse seruatum, idemque tenet in l. cetera, §. sed si quis ad opus, in fi. ff. eod. tit. assignans rationem, quia 16 in acquirenda origine consideratur veritas, non patris destinatio, ut in d. l. assumptio, & veritas imagine naturæ, non debet obumbrari, d. l. filium quem pater, ff. de liberis & posthum. nam alias sequeretur (secundum eum) quod si aliquis Lutetiam se conferret, causa ibi habitandi, & in itinere vxor pareret, quod filius esset originarius cuius Lutetia, ubi pater nunquam fuit, quod esset absurdum, & istam opinionem sequitur Crotus in repetit. l. si quis pro emptore, nu. 104. vers. vltimo notandum, ff. de usufructibus. Cagnolus in rub. de origine iuris, num. 30. & hanc dicit communem opinionem las. in d. §. legatum, nu. 14. dicit etiam communem Ioannes Botta d. conf. 28. nu. 113. ubi dicit, quod ab hac opinione, in iudicando non est recedendum.

BB

Sed

Practicae Quaestiones

- 17 Sed contrariam opinionem (vt d.l. ciues, non procedat in origine fortuita, veluti si in ciuitate aliqua sit aliquis natus ex parentib. qui non constituerunt ibi domicilium, sed erant tanquam aduenæ statim recessu-
 18 ri, vel ibi recreationis causa affluebant, tunc ibi natus ob hanc originem casualem, & fortuitam, non dicitur ciuis, neque originarius: quia ad hoc, vt aliquis ratione propriæ originis sequatur locum, & domicilium, oportet quod in loco, in quo natus est, parentes habeant, vel constituent domicilium, non commorando ibi tanquam transeuntes) arg. text. in l. 1. C. de cap. pri. & postlim. reuer. d. l. ciues, ibi, *unde cum profectus est, peregrinari videtur*, ita tenet Bart. in l. filios, nu. 4.
 20 C. de municipalibus, & originar. lib. 10. & ratio est, quia qui habet animum se transfrendi, fingitur non esse in eo loco, l. quæsitum, in ff. de leg. 3. l. heres absens, ff. de iud. c. Romana, vbi gl. de foro cõpet. lib. 6. quod tenet Abb. in c. Rodolphus nu. 9. vbi Barb. nu. 97. de rescrip. idem Barb. conf. 3. 2. num. 2. vol. 2. eandemque opinionem sequuti sunt Petrus, Cynus, Bal. Ang. Albericus, in d. §. legatum, Felin. in d. c. Rodolphus, nu. 13. vbi dicit hanc opinionem se vidisse obseruatam Ferrariæ, cū casus de facto contigisset: idem resoluit Lancelot. Decius in d. l. heres absens, §. proinde, vbi dicit hanc opinionem esse cõem, & dicit Bart.
 21 conf. 172. num. 6. lib. 1. quod licet filius rustici cõmorantis in districtu ciuitatis, natus fuerit in ciuitate, nõ dicitur per hoc ciuis originarius, vt etiam tenet Boer. decif. 13. num. 49. & sic hanc vltimam opinionem sequitur Ripa in tract. de peste, 2. par. de priuileg. contra caus. pestis priuileg. 8. num. 183. vbi dicit communem opinionem, quam sequitur Rebuffus, de priuileg. scholar. priuileg. 65. nu. 5. & cõcordiam assignat Mascardus supra num. 7. ex qua verissima resolutione veni-
 22 nit reprobanda quædam appellata cõsuetudo, quam perperam & inique parochi huius ciuitatis Toleti intendunt habere (quæ potius corruptela vocanda est)
 23 videlicet, quod si vicini, & originarij oppidi de Vargas, aut de Olias, vel alterius loci vicini huius ciuitatis (qui colligunt fructus in suis locis, vbi habitant) se conferant in aliquam domum huius ciuitatis, quod reputentur statim vicini, & quod teneantur decimas prædiales soluere illis parochijs, sub cuius parochia domus sita est. Quod est maximum absurdum, & iniqua prætensio, cum illi non sint vicini, nec originarij huius ciuitatis, & domus in qua habitant, non est propria, sed conductæ, magis ad illum effectum, vt reputentur vicini, quàm quod vere vicinitatem habeant (pro ut de iure & secundum ordinationes Toleti requiritur) quia sunt aduenæ statim recessuri, absque animo ibi commorandi, sed potius fraudandi (cum graui pec-
 24 cato) decimas prædiales, proprio suo paracho pertinētes, quæ cæteris nec debentur ratione personæ (cum non sint vicini) nec ratione prædiorum, vt in c. fin. de parochijs, c. cum sit, de decimis, cap. à nobis (vbi DD.) eod. titu. Quod in tantum verum est, quod beneficiati curati illius parochie, vbi prædia sunt sita, habeant in tentionem fundatâ contra propriū ep̃m, vt in c. fi. vt lite pendente, vt tradit Rebuffus (alijs citatis) in tract. de decim. q. 7. nu. 3. quem & alios sequitur Mieres de maioratu, 1. par. q. 5. nu. 13. & Ioan. Gutierrez, nouissime, 2. par. canonicarum quæst. c. 21. nu. 54. vbi dicit communem opinionem, sequendo Abb. nu. 4. in d. c.
 25 si. & alios plures, & sic cum istæ vicinitates sint procuratæ & affectatæ, ad illum particularem effectum, absque aliquo animo ibi commorandi, imo subtrahendi decimas vero paracho, non debent considerari, cõ-
 26 illi nõ sint vicini proprij, nec acquisiti, quia ad acquisitionē vicinitatis debet quis habitare maiorem partem anni, continūe in aliquo loco, cum tota sua familia, ut est gloss. in l. 1. verb. maneat, vbi notat Bart. ff. de lib. agnosc. l. 1. habitare, §. ff. de his qui deiecerūt, vel effad. gloss. in clement. causam, verb. communiter, de elect. Boer. decif. 272. nu. 2. & sequitur Matthæus de Afflictis, decif. 384. num. 11. Pro quibus iuribus facit lex notabilis 8. tit. 27. lib. 9. recopilat. ibi, *saluo si en el*
 28 *lugar morare y tuuiere vezindad y casa poblada la mayor parte del anno, con su muger y sus hyos*, & sic resoluit Mascardus, supra num. 22. non posse quem verum
 29 cinem & originarium alicuius loci nūcupari, ad hoc vt gaudeat priuilegijs illius loci, nisi in eo habeat domicilium, & collocauerit ibi maiorem partem suarū fortunarū, soluendo onera personalia, & realia: quod non faciunt prædicti, imo in suis locis collectantur, & matriculantur: quod in tantum verum est, quod licet per maiorem anni partem habitent in hac ciuitate (pro ut de iure, & secundum illius ordinationes requi-
 30 ritur) si tēpore locationis decimarum, *les coge la voz de la renta en sus lugares, pastando alli con sus ganados*, tenentur decimam parochijs suæ parochie, vel eius locatoribus soluere, & non paracho huius ciuitatis, & sic debet intelligi & declarat l. 9. tit. 20. par. 1. vbi Gregor. & ratio est, quia in contractibus considerandum est tempus contractus, & nõ tempus perceptionis fructuum, l. si filius familias, 78. de verborum, & sic, nec mutatio status, vel vicinitatis ex post facto sequitur, ali-
 31 quid operabitur, tex. elegans, in l. quæcunque, §. ff. de actionibus, & obligationibus, ibi, *durante etiam, si ser- uus postea vel manumissus, vel alienatus, vel mortuus fuerit*, pro qua sententia expendi potest l. 33. titu. 13. par. 3. in fin. ex qua colligitur, quod hypotheca dotalis incipit a promissione dotis, & sic à tempore contractus, non vero à tempore traditionis. Ita docet Anto. Gomez, in l. 50. Tauri, nu. 38. pro qua sententia fuit iudicatum, vt tradit Mohedanus, decif. 51. per legem qui balneum, & l. potior, ff. qui potio. in pignore habeantur, & sic in nostro casu dicendum est, quod obligatio soluendi decimam, incipit à die contractus, & sic, *adonde cogio al dez mero al tiēpo de la voz de la renta*, & non à die solutionis, quod sepius contigit in
 33 causis decimalibus de facto, & ita obseruatur de consuetudine. Si vero aliquis habeat duas parochias, vbi audit diuina officia & sacramenta ministrantur, quia in hyeme audit diuina officia in vna parochia, & in æstate in alia, tunc equaliter decimæ mixtæ, & personales, sunt diuidēde, vt d. l. 9. tit. 20. par. 1. ibi, *deuen dar diezmo a las iglesias donde son parrochianos*, intelligendo legem illam, prout intelligit Gregor. ibi, verb. *son parrochianos*, & tradit Paz, in sua praxi, 2. tom. 1. part. cap. 5. numero 10. Decimæ vero prædiales soluui debent, vbi prædia sunt sita, vt cap. fin. de parochijs, nisi consuetudo sit in contrarium, quæ semper in præstatione decimarum attendi debet, vt in cap. cum sint homines, capit. Apostolicæ, de decimis. Et
 35 qua resolutione venit declarandus text. in cap. 1. de resolutione 24. de reformatio. matri. vbi disponitur ma-

36 trimonium aliter quam coram proprio parcho con-
tractum esse nullū, vt hic dicatur proprius parochus
contrahentium non solum parochus originarius, id
est, in cuius oppido contrahentes habent proprium
domiciliū, & originem, sed etiam ille, in cuius pa-
rochia habitat ille, qui contrahere intendit matrimo-
nium, dummodo non sit aduena, vel alienigena, sta-
tim recessurus. Ita resoluit Salzedo in practica ad
Bernardum Diaz. ca. 73. vers. 14. in fine, fol. 244. vbi
dicit, sic ab illustrissimis cardinalibus fuisse respon-
sum, idemque tenet Caualecanus deci. 1. 2. nu. 22. vers.
& aduertendum, in 2. par. Vltius etiam ex hac reso-
37 lutione intelligi potest, l. 1. tit. 2. lib. 5. ordinamenti,
38 quæ est l. 1. tit. 4. lib. 5. recop. vbi tres testes requisiti
in testamento nuncupatiuo, debet esse vicini, & is di-
cetur vicinus in casu illius legis non solum origina-
rius, sed etiā ille qui, licet aduena sit, cum vicinis, seu
ciuibus commoratur, maxime, si onera ipsius populi
iubeat, etiam si maiorem partem anni ibi nō habiter.
Ita tenet Burgos de Paz, in l. 3. Tauri, a nu. 354, quæ
sequitur (optime declarans) Matienço in d. l. 1. tit. 4.
glos. 1. num. 2. & 3. lib. 5. recop. & Auendannus resp.
14. per totū, Alciatus in l. pupillus, §. incola. ff. de ver-
borum signif. vbi dicit, quod incola, non solum dici-
39 tur is qui decennium aliquo in loco habitabat, sed et
is, qui, cum aduena esset, in aliquā ciuitatem ea men-
te se contulit, vt ibi perpetuo esset habitaturus, quod
ex varijs coniecturis colligi posset, vt tradit Matien-
ço, supra, nu. 7. Quæ omnia sunt menti tenenda, quia
practicabilia & quotidiana sunt.

QVÆSTIO CCCCLIX.

*Utrum venditor teneatur rem tradere præcise, vel libe-
retur præstando interesse. Communis contra com-
munem, & quid iure regio.*

Dubium esse solet, an venditor compellatur rem
præcise tradere, vel liberetur præstando interes-
se. Et esse compellendum rem tradere tenebat Marti-
nus (Glossator antiquus) præcise, & hæc est commu-
nis opinio secundum Albericum, in l. si traditio, C. de
action. empti, & in hanc partem frequentius itum es-
se dicit Alciat. in l. habere duobus modis, ff. de verb.
sign. & ex hoc reprobatur communiter opinio Vul-
garini, dicentis venditorem liberari præstando interes-
se, & si haberet facultatem rei restituendæ. Ita Ias. in
l. in actionibus, nu. 21. ff. de in litem iurando.

Sed contrariam opinionem, imo quod debeat fie-
ri distinctio, an venditor habeat facultatem tradendi,
& tunc cōpellatur: vel non habeat, & quod tunc non
compellatur, sed liberetur præstando interesse, tenet
Bar. in l. 1. ff. de action. empti, & in l. certi conditio,
nu. 21. ff. si cert. petatur, & in l. stipulationes nō diui-
duntur, nu. 38. ff. de verb. oblig. vbi Ias. nu. 34. & Za-
sius nu. 35. dicunt hanc esse communem opinionem,
& illam tenet Sal. in d. l. 1. ff. de actio. empti, vbi Pau-
lus nu. 4. dixit communem, idem Paulus in d. l. si tra-
ditio, idem dixit Ias. in §. actionum, nu. 547. Instit. de
action. & testatur esse communem Decius num. 11.
Purpuratus nu. 86. in d. l. certi conditio, & est cōmu-
nis secundum Abb. nu. 10. & Felin. nu. 34. in c. cum
Ioannes, de fide istrumentorum, vbi idem dixit Imo

la, dixit etiam communem Antonius de Burgos in
rub. de emp. & vend. col. 1. Rebuffus in l. vnica, C. de
fent. quæ pro eo quod int. prof. vbi etiam dixit cōmu-
nem, & Belonus in §. pretium, de emptione & vend.
vbi refert has opiniones. Et pro opinione Vulgarini
facit tex. in l. si iactu retis, 2. respons. ff. de action. em-
pti, & videl. 2. tit. 16. lib. 5. recop. vbi late Matienço,
& Azevedo, per quā legē confirmatur prima opinio.

QVÆSTIO CCCCLX.

Mulier transiens ad secunda vota, non potest re-
linquere secundo marito vltra tertiam partem
bonorum: ita cauetur in l. 1. C. de secundis nuptijs.
Dubium tamen est, si mulier ista maritum solum he-
redem instituit, in sua parte, dicetur in alijs duabus
partibus quas marito non potuit relinquere, decede-
re intestata. Et maritum hoc casu in solidum esse he-
redem, & teneri restituere illas duas partes venienti-
bus ab intestato, tenuit gl. in d. l. 1. (referendo opinio-
nem Ioannis) & hanc dixit ibi communem Salicetus
num. 5.

Sed contrariam sententiam (imo quod maritus so-
lus sit heres in tertia parte, ac vxor in alijs intestata de-
cedat) asserunt esse communem. Ias. in d. l. si is qui, nu-
me. 9. ff. de vulg. Decius in reg. ius nostrū, col. penult.
& Cagnolus ibi col. 6. ff. de reg. iuris. Quæ opinio ve-
rior est & tenenda, maxime iure regio, ex l. 1. tit. 2. lib.
5. ordinamenti, per quam legem potest hodie testator
decedere pro parte testatus, & pro parte intestatus, vt
latius diximus in quæst. 103.

QVÆSTIO CCCCLXI.

*Utrum questio iurisdictionis expediatur secundum for-
mam libelli, vel secundum id quod debetur.
Communis contra communem.*

Questio iurisdictionis expeditur secundum for-
mam libelli, & non secundum id, quod debe-
tur. l. cum quædam puella, §. quoties, ff. de iurisdic-
tione omnium iudicum, ex qua l. inferebat Bar. in l. qua-
cunque, num. 9. ff. si quis in ius vocatus non terit, &
in repetitione, nume. 17. quod si ego, qui sum Bonon-
niæ, conuenio hominem Florentinum, ratione con-
tractus Bononiæ celebrati, vel propter delictum ibi
commisum, & Florentinus dicit, se neque Bononiæ,
contraxisse, nec ibi delictum commisisse, poterit ni-
hilominus iudex contra Florentinum procedere, ne-
que hic summarie cognoscere oportebit de contra-
ctu, vel de delicto, sed solum debere attendere for-
mam petitionis libelli, cuius opinionem sequitur ibi
Fulgosius, & eam late defendit Alex. num. 16. dicens
(in fine) esse articulum satis dubium, sequitur etiam
Fulgosius, in l. præscriptione, C. si contra ius, vel vri-
litem publi. & Paulus in d. l. cum quædam puella,
num. 2. Et hanc opinionem Bar. fuisse in facto serua-
tā, asserit Auredus in decis. Capellæ Tolosana. 210.
col. 3. vbi asserit esse communem opinionem.

Sed contrariam sententiam (imo quod debeat sum-
marie cognoscere de contractu celebrato, vel de deli-
cto patrato) tenet Innocentius, in c. super literas, nu.
7. vers. item quid, de rescriptis, & ibi etiam Anton. &
Abb.

B B 2 Abb.

Practicæ Quæstiones

Abb.col.fin. qui asserit hoc esse verius. Et huius opinionis dicitur fuisse auctor Butricarius, in d.l. præscriptione, vbi Bart. (libi contrarius) in hac etiam se inclinat sententia, & sequitur etiam illam Archidiaconus, & Dominicus in c. Romana, §. contrahentes, de foro compet. lib. 6. & est communis secundum Felin. in c. si clericus laicum, col. 2. vers. limita secundo, de foro competen. & asserit etiam communem Curt. in d. lex quacunque, num. 32. idem etiam dixit communem consilio 124. numero sexto, & dixit communem etiam Boerius (asserens quæstionem bis de facto tenuisse) in c. ea quæ (ad Dinum) de reg. iur. in 6. quæ opinio verissima est, & in practica recepta, & ab ea non est recedendum in iudicando & consulendo.

QVÆSTIO CCCCLXII.

Utrum ius patronatus sit spirituale ex sua prima origine, vel propter annexionem. Communis contra communem.

Ius patronatus esse spirituale ex sua prima origine, & non propter annexionem tenet Abb. in rubr. de iudic. nu. 4. quam opinionem (ex voto antiquorum) dicit communem.

Sed contrariam sententiam sequitur ibi Abb. imo, quod ex annexione sit spirituale, cuius opinionem esse communem affirmat Ripa in d. rubr. nu. 80. quod est notandum ad c. quanto, de iud. per quem tex. confirmatur hæc opinio, quæ est verior & tenenda.

QVÆSTIO CCCCLXIII.

Si statuto caueatur, quod bannitus non audiatur nec ciuilitè, nec criminaliter, & sit ab aliquo percussus, nõ poterit iudex de percussione inquirere. Ita Bart. in l. non solum, §. si. ff. de iniur. & innuit ibi esse communem opinionem Alex. ad Cumanum.

Sed contrariam partem dixit communem Felin. in c. dilecti, de exceptio. nu. 5. & dixit communem Dec. post Felinum, in ca. cum inter, num. 10. eod. tit. Quæ opinio verissima, & iuri & æquitati consona est, ne de licita remaneant impunita, contra l. congruit, ff. de offic. præf.

QVÆSTIO CCCCLXIV.

Utrum heres, qui tenetur ex delicto defuncti, si non conficiat inuentarium, teneatur ultra vires hereditarias. Communis contra communem.

Iure canonico heres tenetur ex delicto defuncti, etiam si ex eo crimine nihil ad eum peruenerit. text. est (vbi notat gloss.) in c. si. de sepult. idem probat text. in c. nobis, 28. in fi. de senten. excom. vbi etiam notat gloss. & ita tenent cõiter canonistæ, quos refert Couar. lib. 3. variarum, cap. 3. num. 7. Iulius Clar. in pract. criminali, §. fin. quæst. 51. vers. vltèrius quæro: & ita fuit decisum in decisione Pedemontana, 131. num. 5. secus tamen est de iure ciuili vt in l. 1. C. ne ex delictis defunctorum, & hanc differentiam inter vtrumque ius, constituit gloss. communiter approbata, in d. c. si. quam dixit ibi communem Abb. num. 6. idem Abb.

dixit etiam communem in c. in literis, num. 3. de rap. toribus, dicit etiam communem Angelus in sua summa, verb. heres, & dicit communem opinionem legistarum & canonistarum Duennas, reg. 13. num. 22. Menchaca, controuersiarum illust. cap. 96. nu. 27. Iulius Clarius supra, quæst. 51. Antoni. Gomez. 3. tom. variarum, ca. 1. num. 85. & decisio Pedemontana, supra, eandem fatetur communem Aretinus, in l. furti actione, C. de furt. & fatetur etiam communem Rodericus Xuarez, alleg. 26. Syluester in summa, verb. hereditas, 3. §. 4. & alios adducit Couar. d. lib. 3. variarum, c. 3. num. 7. Nec omittam hanc definitionem non sine scrupulo esse, nam contrarium tenet Abb. in d. c. si. & in c. in literis, & pro opinione Abbatis, est gloss. fin. in d. c. à nobis, de senten. excomm. quam probant Abb. ibi. & Felin. & Angelus de Clauasio, in sua summa, verb. heres, in §. 4. & alios plures refert decisio Pedemontana, supra, num. 4. Prima tamen opinio est verior & tenenda, quam sequitur & defendit Gutierrez lib. 2. canonicarum, cap. 18. num. 54. Modo dubium est, an heres, qui ex delicto defuncti tenetur iuxta ius canonicum (vt modo diximus) teneatur etiam ultra vires hereditarias, si inuentarium non fecerit, & quibusdam placet sat esse, iuxta vires patrimonij conueniri posse (etiam non confecto inuentario.) Ita tenet Federicus de Senis, consil. 21. alias 12. & dicit communem Ruinus consil. 20. lib. 4. & Couar. d. c. 3. nu. 4. Bosius in sua pract. tit. de pænis, nu. 34. & hanc dicit esse etiam briorem sententiam, decisio Pedemontana, supra, nu. 9. quæ sequitur Villalobos, in antinomia iuris, ver. heres, & sequitur dicens communem Fanus, de pignori bus, 4. membro, 2. part. num. 224. & quatuor fundamenta pro hac opinione refert nouissime Gutierrez, lib. 2. canonicarum, quæst. 18. nu. 65. Ioannes Andr. & Francus, in c. q. de vfuris, in 6. tenet etiam Henricus, in c. si. de sepultur. Anania in c. tua nos, eod. tit. & est communis opinio secundum eundem in d. c. in literis, num. 7.

Sed contrariam opinionem, vt heres in foro anime, non teneatur ad debita ultra vires hereditarias, non confecto inuentario, si realiter & vere nihil occultaui, tenet Hostiensis, in sua summa, tit. de testamentis, §. penult. Ioan. Andreas in d. c. quamquam, Felinus in c. 1. num. 44. de constitutionibus, Bart. in rub. ff. de acquir. hered. num. 3. vbi dicit, quod ita tenent theologi, & ibi Alex. num. 7. & dicit magis communem Ias. in d. rubr. nu. 23. & 24. & Ruinus consil. 20. lib. 4. Anchar. consil. 402. & 411. Gratus consil. 91. & tenuit gloss. pen. in d. c. in literis. quam sequitur Paulus in rub. ff. de acquir. heredi. & est communis opinio secundum Abb. in d. c. in literis, num. 3. & in consil. 74. num. 9. in 2. par. vbi dicit communem, & Menoch. lib. 1. præsumpt. quæst. 88. num. 3. Syluester in summa, verb. hereditas, 3. quæst. 5. Paludanus in 4. distin. 15. quæst. 2. art. 5. Nauar. lib. 3. de restit. c. 4. num. 172. & declarat Couar. lib. 3. variarum resolu. c. 3. nu. 8. & Dec. consil. 49. nu. 60. lib. 2. Segura in l. 1. §. si uir uxori, nu. 15. ff. de acquir. poss. vbi Didac. Perez, idem in quæst. 10. procmiali ord. & dicit communem Orosius in l. 2. num. 3. & 4. ff. de offic. procurat. & Mench. de success. creat. §. 1. num. 26. & §. 2. num. 12. Anto. Gomez in l. 3. Tauri, num. 21.

QVÆ-

QVÆSTIO CCCCLXV.

Opinio Martini, relata per glossam in l. 2. C. de bonorum poss. secundum tabulas, in verb. doceri: seruatur de consuetudine, secundum Speculatorem, in tit. de instrumentorum editione. §. compendiosa, ver. sed quid si vnus. Sed eam communiter reprobati asserit ibi Ias. num. 10. & declarat Oldradus, consi. 297. in fine. Decius, consi. 114. col. 5. Ias. in l. Lucius, col. 7. de vulg. Cifuentes, in l. 3. Tauri, Ias. in l. admonendi, num. 39. ff. de iure iurando.

QVÆSTIO CCCCLXVI.

Utrum indulgentia Pontificis extendatur ad animas purgatorij. Communis contra communem.

Elegans est quæstio, vtrum indulgentiæ concessæ per Romanum Põtificem, pro viuis, & mortuis, extendantur ad existentes in purgatorio, si faciant viuis, quod in forma indulgentiæ continetur. Et ad eos non extendi est communis opinio, secundum Alex. in 4. dist. 20.

Sed contrariam partem dicit communem Innocentius, in c. quod autem, de pœnitentijs & remissionib. & hæc opinio verissima est, & alij plures relati per Felinum, in sermone de indulgentia plenaria, num. 2. i. versic. tertium. §. 7. in qua quæstione consulto theologos, & vide Gregorium, verb. pro, in l. 37. tit. 4. p. 1. qui bene declarat hanc materiam indulgentiarum.

QVÆSTIO CCCCLXVII.

Utrum perempta instantia, perimatur ad effectus. Communis contra communem.

Effectus perfectus, ante peremptionem instantiæ, non perimitur perempta, instantia. Exemplum, vide per litis contestationem, qua quis efficitur malæ fidei possessor, tex. in l. nemo. C. de rei vendicatione, & perpetuatur actio, l. fin. C. de præscriptione 30. vel 40. annorum, & res efficitur litigiosa, tex. in authentica, res litigiosa. C. de litigiosis: iste talis effectus nõ perimitur perempta instantia. Ita tenet Innocentius, in c. causam quæ, de testibus. & Bart. in l. cum lite. ff. iudicatum solui, & est communis opinio secundum Abb. in d. cap. causam, quæst. 1. de testibus, num. 9.

Sed contrariam sententiam (imo quod talis effectus perimatur) tenuit glo. (passim habita pro singulari) in l. 2. C. de fructibus & litium expens. quam plures sequuntur, quos citauit Tiraquellus, de vtroque retractu. §. 15. gl. 2. nu. 19. vbi tandem dicit communiter seruari. Sed prima opinio verior est, & tenenda in iudicando & consulendo, cum actus perfectus & consummatus non vitietur, licet peruenerit ad causam, à quo non poterat inchoari. l. fin. C. de nuptijs. Ex qua l. plura ad propositum congeffit Didacus Perez, in l. 1. tit. 3. lib. 5. ordinamenti. col. 148. Tiraquellus, de cessante causa, limitatione 12. & in l. si vnquã. verb. donatione largitus, num. 230. & verb. susceperit liberos, num. 151.

QVÆSTIO CCCCLXVIII.

Utrum si heres grauetur restituere hereditatem pauperibus, vel aliæ piæ causæ, transeant actiones ipso iure in piam causam. Communis contra communem.

Regula iuris est quod fideicommissarius ante restitutionem factam, nullum ius habet reale, in bonis fideicommissis subiectis. l. 1. l. restituta. ff. ad Tre. facta vero restitutione, fideicommissarius efficitur heres, & transfertur in eum dominium, omniaque iura, & actiones actiuæ, & passiuæ, quæ regula limitatur a doctoribus, vt non procedat quando heres grauetur restituere hereditatē pauperibus, vel piæ causæ, quia tunc ipso iure transeunt actiones actiuæ & passiuæ in piam causam, absq; aliqua restitutione, ita Bar. in l. 1. q. 6. nu. 59. C. de sacrosanctis ecclesijs, vbi Ias. nu. 10. & 11. dicit communem opinionem: quia in dubio est fauendum religioni. l. sunt personæ. 43. de relig. & sumptibus fun. Et hanc dicit magis communem opinionem Alex. in l. 1. §. sed & quoties. ff. ad Treb. Tiraquellus, de priuilegijs piæ causæ. c. 38. Menchaca, de succes. prog. lib. 3. §. 26. & de succes. resol. §. 11. n. 54. Villalobos in ærario comm. ver. fideicommissum, n. 50.

Sed contrariam opinionem tenet Bursatus, consi. 55. num. 22. & 26. vol. 1. Tobias Nonius, consi. 201. vol. 1. & hanc dicit communem Michael Crassus, receptatum senten. §. fideicommissum, quæst. 42. nu. 7. Prima tamen verior, & equior est & sic tenenda in iudicando & consulendo.

S V M M A R I V M.

- 1 *Dominium vtile transfertur in censuarium, & etiam directum.*
- 2 *Dominium vtile tantum transfertur in emphyteutam.*
- 3 *Lex si. tit. 8. p. 5. declaratur.*
- 4 *Censum soluimus de re propria & emphyteusim de re aliena.*
- 5 *Emphyteuta cadit a iure non soluens pensionē intra triennium: quod secus est in censuario, etiamsi per mille annos non soluat.*
- 6 *Pactum, vt res censualis cadat in commissum non valet, nec seruatur in censu redimibili.*
- 7 *Lex 68. Tauri declaratur, vt solum procedat quando res proprie datur, & postea super ea census imponitur.*
- 8 *Lex 63. titu. 5. p. 5. declaratur vt non procedat in censu redimibili.*

QVÆSTIO CCCCLXIX.

Utrum sit differentia inter contractum censualem, & emphyteuticum. Communis contra communem.

Inter contractum censualem, & emphyteuticum, multum interesse, nemo est qui ambigat, & colligitur ex Bar. in l. 1. §. 1. nu. 4. ff. de publicanis, & vect. & ex gloss. in c. constitutus, de relig. dom. vbi inter alias differentias, ponit, quod in censuarium transfertur dominium vtile, & directum, adeo quod nihil apud dominum remaneat, in emphyteutam vero transfertur vtile tantum. Ita magistraliter declarat Aut. Gom. in l. 68. Tauri, nu. 2. vbi refert practicabiles effectus, resultantes ex hac differentia, resoluens esse comunem

opinionem sic declarans legem. 1. C. de iure emphyteutico. l. 1. ff. si ager vectigal vel emphyt. l. si. tit. 8. p. 5. Unde si in concessione emphyteutis dicatur, *transfere* *pro omnibus*, ille contractus censualis, & non emphyteuticus. Ita tenet Imola in c. ad audientiam, nu. 4. de rebus ecclesie non alien. Ias. in l. 1. Col. 10. C. de iure emphy. ex qua differentia sequitur alia, quod censum solvimus de re propria, & emphyteusim de aliena, & est communis secundum Abb. in d. c. constitutus, nu. 20. & Euerardus in topicis legalibus, col. 152. sequitur etiam alia singularis differentia, quod emphyteuta cessans solvere pensionem triennio priuato, & biennio ecclesie cadit a iure. l. 2. C. de iure emphyteutico. c. potuit, de locato; secus autem est in censuario, nam etsi per mille annos non soluat, non cadit a iure suo. Ita tenet gl. verb. iusta, in d. c. Constantinus, Imola, & Ias. in d. l. 2. nu. 4. C. de iure emphyteutico. Bar. in d. l. 1. §. 1. Socin. conf. 67. vol. 2. Hypopol. singulari 95. & dixit communem Dec. conf. 138. vol. 1. & dixit et communem Iacobinus, in auth. qui rem, nu. 53. C. de sacros. eccles. & alios refert & sequitur Matien. o. in l. i. tit. 15. glo. 2. nu. 1. lib. 5. recop. vbi illud defendit, etiam si adijciatur pactum, vt res cadat in commissio, quam opinionem sequitur Auendanus, resp. 112. & Conar. lib. 3. variarum, c. 7. nu. 1. quod pactum non seruatur in censu redimibili, nisi in casu legis 68. Tauri, quam eleganter declarat in casu nostro Gutierrez, lib. 2. practicarum, quaest. q. 168. nu. 10. de iuram. confirmatorio. 1. p. c. 3. nu. 10. Ioan. Garcia de expensis & meliorat. c. 9. nu. 63. & 64. Mexia, ad l. Tolera, fol. mihi 140. nu. 16. Olano, litera A. nu. 97. & nouissime alias differentias congeffit Felicianus de Solis, in tract. de censib. in proemio, nu. 29. & est alia pulchra differentia, quia si vendatur aliqua res pro libera ab aliquo censu, intelligitur de censu perpetuo, non vero de redimibili, & sic in primo casu, non valet venditio, in secundo vero sic, vt probat rex. sic intelligitur in l. 63. tit. 5. p. 5. quem ad hoc ponderat Gutierrez, practicarum quaest. lib. 2. q. 169. per totam, & Olanus in Ant. iuris, litera V. nu. 3.

Sed in quaestione principali contrariam opinionem dixit communem Bald. conf. 177. vol. 3. & vide Conuar. (plures referens) d. lib. 3. variar. c. 7. col. 2. & Menochiu, lib. 3. praesum. in praesumptione 106. a n. 10.

QVÆSTIO CCCCLXX.

Vtrum valeat procuratoris constitutio, per illa verba: Constituo asinum meum procuratorem. Communis contra communem.

SI in instrumento procuratoris dicatur: Ego constituo Titium asinum meum (volens dicere procuratorem meum) ad agendum & defendendum, nihilominus valeret constitutio procuratoris. Hoc est celebratissimum dictum Hostiensis in c. petitio, de procuratoribus. Et ne in doctorum pro vtraque parte allegationibus immoremur, opinionem Host. esse magis communem affirmat Ias. (bene differens) in l. si quis fundi vocabulo, nu. 19. ff. de leg. 1. & pro hac opinione tex. in l. his verbis. §. 1. ff. de hered. instit.

Sed contraria Host. est communis opinio, vt asserit Ias. in l. testamentum, nu. 2. C. de testam. Quae verior

est, & opinio Hostiensis potius videtur triumphare.

QVÆSTIO CCCCLXXI.

Romanus Pontifex commisit causam delegato, cum hac clausula: *reducas a me alienata ad ius, & proprietatem ecclesie*. Dubium est, an virtute illius clausulae delegatus habeat iurisdictionem in rebus inuasis, & in alijs male detentis, in quibus possessio tantum transit in alios. Et quod de illis possit cognoscere delegatus, tenuit Innocentius, in c. episcopi, de rebus ecclesie non alienandis. cuius opinio communiter approbatur, secundum Abb. ibi, num. 2.

Sed contrariam (imo quod non possit cognoscere de praedictis) contra Innocentium fatetur esse communem Barb. in rubr. de rescriptis, dixit etiam communem idem Barb. in d. c. episcopi, & differit late Fel. in d. rub. de rescr. nu. 5. Prima tamen opinio verior est, & maiori doctorum calculo recepta.

QVÆSTIO CCCCLXXII.

Vtrum spurius possit heres institui, in tempus, in quosue rit legitimatus. Communis contra communem.

Spurium incapacem esse paternae successionis, nemo est, qui dubitet, & probat hodie l. 9. Tauri, quae declarat (in hoc proposito) Rojas, in epitome success. c. 14. num. 16. & c. 26. num. 20. & Matien. o. in l. 8. tit. 8. gloss. 4. num. 7. lib. 5. recop. A. offa, in c. si pater. 2. par. verb. omnia bona, nu. 13. de test. lib. 6. Gutierrez, lib. 2. practicarum quaest. q. 102. Auend. de exequen. 2. par. cap. 26. num. 18. Dubium tamen est, an possit heres institui in tempus, in quo fuerit legitimatus. Et posse tenet Baldus, Arretinus, & Alexand. in l. Collus. §. institutus. ff. de lib. & posth. vbi Ias. nu. 5. & Lancelotus, testantur hanc esse communem opinionem (cum alijs quam plurimis relatis, supra, in q. 191. vers. & pro hac opinione) Et pro hac sententia facit tex. in l. in tempus. ff. de heredibus instituendis, & tradit late Antonius Gomez, in d. l. Tauri, num. 18. Conar. in 4. 2. p. §. 15. nu. 12. & Molina, lib. 2. de Hispanorum primog. c. 7. nu. 40. Matien. o. in d. l. 6. tit. 8. gloss. 8. nu. 19. lib. 5. recop. & in l. 19. tit. 1. p. 6. tradit Greg. & in leg. 1. tit. 9. p. 6. & Duennas, reg. 366. limitat. 1. Dida. cus Perez, in l. 22. tit. 5. lib. 1. ord.

Sed contrariam opinionem (imo quod non possit spurius, ita heres institui) tenuit Bald. in l. eam quam, col. antepenul. C. de fideicommissis, quem sequitur Paulus, in l. si filius familias. ff. de testamētis, vbi Arretinus dixit esse communem, licet sibi prior opinio ardeat, quae magis crebrior, & recepta est, & ab ea non est recedendum in iudicando & consulendo. Et quo pacto secure clericus possit filiam vel filium heredem instituere, ita vt hereditas fisco non deferatur, vide Gomezium, supra in d. l. 9. Tauri, nu. 18. & Duennas, reg. 366. Cepollam, cautela 18. vbi posuit 12. modos, in quibus pater filio incapaci (ultra ahamen) possit aliquid relinquere, & Parladotium lib. 1. rerum quatuor dignatum, c. 16. per totum, & Ioan. Graciam, vbi filium eius, in tractatu, de expensis & meliorationibus, cui nouiter est additus nouus tractatus de tacito fideicommissio, vbi late prosequitur istum articulum.

QVÆ-

QVÆSTIO CCCCLXXIII.

Vtrum difficultas excuset a mora. Communis contra communem.

Dubium esse solet vtrum difficultas excuset a mora, & Bart. in l. quod te mihi, nu. 13. ff. si cer. pet. & in l. continuus. §. illud, de verborum, dicit esse distinguendum, quod si in obligatione est factum, difficultas excuset a mora. tex. est in l. si vehenda. §. idem iuris, ff. ad l. Rhodiam de iactu. Aut in obligatione est dare, & tunc esse subdistinguendum hoc modo, quod aut debetur species, & tunc difficultas excusat à mora, l. cum seruus, l. cum res. ff. de legat. 1. aut obligatio est quantitatis, & tunc difficultas non excusat à mora. Hanc distinctionem Bart. dixit communem Cardinalis, in c. breui, de iureiur. & eandem dixit communem Purpuratus, in d. l. quod te mihi, num. 64. dixit etiam communem Couar. in c. quamuis pactum. 2. p. §. 5. nu. 4. de pactis, in 6.

Sed contrariam opinionem (imo quod debitor quantitatis, excusetur a mora propter difficultatem præstationis (contra Bar.) tenent Salicetus, Fulgosius, Paulus, Romanus, Decius, & Curtius, in d. l. quod te, & hanc opinionem (contra Bar.) & dixit communem ante tempora Alex. Purpuratus, vbi sup. pro qua dicit ipse, quod iudicaret. Et illam esse communem fatetur Ias. in l. numis, nu. 7. ff. de in litem iuran. quæ opinio magis cõiter est recepta, quia habet summam æquitatem. arg. l. quod si Ephesi. ff. de eo quod certo loco.

QVÆSTIO CCCCLXXIV.

Vtrum testis presumatur rogatus, vbi requiritur, quod sit rogatus. Communis contra communem, & quid iure regio.

Testem in testamento rogatum deponere debere, nemo est qui dubitet, & probat tex. in l. heredes palam. §. in testamento. ff. de testam. & in auth. rogati. C. de testam. & in l. si. C. de codicillis, & in l. hac cõsulissima, in princ. C. de testam. & quod etiam hodie rogatus testium requiratur in testamento nuncupatio, tenet Greg. in l. 1. tit. 1. p. 6. verb. *que sean llamados*, & dicit communem opinionem Menchaca, de success. creat. §. 13. nu. 64. & probat l. 32. tit. 18. p. 3. quam sequitur Azevedo, in l. 2. tit. 4. nu. 5. lib. 5. recopi. In matrimonio etiã testis debet esse rogatus, vt diximus in quæst. 484. Dubium tamen est, an in his casibus presumatur testis rogatus deponere, & in hoc casu receptissima est opinio, quod non. Itã Bart. (post Speculatorem) in d. §. in testis. idem Bar. in l. sciendum, nu. 12. ff. de verb. & est communis opinio, secundum Paulum, Aretinum, & Imol. in d. §. in testamento, col. 1. & fatentur communem omnes DD. in d. l. sciendum, & dixit et communem Boerius, decif. 34. & 35. nu. 8.

Sed contrariam partem (imo quod testis semper presumatur rogatus) dixit communem Alberic. in d. §. in testamento, nu. 1. & de iure nostro regio & de cõmuni practica, & obseruantia iudiciorum, presumuntur rogati. Ita Palatius Rubeus, in l. 3. Tauri, nu. 66. vbi Castillo. verb. *no hagan fee*, & Ant. Gom. n. 9. Didacus Perez, in l. 1. tit. 4. pag. 82. lib. 5. ordinam. Matienço,

in l. 1. tit. 4. glo. 8. num. 8. lib. 5. recop. vbi Azevedo, nu. 54. & 56. hoc limitat in testamento facto ad pias causas, ex Couar. in c. relatum, el 1. nu. 4. de testam. & Menchaca, supra. Et cõfirmatur ex traditis in q. 583. vbi notarius semper præsumitur rogatus, vt tradit Mantua, conf. 125. nu. 7. vol. 1. Roland. conf. 32. nu. 28. vol. 2. Alex. conf. 48. vol. 5. Afflictus, deci. 45. nu. 9. vbi dicit communem Gratus, conf. 82. num. 24. & conf. 142. nu. 1. vol. 2. & conf. 48. num. 5. & conf. 13. nu. 16. vol. 1. Decius in c. scripturam, de fide instru. nu. 55. quæ opinio verior, & æquior est, & consuetudine approbata, vt tradit Iulius Clarus, lib. 3. recept. sent. §. testamentum, q. 58. Azevedo in d. l. 2. nu. 5.

QVÆSTIO CCCCLXXV.

Vtrum in testamento fieri possit contractus. Communis contra communem.

Contractus, vel quilibet alius actus, transiens in formam contractus in testamento fieri potest. Ita glos. fin. quæ est celebris, in l. heredes palam. §. si. de testam. quam sequitur ibi Bart. & in l. vnum ex familia. §. si de falcidia. ff. de leg. 2. & in l. cum quis decedens. ff. de leg. 3. & sequitur etiam Faber, in princ. Instit. de legat. Dinus, in reg. quod semel, in si. de reg. iuris, in 6. Oldr. conf. 114. & tandem hæc est communis opinio, secundum Alex. ad Bar. in d. §. si. quã (ante eum) dixerat communem Romanus conf. 171. col. fi. & plures concordantes allegat Tiraquellus, post ll. connubiales, gl. 3. nu. 94.

Sed contrariam partem (imo quod sit adhibenda distinctio) tenet Bal. in d. §. si. quam dicit communem Aret. ibi, col. 2. Prima tamen opinio cõmuniter obseruatur, & tenetur, secundum Alber. ibi, nu. 2. & tradit Baeza, de nõ meliorandis filiabus ratione dotis. c. 30. nu. 16. Iulius Clarus, lib. 3. recep. sententiarum. §. testm. q. 75. & late explicuimus in q. 140. nu. 5. Est tamen singulariter aduertendum, quod reuocato testamento, reuocatur etiam contractus in eo celebratus, vt resoluit Peralta, in l. Lucius, la. 1. nu. 12. ff. de leg. 2. & Spino, in Speculo testamentorũ, gl. rubr. 1. par. à nu. 14. circa quod vide per me tradita in d. q. 140.

QVÆSTIO CCCCLXXVI.

Vtrum in electionibus, & alijs rebus, absens sit vocandus. Communis contra communem.

Alta est in nostro iure quæstio, vtrũ absentes sint vocandi, & in tribus casibus tantũ esse vocandos, scilicet in electione prælati, vt in c. quia propter, de elect. & in electione canonicorum, vt in c. cum eccle. de præb. lib. 6. & in cessatione à diuinis faciẽda, vt in c. si canonici, de offi. ord. lib. 6. tenet gl. celebris, & notanda, verb. ipsorum, in c. præsentium, de testib. in 6. cuius glossæ opinio est communis, secundum Imol. in c. cum omnes, nu. 8. de constit. & dixit communem ibi Felin. nu. 2. quem ibi citat Dec. nu. 7. dicens communem, & dixit etiam communem Imola, in c. fi. col. 3. de maiestate & obed. idem in c. 1. col. 1. de his quæ fiunt à prælato, & dixit etiam communem Corneus, conf. 181. col. 8. vol. 2. eandẽ fatetur communem Ripa

BB 4 lib.

Practicæ Quæstiones

QVÆSTIO CCCCLXXVIII.

lib. 2. responforū, c. 21. n. 4. & seruatur in practica, secundum Alex. ad Bar. in l. omnes populi, nu. 15. ff. de iust. & iur. & vide adducta per Ias. in l. placet, nu. 13. C. de sacros. eccl. Est alia secunda opinio distinguens, imo quod in actibus graui præiudicij (vltra illos tres per glossam supra allegatam numeratos) sunt vocandi absentes & ita tenent Innoc. & Ioan. Andr. in c. 2. de noui ope. nunc. Ant. in d. c. cum omnes, col. 3. vers. ex prædictis, & in c. cum humilis, & in c. licet ad euitanda, col. 2. de electione, & in c. 1. de his que fiunt à maiori parte cap. Et tenet Domin. in c. præsentium, col. 7. & Abb. in pluribus locis, & tenet Ioan. Crot. in d. l. omnes populi, col. 3. in vers. ego alias, dicēs esse veriorē in puncto iuris: Et tandem hæc est communis opinio secundum Barb. in d. c. cum omnes, col. 11. & pro hac sententia consuluit, cons. 1. col. 13. vol. 1. & cons. 17. col. 2. & 3. vol. 2. & hæc secunda opinio est communior, & de iure verior. Et quādo ad officia publica eligenda absentes sunt citandi, vide Auendanū in cc. pp. 1. par. c. 18. nu. 14. & Azevedo, in curia Pisana, lib. 2. c. 5. nu. 1. & in l. 2. tit. 1. lib. 2. recop.

S V M M A R I V M.

- 1 Qui non potest incarcerari pro debito, non potest conueniri vltra quam facere potest.
- 2 Qui non potest conueniri vltra quam facere potest, non potest incarcerari.
- 3 Licenciati & baccalaurij nō possunt incarcerari, quia nec conueniuntur vltra quam facere possunt.
- 4 Excommunicari non potest, qui non potest incarcerari.

QVÆSTIO CCCCLXXVII.

Utrum miles & aduocatus possint conueniri vltra quam facere possunt. Communis contra communem.

Sicut miles armatæ militiæ, non potest cōueniri, nisi si in quantū facere potest, vt in l. miles, ff. de re iudicata, ita milites inermes, puta aduocati, vel doctores, licenciati, & baccalaurij. Ita gloss. ibi, cōter approbata, vt patet ex Alex. & alijs, ibidem. Et dixit communem Zasius, ibi, nu. 8. & dicunt communē Alex. nu. 1. Ias. nu. 6. Ripa, n. 4. in l. Centurio, ff. de vulgari.

- Contrariam tamen opinionem communiter seruari de facto, fatetur Albe. in d. l. miles, in qua quæstione constituo regulam generalem, quod ille qui non potest incarcerari, non potest cōueniri, vltra quam facere potest. Ita Greg. in l. 23. tit. 6. p. 1. ver. b. *vnclerigo a otro*, Couar. lib. 2. variarum. c. 1. nu. 9. Didacus Perez, l. 1. titu. 3. lib. 1. ordinam. colum. 107. Padill. in l. 1. num. 7. C. de iuris & facti ignoran. Gutier. de iuram. conf. 1. p. c. 17. num. 7. & in c. 16. vbi latissime disputat, & declarat istam materiā, à nu. 48. & Auend. resp. 8. quæ reg. verissima est, si è conuerso accipiatur, videlicet, qui non potest conueniri vltraquam facere potest, non potest incarcerari: quia aliter non semper vera est, vt colligitur ex traditis per Gutierrez, sup. c. 16. nu. 36. & Couar. & illud explicat nouissime Parladorus, lib. 2. rer. quotid. c. fi. 5. p. 5. nu. 21. qui resoluit, quod licenciati, & baccalaurij, non conueniuntur vltra quam facere possunt, & idcirco non possunt incarcerari. Idemque est dicendum de donatore, vt in l. Diuus Pius (cū seq.) ff. de re iudi. Imo quod magis est, neq; possunt excōdicari, vt resoluemus in q. 70. l. n. 10.

Utrum substitutus repudiante herede teneatur adire, vel petere bonorum possessionem secundum tabulas. Communis contra communem, & quid iure regio.

Heres adiuit hereditatem, & aduersus aditionē vulgaris. Hic est tex. communiter intellectus, in l. cū sine §. quod Papinianus, ff. de minorib. & tenet Bart. in l. 1. nu. 49. ff. de vulg. & est communis, secundum Socinum, ibi, nu. 52. & dixit etiam communem Ripa, ibi, nu. 205. & Curtius iunior, in l. post aditā, nu. 4. C. de impuberum, & alijs. Modo dubium est, an iste substitutus possit, vel debeat adire de iure ciuili, an potere secundum tabulas. Et posse adire de iure ciuili, tenuit Bart. (post alios antiquos.) d. nu. 49. vbi Socin. nu. 53. dixit communem, & Ripa, num. 206. & dixit etiam communem Curtius iunior in d. l. post aditam, nu. 13. & dicunt etiam communem Alex. nu. 4. Ias. nu. 7. & Claudius, col. 1. in l. 2. §. interdum, ff. de vulg. vbi Bar. nu. 2. fuit eiusdem opinionis.

Sed contrariam opinionem (imo quod debeat petere possessionem secundum tabulas) tenent Ultramontani (& post eos) Cynus, in l. qui se patris. C. vnde liberi. Et hanc opinionem, dixit communem Aretinus, in d. §. interdum, num. 12. & expresse asserit communem Benedictus Gandinus, ad ipsum. Hodie, ex l. 1. tit. 5. li. 4. ordinamen. neque est necessaria aditio, nec bonorum possessio secundum tabulas.

QVÆSTIO CCCCLXXIX.

Utrum ad validitatem substitutionis pupillaris, requiratur actualis patria potestas. Communis contra communem.

Nvlli dubium est ad validitatem substitutionis pupillaris requiri, quod pupillus nō deserit esse in potestate, ante mortem testatoris, quod verum est, si per emancipationem exeat à patria potestate. tex. in l. coheredi. §. cum filio, ff. de vulgari. Idem est si pupillus alijs daretur in adoptionem. Modo dubium est, quid si filius exeat à potestate: spes est tamen, qd̄ reincident per fictionem, vt in capto ab hostibus. Dic, quod illi potest fieri substitutio pupillaris, vt in l. l. l. et Cornelia, ff. de vulg. & in l. pater filiū. ff. de capt. & tenet Bart. in l. 2. nu. 14. de vulgari, (communiter receptus.) Dubium tamen est, an sit idem quando spes nō est, quod reincident: tamen reuera reincident, puta, quia post emancipationem fuit adoptatus. Et idem esse, vel sufficere id, dixit esse communem opinionem Ripa, in d. l. 2. nu. 27. vers. quintum.

Sed contrariam opinionem (imo quod nō sufficiat quod reincident in potestatem, nisi esset spes reincidenti) dixit communē Zasius, in materia pupillaris substitutionis, nu. 15. in tractatu substitutionis. Quæ opinio verior, & magis recepta est.

QVÆSTIO CCCCLXXX.

Utrum compēdiosa substitutio facta à milite, sit species substitutionis de per se. Communis contra communem.

Compendiosa facta à milite, est species substitutionis de per se. Ita Bart. in l. Centurio, num. 10. ff. de vulg. cuius opinio est communis, secundum Curt. iun. in l. quoniam in prioribus, nu. 44. C. de inoff. test.

Sed contrariam sententiam dixit communem Ripa, in d. l. Centurio, nu. 64. Quæ opinio in scholis communiter practicitur.

QVÆSTIO CCCCLXXXI.

Utrum substitutio compendiosa facta à pagano, valeat post pubertatem, vt fideicommissaria. Communis contra communem, & quid iure regio.

Substitutio compendiosa, facta à pagano per verba directa, intra tempora pubertatis, valet, post pubertatem autem nullo iure valet. Hæc est receptissima glossarum, & doctorum opinio, vt refert Bart. in l. Ceturio, num. 14. ff. de vulgari, & ibi omnes nouiores dicunt esse communem opinionem, quos in specie notat Couarr. in c. Raynutius, §. 9. num. 15. de testam.

Sed contrariam partem (imo quod post tempora pubertatis, huiusmodi substitutio valet vt fideicommissaria) tenuit Ioannes Andreas, in cap. 1. de testam. cuius opinionem esse communem (saltem apud canonicos) asserit Aret. in d. c. Raynutius: quam etiam esse communem apud legistas, dixit Curtius iunior, in l. precibus, num. 50. C. de impub. & hanc mire defendit Lanfrancus, in d. l. Centurio, col. 7. & 8. & Galliaula, ibi, nu. 64. Politus in materia compendiosæ, num. 22. quam opinionem approbat hodie lex 12. titulo quinto, par. 6.

QVÆSTIO CCCCLXXXII.

Utrum substitutio concepta per illa verba. Quandounque filius meus deceaserit sine liberis, bona mea inter pauperes distribuuntur: sit omni tempore fideicommissaria, vel directa pupillaris. Communis contra communem.

Substitutionem compendiosam, factam à pagano per verba obliqua, omni tempore esse fideicommissariam, nemo est qui dubitet, & probat text. in l. coheredi, §. cum filia, ff. de vulg. & tenet Bart. in l. Ceturio, num. 20. ff. eod. dicunt ibi communem Ias. num. 37. Galliaula, num. 76. Ripa, num. 101. Benedictus, in materia compendiosæ, num. 42. Politus, num. 28. Modo dubium est, si testator dixerit: *Quandounque filius meus deceaserit sine liberis. bona mea inter pauperes distribuuntur, per meos commissarios*: an hæc substitutio sit omni tempore fideicommissaria, an vero intra pubertatis tempora, valeat vt directa pupillaris. Hæc est alta questio, per doctores valde discussa, & breuitati agendo, Bart. in d. l. Centurio, num. 21. tenuit, hanc substitutionem intra tempora pubertatis valere, vt directam pupillarem. Idem tenet in l. fundi, ff. de usufructu leg. & ita quater consuluit (proat eius consilia referunt) Alex. num. 78. Ias. num. 38. in d. l. Centurio, & hæc opinio est communis, secundum Imolam ibi, col. 13. & pro hac parte consuluit Alex. conf. 12. vol. 3. & dixit communem idem, conf. 11. vol. 7. num. 5. & dixit communem Socin. conf. 116. vol. 1. col. 2. & dixit communem

Corneus (post Imolam) in l. precibus, num. 41. C. de impub. & alijs, & Benedictus, in materia compendiosæ, num. 56. sequuntur plerique secundum Politum, in eadem materia, num. 28.

Sed contrariam sententiam (imo quod huiusmodi substitutio sit omni tempore fideicommissaria) tenuit Bart. (sibi contrarius) quæst. 13. quam sequuntur plures relati per Galliaulam, in d. l. Centurio, num. 72. & 77. & hanc dixit magis communem Alex. (sibi contrarius) conf. 172. nu. 7. vol. 2. & dixit etiam communem Barb. in c. cum tibi, de testam. & etiam Ripa, in d. l. Centurio, num. 105. Quæ opinio verissima est, & tenenda in iudicando & consulendo.

QVÆSTIO CCCCLXXXIII.

Utrum vsurarius mentalis teneatur ad restitutionem. Communis contra communem.

Suboritur elegans questio, nunquid vsurarius mentalis teneatur ad restitutionem. Et cum teneri, probat text. in c. consuluit, de vsur. vbi hoc tenet Innocentius, Anania & DD. tenet etiam gloss. in c. fin. de simonia, & hæc est communis opinio, secundum Abb. in d. c. consuluit, nu. 5. dixit etiam communem Syluester, uerbo, simonia, §. fin. & verbo, vsura, §. 6. q. 1. & verbo, vsura, §. 6. quæst. 3. & 4. vltra quos hanc tenent plures Doctores, quos adducit Couarr. in regu. peccatum, in princ. 2. partis, num. 4. & dicit communem opinionem Nauarra, de restit. lib. 3. c. 2. nu. 209. Nauarrus in manuali, cap. 17. num. 784. & in simoniaco mentali idem resoluit Ioannes Maior, in 4. distinct. 15. quæst. 1. art. 7. Adrianus, quæst. 9. Henricus, quodlib. 6. quæst. 26. Medina, in codice de restitutione, c. de vsura, §. 2. Soto, lib. 9. de iustitia, & iure, quæst. 8. art. 1.

Sed contrariam opinionem (imo quod non teneatur ad restitutionem, licet ob deprauatam intentionem teneatur apud Deum agere penitentiam) tenent plures argumentum agentes de simonia mentali, vt in c. fin. de simonia, cuius text. argumento, hanc tenet Paulus de Leazar, in clem. 1. de vsuris, cum alijs multis sacre Theologiæ professoribus, magni nominis, quos citat Couar. vbi supra, & hanc dicit communem opinionem. Et ratio est quia non fit restitutio, nisi de re male ablata, vel consequuta: sed vsurarius mentalis nihil aufert, ergo non tenetur ad restitutionem. Quæ opinio probatur argum. text. in extrauag. cum detestabile, de simonia. ibi, *dando, vel recipiendo*. Quæ opinio receptissima est, & procedit etiam in simonia comentali, quam opinionem tenet S. Tho. 2. 2. q. 100. art. 6. ad 6. Summa Angel. ver. simonia, nu. 2. in prin. Nauar. c. 23. nu. 102. & hanc dicit communem opinio. Theologorum & Canonist. Gutierrez, lib. 2. canon. quæst. c. 23. nu. 35. & sequitur hanc opin. Greg. l. 5. tit. 17. p. j. ver. *simonia de voluntad*, per illam legem: & differentiam inter vsurarium mentalem, & simoniacum mentalem, tradit nouissime Gurier, sup. nu. 1. nu. 38.

QVÆSTIO CCCCLXXXIV.

Utrum in causa matrimoniali requirantur testes rogati. Communis contra communem.

Ad fidem faciendam non requiritur regulariter quod testes sint rogati, nisi in casibus enumeratis.

Practicæ Quæstiones

In authen. rogati. C. de testibus, & in l. 3. 2. tit. 16. p. 3. Modo dubium est, an in causa matrimoniali requiratur quod testes sint rogati: & non requiri, tenuit gl. in c. nostrates, 30. q. 3. idem tenet Antonius, in c. ex parte, in fin. de sponfalibus, & pro hac parte consuluit Aret. conf. 13. col. 4. & Dec. conf. 163. col. 4. ver. sexto proponitur, & hanc opinionem dixit communem Soc. reg. 420.

Sed contrariam sententiam (imò quod in causa matrimoniali requiratur testes rogati) tenet gl. verb. audierunt, in §. de his, in c. testes. 3. q. 9. & tenet Speculator, in tit. de teste. §. 1. ver. item quod non fuit rogatus, & Ioan. And. (ad eum) in tit. de instrumentorum editione. §. postquam, ver. sed numquid, Romanus sing. 637. & sequitur hanc opinionem (consulendo) Barb. conf. 45. col. 3. & conf. 53. col. 2. volum. 1. & hanc dixit communem Zasius, conf. 3. vol. 1. nu. 65. Prima tamen opinio seruatur de consuetudine, maxime cum hodie ex Conc. Trid. cap. 1. sess. 24. de reformatione matrimonij. solum requiratur in contrahendo matrimonium, quod interueniant duo vel tres testes coram parochio: & nullum verbum reperies de rogatione, nisi dicas, quod illud fuit omis- sum sub dispositione iuris communis, & tanquam casus omisus iudicetur. l. si extraneus. ff. de cond. cau. sa data, causa non sequuta. l. eommodissime. ff. de liber. & posth. l. si cum dote. ff. sol. matrim. Sed contraria opinio est verior, & receptior, & ita seruatur de consuetudine. Et an testes semper præsumantur rogati, vide in q. 474.

S V M M A R I V M.

- 1 Lex. 1. ff. de suis & legitimis heredibus declaratur.
- 2 Aliud est esse tale, aliud haberi pro tali.
- 3 Lex. 1. C. de testamento militis, declaratur.
- 4 Iura iuribus sunt concordanda.
- 5 Lex. 1. tituli. 13. p. 6. expenditur pro prima opinione, & assignatur ratio quæstionis propositæ.
- 6 Statuta sunt proprie intelligenda.
- 7 Contraria communis opinio refertur.
- 8 Communis usus loquendi attendi debet, & præfertur propriæ significationi verborum.
- 9 Lex. 6. Tauri declaratur.
- 10 Bona truncaia reuertuntur ad radicem, in locis ubi est consuetudo.
- 11 Parentes in dubio non debent priuari filiorum successione propter forum, sed succedunt secundum Ius.

QVÆSTIO CCCCLXXXV.

Utrum dicatur quis mori ab intestato, cum de iure non possit facere testamentum. Communis contra communem, & quid iure regio.

DVbium est elegans in iure, an proprie dicatur decedere intestatus, qui non potest de iure facere testamentum, puta pupillus, vel furiosus, vel alij. Et non dici proprie intestatum, qui testari non potuit, demonstrant elegantia verba tex. in l. 1. ff. de suis & legitimis hered. ibi, plane qui testari non potuit proprie non est intestatus, puta impubes, furiosus, vel is cui bonis interdictum est. Sed subdit tex. Sed hos quo-

que pro intestatis accipere debemus. Pondera verbum pro, nam aliud est, esse tale, aliud haberi pro tali. l. mercis appellatione, ff. de verborum significatione, l. maritus, la. 2. §. legis Iulie (vbi Bart.) ff. de adulteriis. Et ita concludendum est, nec obstat l. in testamento. la. 1. C. de testamento militis, nam licet ibi dicantur intestabiles intestati, non tamen aperit tex. proprie, an improprie: ergo est intelligendum improprie per text. in d. l. 1. ff. de suis & legitimis heredib. vt iura iuribus concilientur, vt in c. cum expediat, de electione. l. 1. C. de inofficiosis dotibus, & est tex. (iuxta gl.) in l. sciendum. ff. qui satisfacere cogantur, & in authentica, offeratur. C. de litis contestatione. Et pro hac sententia in quæstione principali facit tex. in principio, Instit. de hereditat. quæ ab intestato deferuntur, vbi inter alios nocos, quos ibi enumerat succedendi ab intestato, & dicendi aliquem intestatum, non enumerat hunc, & idem est in l. 1. tit. 13. p. 6. & ita concludit Gerardus, in additionibus ad Rolandum, in tractatu de successione ab intestato, colum. 7. Et hæc haud dubie communis opinio est, quod non dicatur proprie intestatus, qui testamentum facere non potest, & ratio est, quia non potest esse priuatio, vbi non est habitus, cum omnis priuatio præsupponat habitum, vt in l. decem. ff. de verborum §. 1. de capitis diminutione, in ver. seruus. Et sic dici non potest ab intestato mori pupillus, infans, vel furiosus, cū etsi vel- lent, non possent facere testamentum, maxime, quia quando quis decedit intestatus, fingit lex ipsum vel- le eius bona ad eos peruenire, qui sunt successuri. l. co- ficiuntur, l. quidam referunt, ff. de iure codicillorum. l. cum patrono, in principio. ff. de bonorum possess. quæ voluntatis coniectura cessat, & non potest adap- tari in eo qui ea caret. l. qui ad certum, ff. locati. Et sic merito (proprie loquendo) non decedit intestatus, qui voluntate caret, & non habet velle nec nolle, & sic istam opinionem tenet Cynus, & Alexand. in l. gene- raliter, nu. 3. C. de institutionibus & substitutionibus, & dicit communem Bald. conf. 475. volum. 3. Ale- xand. conf. 158. num. 3. volum. 6. & conf. 153. num. 4. volum. 7. Socinus iunior, conf. 23. volum. 2. Parisius, conf. 73. num. 3. 2. vol. 1. & hanc esse magis commu- nem sententiam tenet Gozadinus, conf. 35. nu. 8. Ca- gnolus, in l. emancipatos, num. 61. C. de coll. quæ opi- nio hodie est approbata per d. l. 1. tituli. 13. p. 6. vbi no- tat Greg. verb. ab intestato, & plures pro vtraque pat- te refert Antonius Gabriel, li. 5. communium, tit. de statutis, concl. 1. Pro qua opinione consuluit Franciscus Purpuratus, conf. 511. num. 1. volum. 2. & Signor- lus de Homodeis, conf. 6. Quibus suppositis dubium est, stante statuto, quod mater non succedat filijs ab intestato, an filio decedente pupillo, mater succedat. Et per supradictam communem opinionem, ille fi- lius non dicitur proprie intestatus, & habemus, qd hæc statuta sunt proprie intelligenda. l. 3. §. verba. ff. de neg. gest. ergo statutum non habebit locum in pu- pillo, qui proprie non dicitur intestatus, & ita mater succedet tali filio, qui proprie non dicitur intestatus de- cedere, vel ab intestato, & ita tenet Petrus, quem re- fert Bart. in d. l. 1. & Albericus. 1. p. statutorum, quæ- stione 44. & hanc opinionem dixit communem Bal- dus, conf. 53. vol. 2. & hanc dixit communem Alex- in d. l. generaliter, num. 5. C. de institutionibus & substitutionibus.

& subli. & dixit communem Dec. in conf. 466. nu. 3. & dixit etiam communem Alciatus, in l. intestatus, ff. de verbor. signifi. col. 2. Paulus Parisius, conf. 22. lib. 2. & hanc partem dixit equiorē, & magis consonam equitati Nicafius, in princ. Instit. de heredita. quæ ab intesta. defer.

7 Sed contrariam opinionem (imo quod statutum habeat locum in pupillo) quia licet improprie dicatur in
8 testatus, debet magis attendi communis usus loquendi, l. liborum, §. quod autem Casius, ff. de legat. 3. qui præfertur propria significationi, & sic videtur per hoc in questione ac proposita, matrem, extante tali statuto, esse repellendam, & ita concludit Bart. in d. l. 1. & hanc partem comprobatur (ex alijs plurimis) Cardinalis, consil. 3. incipit, de singulis dubijs, ubi respondit ad omnia argumenta, quæ pro contraria parte adducuntur, & subtiliter inducit d. l. 1. (cum alijs alleg. per Alex. in d. l. generaliter, & per Decium, supra, in dictis consilijs) & hanc opinionem dicit esse veriore & magis communem Decius in d. l. generaliter, nu. 5. & dixit etiam magis communem ad l. titio Guillelmi Bene dicti, in c. Raynurius, verb. & uxorem nomine Adelsiam, nu. 6. & 16. de testamentis, ubi dicit ita fuisse iudicatum per Arrestum in parlamento Tholosæ, & hanc etiam partem fatetur communem Socinus iun. conf. 3. vol. 1. nu. 28. 29. & 30. ubi usque ad nu. 42. late persequitur istum articulum, quam opinionem (alijs citatis) sequitur Paulus de Montepico, conf. 60. nu. 3. & Signorolus, d. conf. 6. per totum, Paulus Castrensis, conf. 48. vol. 1. ubi dicit temerarium esse ab opinio. Bar. recedere, & Galliaula, in l. Centurio, nu. 315. ff. de vulgari. Corn. conf. 75. nu. 17. Dec. in d. l. generaliter, & in conf. 563. vol. 2. Barb. conf. 67. Soc. conf. 81. & ab hac sententia non esse recedendum in iudicando & consulendo, tenet Michael Crassius, receptat. sentent. §. successio ab intestato, q. 1. nu. 1. & 2. quæ omnia sunt valde notanda pro declaratione, & interpretatione legis
9 6. Tauri, in fine. ubi in successione confirmantur
10 consuetudines locorum, ut bona reuertantur morientium ab intestato, ad truncum, vel radicem, quod servatur, en Vizcaya, Sepulveda, Talamasca, Cuenca, Alcaraz, Galisteo, y la Guardia, in quibus locis bona morientium ab intestato, si fuerint truncalia, reuertuntur ad radicem, non servata forma iuris succedendi, de qua in principio d. l. 6. quam declarat Rojas, de success. ab intest. c. 30. nu. 5. Gutierrez, pp. quæst. lib. 2. q. 8. Auendanus, resp. 5. nu. 5. Azcuedo, in l. 1. tit. 8. nu. 87. lib. 5. recop. Quæ oia debent intelligi, secundum hanc nostram sententiam, ut illa consuetudo habeat locum in illis personis, quæ de iure non possunt facere testamentum (licet proprie non moriantur ab intestato) Sed profecto hæc vix quæstio pro amico, cum pro
11 utraque parte sit eadem opinio, & in dubio parentes non debent privari filiorum successione mortuorum, in infanti etate. Ita Curt. iun. conf. 134. nu. 5. Paris. conf. 73. nu. 22. vol. 1. qui dicit eodem, & Gozad. conf. 35. nu. 8. & licet in hac sententia, anceps aliqui fuisset, tamen iam assentior opinioni Gutierrez, in 2. par. pp. lib. 3. quæst. 76. nu. 3. qui noviter hanc resoluit opinionem, & quod etiam in hoc casu proposito procedat dispositio d. l. 6. Tauri, exclusis successoribus ab intestato, quæ opinio confirmatur, & maxime procedit ex d. communi opinione, de qua supra.

QVÆSTIO CCCCLXXXVI.

*Vtrum infans transmittat hereditatem ex potentia su-
tatis. Communis contra communem.*

EX potentia suat is hereditatem transmitti (etiam ad extraneos) probat tex. vulgaris, (secundum communem intellectum) in l. apud hostes, C. de suis & legi. hered. & est communis intellectus secundum lassi in l. qui se patris, nu. 43. C. unde liberi, & in l. si infanti, nu. 17. C. de iur. delib. & plures auctoritates pro hac sententia allegat Tiraquel. le mort saisi, 2. par. de declaratione 5. nu. 22. Dubium tamen est, an si ille qui transmisit, est infans, habeat locum transmissio ex potentia suatatis, & quod etiam in infante habeat locum, dicunt esse communem, quamplures citati per Dec. conf. 250. nu. 6. & Gualdensis, de arte testandi, tit. 11. cautela 1. nu. 11.

Sed contrariam partem dixit communem Barba. conf. 60. vol. 3. col. 10. quæ verior est, quod latius persequitur Anto. Gomez, 1. tomo variarum, c. 9. nu. 23. ubi adducit rationes & fundamenta.

S V M M A R I V M.

- 1 Perempta instantia, non pereunt dicta testium.
- 2 Testes examinati coram arbitris, faciunt fidem coram ordinarijs.
- 3 Dicta testium producta in vno iudicio, faciunt fidem in alio.
- 4 Circuitus est evitandus.
- 5 Lex 38. tit. 16. p. 3. declaratur.
- 6 Acta processus in causa civili, faciunt fidem in criminali.

QVÆS. CCCCLXXXVII.

*Vtrum dicta testium in vno iudicio, faciant fidem in alio
Communis contra communem, & quid iure regio.*

- 1 Certum est, quod perempta instantia, dicta testium non pereunt, l. properandum, §. etsi quidem, C. de iud. Modo dubium est, an illa dicta, quæ in alio iudicio produci possunt, faciunt fidem sine hoc quod de nouo examinentur. & glo. in d. l. properandum, §. si. verb. vigore, tenet, adhibendam esse distinctionem, quæ facit tex. in l. si. C. de testib. cui consonat l. 38. tit. 16. p. 3. scilicet, quod si testes mortui sunt, non requiratur noua examinatio: si autem viuunt, requiratur quod de nouo examinentur, & sic illa gl. concludit, quod decisio illius legis si. quæ loquitur de probationibus factis coram arbitro, habet et locum in probationibus quæ fiunt coram ordinario, cuius glossæ opinio est communis secundum Alber. in d. §. si. col. si. nu. 35. dixit et communem Bald. in l. 2. nu. 21. C. de edendo, & tenet idem Bald. in d. §. si. dum se remittit ad dicta per eum, in d. l. 2.
- 2 Sed contrariam sententiam (imo quod aliud sit in probationibus factis coram arbitro, aliud coram iudice) & quod dicta coram iudice faciant fidem in alio iudicio indistincte, sine hoc quod de nouo examinentur, (etiam inter eadem personas) tenet Bart. in d. l. si. cui displicet opinio glossæ, non constituentis differentiationem in hoc casu, inter arbitrum, & iudicem ordinarium, & sequitur P. dilla, in l. si ex falsis, num. 13. C. de transactionibus, ubi bene declarat & Antonius Gomezius, 3. tomo variarum, cap. primo, nu. 37. ubi

Practicae Quaestiones

- vbi dicit, quod ita practicatur, vt euitetur circuitus :
- 4 & hanc opinionem Bart. tenent doctores ibi, secundum Paulum, ibidem, imo in d.l. propter adum. §. fi. nu. 4. eandem tenent doctores, secundum eundem in d.l. si. numer. i. vbi assignat rationem, quod potius presumitur pro examinatis coram iudice, qui potest testes castigare, quam pro examinatis coram arbitro, qui eos non potest punire. Et hanc opinionem sequitur late Alex. in d.l. 2. C. de edendo, colum. 6. art. 2. & in cons. §. 8. volum. 2. sequitur etiam Ias. in d.l. propter adum, §. fi. & in d.l. 2. & hanc partem dixit expressisse communem Franciscus Curtius, ibi, num. 103. & ex iuris canonici professoribus, hanc partem tenet Innocentius, in c. significauit, & in c. causam, de testibus, & in c. fi. de probationibus, vbi sequitur etiam Abb. idem in c. praesentata, de testibus, num. 9. assignans rationem differentiae, quam sequitur Felinus, ibi, num. 10. & pro hac sententia facit text. in d.l. 38. tit. 16. p. 3. vbi Greg. & vtrum acta processus in causa civilis, faciant fidem in criminalibus, vide Iulium Clarum, lib. 5. sentent. §. si quaest. §. 4. num. 3. & Gratian. reg. 6. Padillam, in l. si ex falsis, num. 13. C. de transactionibus, & vide tex. in c. fi. de exceptionibus, lib. 6. & quae diximus in quaest. 296.

QVAESTIO CCCCLXXXVIII.

Utrum in petitione decimarum competat sacerdotibus actio confessoria vel rei vendicatio. Communis contra communem.

QUAE actio competat sacerdoti petenti decimas si bi prestari, dubium esse solet. In qua quaestione variae sunt opiniones, nam gloss. in c. tua, de decimis, tenet, quod competat confessoria, & haec est communis opinio secundum Fabrum, in §. aequae si agat, col. 1. Instit. de actionibus (sicut etiam dicimus quod pro iure eligendi competat confessoria) Innocentius, in c. inter quatuor, de maiestate & obedientia, & est communis opinio, secundum Ias. in l. si prius, num. 5. ff. de noui operis nunciatione, & dixit etiam communem Gomecius, in d. §. aequae si agat, num. 10.

Sed contrariam sententiam tenet gloss. in d. c. tua, in secunda opinione, in qua residet, imo quod pro decimis competat condictio ex canone, siue rei vendicatio. Et hanc dixit communem opinionem Albericus, in l. si quis, ita, ff. de usufructu. Rebuffus, de decimis, quaest. 9. Hodie autem, per censuram ecclesiasticam proceditur, vt in Conc. Trid. c. 1. sess. 25. de reformat. & tradit Nauar. in manuali. c. 21. num. 32. & Paz, in sua praxi. 1. partis 2. tomo. c. 5. num. 4. & ita communiter apud omnes practicatur, contra clericos & laicos.

QVAESTIO CCCCLXXXIX.

Utrum protestatio annullat actum sequentem, Communis contra communem.

IN actibus dependentibus à potestate protestantis, ita demum protestatio praecedens annullat actum sequentem contrarium, si in continenti fiat, secus si ex intervallo. Ita Bart. in l. qui in aliena. §. Celsus. ff. de acquirenda hered. vbi Alex. & Ias. num. 8. dicunt

hanc esse communem opinionem, quam tenet etiam Bart. in l. item quia. ff. de pactis, & in l. non solum. §. morte, num. 16. ff. de nou. operis nunciatione, vbi Alexand. & Ias. num. 13. dicunt esse communem opinionem, & dixit etiam (post alios) esse communem Ripa, in c. cum M. num. 101. de constitutionibus.

Sed contrariam sententiam (imo quod dicta protestatio, etiam facta ex intervallo annullat actum contrarium) tenet Bald. in d. §. morte. Bald. & Aretinus, in l. Tuta. §. 1. ff. de verborum, idem Aretinus, in l. qui in aliena. §. Celsus, ff. de acquirenda hereditate, Bald. in l. pacta nouissima. C. de pactis, Alexandrinus, in c. sollicitudine, quaest. 9. vers. ex intervallo. de app. Et ratio est (secundum Angelum, in d. l. pacta) quia contra actus sequens declaratur ex contractu praebulo. Idem Angelus, in l. si quis cum aliter, de verborum. Bald. & Salicetus, in l. per retentionem. C. de usufructu, vbi dicunt, quod quando fiat aliquod praebulum ad actum, si alius actus sequens ex intervallo fiat, intelligitur praebulum repetitum in contractu sequenti. Et sic ex hac ratione tenet notabiliter Cassaneus, in catalogo gloriae mundi, in 1. 2. parte, consideratione vltima, vers. hinc sumpta, quod si femina protestetur non contrahere vnquam matrimonium sine licentia patris, & quod alias sit nullum, quod si contrahat sine praedicta protestatione, censetur virtualiter, & essentialiter repetita: quod semel habui de facto. & visum fuit iudici valde curiosum & subtile, licet pro contraria opinione iudicauit, quae tutior est.

QVAESTIO CCCXC.

AD l. cum in plures. §. locator horrei. ff. locati, habes varios intellectus. Primus est, quod protestatio fuit ibi facta ab lente parte, & ideo non prauidet inferenti merces, & hunc dixit communem intellectum Decius, in c. cum M. nu. 30. de constitut.

Sed contrarium, imo quod ibi protestatio non valuit, quia sublata fuit per contrarium factum (scilicet per acceptationem mercium) tenet secundus intellectus, quem (ad illum tex.) dixit communem Ripa, in d. c. cum M. nu. 39. Paulus, in l. cum fundus. §. primo, ff. si certum petatur, Ias. in d. l. non solum. §. morte, num. 15. Alciatus, in l. 40. de verborum significatione, Goueanus, lib. 2. lectionum. c. 23. Corrasius, in l. si tam angustis, de seruitutibus, Afflictus, decis. 375. nu. 16. Gomecius, in l. 61. Tauri, num. 5. & vide l. 7. tit. 14. p. 7. & l. 26. tit. 8. p. 5.

QVAESTIO CCCXCI.

Utrum constituenda sit differentia inter seruitutem rusticam & urbanam. Communis contra communem, & quid iure regio.

INter seruitutem rusticam, & urbanam, constituitur quandam differentiam glossa (circa nunciationem noui operis) in l. qui viam. ff. de nou. oper. nunciat. communis est, secundum Ias. in l. 1. §. fin. nu. 8. ff. de nou. oper. nunciat. & hanc dixit communem Alciatus, lib. 3. Parergon. iuris. c. 24.

Sed contrariam opinionem dixit communem Paulus, in d. l. 1. §. fin. nu. 3. ff. de noui oper. nunciat. Prima tamen opinio hodie approbatur in l. 1. 2. & 3. tit. 3. l.

tol. 3. p. 3. & melius, in leg. 5. tit. 3. 2. in eadem par. vbi constituitur differentia, vt aduertit Gregor. verb. *en casa*, & probatur etiam l. 20. tit. 8. p. 5. vbi declarat Gregor. verb. *no seria ansi*, quam legem non esse vsu receptam, in pluribus locis tenet Antonius Gomez, 3. tom. variarum c. 3. nu. 15. in fi.

QVÆSTIO CCCCXCII.

Utrum clericus feudum accipere possit. Communis contra communem, & quid iure regio.

DVbium est in iure (& non paruum) an clericus feudum accipere possit. Quam quæstionē ad partes per 8. columnas disputat Præpositus, in ca. 1. qui feudum dare possunt, & eum non posse feudum accipere, aperte probant iura, in c. 1. de feudo femina, & in c. clericus si de feudo fuerit controuersia, & in c. 1. in fi. an nactus, vel alias imperfectus. Et rationem deduco ex text. in c. placuit. 2. q. 3. ibi, *nemo enim militans Deo secularibus negocijs se implicet*. Ex quo succedit, quod, cum sit validum argumentum de feudo ad maius, vt colligitur ex traditis per Palatium Rubeū, in rub. c. per vestras. §. 69. dedon. & declarat Molina, de Hispanorum primogenijs, libro 1. c. 7. nu. 1. & 2. & Roderic. Xuares, in q. de maiori, clerico maius deferri non possit, vt concludit Palatius Rubeus, sup. §. 16. num. 4. & 14. vbi num. 3. dicit esse communem opinionem, quod non possit feudum accipere, quod late explicat Cassan. in consuet. Burgund. f. 114. & 115. vbi etiam, nu. 3. dicit communem opinionem.

Sed contrariam opinionem (imò quod clericus possit feudum habere) dixit esse communem Zasius, in epitome feudorum, sub rubrica, qui feudum dare possunt. nu. 71. qui tenet contrarium. Prima tamen opinio hodie est approbata de iure regio, per l. 6. tit. 26. par. 4. ibi, *o tal clerigo que nolo pudieffe seruir por razon de las ordenes que vniessa*, vbi declarat Greg. verb. *tal clerigo*.

QVÆSTIO CCCCXCIII.

Utrum debitor sit excommunicatus, elapso termino prorogationis a creditore factæ. Communis contra communem.

PRæfixus fuit terminus debitori ad soluendum, sub pena excommunicationis, creditor prorogauit illum terminum, in quo casu debitorem non esse excommunicatum (ratione prorogationis sibi factæ, elapso termino præfixo) tenuit Bart. (post alios antiquos) in l. 1. §. & operis, nu. 6. ff. de noui oper. nuncia. vbi Alex. & Ias. hanc quæstionem exornant, & Syluester, in sua summa, verb. excommu. 2. §. 1. vers. 13. & Maynerius, in l. vbi cumque, num. 2. ff. de reg. iur. Et hanc opinionem dixit communem Dec. in c. præterea, nu. 4. de appellationibus, & dixit etiam communem Nauarr. in manuali. c. 27. nu. 14. & Couarr. in c. quamuis pactum, in princ. nu. 6. Gutierrez, de iuramento confirmatorio. 1. p. c. 49. nu. 11. Spino, in Speculo testament. gl. rub. 11. nu. 43. & Fel. in c. 1. de iureiur. nu. 5. ver. ad idem, & in rub. de iudicijs, nu. 3.

Sed contrariam sententiam tenuit Innocentius, in d. c. præterea, cuius opinionem dixit communem Cardinalis, in clem. 1. §. nos itaque, quæst. 6. nu. 18. de iureiurando, & dixit communem, idem conf. 9. Prima tamen opinio verior est, & ita practicata, quando ante diem termini fuit facta prorogatio, secus si iam dies cessit. Ita Felinus, supra, & Gutierrez, in suis canonicis quæstionibus 1. parte cap. 1. num. 2. & 3.

S V M M A R I V M.

- 1 Duo testes ad minus in omni negotio requiruntur.
- 2 Dicto vnus testis quantacunque dignitatis sit, non creditur.
- 3 Dicto testis de proprio facto deponentis est credendum.
- 7 In ciuilibus non creditur vnico testi de facto suo deponenti.
- 5 Vnius dicto non creditur, de proprio facto, quando esset in præiudicium tertij.

QVÆSTIO CCCCXCIV.

Utrum dicto vnus testis, deponentis de proprio facto, sit credendum. Communis contra communem.

- 1 **I**N omni negotio tam de iure canonico, quam ciuili ad minus requiruntur duo testes. c. in omni negotio, de testibus, & in l. vbi numerus. ff. eod. & dicitur in Euangelio: In ore duorum, vel trium extat omne verbum. cap. cum esses, de testamentis. c. in nobis, & in c. licet vniuersis, de testibus: neque creditur dicto vnus, quantacunque dignitatis extiterit. l. iuris iurandi. C. de testibus. c. cum nobis, (cum alijs,) de testibus. Modo dubium est, an dicto vnus testis, de facto suo deponentis, standum sit, & illi standum esse concludit Paulus, in l. quicumque. C. de seruis fugitiuis, in fin. & in l. seruos. C. de testamentis, & ante Paulum tenuit Oldradus, conf. 95. num. 9. Ruinus, conf. 161. lib. 8. & dicit communem Iosephus Ludouicus, lib. comm. tit. de testibus, in fin. vbi posuit ad istam regulam vndecim declarationes & limitationes, & Menochius, de arb. casu 99. & hæc opinio non habet contradiçtorem, secundum Ias. in l. nec is, numer. 11. ff. de acquirenda hered. & in lectura legis admonendi, nu. 94. de iureiurando, & secundum Zasium, conf. 2. nu. 30. cum alijs pluribus quos ad hoc citat Tiraquellus, de vtroque retractu. §. 1. gloss. 24. nu. 47. Pro qua opinione facit text. in l. quarto. §. si. ff. de adilitio edito, quem ad hoc ponderat & declarat Menchaca, lib. 2. controuersiarum vsufrequentium. c. 34. nu. 2. Tiberius Decianus, respon. 93. num. 2. vol. 2. vbi ampliat hanc conclusionem.

Sed contrariam opinionem (imò quod neque hoc casu dicto vnus testis standum sit) tenuit Paulus (sibi contrarius) conf. 337. vol. 1. & Ias. tenuit vbiq. hæc partem, in d. l. nec is, & in d. l. admonedi, & in l. 2. §. si absens, nu. 9. ff. si ex nox. cau. aga. & in l. cum filius familias, nu. 16. ff. de verb. obl. & tenent alij, quos citat Tiraquellus, supra, nu. 50. & hanc opinionem dixit communem Boerius, decis. 221. nu. 17. & ita consultuit Simon de Prætis, conf. 151. num. 37. quod quidē est intelligendum in causis criminalibus, secus in ciuilibus, vt in prima opinione, ita Cephalus, conf.

Practicæ Questiones

438.num.42.lib.3. & ita pluries iudicavi tanquam alii sunt iudicis, para aueriguacion de los que auian merido jeda blanca de la India, & vtramque opinionem cum quadam distinctione defendi posse tradit Menchaca, supra, num. 3. qui omnino est videndus, cum calus contingit, & Azuedo, in l. 28. tit. 19. lib. 9. recop. nu. 8. vbi imitat in casu in quo ageretur de præiudicio tertij.

QVÆSTIO CCCCXCV.

Utrum mala fides existimantis rem esse vnius, impediat præscriptionem quo ad alium. Communis contra communem.

Malam fidem vnius, non impedire præscriptionem quo ad alterum, tenet Bart. in l. naturaliter §. 11. ff. de v. l. cap. Et breuiter agendo, opinio Bart. est cōis secundum Annibalem, in reper. illius legis, nu. 156, & dixit etiam cōem Soc. conf. 47. col. fi. vol. 3. & (vltro eos) dixit cōmunem Bald. de præscript. 3. par. 6. par. princ. quæst. 3. Socin. conf. 47. nu. 17. lib. 3. Galicetus, in l. cum notissimi, §. 1. C. de præscript. 30. vel 40. annor. Anchar. conf. 1. illo tit. 2. lib. 6.

Sed contrariam opinionem dixit cōem Couarr. in regul. possessor, 2. par. §. 8. nu. 5. citans plures DD. & istam opinionem sequitur Menchaca, de success. creatione, lib. 3. §. 2. nu. 118. per generalitatem tex. in c. fi. & in c. vigilanti, de præscriptio. Et sic nihil interest, quod ego existimem, quod res, quæ à me possidetur, sit Titij, cum vere ad Sempronium pertineat, cum in vtroque casu detur mala fides in possessore, & sic hæc est verior & recepta sententia, & ab ea non est recedendum in iudicando & consulendo.

QVÆSTIO CCCCXCVI.

Utrum lex, quæ excludit præscriptionem, solum videatur excludere præscriptionem decem vel viginti annorum. Communis contra communem.

Vbiunque lex excludit præscriptionem, intelligi debet de præscriptione ordinaria, 10. vel 20. annorum, non autem de præscriptione 30. vel 40. annorum, illa enim bene procedit, non obstante prohibitione generali. Ita tenet glos. in c. 1. §. præterea, de capitulis Conradi. quæ sequuntur quamplures relati per Tirac. de vtroque retract. §. 1. glo. 2. nu. 12. sub rub. de retractu conuentionali, & dixit cōem las. in l. 1. nu. 43. C. de seruis fugit. Paulus Paris. conf. 1. vol. 1. nu. 123.

Sed contrariam partem (imo quod hoc casu centetur et prohibita præscriptio longissimi temporis 30. vel 40. annor.) dixit cōem Zasius (qui plures allegat) conf. 15. vol. 2. nu. 12. quem omnino vide, & Burgos de Paz, conf. 41. num. 11. Prima tamen opinio verior & recepta est, & ita pro ea fuit pluries iudicatum, & in casu mihi contingenti de facto ita obtinui.

QVÆSTIO CCCCXCVII.

Utrum si vxor stantibus liberis relinquatur usufructuaria bonorum, consequatur alimenta. Communis contra communem, & quid iure regio.

Si testator relinquat vxorem dominam, & usufructuariam (existentibus filiis), sola alimenta habebit

vxor. Ita glos. & Barto. in authen. quod locum. C. de secund. nupt. & est communis opinio, secundum las. in l. de alimentis, num. 1. C. de transact. & est communis secundum Cremensem, singulari. 3. & dixit etiam communem Decius, conf. 454. nu. 1. & fatetur communem Claud. in l. ex hoc iure, col. 4. ff. de iusti. & iur. & plures tradit Mantica, de cōiecturata mente defun. lib. 9. tit. 7. nu. 5. & diximus, in quæst. 68.

Sed contrariam opinionem (imo quod solum eo casu vltimum fructum vxor cōsequatur) dixit communem Zasius (nullum ex supradictis doctoribus allegans) conf. 18. vol. 2. num. 4. Hodie autem tale legatum valebit intra quintum bonorum, sine præiudicio legitimæ filiorum. Ita Rodericus Xuares, in l. quoniam in prioribus, ampliat. 3. num. 5. C. de inoffic. & Quæda, qui latissime prosequitur istam quæstionem, in c. 24. vbi nu. 36. explicat illud dubium, quando bona sunt magnæ qualitatis, & parui redditus, qualiter alimenta teneatur filius præstare. In qua quæstione est tenendum, quod filius tenetur alimenta præstare, consideratis redditibus, & fructibus bonorum, non autem proprietate rei, ita Bart. in l. pen. ff. de aliment. & cibariis, leg. in l. Imperator, ff. ad Treb. (per illum text.) Greg. in l. 7. tit. 13. par. 6. Menoch. de arb. lib. 2. centuria 2. casu 24. Rubeus, in rubr. de donationib. §. 25. nu. 4. Gomez Arias, in l. 48. Tauri, & plures allegat Spino, in speculo testamentorum, glos. 13. nu. 55. & Gutierrez (qui nouissime prosequitur istam quæstionem) 2. p. lib. 3. pract. quæst. 57. qui resoluit illud legatum non valere nisi in quinto bonorum, de quo patet libere poterat disponere, contra opinionem Ayora, de partitionibus, 2. par. quæst. 21. num. 60. Idem tenet Antonius Gomez. 1. tom. variarum, c. 11. num. 26. & dicit communem Menchaca, de successionum creatione, §. 10. num. 220. & Azuedo, in l. 11. tit. 6. num. 17. lib. 5. recop. Quæ opinio apud Hispanos est iuridica, & in vltimo quotidiano recepta, & nullum habet contradictorem ex nostratibus.

QVÆSTIO CCCCXCVIII.

Utrum procurator possit iurare de calumnia, si non habeat mandatum speciale. Communis contra communem, & quid iure regio.

Ad hoc, quod procurator possit iurare de calumnia, requiritur speciale mandatum. text. in c. de iuramento calumnie, in 6. & ita seruatur, secundum Albericum in authen. principalis, num. 3. C. de iuramento calumnie, & rationem assignat idem, in l. qui iurasse, in princ. num. 3. ff. de iureiurando. Modo dubium est, (& satis frequens) an sufficiat mandatum generale ad omnes causas, & speciale ad iurandum de calumnia, sine hoc, quod exprimat causa in qua iurandum est. Et nõ requiri, quod causa exprimat, habet communis obseruatiã secundum Bart. in l. qui bona, §. qui alieno, nu. 7. ff. de damno infecto, vbi idem concludit Alexan. dicens communem opinionem, et Mathefilanus, notabili. 150. & decisio Capellæ Tholosanæ. 132.

Sed contrariam sententiam (imo quod sit necessarium, quod in specie causa exprimat) reputat verior Bart. in d. §. qui alieno, idem Bart. in l. 2. C. de iureiur. Abb.

Abb. & Barbacia, in c. in pertractandis, de iuramento calumniae, Aretinus, in d. authentica, principalis. §. fin. autem, & est communis opinio, secundum Co- uarr. in c. quamuis pactum. 1. part. §. 5. num. fi. de pa- tis, lib. 6. & in lib. 1. variarum resolutio. c. 6. num. 2. Hodie autem, prima opinio videtur approbata de iure regio, ex l. 24. titu. 1. 1. part. 3. ibi, *a quien otorgassen especialmente poderio de hazer esta iura*, & sic illa lex non requirit expressione cause, super qua iurandum est de calumnia, & ita obseruatur, & practicitur apud oēs.

S V M M A R I V M.

- 1 Verba illa, quae percipi potuerunt, varie intelliguntur.
- 2 Interpellatio constituit possessorem in mora.
- 3 Male fidei possessor semper est in mora.
- 4 Lex, domum, C. de rei vend. declaratur.
- 5 Contraria communis opinio explicatur.
- 6 Fructus veniunt à tempore morae.
- 7 Petitio hereditatis est actio in rem.
- 8 Male fidei possessor non tenetur de augmento per ipsum facto in fructibus.
- 9 Bone fidei possessor, non tenetur ad fructus perceptos, etiam si factus fuerit locupletior, remissive.

QVÆSTIO CCCCXCIX.

Virum male fidei possessor teneatur ad fructus perceptos, & qui percipi potuissent. Communis contra communem.

- M**ale fidei possessor tenetur de fructibus perceptis, & percipiendis, id est, qui percipi potuerunt. l. certum, C. de rei vindicatione. l. si fructus. l. ex diuerso. ff. eod. Dubitari tamen solet, quomodo intelligantur illa verba, qui percipi potuerunt, an ab ipso possessore, an à petitore: & videtur ab ipso petitore, per tex. in l. apud Iulianum §. fructus. ff. de legat. 1. & in l. si naui, §. fi. ff. de rei vindicatione. Sed ex aduerso, quod intelligantur de his, qui à possessore percipi potuerunt, videtur probare tex. in l. domum. C. de rei vindicatione. In qua varietate sic distinguendum docet Petrus, & ultramontani, in d. l. domum, quod aut male fidei possessor, non fuit interpellatus, & sic non fuit in mora, & tunc teneatur de percipiendis à se: aut fuit interpellatus, & tenetur de percipiendis à petitore. Hæc tamen distinctio non placet, quia uidetur contra generalitatem illius legis, domum. & confunditur per tex. in l. 1. in fine. C. de petitione hereditatis. Præterea non potest sustineri, quoniam male fidei possessor, semper dicitur esse in mora, vt in l. fin. ff. de conditione furtiua, & in l. 1. C. quod metus causa, vnde Bart. in §. fructus, & in l. domum, distinguit, scilicet, quod aut de fructibus loquimur, qui sine magna industria colligi potuerunt, puta, in percipiendis pensionibus vrbano- rum ædificiorum, & tunc qui percipi potuerunt ab utroque, nam certum erat de fructibus, & sic non est necessaria distinctio, & ita intelligitur illa l. domum: aut loquimur de fructibus, in quibus maxima, & admodum exacta industria requiritur, & tunc de percipiendis ab ipso petitore. Quam Bartoli distinctionem dixit communem Alexand. ad eum, in d. l. domum. & dicit etiam communem Alexand. in

d. l. apud Iulianum. §. fructus, nu. 1. (quam legit cum precedenti,) vbi etiam dixit communem Ias. nu. 2. & 3. & dicit communem Boerius, decis. 268. colum. 3. & hanc dicit communem Decius, in l. generaliter, n. 5. de regulis iuris, & cum d. l. domum, consonat text. in l. 39. tit. 28. p. 3.

- Sed contrariam opinionem (imo quod aliter sit distinguendum) tenuit idem Bart. in d. l. ex diuerso, nu. 4. ff. de rei vindicatione. Nam aut male fidei possessor non conuenitur ratione dominij, vt possessor hereditatis, & tenetur de percipiendis à se: aut conuenitur ratione dominij, & tenetur de percipiendis à possessore, vt in d. §. fructus, & in d. l. si naui. §. finali. Et hæc distinctio Bart. communis est, secundum Lancelotum Decium, in d. l. apud Iulianum, columna tertia, cui tamen distinctioni obstat tex. in §. fructus, vbi legatarius non agebat ratione dominij: quoniam si egisset, venisset fructus à tempore morae (agebat ergo actione personali ex testamento) & si intentasset rei vindicationem, venirent fructus ab adita hereditate. l. Herennius, la. 1. ff. de v. suris. secus vbi possessor conuenitur ratione dominij, quoniam hereditatis petitio est actio in rem, vt in l. sed si lege. §. petitio. ff. de petitione hereditatis. Vnum tamen summe notandum est, quod in omnibus casibus, in quibus male fidei possessor tenetur de fructibus, quas ipse percipere potuisset, nunquam tenetur, de augmento per ipsum facto. Casus est singularis in l. ceterum. ff. de rei vindicatione, quemad hoc citat additio Alex. in d. l. apud Iulianum. §. fructus, nu. 1. & an bone fidei possessor ad fructus perceptos teneatur, quatenus locupletior factus fuit, refert duas communes Iacobus Philippus Portius, lib. 3. communium, concl. 25. vbi tradit auctores & fundamenta.

S V M M A R I V M.

- 1 Authentica, hæc constitutio, & lex fin. C. de sacros. eccl. adducuntur pro prima opinione.
- 2 Debiti exactio cessat, post completam prescriptionem.
- 3 Contraria opinio in questione principali proponitur.
- 4 c. 19. sess. 25. Concilij Tridentini declaratur.
- 5 Quin quennium ingredientibus religionem assignatur post professionem ad reclamandum.
- 6 Restitutio non competit minoribus lapsa quinquennio, de quo loquitur Concilium Tridentinum.

QVÆSTIO D.

Virum ecclesia restituatur aduersus prescriptionem completam. Communis contra communem.

Vbium est in iure, an ecclesia aduersus prescriptionem iam completam in integrum restitui possit, & non posse restitui tenet gloss. (ad vtramque partem questionem disputans) in c. auditis, de in integrum restitutione, idem tenet gloss. verb. lapsum temporis, in clementina. 1. eod. quas sequi videtur Imola, in d. cap. auditis: eandemque partem tenet Salicetus, in authentica, quas actiones, num. 8. C. de sacrosanctis ecclesiis. & Socinus, consil. 266. num. 24. vol. 2. & (ante eos) tenuit Hostiensis, in cap. 1. de prescriptionibus, cum quo communiter transeunt doctores, secundum

- 1 secundum Abb. num. 9. pro quibus videt text. in authentica, hæc constitutio innouat, & l. fin. Cod. de sacrosanctis eccles. vbi probatur exactionem post præscriptionem cessare: ad idem est text. in c. 3. & in c. ad aures, de præscriptionibus.
- 2 Sed contrariam sententiam (imò quod ecclesia intra quadriennium, & non vltius possit restitui) tenet glo. dicens fere omnes tenere hoc, in d. authentica, de ecclesiasticis titulis. §. pro temporalibus, cuius sententiam tenet Abb. num. 9. & Felinus, num. 8. in d. cap. 1. de præscriptionibus, vbi Abb. dicit, quod in hoc conueniunt numero plures, & ingenio elegantiores doctores, quod etiam asserit idem Abb. conf. 3. 2. vol. 1. vers. 8. & vltimo. ff. de verborum obligationibus. dixit etiam communem Ias. in d. auth. quas actiones, num. 33. & communem appellat Alexan. consil. 81. num. 8. & 9. vol. 5. & conf. 150. num. 2. vol. 7. & Decius, conf. 29. num. 2. & conf. 36. num. 9. dicunt etiam communem Paulus Parisius, in d. c. 1. de præscriptionibus, nu. 20. Balbus, de præscriptionibus. l. 1. p. 5. partis principal. quæstione 2. in princip. & etiam dixit communem Boerius, decisione 39. num. 30. & (ante eos) eam dixit communem Abb. in d. c. auditis, num. 12. & dixit etiam communem Bellonus conf. 46. num. 14. & hæc videtur verior opinio, per text. in clementina 1. de restitutione in integrum, ex quibus adduco intellectum ad tex. in cap. 19. session. 25. Concilij Tridentini, vbi assignatur quinquennium ingredientibus religionem, ad reclamandum contra professionem per vium, vel metum factam, vt elapso illo quinquennio comparat minoribus restitutio. Ita Humada, in l. 3. & 4. tit. 7. p. 1. gloss. 2. num. 2. quod tene menti, quia sæpe contingit de facto. Sed contrarium video praticari, & merito.

S V M M A R I V M.

- 1 Contra turbantem possessionem potes vti interdicto, vti possidetis.
- 2 Casus de facto inter capellanos chori sanctæ ecclesiæ Tolitanæ, & parochos cæterarum ecclesiarum refertur.
- 3 Cui conceditur ius sepeliendi in aliena parochia, conceditur etiam processionaliter, & cum cruce.
- 4 Princeps concedendo iurisdictionem, videtur etiam concedere merum & mixtum imperium.
- 5 Cui conceditur finis, conceditur etiam ea per quæ deuenitur ad finem.
- 6 Cui conceditur ius sepeliendi, conceditur per alienam parochiam deferendi funera.
- 7 Pro expresso habetur, quod ex coniecturis apparet.
- 8 Expressum dicitur, quod venit ex mente, vel ex generalitate verborum.
- 9 Cui conceditur plus, conceditur, etiam quod est minus.
- 10 Idem est iudicium de his, quæ ueniunt in consequentiam, quod de principali.
- 11 Expressum dicitur, quod natura verborum virtualiter importat.
- 12 Expressum dicitur, de quo verisimiliter disponderetur, si de tali casu omisso esset cogitatum.
- 13 Crucem portare non est actus prohibitus.
- 14 Cap. cum ad sedem, de restit. spol. declaratur.
- 15 Qui habent ius sepeliendi in aliena parochia, possunt illud exercere processionaliter, & cum cruce.

- 16 Præscriptio sine possessione non procedit.
- 17 Ius ducendi crucem est actus discontinuus, & dependet ex facultate vrentium.
- 18 Præscriptio non procedit in rebus, quæ consistunt in facultate, etiam per mille annos.
- 19 Vasalli non perdunt ius venandi, etiam si per mille annos non fuerint venati.
- 20 Facultas actum faciendi non perditur per non usum.
- 21 Crucem ducere est actus voluntarius, & discontinuus, & sic non perditur per non usum.

Q V Æ S T I O D I.

Vtrum agens interdicto, vti possidetis, teneatur probare se possidere tempore, quo deiectus est. Communis contra communem.

- 1 Interdictum, vti possidetis, datur contra inquietantem, si contendat se possidere, ex communi opinione relata per Socinum iuniorem, conf. 146. nu. 20. vol. 1. & tradit Bart. in l. 1. §. huius autem, in princip. ff. vti possidetis. Poterit etiam hoc interdictum intentari contra turbantem, etiam si se possidere minime contendat, secundum Bart. vbi sup. cui accedit crebrior interpretata sententia, ex Socino d. conf. 146. Nunc autem dubium est, an agens interdicto, vti possidetis, teneatur probare se possidere tempore, quo deiectus est, & teneri asserit Lanfrancus, in rub. de causa possess. colu. 3. cuius sententia verior & magis communis est, secundum Rubeum, in repetitione legis, naturaliter §. nihil commune. ff. de acquir. poss. num. 11.
- 2 Sed contrariam opinionem tenent Abb. & alij, in c. cum eccles. Sutrina, de causa poss. & prop. affirmantes sufficere probare, quod aliquando possedit spoliatus, & hanc esse communem asserit Rubeus. d. nu. 5. vers. sed in contrarium, & (pluribus citatis) haec soluit magis communem opinionem Mascardus, volum. 3. de probationibus, conclusionem 196. num. 13. & Couarr. in ca. poss. 2. p. §. 1. num. 4. vers. mihi sane, de regul. iuris, in 6. vbi alios refert. Ex quibus adhuc defendo Capellanos Chori sanctæ ecclesiæ Tolitanæ, contra parochos parochialium huius ciuitatis, qui prohibent prædictos capellanos, vt non intant crucem in illorum parochiam, tempore quo corpora defunctorum sepeliuntur. Quia licet illi habeant sententiam translatam in autoritatem rei iudicæ, ad sepelienda corpora defunctorum in suis parochijs, dicunt tamen illud non esse faciendum processionaliter, & cum cruce: maxime cum abhinc triginta annis nunquam portassent crucem in suis processionalibus, nec actibus suæ communitatis, & quod illud ius portandi crucem sit iam præscriptum: quia (prædictis non obstantibus) possunt continuo portare crucem, & prohibitio de non portando illam, facta per dominos de consilio Archiepiscopi (salua illorum pace) videtur contra ius, & in spoliū possessionis capellanorum, qui ab antiquo habent sufficienter probatum portare crucem, quod fundabitur (breuitati consulendo) ex sequentibus. Primo ex hac vltima sententia, qua probauimus competere interdictum, vti possidetis, illi, qui aliquando fuit in possessione, si ab eo quodammodo fuerit spoliatus, & nemo vnquam negauit, quin prædicti capellani fuissent in quiete, & possessione.

eifica possessione deferendi crucē absq; aliqua prohibi-
 tione. Secūdo, quia cū prædictis capellanis sit concessa
 facultas sepeliendi corpora defunctorū, in prædictis pa-
 rochijs, cū diacono, & subdiacono (vt constat ex præ-
 dicta sententia) virtualiter, & essentialiter illis est con-
 cessum ius deferendi crucem, arg. text. in l. cui iuris-
 dictio, ff. de iurisd. omn. iudic. & princeps conce-
 dendo iurisdictionem videtur concedere merū & mi-
 xtum imperium, vt tradit Bald. in l. cum multa, C. de
 bonis quæ lib. & est communis opinio, secūdum Ias.
 in l. imperium, num. 1. ff. de iurisd. omn. iudic. quia
 cui conceditur finis, conceduntur ea per quæ deueni-
 tur ad finem, l. ad rem mobilē, l. ad legatum, ff. de pro-
 curatoribus, l. oratio, ff. de sponfalibus. & cui concedi-
 tur haustus ex fonte, conceditur similiter iter ad ip-
 sum, l. 3. ff. de seruitutib. rusticor. prædior. & cui conce-
 ditur ius sepeliendi, conceditur etiam per alienam
 parochiam suuera ipsa deferre, l. 3. §. non perpetuo, ff.
 de sepulchro violato. Et licet in prædicta sententia
 hoc non exprimatur, tamen virtualiter habetur pro
 expresso, cum illud habeatur pro expresso, quod ex cō-
 iecturis apparet, l. licet Imperator, ff. de leg. 1. vnde di-
 xit eleganter Bald. in l. pater, in princ. ff. de noui oper.
 nuncia. quod illud dicitur expressum in sententia, qđ
 venit ex mente, vel ex generalitate verborū: & ea quæ
 sunt in vsu quotidiano, habentur pro expressis, l. fin.
 C. de fideiusso. & tradit Boerius, decis. 2. 17. & sic
 quemadmodum qui est electus dux, potest portare ve-
 xillum, & qui est electus Prætor, potest secum ferre
 virgam iustitæ, licet hoc non exprimatur in suis titu-
 lis, & prouisionibus: ita & eodem modo sufficit, quod
 per sententiam prædicti Capellani, habeant ius sepe-
 liendi corpora defunctorum in aliena parochia, vt il-
 lud intelligatur processionaliter, & cum cruce, cum
 illi cui conceditur plus sit etiam concessum quod est
 minus, & idem est iudicium de his, quæ veniunt in cō-
 sequentiam, quam de ipso principali, vt tradit Gram-
 maticus, conf. ciuili, 10. nu. 5. & dicit Bart. in l. memi-
 nisse, num. 1. de leg. 1. & Cephalus, conf. 3. 42. nu. 48.
 lib. 3. quod satis dicitur expressum, quod natura ver-
 borum virtualiter importat, ex tex. in l. Gallus, §. qui-
 dam recte, ff. de lib. & posth. & notat Bald. in l. ad pro-
 bationem, vers. sed contrarium, C. de probatio. & opti-
 me Crauetta, de antiquit. temporum, vers. ampliatur,
 2. nu. 38. fol. 3. 4. & sic etiam habetur pro expresso, quod
 versimiliter disponderetur, si de illo casu omisso, legis-
 lator vel iudex fuissent interrogati, gloss. communiter
 recepta, in l. tale pactum, §. si ff. de pact. vbi late Ias. il-
 lam exornat, & Antonius Gabriel, lib. 6. communium,
 tit. de regul. iur. conclus. 10. Quod maxime procedit,
 quia portare crucem non est actus de genere prohi-
 bitorum, & sic omnia censentur permilla, nisi specia-
 liter reperiantur prohibita, l. altius, C. de seruitutib.
 & tradit Mascardus, vol. 3. prob. conclus. 1. 237. num.
 2. & sic non obstat text. in c. cum ad sedem, de restit.
 spoliat. & tradita per Castillum, in l. 30. Tauri, vbi di-
 citur licitum tollere crucem, mittentibus eam in pa-
 rochia aliena, quia illud procedit in eo qui non habet
 ius ingrediendi parochiam alienā, prout habent præ-
 dicti capellani, & sic nullum eis obstat impedimen-
 tum, & ita etiam sunt intelligenda tradita in propo-
 sito per Oldradum, conf. 82. qui optime in conf. 2. 25.
 num. 13. & 14. resoluit, quod illi, qui habent ius in-

15 grediendi alienam parochiam, ad sepelienda corpora
 defunctorum, intelligitur, quod illud ius sit exercen-
 dum processionaliter, & cum cruce, ex rationibus, de
 quibus supra, & sic prædicti capellani, non solum ha-
 bent ius ab antiquo ducendi crucem, sed etiam senten-
 tiam translata in auctoritatem rei iudicatæ, per quā
 ex supradictis virtualiter illis confirmatur, & conce-
 ditur illud ius, vnde cum sint in possessione prædicta,
 & ab ea iniuste deiectioni, redintegrandi sunt, per inter-
 dictum Vti possidetis, de quo in principali quæstio-
 ne. Quibus non obstat contrariæ partis principale fui-
 damētum, quod illud ius capellanorum per spatium
 30. annorū sit iam præscriptum, quia præscriptio nun-
 quam sine possessione procedit, vt in regula iuris, ma-
 xime in casu proposito, quia ius ducendi crucem est
 16 actus discontinuus, & consistit in facultate, & libera
 voluntate capellanorum, & sic in his rebus non cadit
 17 præscriptio, tex. in l. viam publicam, ff. de via publi-
 ca, vbi ea quæ cōsistunt in facultate vtentium, nō præ-
 scribuntur (etiam per mille annos) non data prohibi-
 tione, vt ius eundi, venandi, piscandi, molendi, vel
 non molendi, in aliquo molendino, ædificandi, vel nō
 ædificandi: hæc omnia, & similia, cum dependant ex
 vtentium facultate, nunquam perditur ius, etiā si per
 millia annorum nemo illis iuribus vsus fuerit. Ita tra-
 dunt DD. in l. 2. C. de seruitutibus & aqua, Padilla,
 19 in l. si quas actiones, num. 19. C. ille tit. vbi resoluit,
 quod vassalli alicuius domini, etiam si non fuerint ve-
 nati per mille annos, non possunt à venatione per do-
 minum prohiberi. Ita tenet Ripa, in cum ecclesia Su-
 trina, de causa poss. & prop. nu. 5. & in l. quo minus,
 de fluminibus, nu. 13. & est communis opinio, secū-
 dum Antonium Gabriel, tit. de præscriptio. conc. 10.
 vbi resoluit hoc maxime procedere, quando facultas
 est publica. Ita Roland. conf. 5. 2. vol. 3. num. 29. & ra-
 tionem assignat Bald. in d. l. quo minus, num. 27. quia
 20 per non vsu non tollitur facultas actum faciendi.
 Ita Iacobus Philippus Portius, lib. 3. communium, re-
 gula 33. (vbi plures refert.) Quod procedit, tran-
 sacto tempore immemorali, vt tradit Antonius The-
 saurus, in decisio. Pedemontana. 16. num. 4. & Gui-
 do Papæ, quæst. 198. & Ioannes Gracia, de nobilita-
 21 te, gloss. 3. §. a num. 57. & 65. Et sic, cum ius portandi
 crucem sit actus discontinuus, & consistens in volun-
 tate, & facultate capellanorum, & quando necessitas
 occurrit, à fidelibus postuletur, sequitur, quod nullo
 tempore præscribi possit, cum semper retineant ius
 suæ possessionis, in qua debent conseruari, & redinte-
 grari, ex fundamento nostre quæstionis. Et pro hac
 mea sententia, ex supra dictis fundamentis, ita in ciui-
 tate Placentiæ à quodam iudice apostolico fuit iudi-
 catum & postea causa amicaliter fuit composita.

S V M M A R I V M.

- 1 Sponsus ultra octauam partem dotis receptæ, non potest
facere donationem iocalium sponsæ.
- 2 Iuramentum confirmat donationē iocalium ultra octa-
uam partem dotis.
- 3 Iuramentum confirmat actum à lege prohibitum, etiam
cum decreto irritanti.
- 4 Filia non potest meliorari causa dotis, vel matrimonij, e-
tiam cum iuramento.

C C 5 Iura-

Practicæ Questiones.

- 5 *Iuramentum non confirmat meliorationem factam filiæ
um sit in præiudicium aliorum filiorum.*
- 6 *Prohibitionis causa cessante, cessat ipsa prohibitio.*
- 7 *Qui habet filios, non poterit donare pro iocalibus, ultra
octauam partem qua deducenda est ex quinto.*
- 8 *Sponsus qui habet patrem, non poterit ultra tertiam bo
norum partem disponere.*

QVÆSTIO DII.

*Vtrum iuramentum confirmet contractum a lege probi
bitum. Communis contra communem.*

QVando lex prohibet contractum fieri, principa-
liter fauore priuato, licet in cōsequentiam, resul-
tet fauor publicus, si iuramento talis contractus firme-
tur, iuramentum tenet, & talis contractus remanet fir-
mus, text. in c. cum contingat, de iureiur. tex. in c. quā-
uis pactum, de pactis, in 6. authentica, sacramenta pu-
berum, C. si aduersus venditionem. Et hunc dixit cō-
munem intellectum (ad illa iura) Alciatus in d. c. cum
contingat, num. 95. & alij relati per Couar. in d. cap.
quamuis pactum, 2. p. §. 1. num. 5.

Sed contrariam opinionem (imo quod in illis iuri-
bus iuramentum sit seruandum, contractum vero per
illud non confirmari, imo nullū adhuc esse, receptius
contendit Alciatus, in l. pacta quæ contra, nu. 22. C.
de pactis, & tradit Gutierrez, in d. aut. sacram. pub.
& dicemus, in quæst. 604. sed prima opinio est magis
communis, & recepta. ex qua infero intellectum ad
cap. 101. de Madrid, anno de 34. quæ est, lex 1. tit. 2. lib.

- 1 *5. recop. vbi prohibetur, quod ultra octauam partem
dotis receptæ, non possit sponsus vestes, & iocalia spō
sæ suæ tradere, vt illa dispositio non procedat interue-
niente iuramento in donatione, vel promissione. Ita
Gutierrez, de iuramento confirmatorio, 1. p. c. 14. nu.
7. & Spino, in speculo testamentorum, glo. 18. princ.
num. 117. quos sequitur Azeuedo, in d. l. 1. num. 27.*
- 3 *Et est ratio, quod etiam si lex prohibeat actum cū de-
creto irritanti, nihilominus interueniente iuramento
actus sustinetur, & confirmatur, vt tradit Abb. in d. c.
cum contingat, num. 6. Imola, num. 36. Gutierrez, su-
pra, num. 6. & Baeza, de non meliorandis filiabus rati-
one dotis, c. 29. nu. 5. quod quidem non procedit in
4 melioratione tertij & quinti, facta filiæ ratione dotis,
5 vel matrimonij: nam talis melioratio non confirma-
bitur iuramento, quia in hoc casu agitur de præiudi-
cio aliorum filiorum, & sic iuramentum non confir-
mat contractum. Ita resoluit Baeza, supra, c. 29. nu. 4.
quem sequitur Gutierrez, nu. 14. & Azeuedo, in d. l. j.
tit. 2. nu. 8. & sic deficientibus alijs filijs, valebit talis
6 melioratio, cū cesset ratio prohibitionis, c. cum cessan-
te, de app. l. adigere, §. quamuis, ff. de iure patron. Vn-
7 de in primo casu, si sponsus habeat filios prioris ma-
trimonij, non poterit donare pro iocalibus ultra octa-
uam partem dotis, etiam cum iuramento, & illa octa-
ua pars est deducenda de quinto, cū qui habet filios
non dicatur habere alia bona, de quibus libere possit
per contractum gratuitum disponere, vt in l. 28. Tau-
ri, quia alias esset in præiudicium legitimæ filiorum,
8 vt tradit Gutierrez, supra, nu. 87. idemque est dicen-
dum, si sponsus habuerit patrem, quia ultra tertium,*

de quo in l. 6. Tauri, non poterit iocalia, neq; arras
promittere, vt tradit Azeuedo, in d. 1. num. 28. de
quò sapius fui interrogatus, & consului, quod si talis
sponsus habeat filios, ex priori matrimonio, non po-
rit ultra quintū donare spōsæ pro arrhis, & iocalibus.

QVÆSTIO DIII.

*Vtrum rupto testamento ex causa præteritionis, confir-
metur legata filio præterito relicta, vel exheredato.
Communis contra communem, & quid iure regio.*

Legata relicta in testamento nullo ex causa præ-
teritionis, vel exheredationis, firma manere, nemo
est qui dubitet, & illud probat text. in aut. ex causa,
C. de liber. præter. vel exhered. Dubium tamen est, an
legata relicta filio ex tali testamento (in quo ipse est
præteritus, vel exheredatus) confirmetur. Et talia le-
gata minime conseruari, tenet glos. verb. totius substanti-
æ, in l. maximū vitium, C. de lib. præter. cuius sententiam
asserit ibi cōm las. dicens communem, nu. 15. Curt.
num. 59. Ioannes Igneus, nu. 204. in d. auten. ex cau-
sa, & dicit etiam cōm Romanus, conf. 516. & Segura,
in l. 3. §. si. nu. 101. ff. de libe. & posthu. & dicit etiam
cōm Ripa, in l. 2. nu. 33. de vulgari, & dicunt et com-
munem Gomez Arias, & Antonius Gomez, in l. 24.
Tauri, hic, num. 7. ille, num. 2. ad finem.

Sed contrariam sententiam (imo quod legata illa
conseruentur) testatur communem Fulgos. in d. aut.
ex causa, nu. 45. Sed prima opinio est magis commu-
nis & tenenda, ex qua nouiter intelligitur l. 24. Tau-
ri, quæ vult, quod licet rumpatur testamentum ex cau-
sa præteritionis, vel exheredationis, valeat tamen præ-
legata, quod hoc non intelligatur de prælegatis factis
filio præterito, vel exheredato, testm rumpenti, sed de
prælegatis factis alijs filijs, atque ita ibi Ioannes Lu-
pus, nu. 7. & Gomez Arias, in princ. intelligunt illam
l. 24. Gomez Arias, est in l. 22. qui in d. l. 24. citat Ca-
steliū pro hac sententia, & l. 12. titu. 5. lib. 3. fori, post quos
eandem tenet ibi ad illam legem Antonius Gomez,
nu. 8. quem sequitur Tellus Fernan. ibi, nu. 3. sed ho-
die ex lege ordinamenti, 1. tit. 2. lib. 5. siue filius sit ex-
heredatus, seu præteritus, legata in testamento relicta
debentur, siue ab herede scripto, siue à venientibus ab
intestato, vt ibi notant communiter scribentes.

QVÆSTIO DIIII.

*Vtrum index secularis possit cognoscere de possessorio rei
ecclesiasticæ. Communis contra communem.*

Causa possessionis super re spiritali temporalis
est, & profana. Ita tenet gl. in c. literas, de iuramē-
to calumnie, quam sequitur ibi Cardinalis & Barba-
cia, in c. ceterum, de iudic. num. 64. & est similis gl.
in c. cum dilectus, de elect. in verb. iuramento, & in c.
litteris, de restit. sp. liat. vnde infertur, iudicem seculi
rem posse de possessorio rei ecclesiasticæ cognoscere,
quod notat Auferus, ad Capellam Tholosanani, que-
stione 470. & Mattheus de Afflictis, decisio. 24. Ri-
pa, in l. naturaliter, §. nihil commune, num. 19. ff. de
acquir. possessio. idem lib. 3. respons. c. 36. nu. 1. & 2.
& est

& est communis opinio, secundum Boerium decis. 69. num. 23. & dixit communem legistarum (eam sequutus) Ioannes Igneus, in l. necessarios, §. non alias, 2. p. nu. 1. ff. ad Syllaniam, & tenet (plures allegando) Aymon Craucta, conf. 258. nu. 1. vol. 2. quam opinionem (alijs citatis) sequitur Mieres, de maiori. 3. par. quæst. 1. num. 11. vbi dicit ita iudicatum fuisse in regali Cancellaria.

Sed contrariam sententiam (imo quod iudex secularis non possit cognoscere de prædicta causa) dixit et se communem canonistarum Ioan. Igneus, vbi supra, num. 2. qui agit de hac quæstione usque ad num. 50. Prima tamen opinio communior est, ac verior, quam intellige in regibus, ac iudicib. suprenis non solum procedere (vt per doctores in c. causam, qui filij sunt legitimi) verum etiam in iudicibus inferioribus. ex l. 1. tit. 18. lib. 8. ordinam. Intellige tamen, in possessorio retinendæ, vel recuperandæ, non autem adipiscendæ, secundum Cardinalem, in clem. 2. de iudic. q. 10. & Guido Papæ, decis. 1. & 85. & idem sentit Guillelmus Benedictus, in c. Raynutius, verb. & uxorem, decis. 2. num. 38. de testamen. cuius differentie ratio est, quia quando agitur de adipiscenda, color tituli requiritur, cuius cognitio cum sit quid spirituale, non spectat ad iudicem secularem, ita Nauar. in c. cum contingat, de rescrip. pag. 154. & quod iudex secularis de hac causa cognoscat, ultra allegatos in prima opinione, tenet late Aufredus, de potestate iudicis secularis super ecclesiasticas personas, reg. 2. fallen. 24. atq; hoc casu obtinuisse, & in iure verissimum esse, dicit Corasius, in paraph. sacerdo. 1. p. c. 2. nu. 8. & ita diebus elapsis fuit iudicatum in regali Cancellaria Pinciana: & vide ultra omnes Ioan. Garciam, de nobilitate glo. 1. num. 27.

QVÆSTIO DV.

Utrum communicans cum excommunicato peccet semper venialiter. Communis contra communem.

Communicans cum excommunicato venialiter peccat (nisi in tribus casibus, in quib. peccat mortaliter). Et hæc est communis resolutio doctorum secundum Couar. in c. alma mater, 1. p. §. 3. nu. 7. de sen. ten. excom. lib. 6. & secundum Nauar. in c. placuit, de penitentijs, dist. 6. nu. 2. Gratian. reg. 174. Greg. in l. 33. tit. 9. p. 1. gloss. magna.

Sed contrariam sententiam (imo quod regulariter peccet venialiter, nisi in sex casibus) dicit esse communem Abb. in c. sacris, num. 9. de his quæ vi metusve causa fiunt. Prima tamen opinio verior est, & maiori doctorum calculo recepta.

QVÆSTIO DVI.

Utrum contra patrem dissipatorem succurratur filiis aliquo remedio, vt alimenta & legitima illis referuntur. Communis contra communem.

Erant vtriusque iuris interpretes, an patre dissipante bona sua in fraudem filiorum (titulo oneroso) possint filij (implorato iudicis officio) patrem cogere, vt eis aliquam legitimam portionem assignet, vn-

de alimenta percipere possint. Et posse cogere, tenet Bald. in l. 2. nu. 3. C. si quid in fraudem patroni, quem ibi sequitur Paulus, in auth. si qua mulier, nu. fi. C. de sacrosanctis eccles. & Romanus, singul. 610. sequitur etiam Alex. col. 5. & Segura, nu. 118. in l. Imperator, (per illum tex.) ad Trebel. & etiam las. in l. si constante, num. 198. ff. solu. matrimo. idem las. & Zasius, in l. ait prætor, §. sed etsi quis, vterque, in prin. ff. de iureiu. & Palatius Rub. in repet. c. per vestras, §. 17. num. 14. Socinus, reg. 288. Boerius, decis. 61. num. 18. Cagnol. in l. fi. num. fi. C. de pact. Gomez Arias, in l. 4. Tauri, num. 44. atque hanc tenent communiter Doctores in statutarij, secundum Paulum de Monte, in l. post contractum, nu. 31. ff. de donat. & dixit etiam comunem Lancelotus Decius, in l. lis nulla, in fi. ff. de iudic.

Sed contrariam sententiam tenet las. in lege Cornel. num. 6. ff. de vulg. & in §. item si quis in fraudem, num. 4. Instit. de action. & Cassan. in consuetudinib. Burgundiæ, rubr. 7. §. 2. verb. *da tros passe*, nu. 5. & hæc est vera, & magis communis opinio secundum Paulum de Monte, vbi supra, nu. 24. Et hanc etiam dixit comunem Rubeus, ad Alex. in l. Titia, §. Imperator, nu. 33. ff. de leg. 2. & hanc comunem appellat Franciscus Annibal, in d. l. post contractum, nu. 54. & dixit comunem Couar. in c. Raynutius, §. 10. nu. 6. (horum immemor.) Et licet hoc verum sit in filiis, tamen in parentibus non procedit, secundum Rodericum Xua-rez, in l. quoniam in prioribus, ampliatio. 16. nu. 9. C. de inoffic. testam. vbi adduxit alias quamplures differentias inter parentes & filios, respectu successionis, & alimentorum. Et vide quæ diximus in q. 74. & Gregor. in l. 2. tit. 2. par. 3. verb. *que se lo degastasse*, & illud est quod practicitur, quod potest filius implorare contra patrem dissipatorem, iudicis officium, & hoc sine fraude, siue culpa dissipet, vt in l. fi. C. de sententiam pass. & rest. vt refert Pinelus, in l. 1. de bonis mat. 3. par. num. 57. qui alios sequitur, & pro hac opinione fuit iudicatum.

QVÆSTIO DVII.

Utrum legitima de iure Digestorum possit filiis relinqui quouis titulo. Communis contra communem, & quid iure regio.

Legitima iure Codicis, quoquo titulo poterat filiis relinqui, l. omnimodo, C. de inoffic. testam. Doctores in l. scimus, §. cum autem, C. eod. Marten. o. in l. 1. tit. 4. gloss. 10. nu. 5. lib. 5. recopil. (contra Aco-stam, in c. si pater, 1. p. verb. instituit, num. 13. de testamentis, lib. 6.) iure autem authenticorum est relinquenda titulo institutionis, tex. in auth. vt cum de appella. cognoscitur, §. aliud, collat. 8. & diximus, in quæst. 23. quæ suam sequitur las. in authentica, nouissima, C. de inoffic. & est glo. cõiter recepta, in d. cap. si pater, verb. instituit, & dicit cõem, & ueriores Alex. in l. in quartam, nu. 20. ad leg. Falcid. Aco-sta, in d. c. si pater, 1. p. verb. instituit, nu. 24. & Berengar. nu. 189. in d. l. in quartam, Corasius, in l. filiū quem habentē, nu. 82. ff. de lib. & posth. Couar. in c. Raynutius, 1. p. n. 2. Méchaca, de successionū creatione, §. 20. nu. 208. & 235. & Marten. o. in d. l. 1. tit. 4. lib. 5. recop. gl. 10. nu. 50. Nūc aut dubiu est, quid de iure digestorū esset in hoc disposit-

Practicæ Quæstiones

dispositū, & sufficere de illo iure, si relinqueretur legitima quouis titulo, citatur glo. celebris, in d. l. scimus, §. cum aut, C. de inoffic. test. cuius sententiam videtur probare text. in l. Papinianus, §. si quis mortis, ff. eod. tit. & in l. qui filium, vers. nequaquam, ff. vbi pupillus educari debeat, l. ita tamen, §. Marcellus, ff. ad Trebell. l. posthumorum, ff. de in iusto rupto, & sequitur Menchaca, de successionum creatione lib. 2. §. 20. nu. 232. & Rojas, de successionibus, c. 8. Gutierrez de iuramento confirmatorio, 2. par. ca. 3. & ita tenent allegati per Alex. in l. inter cetera, col. 1. de lib. & posth. & Guillelmus Bened. in c. Raynutius, verb. in eodē testamēto, 1. nu. 15. & hanc dixerunt opinionem Rodericus Xuarez, in l. quoniam in prioribus, limitat. 15. C. de inoffic. test. & eam tenet Forcatulus, in dialogo 35.

Sed contrariam sententiam probat text. in l. ita tamen, §. quis rogatus, ff. ad Trebell. quam dixit communem Alex. in d. l. inter cetera, nu. 2. & Guillelmus, supra, nu. 15. vbi late prosequitur istam quæstionem, & eandem etiam communem fatetur Rodericus Xuarez, supra, limitatione 15. col. 2. & Didacus Perez, in l. 1. tit. 4. lib. 5. ordinam. pag. 110. quam sequitur & dicit veriorē Azevedo, in dict. l. j. nu. 158. lib. quinto, recop. vbi refert duas communes, & nouissime de hac quæstione agit Spino, in speculo testamentor. glos. 17. ex num. 27. vsque 31. vbi resoluit, quod tam iure Codicis, quam authenticorum, & etiam Digestorum, relinquenda sit filiis legitima titulo institutionis, & etiam de iure canonico, secundum glos. in d. c. Raynutius, verb. relinquens: quæ communis est, secundum Alex. conf. 168. nu. 5. vol. 4. Sed verior opinio est & tenenda, quod de iure regio non sit necessarium, ut legitima relinquatur titulo institutionis ut (contra Spinum, & alios) resoluiamus in quæst. 23. nu. 7. & tenet Azevedo, supra, nu. 165. vbi Matienzo, glo. 10. nu. 66. resoluit ita fuisse practicum in regia Cancellaria Pinciana.

S V M M A R I V M.

- 1 Deceptio contra dimidiam iusti pretij, est licita de iure.
- 2 Deceptio re ipsa, vel dolo facta, differunt.
- 3 Contraria communis opinio proponitur, quod si solū fraus, vel dolo interueniat, non procedat deceptio.
- 4 Ecclesia tenetur restituere iustum pretium, quando decipit emptorem intra dimidiam.
- 5 Omnes homines tenentur iustitiæ præcepta seruare.
- 6 Bono viro non licet decipere quenquam, etiam intra dimidiam iusti pretij.
- 7 Ad bonam fidem pertinet, quod contractus sit bona fide celebratus.
- 8 Cautela Ananias declaratur.
- 9 Positioni continentis turpitudinē, nemo tenetur respondere.
- 10 Positioni captiosæ nemo tenetur respondere.
- 11 Voluntates iudicum varie sunt.

Q V Æ S T I O D V I I I.

Utrum deceptio intra dimidiam iusti pretij sit licita, & quid in foro conscientie. Communis contra communem.

- 1 Deceptio intra dimidiam iusti pretij iure permittitur, & licita est, l. 2. C. de rescind. venditio. c. cum dilecti, c.

cum causam, de emptio. & venditio. Vnde videtur, & etiam sit iusta in foro animæ, ut tenet Bald. in auth. ad hæc, num. 16. C. de vsuris, vbi Barb. in additionibus, asserit se iuxta hanc sententiam consuluisse, & est in cons. 21. vol. 4. col. 2. & 3. & tenent alij nonnulli relati à Tiraq. in l. 9. connubialium, num. 10. Quibus tamen non obstantibus, contrarium est tenendum, secundum S. Thom. 2. 2. quæst. 77. art. 1. & in 4. distin. 15. quæst. 3. art. 2. atque omnes Theologi communem sensum idem docent, in d. distin. 15. & aduersus Gerfonem docet Dominicus de Soto, de iusti. & iure, lib. 6. quæst. 3. art. 1. col. 9. & eandem asserit communem Tirraquell. d. l. 9. num. 8. & 11. & asserit communem Couar. lib. 2. variar. resol. c. 4. num. 11. & hanc (ultra omnes) testatur communem Aretinus, in l. si quis cum aliter, num. 11. ad ff. de verbor. oblig. & dixit communem Curt. iunior, in l. penul. num. 8. C. de pact. & Martiengo, in l. 1. tit. 1. 1. glos. 1. num. 6. lib. 5. recopilatio. Nauarr. in c. qualitas, de poenitentibus, dist. 5. num. 42. & in c. nouit, num. 58. notab. 6. de iudic. Pinelus, in d. l. 2. prima parte, c. j. num. 55. & ibi Padilla, num. 73. pro qua sententia est bonus text. in l. iuri succursum, §. si. ff. de iure dotium. Hac tamen communi supposita opinione, dubium est, an hoc quod non sit licitum intra dimidiam decipere, sit indistincte verum, an solū

2 quando deceptio non re ipsa tantum, sed dolo, & ex proposito interuenit. Et sine distinctione communem sententiam procedere tenet Scotus, in 4. dist. 15. quæstio. 2. & ibidem Maior. quæstio. 40. & ceteri fere theologi, & tenet etiam Syluester, verbo, emptio. n. 9. ad ff. & Medina, de restitutione, quæst. 32. col. 8. vel. quamquam, & quæst. 33. col. penult. versic. tertia propositio, & Nauar. asserens hanc esse communem theologorum, in d. qualitas, de poenit. dist. 5. num. 42. idem Nauar. dicens communem, in d. c. nouit, notab. 6. num. 66. & fatetur etiam communem Couar. lib. 2. variarum, c. 4. num. 11. col. 2.

3 Sed contrariam opinionem tenent iurium interpretes, (imo quod si dolo, vel fraus interueniat, deceptio non procedat, sine illis vero intra dimidiam procedere possit.) Ita tenet Calderinus in cap. nauiganti, col. 4. versic. tertio oppono, de vsuris, & Bald. (sibi contrarius) in l. in causâ, l. 2. §. idem Pomponius, in ff. de minoribus, Ancha. in regul. peccatum, num. 22. de regul. iuris, in 6. Salicetus in d. authent. ad hæc, num. 18. Aretinus, & Felinus, in d. c. cum causam, el. 2. de testibus, Antonius Burgenfis, & Gigas, ad Decium, in rub. de constitutionibus, lectura 2. num. 27. (cuius additio communiter non habetur.) Dixit etiam communem Gomezius, in c. 2. de constitutionibus, lib. 6. num. 7. & hæc est magis communis opinio: licet prima sit verior. Nota tamen, quod in ecclesia est speciale, ut si intra dimidiam iusti pretij emptorem, seu venditorem deciperet, teneatur restituere vsque ad iustum pretium. Ita voluit glos. sing. verb. ut plus, in c. ea enim, §. hoc ius portectū, 10. quæst. 2. cuius opinio in multis locis vsque; iuris doctores, commendat & sequuntur, tandem gl. dicit cōter. approbatam Gomez. in §. ex maleficijs, num. 37. Instit. de actio. cuius

4 glosse ratio est, quia et si omnes homines iustitiæ præcepta seruare oporteat, ut in l. 1. §. iuris præcepta, ff. de iust. & iur. specialiter et priuatim hoc in ecclesia constitutum est, text. in c. 1. de alienat. feudi, ibi, sed diuersimodum seruatur

natur in ecclesia, qui rex notabilis est, secundum glossam ibi, verbo, ecclesia, & cum (tanquam notabilem) commendat Bald. in l. acceptum, prope fi. C. de v. fur. & in c. si duobus, col. 2. de rescrip. quæ opinio licet sit vera, in foro animæ, non poterit tamen sustineri in foro contentioso, ut adnotavit Burgenfis in d. c. cum dilecti, & Pinelus, in d. l. 2. in 2. par. c. 2. num. 34. & Matienso, in l. 1. tit. 1. §. glof. 8. nu. 12. quinimo, sed nec bono viro licebit etiam intra dimidiam contrahentem secum decipere, ut tenet glo. notabilis, in l. semper in coniunctionibus, ff. de reg. iur. quam dixit esse communiter commendatam Antonius Burgenf. in c. cum dilecti, num. 15. de emptio. & venditio. & eam (non sine laudis præstatione) sequitur Bal. in authen. ad hæc, nu. 16. C. de v. furis, & in cap. si proponente, de rescrip. & in c. quanto, de iure iur. col. 3. Crem. in d. l. 2. col. 34. Ias. in §. sed ista quidem, num. 106. Instit. de actio. & in l. pen. nu. 5. de pact. sequuntur etiam plurimi, quos in vnum congessit Tiraq. in 7. lege connubiali, nu. 9. quare (more suo) scribit eleganter Bald. in l. cum ipse tutor, in princ. C. de contrahen. emptio. quod ad bonam fidem pertinet, quod contractus sit iusto pretio celebratus, unde etiam Ioannes de Anania obseruat in c. cum in ciuitate, num. 11. vers. vlt. pro ista parte, de v. furis, quod cum consuleret apud Ferrariam, & dedit istam cautelam, quod in positionibus poneretur hoc, an is qui contraxit, esset bonus vir, quod quidem venditor, vel emptor non negaret: igitur tibi bono viro non licet decipere me, etiam intra dimidiam: & si neget se esse bonum virum, iudex ei ceret eum à iudicio, & à limitibus suæ prouinciæ, l. congruit, ff. de off. præsid. l. 3. ff. eod. tit. & dicit Anania ita fuisse in causa obtentum: idemque consuluisset faciendum Ferrara, caut. 4. Sed profecto, hæc cautela non videtur satis tuta, & est puerilis secundum Matiensum, in l. 1. tit. 1. §. glof. 8. num. 12. quia nullus tenetur respondere positioni continenti turpitudinem, sicuti adnotauit gl. ling. verb. acquiriti, in l. qui iurasse, §. si pater, ff. de iur. iur. quam ibi sequuntur Bart. & omnes. Idem voluit glo. in l. si à te, in princ. verb. nihil possidebat, ff. de exceptio. rei iudic. Bart. in l. 2. §. sed obseruari, nu. 32. ff. de iure iur. prop. calum. dando, & in l. Marcellus, §. qui rerum, num. 3. ff. rer. amot. Præterea non potest negari quin illa positio sit captiosa, cui nemo respondere tenetur, ut docet glof. in c. 2. de confessis, verb. absque rationabili, & sic Felin. in c. fi. nu. 3. de præsumptio. illam cautelam Ananiæ reprehendit, quæ non placet Decio, in d. l. semper in coniunctionibus, col. fi. & illam reprehendit Ias. num. 11. Decius, num. 11. in l. si quis in conscribendo, C. de pact. Sed licet verum sit, quod illa cautela non sit tuta, nec iuri consona, nihil tamen tentare nocebit, cum variæ sint hominum voluntates, l. quia poterat, ff. ad Treb. & aliquando iudices mouentur ex capite, & ex arundineo fundamento, unde prudens aduocatus omnia debet tentare, inspecta iudicis capacitate & peritia.

SUMMARIUM.

- 1 Confessus & sponte conuictus, non auditur appellans.
- 2 Lex 16. tit. 2. p. 3. declaratur.
- 3 Legum correctio est vitanda.
- 4 De iure canonico confessus & conuictus non auditur appellans.

- 5 Contraria opinio in questione principali proponitur.
- 6 Appellatio in quibus casibus non admittatur, traditur remissive.
- 7 Opinio auctoris proponitur.
- 8 Lex loquens per verbum taxatiuum, non excludit similes casus.
- 9 Moniales non possunt exire claustra monasterij, licet habeant grauissimas infirmitates, ultra contentas in motu proprio Pij V.
- 10 Opinio Nauarri reprobat.

QVÆSTIO DIX.

Vtrum in omni crimine & delicto non admittatur appellatio, quando reus fuit conuictus, & sponte confessus. Communis contra communem, & quid iure regio.

- 1 R Eceptissima iuris conclusio est, quod confessus, & conuictus (de illis criminibus, de quibus fit peculiaris mentio, in l. 2. C. quorum appell. non recipiantur) non auditur appellans, imo sententia appellatione remota executioni mandabitur, quam opinio nem dicit cōem Igneus, in l. & si certus, nu. 9. ff. ad Syl. lan. quam sequuntur Doctores, in l. abstinentum, C. quorum appellat. canonistæ, in c. ei qui, extra, eod. tit. Roman. singul. 619. & Duennas, regu. 156. vbi refert octo limitationes, dicens hanc esse æquā opinionem, & veram de iuris rigore, ut docet Cynus in d. l. 2. quam opinionem sequitur Greg. in l. 16. tit. 2. p. 3. verb. de la sententia, & ita esse tenendum resoluit Gutierrez, de iuramento confirmatorio, 3. p. c. 8. nu. 5. & 6. pro qua opinione hodie est tex. de iure regio, in d. l. 16. vbi referuntur delicta, de quibus in d. l. 2. & alia grauiora, in quibus delictis illud notat esse speciale Greg. ibi, verb. tales yerras, quasi excludat alia crimina de non contentis, in d. l. 2. ut cuitetur correctio legum, ut in l. 1. C. de inoffic. dotib. c. cum expediat, de elect. & notat Gutierrez, supra, nu. 6. resolveris, nostrā conclusionem procedere etiam de iure canonico.
- 2 Sed contrariam opinionem (imo quod non solum in illis delictis, sed et in alijs, confessus & conuictus non admittatur appellans) tenet gl. in d. l. 2. vbi Bart. & Bald. idem tenet gl. in d. §. iussus, & in l. non tatum. ff. de appell. quam dicit cōiter obseruari Imola, in d. §. iussus, & dicit etiam cōem Anto. de Butr. in tracta. de notorio crimine, ar. 4. nu. 36 & cum hac transit Duennas, supra, in fi. quam etiam sequitur Anton. Gem. 3. tom. variarum, c. 12. nu. 3. col. 3. qui neminem allegat pro hac sententia, nec dicit communem (de quo est mirandum,) vbi etiam refert plures casus, in quibus non admittitur appellatio, aliosq; tradit Auerdānus, de exequendis regum mandatis, 1. p. c. 6. nu. 4. Et nostram principalem opinionem in quæst. princip. proposita tenet Couar. practar. quæst. q. 3. num. 5. vbi dicit esse cōem opinionem, quam sequitur Iulius Clar. lib. 5. receptarum sent. §. fi. q. 94. vbi refert duas communes opiniones, quæ opinio verior videtur tam de iure communi, quam regio, cum d. l. partitæ. 16. nō loquatur decisivæ, sed exēplificatiue, referens aliqua delicta, non tñ excluduntur similia, vel grauiora, licet lex loqueretur per verbum taxatiuum, ut docet gl. in l. ob es alienū, C. de præd. minor. gl. in auth. quas actiones, C. de sacrosanctis ecclesiis, quæ opinio communis est,

vt tradit Antonius Gomez. l. tom. c. 12. nu. 12. & Padilla, in auth. res quæ, num. 81. C. communia de legatis. Nauarr. in c. statuimus. 19. quæst. 3. vbi ex hac ratione ampliat motum proprium Pij Quinti, vbi referuntur tres casus, in quibus Monialibus permittitur exire à monasterijs, vt extendatur ad alios casus similes. Sed in hoc contrariam sententiam tenet Gutierrez. l. 1. p. in suis canonicis quæst. c. 13. n. 7. quem sequitur (contra Nauar.) Zenedo, in suis collectaneis ad 6. & extrauag. collectaneo. 3. r. nu. 2. quorum opinio verissima est, & ita practicatur.

QVÆSTIO DX.

Utrum l. 2. C. de rescinden. vend. procedat re non tradita. Communis contra communem, & quid iure regio.

LEX 2. C. de rescinden. venditione, non habet locum (re non tradita) in contractibus stricti iuris, sed doli exceptio competit. Ita tenet gloss. in d. l. 2. quam sequuntur ibi doctores, pro qua est text. in l. si quis cum aliter. ff. de verborum, l. 1. §. si reus. ff. de eo per quem factum erit. Dubium tamen est, an re non tradita procedat dictæ legis dispositio, & non habere locum, sed solum dispositionem text. in l. si quis cum aliter, dixit communem opinionem Imola, in c. cum dilecti, num. 13. ver. sed aduerte, de emptione & venditione. Idem Imola, num. 3. 1. & Antonius Burgensis, nu. 10. 15. & 25. & in c. cum causam. eo. tit. dixit etiam cõem Ias. in l. 1. nu. 76. C. de iure emphiteut.

Sed contrariam sententiam (imo quod in effectum habeat locum remedium illius legis 2.) dixit communem Alex. in d. l. si quis cum aliter, num. 7. fatetur etiam communem Socinus, consil. 85. vol. 1. nu. 3. & Gomez Arias, in l. 66. Tauri. nu. 2. & 3. vbi aduersus hanc partem expendit l. 4. tit. 7. lib. 5. ordinamenti, qui dicit illam legem solum procedere in contractibus bonæ fidei, & quod deuiat à communi opinione doctorum tenentium dictam legem 2. etiam in contractibus stricti iuris procedere. Et tamen aduertendum, quod quamuis stipulatio quæ stricti iuris est interponatur super contractu bonæ fidei, non facit cessare illius legis secundæ dispositionem & remedium, vt glossa ibi videtur sentire, & tenet Bart. nu. 6. idem Bart. in d. l. si quis cum aliter, num. 4. vbi Alexan. nu. 3. & Ias. num. 12. testantur hanc esse communem opinionem, pro qua facit, quia qualitas primæ obligationis, censetur adiecta in stipulatione, vt in l. aliam. ff. de donationibus, & in l. 1. §. si quis sub conditione, ff. vt legatorum nomine caueatur, & in l. 2. verb. quare. ff. de priuileg. creditorum. Facit etiam, quod communiter in omnibus instrumentis notarij adiungunt hanc verborum obligationem, & si ex hoc solo cessare diceremus, huius legis auxilium esset frustratipium, vt affirmat Bal. in l. 2. ff. de cond. ob. caus. & latius prosequitur Gomez. Arias, in d. l. 66. nu. 3.

S V M M A R I V M.

- 1 Renunciatio generalis omnium remediorum non valet.
- 2 Contraria communis opinio proponitur in quaestione principali.
- 3 Lex 9. tit. 1. p. 5. declaratur.

- 4 Dolus presumitur in lesione enormissima, & ibi agitur de intellectu text. in c. 2. de pact. lib. 6.
- 5 Contrahentibus licitum est adinuicem se circumuenire.
- 6 Conciliatio opinionum circa l. in causa, §. fin. de minorib. traditur.
- 7 Deceptio intra dimidiam licita est.
- 8 Extra naturam contractus licita est deceptio.

QVÆSTIO DXI.

Utrum valeat renunciatio l. 2. C. de rescind. vend. quando uenditor remittit, & donat illud, quod plus ualet res uendita. Communis contra communem.

SI quis ignorans verum rei valorem vendiderit ea, dicens se donare quod plus ualet, solum videtur donare aliquod modicum, cæterum si ultra dimidiâ fuerit deceptus, talem deceptionem non est censendus donasse, & ita non excluditur à remedio illius legis 2. Et pro declaratione huius quaestions præmitto non valere generalem renunciationem omnium remediorum (vt legis 2. remedium sublatum videri possit) argumento text. in l. si. §. idem quaesitum, ff. de conditione indebiti. & dicit communem opinionem Ti raquellus, in l. si vnquam, in prin. nu. 123. C. de reuocandis donationibus, & probat text. in l. 56. tit. 5. p. 5. l. 1. tit. 1. libr. 5. recopil. vbi Matienço, gloss. 8. num. 8. resoluit communem, & tradit Couar. lib. 2. variarum. cap. 4. num. 1. & Gutierrez, de iur. conf. 1. p. cap. 26. in princ. (hoc viso) primam conclusionem tenet Bart. in d. l. 2. num. 14. & 15. quem ibi sequitur Bal. quæst. 7. Salicetus, quæst. 8. Fulgosius, col. 3. in fine, Paulus, nume. 7. Cremenensis, col. 10. vers. 2. 5. ampliatur, idem Bart. in l. si quis cum aliter, num. 7. ff. de verbor. obligat. vbi sequuntur eum communiter doctores, cui Za tius ibi testatur, num. 16. ex quibus aliquos allegat Ti raquellus, de retractu municipali. §. 1. glos. 18. nu. 14. dixit etiam communem Antonius Burgensis, in c. cum causam, num. 22. de emptione & venditione, & etiam Boerius, decis. 142. num. penultimo. & dixit etiam communem Alex. conf. 4. 2. vol. 1. num. 7.

Sed contrariam sententiam tenet Imola, & Romanus, in d. l. si quis cum aliter, & ante eos tenuit Azo in summa, tit. de rescindenda venditione. & hanc partem videtur probare text. in l. quaeritur. §. si venditor. ff. de ædilitio edicto, tenent etiam illam Imola, in d. c. cum causam, nu. 6. & Odofredus, & Albericus, & alij citati per Boerium, vbi sup. num. 8. & Forcatulus, in necyoman. dialogo. si. nu. fin. Estque necessaria illius legis specialis renunciatio, vt tradit Couar. supra, dicens communem & Padilla, in d. l. 2. nu. 42. & ibi Pinelus, 1. par. c. 2. nu. 20. & Gutierr. supra, nu. 2. quibus videtur, quod siue donator pretium sciatis, siue ignoret, valebit donatio, & excludetur à beneficio illius legis, & hanc indistincte asserit communem Ripa, lib. 3. responsum. c. 15. nu. 4. Imo etiam si tempore contractus sciuit rei valorem venditor, & si illa clausula donationis non esse adiecta, minime obtine ret, quia & si nõ dixisset, presumitur donasse. arg. text. in l. si quis donationis. ff. de contr. empt. Et qd magis est, etiam si renunciatio illius legis cõtenta sit in ipso contractu, non præiudicabit renunciatio, arg. optimi tex. in l. 9. tit. 1. p. 5. vbi renunciatio exceptionis non numeratur.

numerata pecunia ab illa l. admittitur, etiam si in eodem instrumento facta sit: tamen si contrarium teneat Calcan. conf. 25. num. 27. quem sequitur Matienço, supra, glos. 8. num. 44. etiam extante d. l. 9. dicens, sic in praxi observari, & Antonius Gomez. 2. tom. variarum, c. 2. num. 26. quibus accedo contra Couar. lib. 2. variarum, c. 4. num. 4. ex traditis per Matiençum, sup. & in dialogo relatoris, tit. 1. procm. 4. glos. 4. quia alias parum servit d. l. 2. & notavit Antonius de Burgos, supra num. 20. & vide Gutierrez, lib. 2. pp. quæst. q. 140. ubi defendit Couar. Si tamen læsio esset enormissima, tunc (non obstante renunciatione) esset admittendus deceptus ad illius legis remedium, quia talis læsio est æqualis dolo, ut in l. si superstiti, C. de dolo, l. summa cum ratione, de peculio. Et ita in prætorium Rotæ quondam fuisse admissum, & pro eo terminatum, refert Cassiodorus, decis. 1. de emptione, & venditione, quin & apud nos ita fuisse determinatum in Curia Granatensi, prima & secunda supplicationis sententijs, refert Couar. (ubi ipse auditor erat) lib. 2. variarum resol. c. 4. nu. 5. quod in simili est in filia renunciantie iuxta formam tex. in c. 2. de pact. lib. 6. nam si fuerit enormiter læsa aduersus etiam iuramentum, suam successionem petere poterit, ut esse communem opinionem (præter ceteros) testatur Decius, conf. 180. col. pen. & Franciscus Curtius, conf. 141. nu. 6. & 14. Quæ opinio vera non est, ut resoluit ipse Decius cōf. 31. ex Craueta, conf. 160. Couar. in d. c. quauis pactum, §. 2. 3. num. 5. Menchaca, de resolut. succes. lib. 2. 1. par. §. 18. nu. 113. & 116. ubi dicit, quod ita seruatur de consuetudine, & sequitur Burgos de Paz, conf. 5. num. 4. & sic videtur verius in questione principali, quod etiam deceptus ex enormissima læsione, nunquam sit admittendus ad remedium dictæ legis secundæ, quasi licitum sit contrahentibus naturaliter se decipere, ex reg. tex. in l. in causâ, 2. §. si. de minor. text. in litem si pretio, vers. fin. ff. loca. Quare glos. in d. §. si. exponit illum text. naturaliter, id est, iuris gentium. Et quia hæc expositio non placet, Fortunius, de ultimo fine vtriusque iuris, illatione 8. & ante eum Dec. in c. 1. lectura 1. num. 18. de constitutionibus, dicunt, deceptionem defendi posse tunc, quando re ipsa interuenit, & nõ ex proposito. Sed nec hic intellectus placet, quia illa deceptio, quæ re ipsa interuenit, est iniqua, eo quod ius naturale nõ permittit, quare Alphonsus de Castro, lib. 1. de lege pœnali, cap. 5. col. 4. has leges reprobas esse contendit, quod minime dicere debemus, quare nouissime Couar. lib. 2. variarum resol. c. 3. nu. 2. interpretatur illum tex. dicens, quod quando deceptio versatur intra pretij latitudinem, tunc licita reputetur, quia pretium in puncto nunquam consistit, ut in d. §. fin. si vero eos terminos deceptio exco-

8 decipit, non autem quod liceat naturaliter eos decipere: & ita interpretatur illum etiam Medina, de restit. quæst. 32. verum ceteris exactius videtur verba illa intellexisse Iodocus Houdendor, in quodam libello sub hastationum, c. 3. num. 34. scilicet, quod illud verbu, naturaliter, exponatur, id est, natura contractus, quasi liceret ante hanc Cæsarum constitutionem, iuxta naturam contractus emptionis & venditionis deceptionem quamlibet ad iniquem adhibere, quem sensum adiuuat tex. iuncto Theophilo, in §. adeo, Instit. de locato & conducto, ubi dicit tex. esse seruanda quædam pacta in contractu emphyteusis, ac si naturalis esset contractus, quem sensum (nõ relato Theophilo) sequitur Forcatulus, in necyom. dialog. 74. nu. 2. his potest addi tex. in l. omne verbum, C. communia de legat. ibi, *quædam naturaliter insunt legatis*, & in l. bonorum, ff. de verbor. signific. ibi, *quædam est naturalis bonorum appellatio*. Item dicuntur esse quædam naturalia contractuum, ut in l. pacta conuenta, ubi glos. ff. de contrahen. emptione.

QVÆSTIO DXII.

*Utrum testamentum sit de iure gent. uel de iure ciuili.
Communis contra communem.*

CERTANT iuris vtriusque interpretes, an testamentum sit iuriscētium, vel ciuile. Et quidem, quod sit iuris ciuile tenet Dyn. in reg. indultum, num. 19. de reg. iur. lib. 6. & Bellonus, in princ. Inst. de testam. & ante eos glos. (quam nullibi citatam reperi) in l. testamentum, §. seruus quoque, ff. de testam. & sequitur Marcus Antonius in l. hac consultissima, §. ex imperfecto, nu. 9. ad fi. C. de testam. & hanc partem, glos. sam sequutus, dicit communem Porcus, in prin. Inst. de testam. num. 6. dixit etiam communem Guillem. Bened. in c. Raynutius, verb. testamentum, el. 1. nu. 2. de test. Orosius, in l. ex hoc iure, nu. 4. de iust. & iure, & duodecim fundamēta tradit pro hac opinione Gutierrez, in l. nemo potest, nu. 62. de leg. 1. & duas communes opiniones contrarias refert Menchaca, lib. 1. de successionum creatione, §. 1. vers. quoad quartum.

Sed contrariam sententiam (imo quod testamentum origine & substantia sit iuris gentium, licet quo ad solennitates sit iuris ciuile) tenet Bart. in l. interdum, num. 7. ff. de condict. indeb. ubi las. nu. 4. fatetur hanc esse communem opinionem, eandem fatetur communem idem las. in repeti. l. admonendi, nu. 184. de iureiuran. & in d. l. nemo potest, nu. 76. & dixit etiam communem Couar. lib. 3. variarum resol. c. 6. nu. 7. & Anto. Gom. in l. 3. Tauri, num. 16. & ante omnes dixerat communem Abb. conf. 1. vol. 2. num. 3. & hanc etiam tenet Fortunius, in l. Gallus, §. & quid si tatum, col. pen. ff. de liber. & posthum. Rodericus Xuares, in l. quoniam in prioribus, limit. 2. legis fori, nu. 3. ad fi. Alcuius in l. nihil aliud, nu. 14. de verb. oblig. & late Viglius, in §. sed prædicta quidem, nu. 4. de testam. & ante omnes Theophilus, in §. ius autem ciuile, Inst. de iust. & iur. Peralta, in rubr. de heredi. instit. nu. 39. & hanc dicit veriore, & magis communem opinionem Gutierrez, sup. nu. 79. Quæ opinio verissima est, & ab ea non est recedendum.

S V M M A R I V M.

- 1 Filius non tenetur conferre solutum à patre, quando fuit illius fideiussor.
- 2 In necessitatibus nemo liberalis existit.
- 3 Pater habens bona aduentitia filij, de illis praesumitur soluere condemnationem factam contra filium.
- 4 Pater consentiens in delicto filij, non videtur, quod pro eo soluit, soluisse animo repetendi.
- 5 Solutum à patre pro redimendo filio ab hostibus, non imputatur in legitimam illius.
- 6 Datum filio à patre ob aliquam causam, computatur in legitimam.
- 7 Nova opinio Ayora refertur, & refutatur.
- 8 Illud quod differt secundum plus, & minus, non differt substantia.
- 9 Quantitas soluta à patre pro delicto filij, siue sit magna vel modica, à filio est conferenda.

QVÆSTIO D X I I I.

Vtrum solutum à patre pro condemnatione filij ob eius delictum, computetur in legitimam. Communis contra communem.

Quæstio, quæ in præsentī venit disputanda, quotī die in praxi contingit, & sic huius dubij resolutio indiget pragmatica sanctione, cum in hoc casu nulla sit stabilis, & permanens resolutio. Et in primis, quod filius non teneatur conferre, neque in suam legitimam computare, quod à parente datum est pro redimendo eum à carceribus, vel alia condemnatione, tradit Bart. in l. Styhus, nu. 2. ff. de pecul. legato, idem Bart. in l. si fratres, §. idem Papinianus, ff. pro socio, Bald. in auth. ex testamento, col. 6. C. de collatio. & hanc dicit magis communem opinionem Alex. in l. in quartam, nu. 23. ff. ad leg. Falcid. Ang. Aret. in §. actiones, num. 10. Instit. de actionibus, Romanus, in l. quæ dotis, ff. solu. matrim. Bald. in auth. contra legatos, C. ad Treb. & in auth. si captiui, C. de episcop. & cler. idem Bald. in l. si litæ, & in l. certum, C. famil. eriscun. Et ex nostratibus istam opinionem sequitur Antonius Gomez, in l. 29. Tauri, num. 20. dicens communem, & limitans duobus casibus. Primo, quando pater tanquam filij fideiussor soluit, quia tunc non ex mera voluntate, sed coactus soluit, & sic donare non praesumitur, cum in necessitatibus nemo liberalis existat, l. rem legatam, ff. de adimedis legatis. l. cum de indebito, ff. de probationibus. Quod quidem etiam tenet Menchaca, lib. 3. de successionum creatione, §. 30. nu. 223. Ioan. Garcia, de expensis & meliorationibus, c. 4. num. 13. ubi alios refert. Secundus casus est, quando pater habet bona aduentitia filij, quia tunc de illis bonis censetur soluisse, ut in l. 1. C. de neg. gest. l. si ff. de petitio. heredit. 4. l. cum post, ff. de administrat. tut. Et sit tertia limitatio, quando consentit expresse, vel tacite, in delicto à filio perpetrato, argum. text. in l. qui originem, §. qui filius, ff. de muner. & honor. & tradit expresse Menchaca, sup. nu. 224. & in quæst. principali in confirmatione communis opinionis facit text. in d. l. 1. C. de neg. gest. & in l. Nescenius, ff. eod. l. liber captus, C. de capti. & postlim. reuerf. ubi solutum à patre pro redimendo fi-

lio ab hostibus, non imputatur in legitimam filij, quia magis pietatis causa, quam animo repetendi datum est. Et istam opinionem sequitur Gutierrez, in §. sui, de heredum qualitate & differentia, num. 93. qui dicit ita esse tenendum in iudicando & consulendo, & quod sic responderet, cum casus de facto illi occurrisset.

Sed his non obstantibus, contraria opinio verior mihi videtur, imo quod filius teneatur conferre in suam legitimam, quod pater soluit pro condemnatione facta ob suum delictum, quia non debet esse melioris conditionis, quam ceteri fratres, qui pacifici fuerunt. Et sic istam opinionem sequitur Ripa in d. l. in quartam, num. 185. ff. ad leg. Falcid. qui eam dicit communem opinionem, & plures refert, & sequitur Doctores pro ista sententia, Fabianus de Monte, in d. auth. nouissima, quæst. 8. nonæ quæstionis princip. nu. 89. Bald. (sibi contrarius) in d. auth. si captiui, qui dicit verior opinionem, ut filius teneatur conferre in legitimam, quod pater pro eo soluit motus ex ea ratione, quia omne, quod pater dat filio ob aliquam causam, non videtur animo donandi, sed ut in legitimam computetur. Ita Angelus, in d. l. in quartam, nu. 7. idemque optimis rationibus tenet subtilis Menchaca, d. §. 30. num. 221. respondens ad l. quæ pater, ff. famil. erisc. quæ videbatur vrgere pro contraria sententia. Idem tenet Duennas, in reg. 222. num. 4. Gregor. in l. 2. tit. 19. par. 4. verb. de la pagar. Ego tamen semper fui huius opinionis amator, ex dictis rationibus, & ex ratione text. in l. quoniam nouella, ff. de inoff. testa. & ex l. Stychus, ff. de peculio legato. Sed post hæc scripta vidi Ayoram, de partitionibus, in 2. p. quæst. 17. nu. 38. qui sententiens prædictas difficultates, & ignorans utramque opinionem esse communem, ut tradit Menchaca, supra, nouam assignat opinionem, illud magis ad arbitrium, quam ad iuris dispositionem reducens, dicens, quod si pater, vel mater solunt paruum condemnationem pro filio, tunc pietatis causa censetur solutum, & non animo ut computentur in legitimam filij, & sic procedat prima opinio: si vero magna fuerit solutio facta à patre pro filij condemnatione, tunc tenebitur filius illud recipere pro satisfactione suæ legitimæ, non vero gratiose censebitur datum, neque solutum. Quam differentiam nullus unquam sequitur, neque pro ea adducit aliquod fundamentum, & sic non est tenenda, neque practicanda, quia illud quod differt secundum plus & minus, non differt substantia, l. si ff. de fundo instructo. Et sic indistincte teneo, quod siue sit modica, vel magna quantitas, quæ à patre est soluta pro delicto filij, & pro redimendo eum à carceribus, quod mortuo patre, indistincte tenebitur filius illud, quod est solutum, imputare in suam legitimam, nisi in tribus casibus, de quibus supra: quando pater est fideiussor filij: vel habet bona aduentitia illius: vel si fuit particeps criminis perpetrati à filio: vel quarto, quando prius fuit facta filio melioratio irrevocabilis tertij & quinti, ut in l. 17. Tauri: quia tunc imputabitur quod datum est in tertium & quintum: secus si donatio fuit facta reuocabiliter, ut existimat Gutierrez, supra, num. 93. in vers. quod ipse saluo.

QVÆ.

QVÆSTIO DXIV.

Utrum thesaurus acquiratur sola inuentione, sine apprehensione. Communis contra communem, & quid iure regio.

Thesaurus acquiritur sola inuentione, sine apprehensione. Ita tenet communis opinio, secundum Platam, nu. 76. & Porcum, nu. 29. in §. thesauris, Instit. de rerum diuisione. l. vnica. C. de thesauris, l. 10. And. de Iser. in c. 1. nu. 90. quæ sint regal. Villalobos, in suo arario commu. verb. thesaurus, nu. 111. Anto. Gomez, in l. 45. Tauri, nu. 51. Burlatus, conf. 209. nu. 2. lib. 2. & ita videtur probare tex. in l. nunquam. 31. §. thesaurus. ff. de acqui. rer. dom. l. 45. tit. 28. p. 3. quæ opinionem sequitur Valascus, de iure emphyt. q. 15. nu. 2. & 6. & hanc esse magis receptam sententiam dicit Auendannus, lib. 1. de exequend. mandatis. c. 4. nu. 33. vers. licet, pro qua opinione potest etiam expē di tex. in l. peregre, in fine principij, ff. de acq. poss.

Sed contrariam sententiam (imo quod requiratur apprehensio) dicunt communem Aret. col. fin. Socin. nu. 6. l. 1. in l. 3. §. Neratius. ff. de acqui. posses. per illum tex. vbi Alcia. nu. 39. & dixit etiam communem Hormannocius in l. 1. nu. 61. ff. eod. tit. quam opinionem sequitur Bar. in l. 1. in princ. nu. 18. ff. de acqui. posses. Burlatus, conf. 209. nu. 11. in d. vol. 2. Anton. Gomez, in d. l. 45. num. 47. & hanc sequitur opinio- nem (dicens receptiorem) Barbosa, in l. diuortio. §. si fundum, num. 35. ff. soluto matrimonio, qui assignat rationem ex Conano, lib. 3. commen. c. 4. post principium. Quod nota, quia sunt glossæ contrariæ, de quibus per Anton. Nicellum, in concordantijs glossarū, nu. 400. in vol. 1. tractatum. Thesaurus vero magica arte inuentus, etiam in proprio agro, solo fisco pertinet iure ciuili. l. vnica. C. de thesauris, lib. 10. l. nemo. C. de malef. & mathem. Inuentus autem absque arte magica in proprio agro, est inuentoris: in alieno vero, si data opera inuentus sit, totus domino soli acquiritur: si vero fortuito, pars dimidia domino agri, alia vero dimidia inuentori pertinet, vt in d. §. thesaurus. Et hæc est communis opinio, vt refert Couar. in reg. peccatum. 3. p. §. 2. nu. 4. Hodie autem iure regio indistincte thesaurus ad regem pertinet, ex l. 1. tit. 13. lib. 6. recop. quam explicat & declarat Barbosa, supra, nu. 50. & 51. vbi late & eleganter prosequitur hunc articulum, licet Auendannus, (& male) conetur concordare illam, cum l. 45. tit. 28. par. 3. quæ est conformis iuri communi, de exequendis mandatis lib. 1. c. 4. nu. 33. & Greg. in d. l. 45. verb. al. Rey. Praxis vero obtinuit, vt indistincte ad regem pertineat, vt tradit Couar. supra, ex mente aliorum, & Olanus, in antinomia iuris, litera T. nu. 1. quod quidem etiam erat dispositū per tex. in c. 1. quæ sint regalia, in vsibus feudorum. l. 11. tit. 28. p. 3. l. 5. titu. 15. p. 2. vbi Greg. verb. e. minerar. Et nouissime hæc opinionem sequitur Azeuedo, in d. l. 1. tit. 13. lib. 6. recop. nu. 3. prædictis nō citatis. Est tamen dominis minerarum, in quorum loco reperiuntur damnum satisfaciendum, ex l. 4. & 5. titu. 13. lib. 6. recop. quia alias non esset iusta illa lex traditis per Matthæum de Afflictis, decis. 321. & consuetudo in contrarium non valeret, secundū Rolandum, conf. 69. nu. 48. vol. 2. & plures quæstiones in hac materia

mouet Molina, lib. 1. de Hispanorum primog. c. 23. quando thesaurus competat successorī maioratus, vel domino fundi, vel vsufructuario, vel marito, quando fuit repertus in fundo dotali, vel domino emphyteusis, declarans ex l. 27. tit. 11. p. 4. ibi. nu. 10. & Anton. Gomez, in l. 45. Tauri, nu. 45. & 51. vbi plura refert conducibilia in casu quæstionis principalis, & Barbosa, vbi supra.

S V M M A R I V M.

- 1 Certioratio an sit facienda in iudicio.
- 2 Si instrumento caueatur, quod mulier fuit certiorata, credendum est notario, vel tabellioni.
- 3 Tutor & securior opinio est, quod forma certiorationis ponatur in instrumento.
- 4 Si tabellio interrogatus quid sit Velleianum, illud ignorat, non præsumetur, mulierem fuisse certioratam.
- 5 Pars affirmatiua quæstionis proponitur.
- 6 Iuramentum supplet defectum certiorationis.
- 7 Contrariæ opiniones doctorum referuntur.
- 8 Iuramentum non extenditur ad incognita.

QVÆSTIO DXV.

Utrum per iuramentum præsumatur mulier certiorata de beneficio Velleiani. Communis contra communem, & quid iure regio.

Mulier renunciens Velleiano, eius auxilio, & cō modo priuabitur. Ista est communis opinio, secundum Bart. in l. 3. nu. 10. ff. de fideiusoribus, dicit etiam communem Vitalis de Cambanis, in tract. clausularum, col. 284. Et an hæc certioratio debeat fieri in iudicio, vel sufficiat extra iudicium vide in quæst. 562.) quæ tamē certioratio adeo est necessaria, quod alias renunciatio mulieri non præiudicat. Ita gloss. verb. non vsuram, in l. fin. §. fin. ff. ad Velleianum, & est communis opinio, secundum Tiraquellum, in l. si vnquam, in princ. nu. 96. aliàs 98. C. de reuocand. donat. & secundum Ioannem Nicolaum, ad Alciatū, in reg. 1. præsumpt. 42. nu. 2. Et in dubio est standum in instrumento, in quo notaris dicit se certiorasse mulierem, quam dicit communem opinionem Alexan. in l. sciendum. col. 11. ff. de verborum, dixit etiam communem Alciat. reg. 3. præsumpt. 13. & tradit Greg. in l. 3. tit. 12. p. 5. verb. sabidora, Couar. lib. 2. variarum, c. 13. nu. 2. qui dicit communem, & Antonius de Padilla, in l. fin. nu. 13. C. de iuris & facti ignorantia. In qua quæstione duas communiones opiniones contrarias refert Ias. in l. si duo patroni, §. idem Iulianus, nu. 19. cum sequen. de iureiurando, vbi ipse tenet, quod non est pro tabellione præsumendum. Et cōsultus de hoc dubio noluit respondere, ex eo quod erat anceps, quia grauissima est difficultas, & quæstio pro amico: & sic tutius est, vt forma certiorationis ponatur in instrumento, prout hodie fit, & consuluit Couar. supra, si tamen interrogatus notarius quid esset Velleianum, respondeat, quod nescit, non est præsumendum, quod mulier est certiorata, etsi cōtrarium dicatur in instrumento, secundum Alex. in d. l. sciendum, & est communis opinio, secundum Cagnolū, in l. si librarius, nume. 37. ff. de reg. iur. quamuis Albericus in l. Ceterio. ff. de vulg. quem sequitur ibi Ripa, nu. 88. (teneat cō-

trarium,

- trarium, & quamuis idem Ripa, in l. 1. in princ. num. 31. ff. si cert. petatur, hanc opinionem Alberici dicat veriore. Et vide tradita per Nicolaum, in additionibus ad Alciatum præsump. 13. Quibus sic præmissis, pro declaratione nostræ quæstionis, dubium est, virum
- 5 si iuramentum sit appositum præsumatur mulier certiorata. Et pro parte affirmatiua solet expédi tex. in c. ex referito, iuxta gl. pen. ibi, de iureiur. & ibi tenet ibi Bal. col. 2. & alij plures citati per Tiraquellum, in d. l. si vnquam, in princ. nu. 31. Et hanc opinionem (imo quod accedente iuramento non requiratur certioratio) dixit communem Alexan. conf. 27. vol. 1. idem in conf. 42. in eod. volu. vbi etiam dicit communem, & de stylo seruari, quod in legendo, & consulendo ita sit tenendum. Sed profecto, hæc est quæstio pro amico, cum pro vtrique parte sint grauissimi doctores, qui eā dicunt communem, quos refert Antonius Gabriel, tit. de iureiur. conclu. 3. lib. 2. & duas communes contrarias refert in hac quæstione Iacobus Philippus Porcius, lib. 4. comm. conclus. 33. & nouissime, quod
- 6 iuramentum suppleat defectum certiorationis, tenet Pinelus, in l. 2. C. de rescin. 3. p. c. 1. nu. 10. vbi Padilla, nu. 34. & Palatius Rubeus, in c. per vestras. §. 34. nu. 7. de don. Ant. Gom. 2. tom. variarum. c. 13. num. 17. & dicit communem Padilla, in l. ne passim, num. 12. C. de iur. & facti ignor. nu. 12. vbi hoc limitat, & tradit Menchaca, de success. creat. §. 8. nu. 156. & dicit magis communem, & tenendam Gutierrez, de iuramento confirmatorio. 1. par. c. 19. nu. 2. & dicunt etiā communem Imola, & Antonius Burg. nu. 36. in c. penul. de empr. & vend. & dixit etiam comunem Ias. in auth. sacramenta pub. C. si aduer. vendit. & Curtius iun. conf. 43. col. 3. conf. 4. & Marcus Ant. de viribus iuramenti, num. 27. qui etiam dixit communem.
- 7 Sed contrariam opinionem dixit communem Bal. conf. 47. vol. 1. Hippol. in rubr. de fideiussoribus, nu. 38. Ias. in d. auth. sacramenta pub. §. 6. & plures refert Tiraquellus, in d. l. si vnquam, in princip. nu. 146. & Couar. in c. quamuis pactum. 2. p. §. 3. num. 5. & Martienço (contra alios) in l. 9. tit. 3. glo. 5. nu. 5. lib. 5. recop. præcipue ex l. 3. tit. 12. par. 5. vbi est necessaria expressa renunciatio, quia iuramentum non extenditur ad non cogitata, & ita tenendum est, & vide quæ in simili diximus, in q. 171. & 723.

QVÆSTIO DXVI.

Vtrum præceptum de soluendis decimis sit morale, vel iudiciale. Communis contra communem.

PRæceptum de soluendis decimis, an sit morale vel iudiciale ex veteri, vel nouo testamento, ponit duas communes contrarias Dominicus, in c. 1. num. 5. de decimis, in 6. de qua quæstione videndus est S. Thomas, 2. 2. quæst. 87. art. 1. vbi vult, quod decima naturali iure sit debita in substantia, licet quoad quotam sit iuris positiui, vnde & ab ecclesia mutari quota potest. Circa quod vide latius eundem Thomam, quod lib. 2. ar. 8. & Petrum de Rabena, in disputatione materiæ decimarum post compendium iuris canonici, & Couarr. variarum resolut. li. 1. c. 17. nu. 8. Sotum de iustit. & iure, lib. 9. q. 4. art. 1. col. 4. & vide quæ diximus, in q. 473. Et sic, cum decimæ diuina in-

stitutione debeantur, nemo potest se eximere a solutione illarum, c. tua, el. 1. de decimis: & propter hoc dicuntur spirituales, vt tradit Cardinalis, conf. 92. nu. 15. per tex. in c. ad hæc, eod. titu. ibi, *Sanctuarium Dei*, vbi notat Abb. & gl. in c. fi. 16. q. 1. Albe. in l. momenta. C. de leg. & Rebuffus, in tract. de decimis, q. 13. nu. 39. & quæst. 1. nu. 9. vbi resoluit, quod decimæ a Deo sunt institutæ, & nu. 10. cum seq. quod resoluit, vt in d. q. 437. Et latius post hæc scripta disputat hanc quæstionem pro vtrique parte diligentissimus Ioannes Gutierrez, lib. 2. canonicarum, c. 21. per totum.

QVÆSTIO DXVII.

Vtrum substitutio pupillaris, facta extraneo, possit aliquo modo validari, si arrogetur per testamentum. Communis contra communem.

Substitutio pupillaris facta extraneo, etsi ab initio sit nulla, validatur tamen si postea extraneus ille arrogetur per testatorem. Ita Bar. in l. 2. ff. de vulg. vbi Alex. nu. 7. & 10. dicit communem, Socinus, notabili 3. qui etiā dicit communem, Ias. nu. 7. Lancelotus, de pupillari substit. nu. 31. vbi etiam dicit communem, & Acosta, in l. Gallus. §. & quid si tantum, pag. 171. de lib. & posthu. Corrasius, in l. quamuis, nu. 2. C. de impub. Viglius, in §. fin. de pup. Ripa, in d. l. 2. nu. 25. vbi Bal. Ang. & Imola, & ita tenet communis opinio secundum Couar. in c. Raynuius. §. 5. num. 2. col. 2. de testam. qui tamen col. 3. ibidem, testatur fere omnes iuniores ab ista veterum sententia, discessisse, & vltra eum, contrariam sententiam tenet Paulus, in d. l. 2. vbi Ias. nu. 17. Angelus in princ. de pupillari, & Acosta, supra, qui à comuni recessit, & Zasius, de pupillari substit. in tertio requisito. Et est communis opinio, secundum Forcarulum, in Necycmantia iuris, dialogo. 18. & hæc vltima opinio est communis modernorum, secundum Couar. supra, & Menchacam, de successionum creatione, lib. 3. §. 21. num. 265. per tex. in §. extraneo, Iust. de pupillari. Quæ opinio veterior, & receptior est, & ab ea non est recedendum in legendo & consulendo.

QVÆSTIO DXVIII.

Vtrum pœna posita in principali dispositione, censetur repetita in augmento. Communis contra communem.

Pœna imposita in principali dispositione, nõ censetur repetita in augmento. Ita tenet glo. verb. sanctioni. in clem. 2. de vita, & honest. cler. quam multum notat Corsetus singulari 23. verb. additio, & eam sequuntur Doctores, secundum Decium, in c. 2. requir. nu. 3. de appellationibus, vbi expresse innuit esse communem opinionem.

Sed contrariam sententiam tenet glo. verb. in eadem, in c. de multa, de præben. cuius opinio est communis, secundum Abb. ibi, nu. 18. & tenet allegari per Albertum Brunum, in tract. de augmento, conclus. 5. princ. nu. 3. vbi ipse hanc sequitur sententiam, quæ etiam tenet Fel. in c. 1. nu. 5. col. 2. de iureiur. & hanc dicit communem Euerardus loco 35. pag. 289. verum

primum est, & dixit etiam communem Corsetus in repertorio ad Abb. verb. statutum. Quam tamen opinionem intellige procedere in casibus æquiparatis per Corsetum, & Decium, vbi supra, per glossam in §. ite lapilli, Instit. de rer. diuis. Quæ opinio verior est, & ab ea non est recedendum in iudicando & consulendo.

QVÆSTIO DXIX.

Si factum sit promissum in instrumeto, & nō plus, & promissor sit in mora, vigore illius instrumenti poterit executio peti ad interesse. Ita Romanus, in l. certi conditio, in princ. ff. si cert. pet. cuius opinionem fatetur ibi communem Purpuratus, nu. 45.

Sed contrariam sententiam esse communem (contra Romanum) testatur ibi Ias. nu. 21. & vide Guttierrez, de iuram. confir. 1. p. c. 44. vbi explicat materiam huius quæstionis de iure communi, & regio, & Matienço & Azevedo, in l. 2. tit. 16. lib. 5. recop.

QVÆSTIO DXX.

Utrum sententia contra vnum ex agnatis super feudo, noceat aliis, ad quos feudum pertinebat. Communis contra communem.

Sententia lata super feudo antiquo, contra vnum ex agnatis, non nocet alijs agnatis, ad quos illo deficiente feudum veniebat, si non fuerint citati, vel si nescierunt causam agitari, secundum Iserniam, in c. si vasallus, si de feudo defuncti fuerit contentio inter dominum & agnatum, cum alijs quæ allegat Felin. in c. humilis, de maiorit. & obed. & est communis opinio secundum Decium, conf. 445. num. 29.

Sed contrariam sententiam tenet Alex. in l. filiusfamilias, §. diui, col. 3. ff. de legat. 1. Et quamuis dicit communem opinionem contra Iserniam, fallitur tamen, quoniam cum eo est communis opinio secundum Decium, in d. num. 29. & quoniam in q. 636. latissime prosequitur istam quæstionem, amplius non est immorandum, sed recurrendum ad eam.

QVÆSTIO DXXI.

Utrum sententia absolutoria, lata pro reo, auferat ab actore verum dominium. Communis contra communem.

Sententia absolutoria, lata pro reo, auferat ab actore verum dominium. Hæc est communis opinio antiquorum secundum Albericum, in l. ex hoc iure, nu. 25. ff. de iustitia & iure, qui resoluit esse communem opinionem modernorum in contrarium, & illam fatetur veriolem. Et vide Matthæum de Afflictis, de cessione 60. nu. 3. & dec. 391. nu. 2. vbi resoluit, quod sententia absolutoria lata in sorte, non nocet in vsuris. l. si. §. Lucius. ff. de conditione indebiti, Rolandus, conf. 56. num. 6. volum. 2.

S V M M A R I V M.

1 Sententia arbitraria præsumitur lata iurante compromissi, licet de eo non constet.

2 Autor fuit originarius oppidi de Scalona.

QVÆSTIO D XXII.

Utrum solemnitas extrinseca præsumatur. Communis contra communem.

Dubitari solet, an solemnitas extrinseca præsumatur. Et specificè agendo de iuramento, an præsumatur præstitum, ponit duas communes opiniones Ias. in l. sciendum, nu. 33. de verb. oblig. & late de materia huius quæstionis agit Anton. Gabriel, lib. 1. communium, tit. de præsump. concl. 1. qui posuit 23. declarationes, & 21. limitationes, & Menchaca lib. 2. controuerfiarum illustrium. c. 66. per totum, & Gracian. reg. 144. Auendannus, in cc. pp. 1. p. c. 4. nu. 22. 1 qui dicit optimum verbum, quod præsumitur pro sententia arbitraria, licet non constet de compromisso: quod quidem pendet de facto inter villam de Scalona (vbi natus fui) & oppidum de Cadahalso circa sententiam arbitrariam, quæ vocatur, de el frayle.

S V M M A R I V M.

- 1 Beneficia ecclesiastica clericis, & non alijs sunt conferenda.
- 2 Contraria opinio communis in quæstione principali refertur.
- 3 c. 6. sess. 23. Concilij Tridentini declaratur.
- 4 Beneficia ecclesiastica nemo potest obtinere, nisi fuerit prima tonsura initiatus, & habeat 14. annos.
- 5 Annus ceptus habetur pro completo.

QVÆSTIO DXXIII.

Utrum beneficia ecclesiastica possint conferri clerico, animi destinatione tonsuram, habitumque clericalem gerenti. Communis contra communem.

1 **B**eneficia ecclesiastica non nisi clericis sunt conferenda, tex. in c. cum adeo, de rescrip. c. ex literis, de transact. c. 2. de instit. Dubium tamen est, conferri possint clerico animi destinatione tonsuram, habitumque clericalem gerenti. Et videtur quod sic, quoniam is clericus censetur, adeo ut gaudeat priuilegio. c. si quis suadente. 17. q. 4. secundum Archidiaconum ibi nu. 8. quem sequitur Fel. in c. cum adeo, nu. 2. de rescript. & Selua, de beneficijs, 3. p. q. 6. nu. 4. vol. 15. Palatius Rubeus, in repet. d. c. §. 38. nu. 7. vbi alia similia adducunt, & alia adducit Ias. in l. diuortio. nu. 15. & 16. ff. soluto matrim. & latius Tiraquellus post l. connubiales, gl. 2. num. 2. cum 42. sequentibus. Atque ita in expresso, quod huic beneficium assignari possit, tenet gl. in c. 2. de constitut. cuius sententiam sequuti sunt domini de Rota, in decis. antiqua, 311. nu. 3. & 13. sub tit. de probat. Et hanc sententiam glossæ sequuntur fere omnes, secundum Hostien. in d. c. 2. col. 1. vers. nam ius, & secundum Henricum, ibi col. 2. in princ. & secundum Archidiaconum, qui idem testatur, in c. nulli. 12. q. 1. num. 4. quare dubium non est, quin ista fuerit communis opinio apud antiquos iurum interpretes.

Sed nihilominus contraria opinio est iam receptissima, & illam contra glossam, asserit communem Fel. in d. c. cum adeo, nu. 4. in prin. & Selua, de benef. q. 2. nu. 12.

Practicae Quaestiones

nu. 12. Staphyleus, de literis gratie & iustitie. in 9. forma expectatiuarum. nu. 34. & dixit communem Corasius, in paraphrasi. Sacerd. 3. p. c. 1. nu. 1. fatetur etiam communem Boerius, decif. 171. nu. 6. quam sententiam tenet Gomecius, de expectatiuis. nu. 89. & Parisius, cof. 125. vol. 4. nu. 12. & 13. vbi dixit primam opinionem esse communem antiquorum, & hanc secundam communem modernorum, qui optime loquuntur de materia. Hodie autem ex sacro Concilio Trid. c. 6. ses. 23. non solum requiritur, qd clericus sit prima tonsura initiatus, sed quod habeat 14. annos. Idemque probatur in l. 3. tit. 16. p. 1. vbi Greg. verb. *catorze annos*. Aliter minime poterit obtinere beneficium ecclesiasticum, neque capellaniam collatiam, vt resoluit Flaminus lib. 4. de resignatio. beneficiorum, c. 1. nu. 7. & q. 1. n. 13. vbi plures refert pro hac sententia, que nullum habet contradicteorem. Illa tamen aetas 14. annoru, licet non sit completa, sufficit, quod annus sit captus, vt habeatur pro completo. l. qua aetate. ff. qui testam. eta. facere possunt. l. ad rem publicam. ff. de muneribus, & honoribus. & arg. tex. in c. 15. ses. 25. de reg. Concilij Tridentini; vbi annus requiritur completus ad profitendum, & sic vbi illud non cauetur, contrarium censetur dispositum. l. cum prator. ff. de iudicijs, l. qui accusare. ff. de accus. Et explicat Gutierrez, canonicarum quaestionum. c. 26. nu. 33. & ita communiter practicatur in consilio illustrissimi domini Archiepiscopi Toletani, per integerrimos & grauissimos illius iudices.

SUMMARIVM.

- 1 Ordinis diffinitio traditur.
- 2 Contraria opinio canonistarum proponitur.
- 3 c. 2. sess. 23. Concilij Tridentini, inducitur pro hac opinione.
- 4 Lex 1. tit. 6. p. 1. declaratur.
- 5 Concordia opinionum traditur.
- 6 Appellatione clerici venit clericus in minoribus constitutus.

QVAESTIO DXXIV.

Utrum prima tonsura sit ordo. Communis contra communem, & quid ex Concilio Tridentino.

Prima tonsura an sit ordo, satis controuersum est inter Theologos, & Canonistas, & pro clariori declaratione animaduertendum est, quod ordo, ex propria ipsius vi, & significatione, est dispositio superiorum, & inferiorum rerum, quae inter se ita aptae sunt, vt vna ad alteram referatur, & sic cum in hoc ordinis ministerio multi sint gradus & variae functiones, omniaque certa ratione distributa sint, & collocata, recte & commode ordinis nomen impositum videtur. Ex qua diffinitione tradita per Marcum Antonium Cucc. lib. 5. inst. maio. tit. 8. de sacramento ordinis, resoluit nostram quaestionem ex voto theologorum, qui non esse ordinem contendunt ex pluribus rationibus. Ita Palud. in 4. dist. 24. art. 1. nu. 6. Soto, de iustit. & iure, lib. 9. q. 5. ar. 2. & summa Hostien. lib. 6. 2. p. tit. 2. art. 2. & summa confessoru, lib. 3. tit. 22. q. 3. & 4. vbi hac esse communem opinionem theologorum profitentur,

& idem asserit Syluest. in summa verb. ordo. el. 1. m. 2. vbi theologis standum esse in hoc articulo existimat, & hanc esse communem opinionem apud theologos affirmat Nauar. in manuali. cap. 22. nu. 17.

- 2 Sed contrariam opinionem (imo quod sit ordo) tenent canonistae, & in primis hoc tenet gl. in c. clerico. 21. dist. & gl. in summa. 32. dist. & in c. 1. 77. dist. & in c. 1. in fine, de temp. ordinan. lib. 6. & in c. clericus, el. 2. de vita & honest. cler. & alibi sepe, & hanc esse communem opinionem dicit Albertus Trotius, de vero & perfecto clerico li. 1. c. 2. nu. 1. & 2. vol. 2. & hac esse communem apud canonistas testatur Syluest. & Nauar. vbi supra, & hoc testatur Couart. (neminem ex his allegando) in c. quia nos, num. 4. de testam. & in lib. 1. var. c. 10. num. 10. & dicit etiam communem Gironda, de gabellis. 7. par. in princ. nu. 5. & declarat Lopus allegatio. 138. nu. 11. & sequitur Flaminus, lib. 4. de resignatione beneficiorum, q. 2. n. 56. & lib. 5. quaest. fi. nu. 179. vbi alios refert, pro qua opinione facit tex. in c. 2. sess. 23. Concilij Tridentini, ibi, *sequenti ordinum*, quem ad hoc ponderat Gironda, & pro hac parte est text. in c. cum contingat, de aetate & qualitate, quem ad hoc commendat X Suarez, in tract. maioratus, nu. 34. & pro hac sententia facit tex. in l. 1. in fi. in procemio, tit. 6. p. 1. vbi Greg. verb. corona, dicit communem. Potest tamen concordia assignari, vt prima opinio procedat proprie, vt non sit ordo: secunda vero improprie, id est ordinis dispositio. Ita intelligit Castro, de bonis quae liberis. 4. par. nu. 166.
- 6 Et quod appellatione clericorum, veniat clericus in minoribus constitutus, probat tex. in c. 1. vbi gloss. de prob. c. 1. vbi gl. de clericis coniugatis, lib. 6. Rolandus a Valle, conf. 4. nu. 16. vol. 1. Didac. Per. in l. 1. titu. 3. gl. 1. lib. 1. ord. ex l. 1. tit. 6. p. 1. Palatius Rubeus, in c. per vestras, §. 4. 2. nu. 8. & plures refert Velazquez de Auendano, in l. 9. Tauri. gl. 10. num. 12. & Castro, supra, quod est notabile ad causas capellaniarum, in quibus clerici generice vocantur, quod est intelligendum de clericis primae tonsurae.

SUMMARIVM.

- 1 Notarius semper praesumitur a testatore rogatus, vt ponat in scriptura clausulas consuetas.
- 2 Contraria opinio in quaestione principali proponitur.
- 3 Clausula censetur approbata a testatore, si a tabellione legatur testamentum.
- 4 Actus est interpretandus vt magis valeat quam pereat.

QVAESTIO DXXV.

Utrum clausula codicillaris censeatur appposita de consuetudine notariorum, vel de voluntate testatoris. Communis contra communem.

Debitari solet apud scribentes, an clausula codicillaris, quae in omnibus testamentis solet apponi, censeatur appposita magis de stylo, & consuetudine tabellionum, quam ex testatoris voluntate. Et quod ex voluntate testatoris censeatur appposita, tenet Imola, in l. filio praeterito, de iniusto rupto, Decius, in l. sepe in stipulationibus, de regul. iuris. Alexand. conf. 53. vol. 7. & conf. 1. vol. 5. Barbacia, conf. 6. vol. 3. & conf.

conf. 53. eod. vol. Decius, in c. cum M. de constitutio-
nibus, Corneus, conf. 60. vol. 3. & in consil. 225. eod.
vol. & in consil. 195. vol. 1. col. fi. Et istam opinionem
dicit communem Gratus, conf. 112. col. pen. vol. 2.
Ruyn. conf. 15. vol. 2. Curtius sen. 66. 50. Paris. conf.
73. colum. fi. vol. 1. Thomas Grammaticus, conf. ciui-
li 128. colum. 2. Et ratio est, quia notarius semper pre-
sumitur à testatore rogatus, vt ponat in instrumento
omnes clausulas consuetas apponi. l. fi. vbi gloss. C. de
fideiussoribus, & ibi notat Bald. tex. in l. si prius. §. re-
cte placuit, & ibi Bart. ff. de aqua pluuiæ arcenda, & in
l. de die. ff. qui satisdare cogantur. l. quod si nolit. §.
qui assidua. ff. de ædilitio edicto, Matthæus de Affli-
ctis, decisio. 159. & plures refert Iacobus Philippus
Porcius, lib. 4. communium. conclusionem. 19.

- 2 Sed contrariam opinionem in quæstione principa-
li, & quod talis clausula censeatur appositæ de con-
suetudine notariorum, & non ex voluntate testatoris,
tenuit Bart. in l. 1. ff. de iure codicillorum. Barbacia,
conf. 43. & 48. & 58. vol. 1. Alex. conf. 48. vol. 4. Calca-
neus, conf. 27. Curtius iunior, conf. 101. col. fi. qui di-
cit opinionem Bar. communiter approbati, Socinus,
conf. 93. vol. 4. Aretinus, conf. vltimo. Bertrand. conf.
10. vol. 1. Parisius, conf. 19. vol. 3. Ruynus conf. 98.
3 vol. 1. Prima tamen opinio est magis vera, dum tamē
probetur, quod testamentum fuit lectum coram testa-
tore: quia tunc tacite videtur approbare, & præsumi-
4 tur velle, quod actus magis valeat, quam pereat, vt in
d. l. 1. ff. de iure codicillorum. Ita Aretinus, conf. fi.
Corneus, consilio 150. & consil. 35. vol. 3. Alexand.
consilio 142. vol. 3. & ita declarat Iacobus Philip. su-
pra, conclus. 18. vbi refert has duas communes opinio-
nes contrarias.

S V M M A R I V M.

- 1 Per actum naturalem alteri per alterum acquiritur.
- 2 De iure regio alteri per alterum acquiritur.
- 3 In foro animæ alteri per alterum acquiritur.
- 4 Tabellio potest alteri acquirere & stipulari.
- 5 Gloss. in c. cordis oculos. 1. q. 7. approbatur.
- 6 Prima opinio defenditur, & pro ea fuit iudicatum.

QVÆSTIO DXXVI.

*Utrum alteri per alterum iure canonico acquiritur.
Communis contra communem, & quid iure regio.*

Vigata iuris ciuilibus regula est, alteri per alterum
non posse acquiri. l. stipulatio ista. §. alteri, de ver-
borum, & in §. alteri, Instit. de inutilibus stipulationi-
bus. Quod tamen limitandum est in actu naturali, nā
per actum naturalem, qualis est numerare, optime al-
teri acquiritur per alterum, secundum Paulū, nu. fin.

- 1 l. al. nu. 4. Alciatum, 3. in l. certi conditio. §. si num-
mos. ff. si certum petatur. Secundo limita, prædictā
2 conclusionem non procedere de iure regio, vt in l. 3.
tit. 8. lib. 3. ordinam. quæ est l. 2. tit. 16. lib. 5. recopil.
& vtroque doctores, & alios plurimos refert & se-
quitur Mauengo ibi gloss. 4. & nos diximus in quæ-
3 stione 54. nume. 8. Tertio limita in foro animæ, se-
cundum Alciatum, post Felinum, quem citat, lib. de
4 quinque pedum præscriptione, nu. 38. Quarto limi-

ta in tabellione, quoniam is optime acquirere potest,
vt late diximus in quæstione 54. & 55. Limita etiam
& alijs 36. modis, vt tradit Iacobus Philippus Por-
cius, lib. 3. communium, conclusio. 46. limita. **Q**uin-
to, de iure canonico, in quo alteri per alterum bene
acquiritur, secundum glossam singularem, in c. quo-
ties cordis oculos. 1. q. 7. cuius glossæ sententiā tenet
Fortunius, in c. 1. nu. 12. de pact. & nu. 16. idē in l. 1.
nu. 24. ff. eod. asserens omnes, quos ipse viderit cōtra-
rium tenere, & glossæ sententiā tenet Paulus Pari-
sius, conf. 82. num. 1. vol. 1. & esse communem, testa-
tur Ang. in d. §. alteri, nu. 2. & hanc dicit communem
Imola, in d. l. stipulatio. §. alteri, prout eum refert Cac-
cialupus, in tract. de pact. q. 11. nu. 3. vol. 3. tract. &
alios refert pro hac opinione Matien. o, in l. 2. tit. 1.
16. gloss. 1. nu. 5. lib. 5. recop. quam dicit receptiorem
& communiorem, & Menchaca, qui refert duas com-
munes, de successionum creatione, §. 3. num. 59. &
Gutierrez in l. nemo pōt, num. 155. ff. de leg. 1. & in l.
vnica, num. 34. C. quando non petentium partes, vbi
dicit, quod opinio glossæ in d. c. cordis oculos, 1. q. 7.
est vera & tenenda, quam etiam sequitur Orosius,
in l. tale pactum, num. 16. ff. de pactis, & Azueus in
d. l. 2. num. 30. tit. 16. lib. 5. recopilat.

Sed contrariam opinionem (imo quod nec de iure
canonico acquiratur alteri per alterum) tenet Felinus
in proemio, Greg. num. 22. & eam testatur magis cō-
munem Couar. in c. quamuis pactum. 2. part. §. 4. col.
5. num. 4. vers. hanc opinionem, de pactis, lib. 6. Ro-
manus, in auth. similiter, C. ad leg. Falcidiam, pro qua
opinionem inducit Couar. supra, tex. in c. quanquam,
de vsuris, lib. 6. Sed à prima opinione recedendum
non est in iudicando & consulendo, & pro ea fuit iu-
dicatum in consilio domini serenissimi principis Ar-
chiepiscopi Toletani, per suos integerrimos & gra-
uissimos consiliarios, absque aliqua contradictione.

S V M M A R I V M.

- 1 Patrimonium ad cuius titulum aliquis ordinatur, acqui-
paratur beneficio ecclesiastico.
- 2 Contraria communis opinio in quæstione principali re-
fertur.
- 3 Patrimonium, ad cuius titulum aliquis ordinatur, subro-
gatur loco beneficii.
- 4 Patrimonium, ad cuius titulum aliquis ordinatur, gau-
det privilegio bonorum ecclesiæ.
- 5 Subsidiū soluitur ex patrimonio, ad cuius titulum ali-
quis ordinatur.
- 6 Multa fieri prohibentur, quæ tamen facta tenent.
- 7 c. 2. sess. 21. Concilij Tridentini, declaratur.
- 8 Bona ad cuius titulum aliquis ordinatur, vend. non, res-
sunt sine episcopi licentia, nisi habeat congruam sus-
tentionem.
- 9 Suspendus est, qui celebrat vendendo bona, ad cuius titu-
lum fuit ordinatus, propria auctoritate, secundum
Medinam, sed contrarium verius est.
- 10 Verbum, nullatenus, inducit actus nullitatem.
- 11 Pena non incurritur ex actu nullo.
- 12 Non præstat impedimentum, quod de iure non sortitur
effectum.
- 13 Suspensionis pena solum imponitur cōtra clericum, qui
dolosè, & cum fraude ordinem suscepit.

Practicæ Quæstiones

14 *Suspensus est, qui doloſe ſine examine, ſine extra tempo-
ra, ordinem ſuſcepit :*

QVÆSTIO DXXVII.

*Verum ordinatus ad titulum patrimonij, poſſit illud ven-
dere ſine licentia epiſcopi. Communis contra
communem.*

- P**ATRIMONIUM, ad quod eſt quis intituatus, & ordi-
natus, poteſt vendi per ordinatum, & reſignari in
conſulto epiſcopo. Ita tenet glo. ſi. in ſ. tuis, de præbe-
dis, quam ibi probat Abb. & eſt de mēte Innocentij,
in c. epiſcopus, eod. tit. & illam ſequitur Fel. in c. ec-
cleſia ſanctæ Mariæ, nu. 10. de conſtit. & ibi Dec. nu.
8. dicens in fauorabilibus tale patrimonium æquipa-
rari beneficio eccleſiaſtico, ſecus in odioſis: & hæc opi-
nio communiter tenetur, ſecundum Seluam de bene-
fic. 1. par. q. 3. nu. 30. vol. 15. tractatum, & hanc par-
tem tenet Gomecius in §. fuerat, nu. 6. Inſt. de action.
Covar. in c. Raynaldus, §. 2. nu. 7. de teſt. & lib. 1. var.
c. 4. nu. 4. Gracian. reg. 195. nu. 7. Menchaca, de ſuc-
ceſſionum creatione, §. 22. nu. 43. & 44. & nouiſſime
Azeued. in l. 1. tit. 4. num. 9. lib. 1. recop. pro qua ſen-
tentia ponderanda ſunt verba Concilij Tridentini, c.
2. ſeſſ. 21. ibi, deinceps, quali dicat, quod antiquitus
valebat alienatio, & deinceps non valet.
- 2 Sed contrariam ſententiam (imo quod non poſſit
alienari, nec reſignari tale patrimonium, in conſulto
epiſcopo) tenent aliqui, quos refert glo. in d. c. tuis, &
tenet Hoſt. & Ioannes Andreas, Cardinalis, & Imo-
la ibi, & nu. 11. fatetur hanc eſſe communem opinio-
nem, quoniam illud patri noniū ſubrogatur loco be-
neficij, & ſic debet ſapere eius naturam, l. ſi tam an-
gulti, ff. de ſeruitutibus, l. parabolani, C. de epiſcopis
& cler. Paulus conf. 73. & 265. lib. 1. Tiraq. de retrac.
§. 1. gloſ. 10. nu. 80. & ne in opprobrium clericatus co-
gantur mendicare, ita tenet Auendannus reſponſo.
17. & Matienço in l. 1. tit. 25. gl. 1. nu. 4. lib. 5. recop.
& Spino in ſpeculo teſtamentorum, gloſ. 18. in prin.
nume. 74. & 75. & Menchaca lib. 3. de ſucceſſ. creat.
§. 22. nu. 43. qui refert duas communes contrarias. Et
ſic tale patrimonium gaudet priuilegio bonorum ec-
cleſia, vt reſoluit Lara, in l. ſi quis a liberis, in verſ. ſol-
lent, nu. 36. vbi plures refert doctores, & ex eo ſolui-
tur charitativum ſubſidium epiſcopo, quod etiā pro-
bat Bartholomæus de Belencinis, in tract. de charita-
tino ſubſidio, quæſt. 31. Quibus rationibus ſatisfacit
Remigius de Gonni, in tract. etiā de charitativo ſub-
ſidio, q. 52. vbi tenet contrarium. Poteſt tamen aſſi-
gnari concordantia inter has duas cōmunes opinio-
nes, videlicet, quod alienatio non debeat fieri, vt in
hac ſecunda opinione, facta tamē teneat, vt in prima:
quod ſecus ſit in alijs bonis eccleſiæ, & ratio eſt, quia
multa fieri prohibentur, quæ tamen facta tenent, vt in
l. patre furioſo, ff. de his qui ſunt ſui vel alieni, vbi plu-
ra congeſſit laſ. Hodie vero, ex noua lege ſacri Con-
cilij Tridentini, hæc vltima opinio cenſetur comproba-
ta, quia ordinati ad titulum patrimonij, non poſſunt
bona ſe alienare, ſeu renunciare ſine licentia epiſco-
pi, vt in c. 2. ſeſſ. 21. Concilij Tridentini, & ita quoti-
die ſit, & practicitur, quam opinionem ſequitur Na-
uar. in manuali, c. 22. nu. 18. & in cōſ. 14. nu. 2. tit. de

- temporibus ordina. & Flaminus, lib. 2. de reſigna. be-
nefic. q. 6. nu. 1. & 35. vbi etiam de iure cōmuni hæc
dicit veriore opinionem, ex c. ſanctorum, diſt. 70.
& quod ita practicitur, quæ tamen opinio temperan-
da & intelligenda eſt, niſi clericus tempore alienatio-
nis habeat congruam ſuſtentionem, quia tunc tem-
poris ex diſpoſitione Concilij abſque licentia ordina-
rij poterit bona, ad cuius titulum ordinatus fuit, alie-
re: quia in hoc caſu ceſſat ratio finalis Concilij, ibi, *ut
rogantur mendicare.* & ſic debet ceſſare illius diſpoſi-
tio, l. adigere, §. quamuis, ff. de iure patronatus, quam
interpretationem confirmanr verba Concilij, ibi, *ut
nec beneficium eccleſiaſticum ſufficiens ſint adepti, vel
aliunde habeant, vnde viuere poſſint,* ita aduertit Flami-
nius, ſup. nu. 36. & in lib. 5. q. ſin. nu. 174. & ſic cum
conſtituatur regula in ſacro Concilio Tridentino, qd
bona ad cuius titulum clericus ordinatur, nō poſſunt
alienari ſine licentia epiſcopi, & poſtea ſequatur limi-
tatio, donec ſufficiens beneficium eccleſiaſticum ſine
adepti, ſequitur, quod in hoc caſu non requiritur præ-
dicta licentia, imo ab ipſo Concilio permiſſitur, cum
exceptio debeat eſſe de regula, ex l. cum prætor, cum
vulgatis, ff. de iudicijs, alias enim, tam regula tradita
in Concilio, quam eius exceptio, idem diſponeret, qd
eſſet abſurdum, quam interpretationem videtur ſen-
tire Flamin. ſup. nu. 6. & 9. & Azeuedo, ſup. nu. 6. li-
cet non ſic declarent, ſi vero alienatio fiat non reten-
ta congrua ſuſtentione, erit nulla ipſo iure, vt etiam
diximus in q. 561. Quod in tantum procedit, quod
ſi poſt alienationem ordinatus celebret miſſam, rema-
net ſuſpenſus, ſi credimus Medina in ſua ſumma, §. 8.
de la ſuſpenſion, fol. 49. quæ ſententia rigoroſa eſt, &
non tenenda, cum illud de iure non reperiatur diſpo-
ſitum, & pœnæ magis ſint coangulandæ, quam exten-
dendæ, & ſic contrariam ſententiam tenet Nauar. in
manuali, c. 27. nu. 158. & nouiſſime (poſt hæc ſcripta)
idem tenet doctiſſimus Ioannes Gutierrez, in pp-
quæſtionibus, 2. p. q. 65. n. 10. vbi plures rationes ad-
duxit, & Spino in ſpeculo teſtamentorum, gl. 18. nu.
75. Et vltra omnes conſirmatur iſta ſententia ex ver-
bis dicti Concilij ibi, *nullatenus poſſint*, quod verbū,
nullitatem actus inducit, et non aliam pœnam, vt eſt
gloſſa, verbo nullatenus, in clem. 1. de ſequeſtratione
poſſeſ. et fructuum, gloſ. in clem. 1. verb. nullo modo,
de ætate et qualitate ord. Corſetus, in ſuis ſingularib.
verb. nullatenus. Iaſ. in l. in pecuniarijs, nu. 25. ff. de
ferijs, qui allegat gl. in auth. ſi qua mulier. C. ad Vel-
leian. et plura congeſſit in propoſito Tiraquellus, in
l. ſi vnquam, verb. reuertatur, num. 95. C. de reuocan-
11 donat. Et ex actu nullo pœna non incurritur, clem.
12 1. gloſſa de conſang. et aſſin. Et non præſtat impedi-
mētum, quod de iure non ſortitur effectum, vt in re-
gula, non præſtat, de reg. iuris, lib. 6. quod nouiſſime
tenet Nauar. in ſuis cōſ. conf. 16. et 42. de temp. ord.
13 pœna vero ſuſpenſionis ſolū ponitur contra clericos,
qui ſine titulo, doloſe, et cum fraude ordinem rece-
perunt, tacito, vel expreſſo pacto de reſtituendo poſt
otlines ſuſceptos. tex. in c. per tuas, 37. de ſimonia.
penul. ebd. tit. ita Nauar. in manuali, c. 27. num. 158.
Salzedo, in practica ad Bernardum Diaz, c. 18. Cor-
doua, q. 32. Ludouicus Lopez c. 240. in inſtruct. con-
ſcientiæ, Enriquez, de ſacramento ordinis, c. 17. et de
14 excommunicatione, c. 37. qui plures refert. Et de or-
dinato

dinato sine dispensatione canonica, vel maliciose, sine examine vel literis dimissorijs, quando sit suspensus, vide Gutierrez, in suis cauonicis quaestionibus. c. 26. num. 20. & c. 8. sess. 23. Concilij Trid.

QVÆSTIO DXXVIII.

Utrum Papa sine causa possit aliquem priuare suo beneficio. Communis contra communem.

Romanus Pontifex in beneficialibus plenissima habet potestatem. tex. in c. 1. de præb. lib. 6. & in c. si. ut lite pendente, & est ibi tex. singularis, secundum Antonium de Burgos, in rubr. de emptione & venditione, col. penult. ad hoc quod Papa possit absq; aliqua causa aliquem priuare suo beneficio ecclesiastico, quam sententiam probat glo. in c. per principalem. 9. q. 3. quamuis nihil de causa dixerit, probat tamen gloss. per exceptionem quam facit, secundum Abb. in c. si. de confirmatione utili, vel inuiti, nu. 10. Socinus, conf. 13. num. 34. vol. 1. Ias. in l. Barbarius, num. 43. de offi. prætoris, Ripa, lib. 2. responsorum. c. 19. num. 5. Federicus de Senis, conf. 200. Paulus, cōf. 414. num. 4. vol. 1. Alex. conf. 2. nu. 20. vol. 1. Cornuus, conf. 90. lib. 4. Gigas de pensionibus, quaest. 10. num. 4. & q. 37. Parisius, conf. 5. num. 55. & 111. lib. 4. & hanc opinionem fatetur esse communem Ioannes Lupus, in tractatu de beneficijs vacant. in curia Romana. §. col. 3. & dixit etiam communem Nauar. in c. si quando, de rescriptis, exceptione 3. ad finem, pag. 64.

Sed contrariam partem (imo quod sine causa hoc non possit Papa facere) tenet Abb. in d. c. fin. Cardinalis, conf. 141. Romanus, conf. 345. Selua, de bench. 3. p. q. 60. Natta, conf. 259. num. 9. Rebuffus, in tract. nominationum, quaest. 21. princ. num. 55. Soto lib. 3. de iust. & iur. quaest. 6. art. 2. Pinelus in rub. de rescindenda. 1. part. c. 2. num. 30. Nauar. de redditibus ecclesiarum, quaest. 1. num. 2. pro qua sententia est tex. in c. non liceat Papæ, 12. quaest. 2. & hanc sequitur nouissime Salzedo, in additionibus ad Bernardum Diaz. reg. 209. col. 5. Corrafius de sacerdot. 2. part. c. 1. num. 2. Et hanc dixit communem Felinus sequens illam, in c. quæ in ecclesiarum, num. 43. de constitutionibus, & tradit Antonius Gabriel. lib. 3. communium, tit. de iure quaesito non tollendo, conclus. 1. num. 9. Et quando præsumatur iusta causa vide infra.

S V M M A R I V M.

- 1 Lex 2. tit. 1. part. 2. expenditur pro hac opinione.
- 2 Causa præsumitur in dubio, in dispositione principis.
- 3 Dispositio principis contra ius naturale, vel diuinum, præsumitur sine causa.
- 4 Auferre bona alicui, est contra ius naturale.
- 5 Contraria opinio proponitur in questione principali.
- 6 Princeps disponendo circa ea, in quibus non habet liberum arbitrium, non præsumitur causa in eo.
- 7 Principis dispositio contra ius diuinum, non est valida.

QVÆSTIO DXXIX.

Utrum in dispositione principis in dubio præsumatur ius

sta causa, quando disponit contra ius naturale. Communis contra communem.

Sunt in iure nonnulla, quæ princeps absque causa non potest facere. Exemplum vidimus in quaest. supra relata. Item quando princeps vult alienare rem suam, quia tunc causa requiritur, ut est communis opinio secundum Felinum, in c. quæ in ecclesiarum, num. 33. de constit. & dixit etiam communem Ioannes de Lecier de primog. lib. 3. q. 7. nu. 13. vol. 13. tractatum, quam opinionem probat l. 2. tit. 1. part. 2. Ex causa enim permittuntur plura. l. si hominem, ff. mandati. Sed in hoc contrarium voluit Angelus, imo quod sine causa possit princeps auferre bona. Ita probat text. in l. item si verberatum, §. 1. de rei vindicat. ubi contrarium asserentes mentiri affirmat, & cum sequuntur plures relati per Duennas regu. 43. fallentia 5. Nunc autem dubium est, an in dubio causa præsumatur in principe. Et causam præsumi dixit communem canonistarum & legistarum, Ias. in l. si testamentum, num. 2. C. de testam. Quam communem intelligit, quando princeps disponit in his quæ sunt de iure positio, quod sequitur Fortunius, in l. Gallus, §. & quid si tantum, nu. 409. ff. de lib. & posthum. & Coar. allegans iura, & DD. in 4. Decret. 2. part. c. 6. §. 9. num. 9. & hanc regulam, cum aliquibus limitationibus, posuit Bernard. Diaz. reg. 572. & 209. ubi latissime Salzedo. At vero in casu quo princeps disponit contra ius naturale, vel diuinum, maius dubium est, an tunc præsumatur iusta causa. Et partem affirmatiuam voluit Cynus, in l. rescripta, quaest. 3. & 4. C. de precibus Imperatori offerendis, Bart. & DD. in l. si. C. si contra ius, vel utilitatem publicam, quorum sententiam communem esse fatetur Abb. in disputa. 1. incipiente, episcopus, num. 17. vers. venio ad tertium. Et sic, quamuis auferre rem alicui sit contra ius naturale, ut probat apud nos l. 3. 1. & 2. tit. 18. p. 3. si tamen princeps auferat, in eo est præsumenda iusta causa, & ita hanc sententiam (vltra allegatos) dixit communem additio ad Abb. in c. si. de confirmatione utili, vel inuiti, additio. penult. & dixit etiam communem Alex. conf. 2. num. fin. & Fortunius in d. §. & quid si tantum, num. 407. Et hanc partem pluribus comprobatur Curtius senior consil. 49. num. 70. vers. præmitur in principe.

Sed contrariam opinionem (imo quod in principe disponente contra ius naturale vel diuinum, non sit præsumenda causa) dixit communiorum Aleciatus, reg. 3. præsumptione. 8. nu. 4. eandem etiam fatetur communem Claudius, in l. ut vim, nu. 3. de iustitia & iure, & fatetur etiam comunem Ripa, lib. 2. responsorum c. 19. nu. 19. Ex quo succedit aperte, quod non erit præsumenda causa à principe auferente ius suum alicui. Quam sententiam tenet Felinus, in c. quæ in ecclesiarum, de constitutionibus, n. 66. ubi Decius. n. 27. (licet ibi dicat Felinus, contrarium esse fundatum auctoritatibus doctorum) eius tamen sententiam tenet optime Fortunius, in d. §. & quid si tantum, nu. 408. & Decius, conf. 357. nu. 6. & consil. 602. nu. 16. licet breuissime agens, dicat hanc credendum esse veram sententiam: alias enim quælibet dispositio à Principe facta contra ius diuinum, vel naturale, esset valida, & pro hac vltima opinione facit, quia quando princeps

Practicae Quaestiones

- 6 ceps disponit circa ea, in quibus non habet liberum arbitrium, non praesumitur habere causam, ut est communis opinio, secundum Aymon. Crauetam, de antiquitate temporum, in prin. nu. 3. 2. vbi citat quam plurimos. Et quod in principe disponente contra ius diuinum non praesumatur causa, tenet (ultra predictos) Paulus Parisius, conf. 68. n. 2. 3. vol. 4. & in hac varietate opinionum mediam inuenit Alciatus; supra nu. 8. sed ab hac vltima opinione recedendum non est, in iudicando & consulendo.

QVAESTIO DXXX.

Utrum actiones dativae transeant in heredes.

Communis contra communem.

DVbium esse solet, an actiones heredem transeant. In quo glo. fi. vers. vel haec, in l. cum precario. ff. de precario, distinguit dicens, quod nativae transeunt, dativae vero non. Quam glossam plures in hoc commendant, (quos missos hic facimus) & eam innuit communem Fortunius, in l. iuris gentium §. ideo col. 17. vers. nunc transeo, n. 6. ff. de pactis, & expresse illam fatetur communem Couat. in reg. possessor. 3. p. §. 1. num. 3. ad fin.

Sed contrariam partem (imo gloss. ab hominibus improbari) testatur Aemilius Feretus in d. §. & ideo, num. 30. & vide l. 5. C. ut actiones, ab heredibus & contra heredes l. 12. tit. 1. par. 5. vbi Gregor. verb. *et dia que yo finire.*

S V M M A R I V M.

- 1 *Tempus retractus currit contra minores absentes, & ignorantes.*
- 2 *Lex 8. tit. 11 lib. 3. recop. est correctoria iuris communis.*
- 3 *Casus, in quibus contra minores currit praescriptio, referuntur remissive.*
- 4 *Restitutio competit minori, si tempus ad appellandum transierit.*

QVAESTIO DXXXI.

Utrum praescriptio statutoria currat contra minorem.

Communis contra communem, & quid iure regio.

- D**Vbium est, an praescriptio statutoria currat contra minorem. In quo Bart. in l. fin. num. 14. C. in quibus causis in integrum restitutio non est necessaria, distinguit hoc modo: quod aut agit statutum de lucto, ut in casu retractus, & tunc currat per tex. in c. constitutus, de in integrum restitutione, quod hodie expresse cauetur in causa retractus, in l. 8. u. 1. r. lib. 5. recop. & ibi Matienço, gl. 9. Aut agit de dano, & tunc non currat, ut in d. l. fin. quam Bartoli distinctionem sequitur Abb. in d. c. constitutus, nu. 6. quamvis ibi subdubitet Antonius, n. 17. & Cardinalis, oppositio. 10. & 11. & sequitur etiam Cassaneus, in consuetudinibus Burgundiae, rubr. 1. §. 8. verb. *en jour*, nu. 28. idem in rub. 3. §. 2. verb. *entat que tuc che*, nu. 8.

Sed contrariam opinionem (imo quod indistincte currit contra minorem, quamvis concedi debeat illi restitutio) contra Bart. dixit communem Alex. conf. 119.

vol. 6. nu. 35. quod tamen non esse facile admittendum dixit Decius conf. 556. num. 7. fallitur tamen in hoc, quia distinctio Bart. est vere communiter reprobanda, quin imo indistincte est tenendum cum Innocentio in d. c. constitutus, & ibi Hostiensis, in fi. qui affirmat statutoriam praescriptionem minorem etiam currere, & sic Bartoli distinctionem damnat Imola, nu. 10. Ananias, nu. 7. in d. c. constitutus, & contra Bart. esse communem opinionem testatur Balb. de praescriptionib. 1. p. sextae partis princ. nu. 47. vers. & pro ista, & Martinus, de restitutione. c. 93. col. antepen. cum sequentibus, Boer. decis. 140. nu. 3. post medium. Hodie autem, ex d. l. 8. currit praescriptio aduersus minores in causa retractus, quod secus erat de iure communis, ut sentit idem Matienço, ibi gl. 1. Greg. in l. penult. tit. fi. p. 6. gl. magna. Tiraquel. de retractu lib. 1. §. 35. gl. 2. nu. 3. & 4. & vide Ias. in l. properandum §. illo, nu. 3. C. de iudicijs, vbi accumulatur casus, in quibus minoribus currit praescriptio, ut sunt tempora inducta a legibus, veluti ad appellandum, ad appellationem prosequendam. De iure vero regio dabitur minori restitutio, ut in l. 1. tit. 25. par. 3. & contra aliquos ita tenet Azedo, in l. 1. tit. 18. nu. 31. lib. 4. recop. & Villalobos, littera R. a num. 64.

QVAESTIO DXXXII.

Utrum venditor compulsus a Principe, Duce, vel Marchione rem alteri vendere, teneatur de emptione.

Communis contra communem.

PRO perfecta declaratione quaestionis praecedentis dubitari solet, an Princeps vel domini vasallorum inuitis vasallis, siue ciuibus, possint castrum vendere, vel alienare. In qua quaestione glo. in l. inuitis, ff. de fideicommiss. libertatibus, tenet quod non, & sequitur Bart. in l. in testamentis. C. ad testatorem, & DD. in c. 1. de restitutione pollicentibus Bart. Paulus. Ias. & reliqui DD. in leg. de iudiciorum. C. de pactis. Bald. conf. 472. vol. 1. Oldradus conf. 231. Hostiensis, in c. dilecto filio, de maiorit. & obed. & ibi Ioannes Andreas, Alexan. conf. 26. vol. 5. & in l. 2. in prin. col. 6. ff. soluto matrimonio, Curtius conf. 174. & in 6. p. in tract. feudorum. vbi hanc dicit communem opinionem, quam sequitur Socinus, conf. 39. vol. 3. Hippolytus, in l. 1. de quaestionibus, Guido Papae, q. 239. & 485 Ripa, respon. 32. vol. 2. Paulus Castrensis, conf. 10. nu. 9. vol. 1. & conf. 335. nu. 2. vol. 1. Corneus, contul. 321. vol. 4. Tiraq. de iure primogen. q. 35. nu. 24.

Sed contrariam tenet Decius, in d. l. de iudiciorum, quam limitat, quando alienatio fieret cum ipsa vniuersitate. Bald. in l. 2. C. de donationibus, & in l. 1. C. communia de leg. Romanus, conf. 36. Alex. conf. 96. Parisius, conf. 22. nu. 81. vol. 1. & conf. 23. nu. 103. Abb. in c. auditis, n. 21. de praescript. Quae omnia sunt limitanda in casu necessitatis, quia tunc potest fieri alienatio, secundum Bart. in l. is qui, §. fi. ff. de pignoribus, Salicetus, in l. 1. C. de nouationibus, Aluaretus, in c. 1. §. praeterea ducatum, col. 2. Aretinus, in l. 1. col. fin. ff. soluto matrimonio, Cynus, in l. 1. C. de nouationibus, Aufredus, in decisione Tholosana 481. & alias 8. limitationes congestit Iacobus Philippus Portius, lib. 7. communium conclusionum 21. Quibus sic

sic suppositis dubitatur, an facta venditione mandato principis sit securus ab euictione. Et euentem à principe esse securum probat text. in l. bene à Zenone. C. de quadriennij prescriptione, quod (pluribus citatis) declarat Guillelmus Benedictus, in c. Raynurtius, verb. & uxorem, nu. 943. cum alijs. vbi dicit communem opinionem. Cuius tex. decisio, an procedat in Ducibus, & Marchionibus, & alijs dominis, non recognoscentibus superiorem refert duas communes contrarius Belenus conf. 59. nume. 8. & 11. respectu principis declarat Guillelmus, supra, assignans intellectum ad d. l. bene à Zenone, quæ bene declarat Felinus, in c. quæ in ecclesiarum, nu. 26. de constitutionibus, & Gregorius, in l. 53. tit. 5. p. 5. verb. *el Rey*, & Rodericus Xuauez, allegatione 11. Anton. Gomez, 2. tom. variar. c. 2. nu. 41. vbi dicit, quod venditor compulsum rem alteri vendere per Principem, non potest agere de euictione, quia res cæsetur euicta per casum fortuitum, cui ipse non potuit resistere. l. Lucius, ff. de euictionibus. l. 37. titu. 5. p. 5. vbi Greg. verb. *no feria denudo el vendedor*.

QVÆSTIO DXXXIII.

Vtrum mulier permessa accusare teneatur se subscribere. Communis contra communem, & quid iure regio.

Dubium esse solet, an in casibus in quibus mulier admittitur ad accusandum, nõ prosequens suam, vel suorum iniuriam, debeat se subscribere, & quod non teneatur, tenent omnes iuris canonici interpretes secundum Fabrum, in §. sed & si qua. Instit. de spectis tutoribus.

Sed contrarium tenent communiter legistæ secundum Angelum in §. consequens, nu. 3. Instit. eod. & an hodie accusator teneatur se subscribere, tradit Iulius Clarus, lib. 5. recep. sent. §. si. quæst. 8. vbi tenet, quod non.

QVÆSTIO DXXXIV.

In Ex 3. §. diuus. ff. de sepulcro violato, habet varius intellectus, dum probat quod consuetudo nõ vincit legem, & Ias. in l. de quibus, numero 53. ff. de leg. assignat quendam intellectum, quem dixit communem.

Sed contrarium intellectum esse communem dixit Gomecius, in cap. 1. num. 233. de constitutionibus, lib. 6.

QVÆSTIO DXXXV.

Vtrum mutuans scholari, vt intret ad audiendam lectionem, committat vsuram. Communis contra communem.

Mutuans scholari, vt intret secum ad audiendam lectionem, potius vnum quam alterum, committit vsuram. Hec est communis opinio apud canonistas, secundum Alciatum lib. 9. parergon. cap. 9. & in cap. si. de vsuris. Quam opinionem sequitur Oroscius, in l. 1. nu. 24. de officio præfecti vrbis, vbi optime & magistraliter illud declarat.

Sed contrariam opinionem tenet Abb. in d. c. fin. num. 17. de vsuris, & in cap. 1. nu. 2. de deposito. Tenet etiã Corsetus, verb. Doctor, in suis singularibus, & late Anania, in c. 2. num. 4. de magistris, vbi Felin. nume. 3. hanc fatetur esse communem opinionem. Quam intellige secundum tradita per doctissimum Oroscium supra.

S V M M A R I V M.

- 1 *Res vendita in publica subhastatione censetur iusto pretio distracta.*
- 2 *Contra communis opinio confirmatur de iure regio.*
- 3 *Lex 1. tit. 11. lib. 5. recopilationis declaratur.*
- 4 *Venditio facta ex causa voluntaria, vel ex causa iudicati, differunt.*
- 5 *Subueniri magis debet facienti actum ex necessitate, quàm ex voluntate.*
- 6 *Lex 2. procedit tam in venditore, quam in emptore.*
- 7 *Correlatiuorum eadem debet esse ratio, & dispositio.*
- 8 *In penalibus dispositum in venditore habet locum in emptore.*
- 9 *Deceptio vltra dimidiam, qualiter consideretur.*
- 10 *Cyni opinio comprobatur de iure regio.*
- 11 *Officium iudicis durat per quadriennium.*
- 12 *Officium iudicis competit ex lege.*
- 13 *Actio personalis competit ad prosequendum legis 2. beneficium.*
- 14 *Actio civilis habet 30. annorum vitam.*
- 15 *De iure regio quadriennium datur ad petendam lesionem ex d. l. 2.*
- 16 *Lex si. tit. si. p. 7. declaratur.*
- 17 *Fructus sunt restituendi rescisso contractu, ex beneficio dictæ legis 2. secundum plures. & alij contra.*
- 18 *Gregorij Lopez opinio damnatur.*
- 19 *Restitutio, quæ fit ex gratia, non fit cum fructibus, secus si ex iustitia.*
- 20 *Contraria opinio, quod restitutio sit facienda sine fructibus, refertur.*
- 21 *Lex 2. C. de respondenda, non habet locum in taxatione rerum dotalium.*
- 22 *Deceptio in rebus dotalibus, non requiritur tanta sicut in cæteris rebus.*
- 23 *Lex 16. tit. 11. p. 4. declaratur.*
- 24 *Lex secunda procedit etiam in contractibus bonæ fidei.*
- 25 *Iudicium familiæ exercundæ est bonæ fidei, & in eo procedit d. l. 2.*
- 26 *Lex 2. procedit etiam in contractu locationis.*
- 27 *Verbum, venditio, omnem alienationem comprehendit.*
- 28 *Locatione finita habet locum prædictum remedium.*
- 29 *Artificibus non competit prædictum remedium.*
- 30 *Experto & sagaci non subuenitur.*
- 31 *In omnibus conductionibus procedit dictæ legis beneficium.*
- 32 *Locatio fructuum qualiter sit consideranda, vt habeat locum prædicta lex.*
- 33 *Locatio quæ tota pendet à viribus fortunæ non rescinditur beneficio illius legis.*
- 34 *In locatione fructus beneficiorum, et tertiarum, non procedit d. l. 2.*
- 35 *Spes vendi potest.*

Practicae Quaestiones

- 36 Lex, ex conducto. §. 1. in vers. si merces, declaratur.
- 37 Casus de facto circa venditionem notariæ publicæ huius civitatis, refertur.
- 38 Venditor hereditatis tenetur hereditatem tradere, alias nulla est venditio.
- 39 Venditio rei, quæ non est in rerum natura nihil valet.
- 40 Aliud est vendere ius hereditarium, aliud corpus hereditarium.
- 41 Hereditas sine corpore nullum iuris intellectum habet.
- 42 Hereditas est successio in universum ius quod defunctus habuit tempore mortis.
- 43 Lex, si iactum retis, & l. spem, declarantur.
- 44 De substantia venditionis tria sunt necessaria.
- 45 Exceptio rei non tradita, impedit viam executivam.
- 46 Venditio omnis & conventio habent tacitum pactum, ut fides servetur.
- 47 Statutorum verba sunt stricte interpretanda.
- 48 Quando ex vno contractu oritur actio, & exceptio, sicut actio est guaranteegiata, ita & exceptio.
- 49 Exceptio, quæ resultat ex ipso contractu, impedit executionem.
- 50 Conductor gabellarum regiarum, non utitur beneficio illius legis.
- 51 Lesio ultra dimidiam, non habet locum in permutatione beneficiorum.
- 52 Aestimatio non cadit in spiritualibus.

QVAESTIO DXXXVI.

Utrum beneficium legis secundæ, C. de rescindenda venditione, habeat locum in rebus venditis in publica subhastatione. Communis contra communem, & quid iure regio.

- D**ubitatur circa intellectum d. l. 2. an habeat locum in rebus venditis in publica subhastatione. Et in illis rebus non habere locum, tenet Ange. in l. pretia rerum, nu. 3. ff. ad leg. Falcid. idem Ang. in repetitio. l. sciendum, num. 12. in fi. ff. de verborum. idem in l. j. nu. 2. C. de prescriptione 30. vel 40. annorum, nu. 30. inducens pro hac sententia text. elegantem, in l. 1. C. de præd. decurionum, lib. 10. in vers. ita enim fiet, ubi etiam hæc opinio videtur placuisse Barto. num. 4. Et pro hac parte facit, quia res vendita in publica subhastatione, redditur plus offerenti, & sic videtur iusto pretio distracta, ut in l. mortis causa capimus, vers. fin. ff. de donatio. caus. mort. quam Angeli sententiam comprobatur l. styli. 220. ubi agens sine distinctione, hanc exceptionem deceptionis ultra dimidiam minime admittit, cui etiam opinioni videtur consentire l. 19. tit. 4. lib. 6. ord. in fine. Et tandem hanc dicit communem opinionem Decius, conf. 210. & intellige Decium ibi secundum doctores, quos citat, qui loquuntur in publica subhastatione, quamvis ipse loquatur in permutatione.
- 2 Sed contrariam opinionem (imo quod illa l. 2. habet locum in rebus venditis in publica subhastatione) tenet Barr. in d. l. 1. C. de prescriptione 30. vel 40. annorum, in quantum ibi dicit, quod non ex hoc, quod res fuerit vendita in publica subhastatione præsumitur vendita iusto pretio, & hanc tenet Paulus, nu. 3. Imola, nu. 3. Alex. num. 9. in d. l. pretia rerum, tenent

etiam Romanus l. 6. Alex. nu. 16. in l. si quis est aliter, de verbo. & sequitur etiā Alex. in l. pacta novissima, col. 1. C. de pact. ubi las. nu. 9. hanc testatur esse cōm opin. contra Ang. quā opin. sequitur Anto. Gomez. 2. tom. variarum, c. 2. num. 23. ubi (pluribus citatis) resoluit cōmunem, & Padilla, in d. l. 2. nu. 3. ubi refert duas communes, & Pinelus, ibi, 2. p. ca. 2. nu. 25. dicit etiam cōm Antonius de Burgos, in c. cum causam, num. 27. de emptio. & venditio. Pro qua opinione est text. in l. 4. tit. 7. lib. 5. ord. ubi late Didacus Perez, quem tex. ad hoc citat Gomez Arias, in l. 66. Tauri, num. 5. in fi. & Antonius Gomez, & Padilla, sup. & est text. expressus in l. 1. tit. 1. lib. 5. recop. ubi notat Matienço, glo. 19. nu. 1. & Padilla, in d. l. 2. num. 31. ubi hoc declarat. Et nos diximus in q. 172. Quæ omnia videntur intelligenda, quoties venditio fuit facta ex causa voluntaria, ut si res minorum iudicis auctoritate distraherentur: nam tunc deceptis ultra dimidiam erit subueniendum, quod non erit sic, quando ex causa iudicati bona alicuius distraherentur, si plus offerenti, facta licitatione, addita sint: quia tunc non est cur rescindatur ille contractus, prætextu læsionis ultra dimidiam. Quo etiā casu fortassis voluit agere. d. l. 19. tit. 4. lib. 6. ord. cui etiam consonat l. styli 220. nā hoc casu, contumacia debitoris non solventis debitum, facit ut excludatur a beneficio illius legis. Et vide l. 6. tit. 1. lib. 5. recop. Nec obstat si dicatur, magis subueniri debere ex iure ei, qui vendit ex necessitate, quam ei qui vendit ex voluntate, argum. text. in l. cum quidam mulier, C. de administr. tutor. iuxta l. fi. in fi. ff. de inoffic. test. nam illæ leges procedunt, quando culpa non præstitit necessitatem, l. si fideiussor, §. necessaria, ff. qui satisd. cogantur.

Sed contrariam sententiam (non obstante l. 1. & 6. tit. 1. lib. 5. recop. & l. 20. tit. 7. lib. 9.) tenet Parladorius, lib. 2. rerum quotidianarum, c. fi. 5. par. §. 16. nu. 1. contra Padillam, sup. & Gregorium Lopez, in l. 56. tit. 5. p. 5. verb. *menos*, cuius opinio verior videtur.

6 Rursus pro intellectu d. l. 2. adde quod tam habet locum in emptore, quam in venditore. Ita tenet glo. magna, ibi, vers. item habet locum lex ista e contra, cuius opinionem sequitur ibi Barto. num. 3. Albericus, num. 4. Bald. q. 16. nu. 20. Salicetus col. 12. vers. reuertor ad glossam, Paulus, nu. 17. & hanc asserit esse cōmunem Pantaleon Crem. col. 5. vers. extende igitur, quæ fuit ante omnes opinio Azonis, in summa illius tituli, nu. 2. & eam tenet gl. verb. dimidiam, in c. cum causam, de emptio. & venditio. quam opinionem videtur probare tex. egregius, in l. 1. §. si quis in fraudē, ff. si quis in fraud. patroni. Et pro hac opinione etiam facit, quia dispositum in vno correlatiuorum cēsetur in altero dispositum, l. si. C. de indicta viduitate toll. l. 1. C. de cupressis, lib. 2. imo etiam in pœnalibus dispositum in venditore, habet locum in emptore, ut in l. C. de cupressis, lib. 12. quem text. exacte declarat Aymon, de antiquit. temporum, fol. 134. num. 29. & pro hac sententia est hodie l. 56. tit. 5. p. 5. solet tamen dubitari, quando dicatur quis deceptus ultra dimidiam. In qua re est distinguendum, quia respectu venditoris dicitur deceptio interuenire, quando res, quæ valet centum, distracta fuit minus quinquaginta: in quo omnes conueniunt, & respectu emptoris, qui vult beneficio illius legis, quando res quæ valet centum,

rum, empti fuit plus quam quinquaginta & ceterum. Ita docet glossa, ibi, quam sequitur Bald. q. 17. Fabianus de Monte, de empr. & vend. q. fin. col. 2. & hanc opinionem esse communem, & recepta apud forensia tribunalia affirmat Couar. lib. 2. variarum resol. c. 3. nu. 8. tamen si ibi Cynus voluerit, q. 7. post Petru, quod emptor dicitur deceptus ultra dimidiam, quando pro centum valente soluit plus quam ducenta. Cuius opinionem videtur probare l. 16. tit. 1. par. 4. communem vero opinionem approbat l. 56. tit. 5. p. 5. (quod est tenendum), & l. 4. tit. 7. lib. 5. ord. quod sequitur Gutierrez pract. qq. lib. 2. q. 133. qui dicit, quod haec opinio est in praxi recepta, & quod ab ea non sit recedendum in iudicando & consulendo. Rursus dubitatur, quod iuris remedium competat pro consequendo illius legis beneficium, & glossa magna ibi tenet, officium iudicis competere, quod per quadriennium durare solet, ut in l. si. C. de tempor. in integrum restit. pro qua opinione facit tex. ibi (*auctoritate iudicis interveniente*) quia regula est nouissima, iudicis officium semper ex lege competere, cuius verba ad iudicem diriguntur, ex gl. quam ibi omnes notant, & sequuntur, in l. si foror, verb. restitui, C. de collationib. alia in l. si res obligata, in si. ff. de leg. 1. & in l. cum factis, verb. per iudicem. C. de agricolis & censitis. lib. 1. vbi idem docet Bart. num. 10. & in l. 1. nu. 9. ff. si quis ius dicenti non obtempe. & Ripa in l. 1. nu. 20. C. de edendo, & dixit communem Curtius, in l. si pascenda pecora, n. 3. C. de pactis, pro qua sententia est tex. in l. quod si minor, verb. si. ff. de minoribus.

33 Contrarium tamen concludit gloss. ibi, imo quod competat actio quaedam personalis, descendens ex eodem contractu, ut in l. sed Celsus, §. si fundus, & in l. ex empto. §. his qui vina. ff. de actionibus empti. Et glossa opinionem tenet ibi Bart. q. 1. & sequuntur Albericus nu. 5. Bal. & Salicetus, quæst. 1. qui hanc affirmat esse communem opinionem, & idem testatur postea, nu. 18. idem affirmat Fulgosius, col. 1. ad medium, & Paulus, num. 12. & dicit etiam communem Pantaleon Cremenensis col. 39. & idem tenet gl. verb. restituit, in c. cum causam, de empr. & vend. quarum opinionem dicunt communem Corneus conf. 27. col. 6. & 7. ver. 4. Balb. de præscriptionib. 4. p. 4. par. 4. tit. princ. q. 26. quo fit, quod per 30. annos durabit illius legis beneficium, cum hæc sit civilium actionum vital. sicut in re, & l. omnes, C. de præscr. 30. vel 40. annorum, & in l. 2. C. de constituta pecunia, & in principio Inst. de perpetuis, & temporalibus actionibus. Quod quidem omnes libenter admittunt in d. l. 2. & in alijs locis. Et esse communem opinionem affirmat Baldus, supra, & Gratus conf. 71. vol. 1. num. 6. & 9.

35 quod hodie non procedit, & est correctum ex leg. 4. tit. 7. lib. 5. ordin. vbi solum datur quadriennium a tempore celebrati contractus. l. 1. tit. 1. lib. 5. recop. & vtrouque DD. ecclesiæ tamen, principi, & reipublicæ, durat hoc beneficium triginta annis, per l. fin. tit. si. p. 6. quam ita intelligendam esse affirmat Emanuel Costa, in l. Gallus. §. & quid si tantum 2. p. num. 83. ff. de lib. & posthu. & Couar. lib. 1. var. c. 13. n. 13. & Rodericus Xuares, allegatione 21. verb. nec prædictis obstat, col. 1. in princ. Ioan. Garcia, de nobilitate, glo. 3. §. 1. a num. 21. qui contra Greg. tenet. ibi, & Pinelus, in d. l. 2. in 2. p. c. 1. num. 27. in fin. Est tamen

17 alia pulchra quæstio satis difficilis, circa declarationem illius legis, in qua reperies duas communes contrarias: vtrum quando contractus rescinditur ex beneficio illius legis, veniant fructus, super quo Albericus, ibi nu. 16. se remittit ad Rosfredum, qui cum fructibus esse faciendam restitutionem affirmat, per tex. notabilem (quem ipse allegat) in l. 1. verb. cum fructibus. C. si maior factus alienationem ratam habuerit. Idemque tenet Salicetus, ibi num. 5. Acosta, in d. §. & quid si tantum. 2. p. nu. 72. Gomecius, in l. 70. Tauri, num. 29. & pro hac opinione 20. fundamenta tradit Menchaca, lib. 3. controuersiarum vlti frequen. c. 71. nu. 2. Matienço, in d. l. 1. tit. 1. gl. 5. dicens veritatem in praxi receptam, & Pinelus, in d. l. 2. in 2. p. c. 4. nu. 3. qui istam defendit sententiam quam sequitur Ioannes Garcia, de Hispanorum nobilitate, glo. 6. §. 1. nu. 6. per tex. in l. 1. C. si maior factus. Nec admittenda est

18 tertia opinio, quam tradit Greg. in d. l. 56. tit. 5. p. 5. verb. *desamparar*, quem (merito) reprobatur Gutierrez, lib. 2. practicarum, q. 134. n. fi. & pro opinione Alberici, & Rosfredi facit, quod etiam si restitutio, quæ ex gratia conceditur, minime cum fructibus fieri debeat, ut in authentica, idem est de Nestorianis. C. de hæreticis, quem tex. bene declarat Ioannes Garcia, de nobilitate, gl. 6. §. 1. nu. 45. vbi defendit communem intellectum, ad illum tex. contra alios, per quem hanc esse communem opinionem testatur Decius, in l. in condemnatione. §. cum verbum restituit, col. 1. de regul. iuris. & Ia. in l. beneficium. nu. 17. ff. de constitu. princip. Si tamen restitutio fiat per viam iustitiæ sine mora, & mala fide illius aduersus quem restitutio est facienda, restitutio fiat cum fructibus, ut in l. patri. §. item ex diuerso. ff. de minorib. ut in l. videamus, la. 2. ff. de usuris, quam opinionem sequitur Grego. in d. l. 56. tit. 5. p. 5. verb. *desamparar*, & Acosta, in §. & quid si tantum. 2. p. nu. 72. de lib. & posthum.

20 Sed his non obstantibus, contrarium tenet ibi Bal. nu. 3. existimans eos dumtaxat fructus esse restituendos, qui percepti sunt a tempore moræ, non autem percepti a tempore contractus celebrati. Idemque tenet ibi Pantaleon, col. 39. Anchar. in reg. peccatū, q. 10. de reg. iur. in 6. & hanc opinionem defendit Anton. de Burgos, in c. ad nostram, nu. 36. de empr. & vend. & eam esse in praxi receptam affirmat Couar. lib. 2. variarum. c. 3. nu. 9. & sequitur Rota, in nouis, decis. 116. Cepolla, de simulatione contractus, verb. vltura. §. 15. nu. 4. qui cum alijs dixit esse communem, & in praxi esse obseruatam tenet Pinelus, supra num. 4. & verissimam opinionem appellat Anton. Gomez (sibi contrarius) 2. tom. var. c. 2. nu. 23. & c. 4. nu. 21. & Padilla, in d. l. 2. nu. 50. & Matienço, supra gl. 5. a nu. 6. & sequitur Gutierrez, lib. 2. pp. qq. q. 134. per totam, dicens hanc opinionem communem, & in praxi receptam, quæ sententia verior mihi videtur, & eam nouissime sequitur Patladorius supra, c. fin. §. par. §. 16. nu. 12. Poterit tamen emptor conuentus, si restitueret rem cum fructibus ratione lesionis petere iustum ac licitum interesse, quod ipse ex pretio a se soluto percipere potuisset, ut tradit Gutier. supra q. 135. per totam.

Sed vltius dubitatur pro perfecta declaratione illius legis, an habeat locum in taxatione rerum dotalium. Et locum habere probat text. in l. iuri succursum,

DD 2 verb.

Practicæ Quæstiones

vers. ff. de iure dotium. l. si res, §. 1. ff. eod. vbi glossa, verb. præstat, intelligit hoc procedere, si deceptio sit ultra dimidiam. Item gloss. in l. si ex causa, ver. intra vi res. §. in dotis. ff. de minoribus. Idem tenet Albericus, col. 1. & asserit esse ab omnibus approbatum Cremensis, col. 9. & Romanus, nu. 2. l. si nu. 18. in l. si quis cū aliter. ff. de verborum obligat. & Balbus Nobilus, de dote. 6. p. priuilegio. 42. qui tamen non aduertunt iura illa, & tex. in l. si circumscripta. C. soluto matrimonio.

22 loqui indistincte, quasi speciale sit fauore dotis, qđ tanta deceptio non requiratur in rebus dotalibus, sicut in alijs: sed coniugi utrumque decepto subueniatur, quod nominatim aduertit Imola, in d. c. cum dilecti, nu. 1. 6. & Anto. Burgensis, num. 48. in c. cum causam, de empr. & vend. & Gerardus, singu. 2. 2. quæ opi

23 nio hodie est comprobata ex tex. in l. 16. tit. 1. 1. nu. 4. de cuius intellectu vide Gom. in l. 50. Tauri, num. 44. & Pinelus, in d. l. 2. in 1. p. num. 10. cum sequen. qui tenet contra plures, quod istud non procedat fauore dotis. Vltius animaduertendum est legem illam, & eius remedium non tantum procedere, & habere locum in contractu emptionis, & venditionis,

24 in quo ipsa loquitur, sed etiam in alijs bonæ fidei contractibus, vt ibi sentit gloss. magna, ibi, illud autem cōstat, vbi Bart. num. 4. qui, (quod mirum est,) gloss. non vidit, dicens hoc per glossam non tangi, & tenet Alber. num. 7. Baldus, q. 3. num. 5. Salicetus, nu. 8. q. 4. Paulus, num. 14. qui dicit hoc esse sine dubio, & hanc opin. asserit ibi communem Cremensis, col. 5. vers. 2. extenditur, quæ opinio Azonem primum habuit auctorem, in summa illius tit. num. 2. & tenet etiam gloss. in l. si olei, verb. obtrulic. C. de locato & conducto, gloss. in l. si ea pactione, verb. conductor. C. de vsur. glossa, verb. perperam. in l. maiores, C. communia vtrius

25 que iudicij, vbi in iudicio familie eris fundæ, (quod quidem bonæ fidei esse constat) habet locum beneficium illius legis, cuius glossæ opinionem sequuntur ibi omnes, & Corneus, conf. 140. volum. 4. Gozad. conf. 44. num. 17. & Matienço in d. l. 1. titu. 1. 1. glo. 8. nu. 1. & dicit communem opinionem Pinelus, in d. l. 2. in 1. par. c. 3. num. 1. & ibi Padilla, num. 13. & idem tenet gloss. in l. in venditione, §. 1. vers. etiā minoris. ff. de bonis auctor. iud. possid. quæ illam legem

26 gem secundam ad contractum locationis extēdit. Id etiam tenet Bart. in l. item si pretio. §. si. nu. 1. ff. locati, Ang. in princ. num. 1. Inst. eod. Abb. & Imola, in c. cum causam, de empr. & vend. vbi Anton. Burgensis testatur esse communem opinionem. Idem fatetur Romanus conf. 423. nu. 2. & dixit etiam communem Aret. conf. 126. nu. 2. & sequitur Cepolla, de simulatione contractus, nu. 9. & dicit communem Pinelus, in d. l. 2. 1. p. c. 3. nu. 17. Menchaca, lib. 3. controuersiarum vsufrequen. c. 61. nu. 11. & Gutierrez, lib. 2. pp. qq. q. 138. in princ. & pro hac opinione est text. quasi expressus, in l. in contractibus, C. lex quibus causis ma

27 iores. Secundo facit, quia licet tex. in d. l. 2. solum loquatur in venditione, tamen verbum hoc *omnem alienationem* comprehendit. l. statu liberi à ceteris, versic. Quintus, de statu liberis. Et ultra omnes hanc opinionem dicit communem Fabian. de Monte, in tract. de empr. & vend. 8. q. princ. nu. 9. & pro hac sententia est hodie lex. 4. tit. 7. lib. 5. ordinamenti. l. 1. tit. 1. 1. lib. 5. recop. & vtrouque doctores, maxime Matienço, in

d. l. 1. verb. *en las rentas*, qui resoluit (contra Decium conf. 583. quem sequitur Alvarus Valascus, de iure emphyteutico, q. 28. per totam) quod etiam post finit

28 tam locationem habet locum prædictum remediū, vt tradit Pinelus, dicens ita obtinuisse, in d. l. 2. in 1. p. c. 3. nu. 19. & 20. quam sequitur Matienço, supra, gl. 6. nu. 5. & Gutierrez, sup. q. 138. in princ. ex quib.

29 potest inferri ad locationes operarum, quas faciunt architecti, seu fabri lignarij, seu fabri ferrarij, vt si in illis deceptio ultra dimidiam contigerit, competat beneficium illius legis, vt tradit Pinelus, supra, 1. par. c. 2. nu. 7. & 19. & Gutierrez, (qui alios refert) lib. 2. pract. quæst. q. 144. vbi per totam quæstionem hoc explicat.

Sed in hoc contrarium hodie disponit l. 3. tit. 1. 1. lib. 5. recop. dum tamen prædicti officiales sint experti in suo officio, vt aduertit Matienço, ibi gloss. 1. quia

30 sagaci, & experto non competit illius legis remediū, vt tradit Cremensis, in d. l. 2. nu. 124. & Pinelus, sup. 1. p. c. 2. nu. 19. & aduertit Gutierrez, sup. contra Castillo, in l. 2. Tauri, quem refert Auiles, in cc. pratorū. c. 33. nu. 2. verb. *a menos costa*, & procedit etiam præ

31 dicta lex in cōductione prati, seu herbari pro pascendis ouibus, vel domus ad cohabitationem, & in finibus, ex ratione de qua supra. Et qualiter in locatione fructuum læsio sit cōsideranda, vide Padillam, ibi, nu. 15. Matienço, in d. l. 1. tit. 1. 1. gl. 6. Gutierrez, de iuramen. confir. 1. p. c. 26. nu. 13. vbi resolunt, quod considerandus est à principio dubius euentus, vt tradit ibi Pinelus, in 2. p. c. 4. nu. 18. Quæ omnia minime locum habent, si locatio tota pēdeat a viribus fortunæ, quia tunc non habet locum illud remedium, vt

34 puta si quis conducatur fructus alicuius beneficij, vel tertias, vel quartas regias, seu episcopales. Ita Ioannes Andreas ad speculum, in rubr. de vsuris, & Paulus cō

35 si. 19. quia in hoc casu solū spes emptæ videtur, quæ quidem vendi potest, vt in l. nec emptio. ff. de contrahenda empt. l. si iactum retis, ff. de actio. empti. Quæ iura optime declarat Sarmiento, lib. 7. selectarum. c. 1. nu. 2. Couar. in reg. peccatum. 2. p. relectionis, §. 8. nu. 12. col. 3. l. 1. tit. 5. p. 5. Quod verum est, quando fructus parui, seu diminuti nascerentur, vt in l. ex cōducto, §. 1. & in l. si merces, §. vis maior. ff. locati: sed

36 cus vero si nulli fructus remaneant in d. l. ex cōducto, §. 1. versic. sed et si, ibi, *Sed est tabes facta sit, omnemque fructum tulit d. annum coloni, non esse, ne supra dānum seminis amissi merces agri præstare cogatur.*

37 Ex quib. de facto consultus rñdi, in lite, quæ adhuc agitat inter fratres hospitalis regis huius ciuitatis, & Blas Muñoz de Velasco notarium perpetuū audientis Archiepiscopi Toleti, cui à prædictis fratrib. vendita fuit hereditas cuiusdam Didaci de Chinchilla, in magna, seu in parua quantitate, per pretium quadringentos & viginti numos aureos, & cū nec in vno numero prædicta venditio hereditatis potuisset verificari, petita fuit executio à prædictis fratribus per illā summā ducatorū: ego vero defendi, reuocandā esse prædictā executionē, & ad nihilum teneri prædictum notariū, ex ratione d. §. in vers. si merces, & ex supra traditis

38 & ex eo, quia uenditor hereditatis, tenetur hereditatem venditam tradere, quia alias nulla est venditio. tex. in l. qui tibi. C. de hered. vel act. vendita, melior tex. in l. cū hereditatem, 7. ff. illo tit. cuius verba sunt

cum hereditatem aliquis vendidit, debet esse hereditas, ut sit emptio, & ideo pretium condicetur, ex quo textu clare comprobatur hæc sententia, præcipue quod prædicti fratres non possunt prædictam hereditatis venditionem verificare, & ita tenet expresse Paulus de Montepico, conf. 7. num. 4. per l. nomen debitoris. §. vni ex heredibus, de legat. 3. est etiam tex. in l. qui filij familias. 1. 4. §. si hereditas. ff. illo tit. ibi, si hereditas vendatur, venditor res hereditarias tradere debet: quanta autem hereditas sit, nihil interest. Vnde clare colligitur, quod fuit vendita res, quæ nunquam fuit in rerum natura, cum de ea non constet, & sic est nullius momenti. l. 1. ff. de hereditate, vel actione vendita, ibi, quia si in rerum natura non sit quod venierit, nihil est actum.

40 & est bonus tex. de iure regio, in l. 14. tit. 5. par. 5. ibi, no se puede vender la cosa que no es, y ansi no vale la venta, & ibi Greg. verb. no vale. Et sic cum hereditas fuit vendita in magna, vel parua quantitate, clarum est quod non ius hereditarium, sed magis corpus hereditarium fuit venditum, quia hereditas, sine corpore nullum iuris intellectum habet. Ita Bald. expresse, in d. l. hereditatem, qui dicit, quod aliud est vendere ius quod habeo ad hereditatem, aliud vendere hereditatem: maxime, quia non hereditas obfutura, & quæ erat in spe, fuit vendita, sed hereditas iam causata, & delata, & sic debet in aliquo verificari, ex traditis per Gomecium, 2. tom. variarum, c. 2. nu. 5. ver. item adde, quibus non obstat tex. in l. nihil aliud. ff. de verborum significatione, vbi hereditas est successio in vniuersum ius, quod defunctus habuit tempore mortis, & sic habet se ad damnum, & ad lucrum, quia illud procedit respectu heredis, qui est vniuersalis successor, secus vero respectu emptoris hereditatis, cuius natura est, ut venditio in aliquo verificari debeat. Nec

43 obstat prædictis d. l. neque emptio. ff. de contrahenda emptione. l. 1. §. p. C. illo titulo. l. si iactum retis. ff. de actionibus empti. quibus satisfacit optime Sarmiento, supra, quia in illis iuribus non fuit res particularis, nec vniuersalis vendita (prout est hereditas iam delata, de qua in proposito) sed quidam dubius euentus, certus siue incertus, quod secus est in casu nostre venditionis, vbi nec spes fuit vendita, nec ius de futuro, sed bona hereditaria iam delata, & hospitali acquisita, quod longe diuersum est, quia in primo casu venditio habet se ad esse, & non esse, & tantum vendita fuit spes, & quidam futurus euentus: at vero in prædicta venditione non fuit vendita spes, sed bona hereditaria iam quæsitæ, & delatæ, & ipsi hospitali, cuius venditio in aliquo verificari debet, prius quàm agatur ad pretij hereditatis venditæ solutionem, quod ex eo

44 confirmatur, quia tria sunt de substantia venditionis, res ex parte venditoris, pretium, ex parte emptoris, & consensu ex parte vtriusque, & si res vendita deficiat, erit venditio nulla. Ita Fabian. de Monte in tract. de emp. & vend. q. 5. & Mocius, de contract. tit. de emptione. num. 2. folio mihi 76. per tex. in l. domum. 57. ff. de contrahenda emptione. Ex quibus clare colligitur, prædictam venditionem nullius esse momenti, nec virtute instrumenti publici potest proferri sententia, quæ vulgo dicitur, remate, contra prædictum reum

45 executurum: quia exceptio rei non traditæ impedit viam executiuam, & agenti obstat exceptio, non implem. l. Iulianus. §. offerri. ff. de actionibus empti.

l. filiar. C. de collationibus: & tradit Cosneus, confil. 106. num. 5. lib. 1. & ratio est, quia qualibet venditio, & promissio, habet tacitum pactum, & cõuentiõnem si fides obseruetur. tex. in cap. peruenit, de iureiurando, ita eleganter Crõrus confil. 75. num. 12. & confil. 86. num. 9. Boerius, confil. 144. num. 11. lib. 1. Et adeo efficax, & fortius est prædicta exceptio, quod si ex forma alicuius statuti esset sublata omnis exceptio (licet verba statutorum sint stricte interpretanda, ut in l. quidquid astringendæ, de verborum, l. 1. ff. de noxalibus) Tamen ista exceptio rei non traditæ, semper admittitur. Ita Bart. in l. 1. §. parui. ff. quod vi aut clam. quem sequitur Crauetra, confil. 51. num. 10. Rolandus, confil. 53. lib. 1. dicens hoc etiam procedere, etiam si quid minimum deficiat. quam opinionem (stâte lege regni) tenet Palatius Rubeus, in l. 64. Tauri, Didacus Perez, in l. 4. tit. 8. lib. 3. ord. in. colom. 1081. quos sequitur Paz, in sua praxi. 4. part. 1. tom. cap. 3. num. 8. & idem tenet Padilla, in l. 1. num. 4. in fine. C. de iuris & facti ignorantia, & nouissime Parladorius, lib. 2. rerum quotidianarum, cap. 11. nu. 26.

48 qui assignat optimam rationem, quod quando ex vno contractu oritur actio pariter exceptio, est guaranteegiata exceptio, sicut ipsa actio, & sic qui opponit talẽ exceptionem, non dicitur venire contra instrumentum, imo virtute illius facit contradictionem, fundas in eo exceptionem suam. Ita Bald. in auth. præfenti. C. de fideiussoribus, qui dicit, quod quando actio & exceptio procedunt, & deriuantur ex eodem fonte, admittenda est exceptio, cum resultet ex eodem contractu. Idem tenet Auendannus, tit. de las excepciones, num. 28. Antonius de Canario, tracta. de executione instrumenti, quæst. 26. quæ omnia sunt iunctim tenenda, cum sint quotidiana. Deueniendo igitur ad declarationem dictæ legis 2. illam limita in conductore gabellarum regiarum, ex l. 43. in volum. legum gabellarum, quæ est l. 15. tit. 9. lib. 9. recep. ita Gregor. in l. 56. gloss. magna ad fin. tit. 5. p. 5. quem sequitur Matienço in d. l. 1. tit. 11. gloss. 6. num. 4. lib. 5. recep. Vltimo pro complemento declarationis prædictæ legis animaduertendum est, non habere locum in permutacione beneficiorum, quia licet aliquis fuerit laicus ultra dimidiam, in computatione fructuum beneficiorum non dabitur recursus ex d. l. quia in spiritualibus non cadit æstimatio, licet redditus æstimari possint.

Quam opinionem sequitur Ancharanus, & Imola, in c. cum causam, de emptione & venditione. Decius, confil. 10. num. 8. hæc dicit communem opinionem Probus ad Ioannem Monachum, in cap. finde renunciatione. lib. 6. Padilla, in d. l. 2. num. 18. vbi dicit communem, Pinelus, in 1. p. c. 3. num. 16. & sequitur Couar. lib. 1. var. c. 5. num. 8. Grego. in l. 56. tit. 5. p. 5. verb. menos de la mitad, circa medium, & sequitur Matienço, in d. l. 1. tit. 1. glo. 7. nu. 5. contra alios, quos ipse refert: quæ opinio est verior, & receptior, & ita prædicatur, cum illa permutatio facta, & approbata sit auctoritate Romani Pontificis, a quo quilibet immediate dicitur possidere, & non à permutante, ut in c. ex frequentibus, de institutionibus. Et ultra prædictas declarationes, & limitationes ad dictam l. 2. vide quæ diximus in q. 72. & 170. & q. 171. & 443. & 508. & 510. & 511.

- S V M M A R I V M.*
- 1 *Vsurarius manifestus quis dicatur in iure.*
 - 2 *Vsurarius non potest facere testamentum.*
 - 3 *Filia quæ caste non vixit, si sit emendata non potest a patre exheredari.*
 - 4 *Vsurarius non potest facere codicillos.*
 - 5 *Dispositio pœnalis extenditur, quando alias redderetur illusoria.*
 - 6 *Confessio vsurarij non facit illum vsurarium manifestum.*
 - 7 *Publicus vsurarius dicitur, qui in iudicio illud crimen confitetur.*
 - 8 *Vsurarius manifestus dicitur pluribus modis.*
 - 9 *Testes non admittuntur contra vsurarios, qui ab ipsis vsuram acceperunt.*
 - 10 *Vsura quibus testibus probetur, de iure communi, & re-gio.*
 - 11 *Fama publica probat aliquem esse vsurarium.*
 - 12 *Fama publica in criminalibus cum vno teste non pro-bat.*
 - 13 *Censura pœna dicitur levis pœna.*
 - 14 *Vsurarium manifestum quando iudex possit aliquem declarare, & quæ debeant concurrere.*
 - 15 *Vsurarij quibus pœnis vtroque foro plectantur remis-sive.*

QVÆSTIO DXXXVII.

Utrum dicatur aliquis vsurarius, si iam desierit vsuras exercere. Communis contra communem.

- C**irca interpretationem tex. in c. quâquam, de vsu-
ris in 6. latissime diximus in q. 1. 1. & in q. 396.
in quibus resolvimus, vsurarium non posse facere tes-
tamentum, etiamsi desierit vsuras exercere, sine so-
lemnitate illius text. Et rursus non posse testem esse
1 cum remanet infamis, licet vsuras iam non exerceat.
Ex quibus videtur, quod licet vsurarius desinat vsu-
ras exercere, nihilominus censetur in iure tanquã vsu-
rarius, de quo dubitavit Bar. in l. palam. §. non solum,
ff. de ritu nupt. vbi relinquit indecisum. Decidit tñ in
l. 2. §. quis sit fugitiuus. in prin. ff. de ædilitio edicto,
2 dicens, vsurarium censeri, & ita non posse facere testa-
mentum sine solemnitate illius capituli, quam opinio-
nem tenet idem Bar. in l. prator. §. is autem. ff. de edē-
do, per tex. ibi, qui communiter a Doctoribus ad hoc
inducitur, & hanc opinionem tenet Iat. nu. 9. Decius,
nu. 16. in l. 1. C. de edendo, & hanc partem, quæ ve-
rior videtur, dixit communem Decius, in c. 1. nu. 22.
de probationibus, dixit etiam cōmunem Gomecius,
in §. ex maleficijs, nu. 43. Inst. de actionibus.

- Sed contrariam sententiam (imo quod postquam
desierit vsuras exercere nō dicatur, nec censeatur vsu-
rarius) vñ probare tex. in c. ferrū. 30. dist. vbi ex pecca-
to iam dimisso nō debet quis despici, circa quem tex.
vide Cagnolū, in l. non debet melioris, nu. 5. ff. de
reg. iur. & ita hanc dixit communem Barbacia, confi-
40. vol. 3. col. 7. pro qua parte facit, etiã quidam ele-
gans doctrina Speculatoris, in tit. qui filij sint legiti-
mi. §. penul. vers. quid si filia, vbi concludit, quod filia
3 quæ non vixit caste si se cortexerit, & emendauerit,
non poterit ex hoc a patribus exheredari, quam se-
quitur Antonius, & Abb. col. 2. in c. Quintanallis, de

iureiur. & Alex. in l. 1. num. 33. ff. soluto matrim. Iat.
in l. in arenam, in fi. C. de inoff. testam. Claudius, in d.
l. 1. Corrafius in l. qui liberos, num. 57. ff. de ritu nu-
ptiarum, & sequitur Curtius, num. 7. Iacobinus, nu.
5. (post alios) in auth. ex causa. C. de liberis præteritis.
Covar. in c. Raynuius, in prin. nu. 18. de test. Ripa, in
d. l. 1. nu. 71. & dicit cōmunem idem Ripa, in l. fin.
q. 67. nu. 224. C. de reuocandis donationibus, & di-
xit cōmunem Carelianus. Contra, in memorabilibus,
vers. filiusfamilias, quamvis contrarium teneat Fel-
inus in c. Rodolphus, nu. 62. vers. dixit alias, de rescri-
ptis, & Curtius, in auth. non licet, col. 1. C. de liberis
præteritis, & dicit Gualdensis, de arte testandi, tit. 13.
câutelâ. 17. nu. 2. quod non facile sententiam Specu-
latoris sequeretur in iudicando, propter quod vide-
tur, quod opinio Barbaciæ minime contemnenda sit,
& ideo Alex. nititur concordare has duas opiniones
Bart. & Barbaciæ in d. l. 1. C. de edendo, cuius concor-
diam dixit communem Gomecius, in d. §. ex malefi-
cijs, nu. 43. & de hac communi vide eundem Barba-
ciam, in tract. de test. 2. p. n. 5. & 6. in vol. 5. tractatū.
Et adde, quod sicut vsurarius manifestus non potest
testari sine solemnitatibus illius tex. ita & non pote-
rit facere codicillum, vt tenet gl. fi. in d. c. quanquam,
vbi sequuntur DD. cōmuniter, sequitur etiam Frâ-
cus, in rub. de test. nu. 34. lib. 6. Remigijs de Mota, in
l. 1. nu. 35. ff. de testibus, & constat esse communem
opinionem ex relatione Tiraquelli, post ll. connubia-
les, gl. 3. nu. 107. atque eam dixit expresse communi-
ter approbatam Fel. in d. c. Rodolphus, n. 6. cuius glō-
fæ ratio est, quia alias illius tex. dispositio redderetur
illusoria, & sic illam glossam dixit notabilem Alex. in
l. 1. in prin. nu. 25. de verborum, Felin. in c. translatō,
col. fi. de constitutionibus, & singulariter Antonius
Burgensis, in d. c. ad nostram, col. 3. de emptione &
venditione, quæ dispositio, quantumcunque pœnalis,
est extendenda, si alias redderetur illusoria, quoniam
5 tex. loquitur in testamento, & extendit ibi glōf. ad co-
dicillum, licet verius mihi videatur, quod illa non sit
extensio, cum non sit de casu ad casum diuersum, sed
ad casum virtualiter comprehensum sub illa disposi-
tione. argum. tex. in l. his solis. C. de reuoc. donat. ibi,
fatis cautum tacite putamus. Præterea est aduertendū,
6 quod si quis cōfessus se esse vsurarium, nec specificet
a quibus personis vsuras extorsit, licet censeatur vsu-
rarius, non tñ dicitur manifestus, vt eius testamētum
non valeat. Ita tenet Bal. in l. 1. §. similiq; modo, col.
2. nu. fi. C. de Latina libertate tol. dum extendit glōf.
verb. manifestos, in c. 1. de vsuris, in 6. dicentem pu-
blicum vsurarium dici, qui confitetur in iudicio sim-
pliciter, sine hoc quod dicat se esse manifestum, quem
in illa declaratione sequitur Francus nu. 4. & DD. in
d. c. 1. de vsur. in 6. atque idem tenet Abb. & Anania,
col. 5. in c. quia in omnib. de vsur. Hæc autem confes-
sio debet fieri coram iudice competenti, secundū eun-
dem Baldum in l. quoties. C. de re iudicata, quæ sequi-
tur Francus, sup. nu. 4. Nec in hoc casu, vt dicatur ma-
nifestus, aliqua requiritur sentētia secundum cōm,
8 in d. c. 1. de vsur. in 6. & ita ex hoc colliges dici vsura-
riū manifestū, qui in iudicio cōfiteatur, quāvis simpli-
citer confiteatur, licet hoc q. de simplicitate diximus,
non tollat eius testm, vt supra dictum est. Secundo
modo dicitur quis vsurarius manifestus, vt in q. 1. in
pau.

princ. resoluimus. Tercio modo dicitur manifestus, quando constat per euidenciam operis, vt tenet gloss. verb. manifestos (communiter recepta) in d. c. 1. Quarto quando constat per sententiam iudicis, iuxta predictam glossam, quæ etiam in hoc communiter recipitur, nam sententia reddit rem notoriam, vt in c. fi. de cohab. clerico. & mul. dum tamen à competente iudice sit lata, secundum Francum, in d. nu. 4. in c. 1. §. & quia. Quinto dicitur manifestus, quando est contra eum legitima testium probatio, secundum predictam gloss. Hoc tamen intellige, quando ipsi testes deponerent esse manifestum, secundum Bald. in l. 1. lectura. 1. col. 4. de sacrosan. eccles. & ita tenet Burg. in c. ad nostrā, nu. 28. de empt. & vend. Sequuta tamē sententia, quo quo modo deposuerint testes, dicitur manifestus, vt sup. diximus, & tenet Abb. in c. cum in diocesi, de vsur. & conf. 34. vol. 1. & conf. 2. vol. 2. & Federicus cō si. 64. Dominicus, conf. 59. Ias. conf. 78. vol. 3. & dicit communem opinionē Perusinus, in d. c. 1. §. & quia, nu. 6. Est tamen aduertendum, quod contra vsurarios non admittuntur in testes, qui ab ipsis vsuram acceperunt, quoniam non probāt secundum Romanum, singu. 355. & Felinum, in c. veniens, el. 1. num. 18. de testib. admittuntur tñ, si protestentur se nolle aliquid consequi ex eorum condemnatione secundum Felin. sup. quod dixerat (ante eum) Bald. limitans Romani dictum, in l. distantib. nu. 3. C. de test. cuius doctrinam sequitur Perusinus, vbi sup. n. 5. Felin. in c. personas, de test. in fi. Ferrara, cautela 40. additio ad Romanū, d. singul. 355. Couar. lib. 3. var. c. 3. nu. 5. Hodie autē sufficit probatio per illos testes dum fuerint tres, licet singulares, vt in l. 1. in fi. tit. 2. lib. 8. ord. & in l. 8. tit. 15. lib. 2. eod. & in l. 4. tit. 6. lib. 8. recop. Sexto dicitur vsurarius manifestus, quando contra eum sunt certa argumenta cum fama, secundum predictas glossas. Quod etiam (aliquos allegando) tenet Hippolyt. in l. de minore, §. plurimū, nu. 83. ff. de quæst. (licet ipse nō citet glossas) sed contra hoc facit, quia fama cum vno teste licet sufficiat in ciuilibus, secundum gloss. in c. veniens, de test. quæ cōmuniter tenetur à Præposito, col. 4. Decio, nu. 11. ad fi. in d. ca. 1. de appell. Hippolyto, in d. §. plurimum, nu. 83. ad quam regulam posuit 11. limitationes, Felin. in d. c. veniens, nu. 7. quibus alias 13. addidit Duennas, in reg. 299. vbi in princip. refert doctores dicentes hanc communē opinionem: tamen in criminalibus fama cum vno teste non sufficit, secundum gloss. in d. c. veniens, quam commendat Dec. in c. 1. nu. 2. de appell. Ias. in repet. l. admonendi, nu. 251. de iureiur. Hippolytus, in d. §. plurimum, nu. 55. & dicit communem Ias. in d. l. admonendi, nu. 250. & Duēnas, reg. 300. vbi limitat sex modis & ampliāt 5. vnde videtur, quod illa gloss. in d. c. 1. non possit procedere: propterea dicebat Dominicus, in d. §. & quia, nu. 7. quod per illam glossam est limitanda gloss. in d. c. veniens, videlicet, quod licet fama in criminalibus cū vno teste non probet, tamen si cum fama plura iungantur argumenta, bene probat, quod intelligit Dec. in c. 1. de app. nu. 2. quando cum fama, & vno teste concurrunt alia indicia, ita resoluit Mascardus, vol. 3. pb. concl. 1419. nu. 3. & Menoch. de arb. cas. 235. num. 27. quod etiam est de mente Felini, in d. ca. veniens, nu. 13. & Duennas, d. reg. 100. lim. 1. dum illam gloss. adducunt pro doctrina Baldi, in l. si quis, §. 1. nu. 4. ff.

de edendo, vbi dicit, quod quanta fama concurrat cū plus quam cū semiplena probatione, optime probat etiam in criminalibus. Quod si ita illam glossam intelligamus, non erit necessarius alius intellectus Dominici ibidem, volentis glossam procedere in leui pœna imponenda, vt est pœna censuræ, de qua, in d. c. 1. de vsur. in 6. quoniam illa medicinalis est, vt in c. j. de senten. excom. lib. 6. secus autem, quando ageretur ad aliam pœnam grauiorem: in quo intellectu sequitur eum Francus, in eod. §. & quia, num. 6. ad fi. sed Felinus, in d. c. veniens, num. 13. expresse reprobatur, dicēs conclusionem illam procedere, licet de quacunq; pœna agatur. Et iuxta hunc intellectum illam glossā ibidem appellat solitariam. Videtur tamen, quod illa nō fuit intentio glossæ, nec Dominici, sed quod fama cū certis indicijs sit sufficiens ad probandum quem esse vsurarium manifestum, etiam si nullus testis adsit, & ita expresse tenet Abb. conf. 81. nu. 1. vol. 2. & aliquos citans sequitur Hippolytus, in d. §. plurimum, nu. 83. quod videtur mirabile, & iuri consonum, quia predicta glossa nō dicit, quod cum fama & indicijs quis dicitur vsurarius manifestus, sed quod hæc sufficiunt, vt per iudicem declaretur talis, quod sic intelligit Abbas, conf. 34. vol. 1. nu. 2. & conf. 2. vol. 2. nu. 1. & Anania in d. c. quia in omnibus, col. 3. vers. finaliter, de vsuris, & Federicus, Dominicus, & Ias. supra, in vers. 5. dicitur. Et vide Mascardum, supra, vol. 3. de probationib. concl. 1420. vbi adduxit quatuor modos, quibus aliquis probetur vsurarius manifestus, & nō mouet nostram quæstionem (quod est mirandum.) Et quibus pœnis vsurarij sint plectendi, iure canonico, ciuili, & regio, tradit nouissime don Ioan Vela, de punitione delictorum, c. fi. & vide l. 14. & 8. tit. 2. lib. 8. recop. vbi late Azeued. Salzedo ad Bernardum Diaz, c. 89. Couar. lib. 3. var. c. 3. Iulius Clarus, §. fi. quæstio. 53. nu. 18.

S V M M A R I V M.

- 1 Lex, ex facto, §. fin. ad Trebellianum declaratur.
- 2 Dispositio testatoris, vbi fit mentio heredis, intelligitur de heredibus sanguinis, non de extraneis.
- 3 Heredes & descendentes debent esse vocati, vt excludant substitutum.
- 4 Clausula solita apponi, vt bona veniant de herede in heredem, intelligitur & interpretatur, vt liberi sint heredes.
- 5 In presentia, de probationibus, inducitur pro hac opinione.

Q V Æ S T I O D X X X V I I I.

Vtrum substitutio pupillaris, concepta sub illis verbis, si sine liberis decesserit, importet idem, quod si sine heredibus decesserit. Communis contra communem.

DVbitant vtriusq; iuris interpretes, an illa conditio, si filius meus sine herede decesserit, idē importet, quod conditio ista, si filius meus sine liberis decesserit. Et quod illa verba eundem habeant sensum, declarat Vlpianus in l. ex facto, §. fi. ad Trebellianum, ibi, si quis ita fideicommissum reliquerit fidei tuæ fili committito, vt si sine herede moriaris, restituas hereditatem; videri

DD 4 deri

deri eum de liberis sensisse, diuus Pius rescripsit. Quam opinionem tenet ibi glossa verb. sine herede, & Ias. in l. si non sortem. §. libertus. num. 53. ff. de conditione indebiti, & in l. Gallus. §. quidem recte, num. 37. & 38. ff. de liberis & posthumis, Paulus, & Ripa, num. 9. in d. §. fin. Ioannes Andreas, in additionibus ad speculum, tit. de testamentis, num. 27. Antonius Rubens in repetitione legis pater filium, numer. 31. ff. de inoffic. testam. Petrus de Velapertica, in l. & si post tres, num. 33. ff. si quis cautionib. Et pro hac opinione cōsultuit Crauetta, conf. 38. quam opinionem dicit communem Socinus iunior, conf. 94. num. 32. vol. 1. vbi dicit quod omnes scribes ita tenent, in d. §. si. & sic vbi in aliqua dispositione, fit heredis mentio, restringitur ad heredes sanguinis, ita vt heredes extranei non includantur. Et sic in casu nostrae quaestionis, conditio illa, si sine herede decesserit, exponenda & interpretanda est, si sine descendente: quia vt conditio deficiat, oportet illos esse descendentes, & heredes, quam opinionem etiam tenent Guido Papae, q. 457. in fin. Aret. in d. l. Gallus. §. etiam si parente, Alciat. conf. 10. nu. 14. lib. 9. Decian. conf. 98. nu. 9. & conf. 100. num. 12. vol. 3. Mantica de coniecturis ult. volunt. lib. 1. tit. 1. nu. 9. vbi dicit, quod illa clausula, de herede in heredem, accipienda & interpretanda sit, vt liberi sint heredes.

Sed contrariam opinionem (contra glossam) tenet Bart. & Alex. ibi, nu. 8. & Iacobus de Belleuiso, & Azo. quos refert & sequitur Albericus, in d. §. si. & Lancelotus Galiaula, in d. §. quidam recte, nu. 23. qui resoluit hanc esse magis communem opinionem, Marianus Socin. conf. 14. nu. 1. vol. 2. quam opinionem sequitur Costa, in c. si pater, verb. si absq; liberis, nu. 20. de testamentis. lib. 6. pro qua opinione adducit tex. in c. in praesentia, de probationibus, in illis verbis, *intelligendum non erat sine herede decedere, qui monasterium sibi heredem instituit*. quam opinionem sequitur Natta, conf. 531. nu. 21. Crauetta (sibi contrarius) conf. 131. num. 9. Ruyn. conf. 174. nu. 11. vol. 2. Decianus (sibi etiā contrarius) conf. 50. nu. 12. vol. 1. Simon de Pratis, de interpreta. vltima. volunt. lib. 3. dub. 3. & dub. 1. & nouissime pro vtraque parte plures adducit Peregrin. de fideicommiss. art. 32. vbi latissime per 84. numeros prosequitur hanc quaestionem, & declarat Gregorius, in l. 10. tit. 4. p. 6. verb. lo deuen auer.

S V M M A R I V M.

- 1 Victor victori, in civilibus, & in criminalibus condemnatur in expensis.
- 2 Per sententiam interlocutoriam potest iudex in expensis aliquem condemnare.
- 3 Iustam causam litigandi habens non potest in expensis condemnari.
- 4 Quando dicatur quis habere iustam causam litigandi, traditur remissiuè.
- 5 Condemnatio expensarum, vbi constat de malitia, semper est facienda.
- 6 Fiscus nunquam condemnatur in expensis, neque eius procurator.
- 7 Promotor fiscalis non condemnatur in expensis, cum facta denunciations ex necessitate officij.

- 8 Fiscalis liberatur à praesumpta calumnia, non vere quando est notoria.
- 9 Officium suum nemini debet esse nocuum absque culpa, & fraude.
- 10 Opinio Aymonis in conf. 168. declaratur.
- 11 Verba constitutionis prouinciae Casaraugustana referuntur.
- 12 Verba Concilij Toletani referuntur.
- 13 Si reus absoluitur non est in expensis condemnandus.
- 14 Duo contraria non possunt concurrere in eodem subiecto.
- 15 Expense solent principalem penam superare.
- 16 Consuetudo recepta est apud omnes, vt reus absoluitur, & in expensis condemnatur.
- 17 Arburio iudicis relinquitur quando reus possit absolui, & in expensis litis condemnari.
- 18 Victus victori in causa appellationis non condemnatur in expensis, quando habuit iustam litigandi causam.

QVÆSTIO DXXXIX.

Utrum ille, qui in causa succumbit, debeat in expensis & damnis condemnari. Communis contra communem.

Questio, quæ in praesenti loco venit disputanda, satis utilis & practica est, & quotidie in omnibus tribunalibus secularium, & ecclesiasticorum iudicum praemanibus versatur, & partem affirmatiuam tenet Bart. in authentico, de mandatis principum. §. deinde, nu. 3. & in l. 1. in fi. ff. ad senatusconsult. Turpillian. & ita communiter tenetur & obseruatur, vt docet S. c. iun. conf. 36. nu. 14. lib. 2. & dicit communem opinionem Aret. in c. accedens, nu. 13. de accusationibus, quem refert Nicellus, in concordantia glossarum. c. 47. Gratus, conf. 97. nu. 1. lib. 1. Et quod ita de iure canonico communiter praedicetur, & obseruetur, tenet Cardinalis Alexandrinus, in c. in penis. §. de episcopis, col. 4. vers. & quia, gl. 2. q. 1. Hippolytus, in repetitione legis, patri, vel marito, nu. 14. ff. de quaestionibus. & Viuius, lib. communium, verb. iudex tenetur condemnare, & sequitur Alban. conf. 5. Alberic. in l. eum, qui temere. ff. de iudicijs, nu. 1. vbi dicit, quod communis vsus iudiciorum ita obseruat, etiam in criminalibus, vt victus victori condemnatur in expensis, vt in l. fi. C. de fructibus & litium expensis, quam opinionem (ex nostratus) tenet Padilla, in l. transigere, nu. 4. C. de transactionibus. Bernardus Diaz, in pract. crimin. cano. c. fin. quod est 152. Couar. pract. quest. 27. n. 2. vbi declarat hanc opinionem non solum procedere in causis civilibus, verum etiam in criminalibus, & non solum quando profertur sententia definitiva, sed etiam quando per interlocutoriam aliquis victus fuerit, vbi limitat, nu. 3. quando quis habeat iustam litigandi causam, per text. in l. qui solidum. §. etiam, ff. de legatis 2. l. 7. & 8. tit. 22. p. 3. vbi Gregor. verbo, *destas cosas*, Gracian. reg. 486. qui multas declarationes congegit, & Az. uedo, in l. 1. tit. 22. lib. 4. re. copilationis. à num. 5. cum sequentibus, & Bernardus Diaz, reg. 20. Montalius, in l. fin. titu. 13. lib. 1. fori. Villalobos in suo arario, litera E. num. 264. Guierrez, lib. 1. practicarum quaestion. quest. 131. nu. 5. vbi

5. vbi dicit, quod in dubio præsumitur iusta causa, Menochius, de arbitrarijs. lib. 2. cent. 2. casu 177. vbi refert plures casus, in quibus dicitur aliquis habere iustam causam litigandi, vt euitetur expensarum condemnatio, quæ semper est facienda, vbi constat de malitia litigatoris, vt in l. 8. in fi. tit. 3. p. 3. alias secus.

Sed contrariam opinionem (imo quod accusator, qui succubuit in accusatione, non sit condemnandus in expensis, neque in damnis) tenuerunt Albanus, in l. Athletas. §. calumniator, in fi. de his qui not. infam. vbi dicit illam opinionem tenere communiter doctores, Bald. in l. qui crimen, nu. 28. C. qui accusare non possunt, vbi dicit, quod illam opinionem confirmat practica & experientia, & quod nunquam vidit talē condemnationem in causa criminali, quem refert & sequitur Anania, in d. c. accedens, nu. 11. de accus. Et facit pro hac opinione, notabile dictum Cardinalis Alexandrini, in dicto §. de episcopis, in fine, vbi dicit, quod in sacro palatio nunquam vidit condemnari fiscum in expensis, neque procuratorem fiscales. Quā opinionem sequitur Iulius Clarus, lib. 5. receptarum sententiarum, §. fi. q. 7. nu. 12. vbi dicit, quod de consuetudine, syndici vel promotores fiscales non condemnantur in expensis propter calumniam, cum faciant denunciations ex necessitate officij, & ita dicit seruari de facto, vt tradit Albanus, in d. l. ea quidem, nu. 9. ita Boerius, decis. 324. Rebuffus, in concordantia, tit. de electione derog. 1. p. gl. regium aduocatorum, fol. 68. & in 3. tom. constitut. Franciæ, tit. de expensis, art. 1. gl. 5. nu. 19. & 20. assignans rationem, ne timore expensarum ius regium indefensum dimittant: qd̄ ipse Iulius Clarus intelligit in præsumpta calumnia, secus vero quando expresse constat de calumnia fiscalis, quia tunc non solum in expensis, sed etiam grauius debet puniri. Idem resoluit in q. 10. nu. 5. vbi dicit sic pluries seruatum fuisse per Parlamentū Parisiense, vt attestatur Guido Papæ, decis. 269. & in Capella Tholosana, decis. 6. vbi Aufredus, & sequitur Azeuedo, in l. 5. tit. 13. lib. 2. recop. nu. 5. pro qua sententia expendo tex. in l. 2. C. de delatoribus, lib. 10. l. post legatum. §. aduocatum. ff. de his quibus vt indi. vbi traditur, quod officium suum nemini debet esse nociuū absque fraude, quia alias querelantes metu huiusmodi condemnationis deterrentur ab accusando, & sic delicta remanerēt impunita, vt docet Iulius Clarus, supra, q. 62. nu. 4. cuius opinionem sequimur, contra opinionem contrariam, traditam per Aymon. Crauet. conf. 168. vbi in casu de facto sibi contingenti consuluit contra procuratorem fisci, dicens fiscales non excusari a crimine, neque a condemnatione expensarum. Cuius dictum potest procedere, quādo procurator fisci conuincitur de notoria, & manifesta calumnia, accusando reum iniuste, secus autē calumnia cessante, prout in dubio, etiam si reus absoluitur, præsumitur cessare, vt tradunt doctores supra, & Io. Garcia, de nobilitate, gloss. 3. a num. 25. vbi adducit optimum tex. in l. 1. ff. ad Turpillianum, ibi, & si quidem iustum errorem perceperit, absoluat, si vero in euidenti calumnia eum deprehenderit, legitimam penam ei irroget. Quem etiam citat Azeuedo, in l. 1. tit. 22. num. 1. lib. 4. recopilationis, & Salzedo, in additionibus ad Bernardum Diaz. c. 152. litera B. & in c. 6. num. 12. vbi refert optimam & elegantem constitutionē pro-

uinciæ Casaraugustanæ, quæ habetur, in ti. de accusationibus, cuius decisio vtinam seruaretur, tam apud ecclesiasticos iudices, quam seculares: quia ex eius obseruantia euitarentur mille fraudes, & iniustæ & calumniosæ denunciations. Et quia verba illius sunt aurea, in proposito, decreui eius literam referre, cuius tenor talis est. *Procurator fisci noster, seu suffraganeorum nostrorum, nequaquam ad agendum seu denunciandum, pretextu officij sui, contra aliquem admittatur, donec proposita seu denunciata credere esse vera, & se posse probare firmaverit iuramento: quod si aliquo instigante per se, vel cum eo processerit ad predicta, instigator ad expensas se obliget, vel det inde quam potuerit cautionem: alias reus citatus comparere minime compellatur.*

Quod aliquantulum videntur sentire verba Concilij Toletani, ibi, *Promotor fiscalis, apud ecclesiasticum iudicem neminem deferat, vt eius delatione inquisito fiat, nisi quem legitima, aut frequens grauet infamia, nec ex ea delatione iudices inquirere audeant, imo priusquam ad inquisitionem procedant, diligenter curent inuestigare, an ea infamia a maleuolis an à prouidis & honestis orta fuerit. Quod si promotor fiscalis quemquam accusare velit, eo casu quo iure accusatio ei sit permessa, accusatoris officio functus eas leges sequatur, quæ publicis accusatoribus, his re, quibus iuris publici ratione accusare permittitur, iure, vel consuetudine data fuerint, sed si accusatus ab accusatione fuerit absolutus, nullo modo in expensis condemnatur.* Quæ vltima, verba male obseruantur apud omnes seculares & ecclesiasticos iudices, qui vna sententia absoluunt reum, & illum condemnant in expensis, & sic vidimus duo contraria in vno subiecto, vt aliquis simul absoluitur, & cōdemnetur, quod non magis fieri potest, quam si per sententiam Titius declaretur liber & seruus, nobilis & plebeius, argumento tex. in c. fi. de institutionibus. Est enim summa iniquitas ac nimis cupiditatis indicium, vt quis tanquam innocens diffinitue absoluitur, & tamen culpatus in expensis cōdemnetur, quæ expensæ aliquando principalem pœnam longe superant, vt optime cum iudicio aduertit Segura de Aualos, in directorio iudicium ecclesiasticorum. 2. par. c. 12. per totum, vbi allegat Sarmientum, lib. 1. selectarum. c. 1. qui profecto nihil dicit in eo loco, (nec Menoch. vbi ipse eum allegat, in casu 301. nu. 33.) sed plura expendit in casu 178. quæ resolutio verissima est in puncto iuris: tamē de consuetudine contrarium obseruatur quotidie, nam absolutio & condemnatio expensarum ad inuicem procedunt, quod nō solum apud iudices inferiores, sed etiam apud supremos ita practicatur, a qua obseruantia recedendum nō est, vt tradit Bernar. Diaz d. c. fin. Couar. practicarum quest. c. 27. nu. 2. Iulius Clarus, sup. §. fin. quest. 62. nu. 4. Gracian. regula 486. num. 1. in fin. vbi dicit, quod sæpe sæpius vidit, qd̄ reus absoluitur ab instantia iudicij, & quod in expensis iustis condemnatur, & tradit Padilla, in d. l. transigere, num. 4. C. de transactionibus. Et cum essem iudex aliquando, vnam & alteram opinionē amplexus sum, prout negotiorum qualitas & circumstantiæ exigebant, itaque hæc omnia sapientis iudicis arbitrio relinquimus. Et vtrum victus victori in causa appellationis condemnari debeat in expensis, etiam si habuerit iustam causam litigandi, est dubia questio de iure communi & regio, stante l. 1. tit. 22. lib. 4. re-

Practicæ Quæstiones

cop. vera tamen resolutio est, quod non sit facienda condemnatio, vt resoluit Gutierrez, d. quæstione 135. num. 6. & 7. & 8. & ita communiter practicatur (licet Parladorius, lib. 2. rerum quotidianarum, in noua impressione, c. fin. 5. partis. §. 18. nu. 6. teneat contra Gutierrez.

S P M M A R I V M.

- 1 *Affectus punitur in delictis atrocissimis, licet non sequatur effectus.*
- 2 *Sodomia crimen est grauissimum, & punitur solum attentatus in eo.*
- 3 *Proditor contra regem punitur ex solo attentatu.*
- 4 *Dictio taxatiui non excludit similes casus.*
- 5 *c. 1. de homicidio. lib. 6. declaratur.*
- 6 *Assassinatus crimen grauissimum est, & in eo punitur affectus, licet mors non sequatur.*
- 7 *Lex 3. tit. 27. p. 3. declarat optime, qui sint assassini, & qualiter delictum committatur.*
- 8 *Attentans hominem necare veneno, punitur pena mortis, licet effectus non sequatur.*
- 9 *Contraria communis opinio in quæstione principali proponitur.*
- 10 *Leges punientes conatum, sunt consuetudine generali abrogatæ.*
- 11 *Talionis pena hodie non est in vsu, etiam recessit ab aula.*
- 12 *Iudex equitatem præ oculis semper habere debet.*
- 13 *Pena extraordinaria debet puniri, qui deuenit ad actum proximum delicti, & non consummauit.*
- 14 *Concordia opinionum traditur.*
- 15 *Pena attentatus exequi potest, quando expresse a lege affectus punitur, alias secus, licet delictum sit grauissimum.*
- 16 *Quæstio proposita est pro amico secundum Iulium Clarum.*
- 17 *Leges punientes attentatum referuntur, & declarantur.*
- 18 *Leges partiæ declarantur, §. l. 1. tit. 2. lib. 8. recop.*
- 19 *Penam à lege impositam potest iudex ex causa moderare, & temperare.*
- 20 *Causæ plures sunt, ex quibus animus iudicis ad temperandam penam moueri potest.*
- 21 *Penam pragmaticæ taxæ panis, poterit iudex ex causa moderare, & alias penas pragmaticarum.*

QVÆSTIO DXL.

Vtrum in atrocissimis delictis puniatur conatus, & affectus, licet non sequatur effectus. Communis contra communem, & quid iure regio.

Iuris regula vulgatissima est, quod in delictis puniatur affectus, licet non sequatur effectus, tex. in l. si quis non dicam rapere. C. de sacrosanctis ecclesijs, quæ lex est canonizata in c. si quis, de pœnitentia, distinctione 1. l. vnica. C. de raptu virginum. l. si. tit. 27. l. 1. tit. 3. p. 7. & in crimine sodomix idem disponit lex. 1. tit. 2. lib. 8. recop. ibi. *Y sino se pudiere prouar el dicho delicto en acto perfecto y acabado y se prouaren y auerigua en actos muy propinquos y cercanos a la conclusion del, en tal manera que no quedasse pro el tal delinquente de caabar este dannado yerro sea auido por verda*

dero hechor del dicho delicto y sea jurgado y sentenciado, y padezca la misma pena, como la padeciera el que fuesse conuencido en toda perfeccion del dicho delicto. Ex qua lege reprobatur opinio Menochij, de arbitrarijs, casu 286. num. 16. qui resoluit pœnam esse arbitrariam in

- 2 *attentante crimen nefandum sodomix, & sequitur Iulius Clarus, §. sodomia, nu. fi. & in §. si. quæst. 92. quorum opiniones reprobatur Azeued in d. l. 1. num. 72.*
- 3 *per illam legem. Et in crimine prodicionis contra regem idem disponitur. in d. l. 2. ibi. Como si alguno viessse pensado de hazer alguna traycion contra la persona del rey, y despues començasse en alguna manera a meterlo en obra. Et ibi referuntur alia delicta grauissima, in quibus punitur attentatus & affectus, licet non sequatur effectus. Quæ lex in alijs etiam delictis similibus procedit, vt notat Gregor. ibi verb. tan solamente, & in l. 4. tit. 7. p. 6. & fa. it. tex. in l. his solis. C. de reuoc. donat. quia dictio taxatiua non excludit similes casus, l. ob æs alienum, vbi glo. C. de præd. minor. & tradit Padilla, in authent. res quæ, nu. 8. l. C. communia de legat. Antonius Gomez, 3. tom. variar. c. 3. num. 42. & optime confirmat hanc conclusionem Ioan. Gutierrez. 1. part. canonicar. quæst. c. 13. num. 5. & 6. & probatur nostra sententia ex tex. in c. 1. de homicid. lib. 6. qui loquitur in crimine assassinatus, in quo etiam punitur affectus licet delictum non sit consummatum, nec pœna mortis sequatur, vt in tex. ibi, *quamquam mors ex hoc forsitan non sequatur*, per quæ text. ita tenet Corneus, conf. 249. vol. 1. Angelus, cōf. 14. num. 4. Franciscus Mantua, lib. 5. obseruationum, obseruatione 41. Matthæus de Afflictis, in constitut. Neapolit. lib. 1. rub. 12. num. 16. & sequitur Remigius, de immunitate eccles. fallentia 15. num. 8. & dicit communem opinionem (plures pro ea referens) Bernardus Diaz, in pract. criminal. c. 96. Placæ, de delictis. c. 9. num. 9. Iulius Clarus, in §. assassinum. Grammaticus, vot. 9. num. 21. & Capicius, decis. 155. Et hanc dicit magis communem opinionem Anronius Gabriel, lib. 9. communium. tit. de criminalibus, cōcl. 1. nu. 9. Antonius Gomez, 3. tom. variar. c. 3. nu. 10. ad fin. Mascardus, vol. 3. probationum, conclusionem 1222. num. 2. Couar. in clementina, si furiosus. in initio. 2. partis, nu. 9. de homicidio, Paz, in sua praxi. 5. partis. 1. tom. c. 3. §. 30. num. 133. Greg. verb. assassini, in l. 3. ti. 27. p. 7. vbi declarat qui sint isti assassini per illam legem, & Guido Papæ, quæstion. 44. Aegidius Bosius, tit. de falsis. num. 169. pro qua opinione est gloss. in l. 1. §. hæc autem verba, verb. putamus. ff. quod quisque iuris. & dicit communem opinionem Felinus in c. 1. num. 9. de officio delegati, l. gneus, in l. 1. §. occisor, num. 41. ff. ad Sillanianum, vbi dicit se pluries vidisse obseruari in latronibus grassatoribus, & in eo qui intendit hominem necare veneno, quæ opinio in aliquibus delictis atrocissimis fuit practicata, prout refert Iulius Clarus, lib. 5. receptarum sententiarum. §. si. quæstione. 92. num. 2. vbi refert communem opinionem contrariam, allegans Marfilium, cōcl. 105. dicentem communem opinionem, & loquitur etiam in assassino, idem tenet Grammaticus, vot. 8. quam opinionem sequitur Felinus, in tract. de conatu. Hippolytus, in l. qui cum telo, §. præterea. num. 6. ad leg. Cornel. de sicarijs, & Angelus, & Paulus, in d. 10. l. 1. §. hæc verba, qui dicunt omnes leges punientes conatum*

conatum esse derogatas per generalē consuetudinē contrariam, quos etiam refert & sequitur idem Hypolytus, in l. qui falsam, nu. 24. ff. ad l. Cornel. de fals. & in d. l. is qui cum telo, nu. 31. & Maranta, de ordine iudiciorum, 4. p. dist. 1. nu. 54. Barb. conf. 23. vol. 2. quam opinionem (pluribus citatis) confirmat Menochius, de arbitr. lib. 2. casu 360. nu. 92. Tirac. de penis temperandis, casu 38. & don Ludouicus de Peguera, in suis decisionibus criminalibus. ca. 17. nu. 13. Quæ consuetudo iure et diuino approbati videtur, ut habetur Leuitico, c. 24. in illis verbis: *Qui percusserit, & occiderit hominem morte moriatur*, & Deuteron. c. 19. *Si quis odio habens proximum suum, insidiatus fuerit illius vite, surgensq; percusserit illum, & mortuus fuerit, &c.* Ex quibus verbis clare insinuat ad incurrendam penam mortis requiri, quod sequatur mors & occi-

11 sio, maxime cum hodie pena talionis non sit in usu, ut tradit Salicetus, in l. non ideo, num. 3. C. de accusationibus. Couarru. (alios referens) lib. 2. variarum resolutionum. c. 9. num. 1. vbi dicit hodie moribus receptum esse, inscriptionem non esse necessariam, nec simile supplicium calumniatoribus inferendum fore: quam opinionem etiam sequitur Iulius Clarus, vbi supra, quæst. 81. nu. 3. vbi dicit, quod illa pena hodie de consuetudine penitus recessit ab aula. Idemque tenet Simancas, de catholicis institutionibus, cap. 62. nu. 35. Villalpando, in repetitione legis partitæ, 22. cap. 21. num. 3. Et nostram principalem opinionem, quod pena ordinaria delicti nemo ex attentatu puniatur, tenet Octavianus Cacheranus, in decisio. 19. vbi dicit, quod senatus Pedemontanus, in causa de facto contingenti sequutus fuit illam opinionem veluti mitiorem, quam nouissime sequitur doctissimus Gutierrez, late disputans ad partes hanc quæstionem, in delicto assassinatus, in lib. 3. practicarum quæst. quæst. 7. nu. 78. vbi dicit, quod licet de iuris rigore prima opinio

12 nio verior sit, tamen æquitate considerata (quam iudex præ oculis habere debet) & communi totius mundi consuetudine, delinquens ex solo affectu etiam in atrocissimis pena extraordinaria (iudicis arbitrio relinquenda) puniendus est. Subdens etiam se credere non errare iudicem, qui eam sequatur in iudicando & consulendo, vbi etiam resoluit ex Baldo, in d. l. data opera, nu. 77. C. qui accusare non poss. quod in casib.

13 in quibus ille qui deuenit ad actum proximum delicti non puniatur pena ordinaria, debet tamen acrius puniri pro motu iudicis, quam ille, qui deuenit ad actum remotum. Cuius resolutio vera est, & ita de consuetudine obseruatur in punitione delictorum. In qua doctorum varietate, pro vera concordia & resolutione, tam de iure ciuili, quam canonico, & regio, dicendum est, quod aut lex expresse punit conatum, aut non.

14 Primo casu, etiam si delictum non sit atrocissimum, sufficit quod à lege puniatur conatus & attentatus, ut pena ordinaria executioni mandata sit. In secundo vero casu, etiam si delictum sit graue, & enorme, si expresse à lege affectus non puniatur, extraordinaria & leuiori pena reus plectendus est, & in hoc casu est standum generali consuetudini, & hanc dicit tutiorem opinionem Iulius Clarus, lib. 5. receptarum sententiarum, §. si. quæst. 92. num. si. resoluens posse iudicem in practica adherere, cui opinioni maluerit, inspecta facti & personarum qualitate, & debere sem-

per mitiorem eligere opinionem, nisi aliter legis dispositione caueatur, quia tunc seueritatem legum cum aliquo benignitatis temperamento sequi oportet. Ex

17 qua resolutione venis intelligendus text. in l. vnica, C. de raptu virgin. quam sic declarat Peguera, supra, num. 9. & d. l. is qui cum telo, ad leg. Cornel. de sicar. l. si quis necandi, C. eo. tit. l. 3. C. eodem. qui loquitur de eo qui veneno tentauit alterum necare, d. ca. 1. de homicidio, lib. 6. l. 1. in prin. ff. de extraord. criminib. & in §. ultimo, qui loquitur de eo qui attentauit pueri pudicitiam, l. attentari, ff. de iniur. l. facularij, ff. de extraor. crim. l. 1. in fi. ad l. Pompeiam, de parricidijs, l. si. C. de his qui ad eccles. confug. l. fin. C. de postul. l. si. C. de crim. stellion. l. item apud Labeonem, §. 1. de iniur. l. 1. §. ad bestias, ff. de postulan. l. & generaliter, ff. de calumniatorib. l. & si amicis, ff. ad leg. Iuliam de adulterijs, l. si. ff. de rer. diuis. l. si fugitiui, C. de seruis fugitiuis. tex. etiam sic intelligendus in c. 1. de diuor. tijs, ca. quoniam multi, 14. q. 4. l. 3. §. si quis autem, ff. de bonis eorum, qui mort. sibi consciuer. l. 3. §. is qui ad hostes, ff. de re militati, in quibus iuribus ex delictis grauissimis punitur affectus, licet ad actum consummatum non fuerit deuentum. Et sic est practican-

18 da & intelligenda d. l. fin. tit. 27. l. 1. tit. 31. par. 7. l. 1. tit. 21. lib. 8. recopil. in quibus iuribus expresse puniuntur attentatus, quando ad actum proximum & immediatum delicti deuentum fuit: alias enim etiam si illa delicta sint grauissima, & atrocissima, mitius puniretur reus, & ideo consulto, quod semper rigor iuris temperetur, ut in l. prospiciendum, ff. de penis. l. quid ergo, §. pena grauior, ff. de his qui notantur infamia. vbi notat Baldus, & Paulus Castrensis, idemque explicat Anto. Gomez, 3. tom. variarum, c. 1. à num. 62. & 63.

19 & Azeuedo, in l. 14. tit. 26. num. 4. lib. 8. recopila. vbi optime declarat, quando iudex possit minuire penam ordinariam à lege impositam, & Iulius Clarus supra,

20 §. si. q. 85. nu. 10. Et causas ex quibus animus iudicis moueri potest ad legis penam temperandam, refert Gratian. reg. 344. & Bernardus Diaz, reg. 371. Couar. lib. 2. variarum, c. 9. num. 8. vbi erudite hoc declarat, & Gregor. verb. *guisado*, in l. 8. titu. 31. par. 7. quæ omnia sunt in praxi valde notabilia pro declaratione & limitatione plurium legum, & pragmaticarum, disponen-

21 tium penas legales non posse iudices minuire, ut hodie habemus dispositum in pragmatica taxa panis, qua non obstante, inspecta facti qualitate, loci, & personarum circumstantijs, poterit iudex illius pragmaticæ, & aliarum, penam minuire. & ita pluries vidi iudicatum in regali Cancellaria Pinciana, reuocata sententia iudicum ordinariorum, qui lucri legalis cupidi, non attendentes altiora iuris principia, & mentem legum, verba illarum ad sui commodum & vilitatem amplectuntur, quod quidem nec rationi, nec æquitati congruit.

QVÆSTIO DXLI.

Utrum fideicommissio relicta familia per lineam masculinam, comprehendatur filia defuncti. Communis contra communem.

Q Vidam testator familia fideicommissum reliquit, & voluit, ut post mortem filij bona sua perue-

nant ad descendentes per lineam masculinam. Dubitatum fuit, an filia defuncti in linea comprehenderetur, & partem negatiuam sequitur Paulus, in l. maritus. C. de procuratoribus. dicens quod linea feminina incipit ab ipsa femina, & sic remanet exclusa, exclusis descendens ex linea feminina, quam opinionem sequitur Alex. conf. 53. num. 6. vol. 6. & esse communem opinionem dicit Crotus, in l. filius familias. §. Diui, num. 10. in fi. vbi Loaces, nu. 67. ff. de leg. 1. & dicit etiam communem Parisius, conf. 22. num. 44. vol. 3.

Sed contrariam opinionem sequitur Ias. in l. Gal-lus. §. nunc de lege. ff. de lib. & post. & verio-rem, communio-rem & æquio-rem dicit Pinelus, in l. 3. C. de bonis mat. num. 29. quam sequitur Michael Crassus, receptarum sententiarum. §. fideicommissum, quaest. 15. num. 5. quæ verior est.

SUMMARIUM.

- 1 Instrumentum nouiter repertum, non impedit executionem sententia.
- 2 Sententia non retractatur propter instrumenta de nouo reperta.
- 3 Contraria opinio in quaestione principali proponitur.
- 4 Exceptio solutionis admittitur contra tres sententias conformes, ex instrumento nouiter reperto.
- 5 Casus de facto in quaestione proposita refertur.
- 6 Sententia retractari potest per depositionem testium nouiter repertorum.
- 7 Veritas est semper detegenda.
- 8 Actor, & reus pariformiter possunt vti instrumentis de nouo repertis.

QVÆSTIO DXLII.

Utrum restitutio in integrum ex clausula generali, de tur aduersus rem iudicatam, preteritu instrumenti nouiter reperti. Communis contra communem.

S Olet quotidie dubitari (& iam semel habui de facto) an sententia quæ transiit in rem iudicatam sit exequenda, si contra eam opponatur exceptio solutionis per instrumentum nouiter repertum (petita prius in integrum restitutione, ex clausula generali, si qua mihi iusta causa, de qua in l. 1. §. fi. ff. ex quibus causis maiores.) Et in primis videtur dicendum, quod

- 1 dicta sententia debeat executioni mandari, non obstante exceptione solutionis per instrumentum nouiter repertum. Quam sententiam tenet Abbas, in c. suborta, de re iudicata, in versic. aduerte, & est gloss. in l. 1. vers. aut omittam. Cod. de sententijs contra fiscum latis non retractandis, lib. 10. Cynus, & Baldus, in l. 1. ff. de re iudicata, & dicit esse communem opinionem, Aretinus in c. vltima tertiam, de testibus. Et pro hac sententia videtur tex. expressus, in l. sub specie. C. de executione rei iudicata, vbi propter instrumenta de nouo reperta, non retractatur sententia iam lata, vbi notant Bald. & Paulus, text. in l. Imperatores, ff. de re iudicata, vbi Bart. & Ias. Felinus, in d. c. suborta, num. 11. Ias. in l. admonendi. 1. lectura, num. 44. ff. de iureiurando. & est tex. de iure regio, in l. 19. tit. 22. p. 3. vbi Gregor. verb. *mostrando despues cartas*, Alex. in

d. l. Imperatores, num. fi. Bal. in l. argentarius, §. cum autem, num. 3. ff. de edendo.

- 3 Sed his non obstantibus contraria opinio verior, & cõmunior est, imo quod petita restitutione ex clausula generali, admittatur exceptio solutionis per instrumentum nouiter repertum, etiam contra sententiam translata in auctoritatem rei iudicate, & contra tres sententias conformes: maxime quando victus habet probabilem ignorantiam succedens in iure alterius, vel si fuit aliqua occupatione implicitus, ita quod non potuit vti illo instrumento. Ita Bal. in d. l. argentarius, Alex. num. fi. in d. l. Imperatores, vbi Angelus, Paulus, Ias. nu. 11. & Imola, idem Paulus, in d. l. sub specie. Et pro hac sententia consuluit Alex. cõf. 194. vol. 1. Zasius, cõf. 15. num. 62. vol. 2. Socinus, cõf. 194. Matthæus de Afflictis, in decis. Neapolitana. 62. Boerius, decis. 307. vol. 1. qui dicit communem opinionem. Et hanc esse magis communem testatur Antonius Gabriel, lib. 2. communium, conclusionem 2. tit. de restitutione in integrum, & tradit Gutierrez, de iuramento confirmato. 3. p. c. 7. num. 8. qui alios refert, dicentes esse communem opinionem, & ita fuit iudicatum, secundum Padillam, in l. sub preteritu, num. 17. C. de iuris, & facti ignorantia, & diximus in quest. 48. in fi. Et ita fuit nuper iudicatum in causa contra Gabriel. de Morales, notarium perpetuum audientie ecclesiasticæ huius ciuitatis, qui postquam obtinuit tres sententias conformes contra quendam heredem debitoris sui (in e patrocinate) tempore executionis sententiæ, ipse heres ostendit instrumentum solutionis, & petita restitutione ex dicta clausula generali fuit sententia reuocata. Et ita dicit obtinuisse de facto Ioannes Garcia (meritissimus fisci patronus) in tract. de nobilitate, gl. 6. §. 2. nu. 5. cum sequentibus, vbi num. 10. hoc ampliat, vt non solum procedatur in instrumento de nouo reperto, sed etiam in testibus de nouo repertis, qui sunt admittendi, & recipiendi, ne veritas obumbratur: quod est de mente Bart. & Ias. in d. l. Imperatores, argumen. tex. in l. in exercendis litibus. C. de fide instrumentorum, & dicit esse opinionem æquitati plenissimam, vt veritas detegatur cui omnino assentior, ex Boerio, decis. 307. & hoc siue sententia sit lata contra reum, siue contra actorem, contra Greg. in d. l. 19. & Padillam, & Gutierrez, supra, nu. 5. qui dicit communem, cum militet eadem ratio, & eadem æquitas suadet in vno casu, quæ in alio, vt tenet Ioannes Garcia, supra, cuius sententia nõ est contemnenda. Et vide tradita in quaest. 600. nu. 5. quando sententia vulgo dicta, *de renuate*, non exequatur ex instrumentis de nouo repertis.

QVÆSTIO DXLIII.

Utrum de iure canonico ex pacto nudo oriatur actio. Communis contra communem, & quid iure regio.

E X nudo pacto iure ciuili actionem non dari omnes consentiunt. l. iuris gentium. §. sed cum nulla. ff. de pactis. Et illud idem procedere de iure canonico tenet Innocentius, in c. nouit, de iudicijs, nu. 4. vt ex eo colligit ibi Abb. num. 5. & in c. 1. nu. 5. de pactis, per quem tex. idem tenet Imola, in c. 2. in fi. eod. tit. Barbacia, in c. causam quæ, nu. 8. de officio delegati, & est communis opinio, secundum Hubertinum, in rub. C. de

sub. C. de pact. nu. 9. & 83. quę refert & sequitur Marti. 9. in l. 2. tit. 16. gl. nu. 5. lib. 5. recop. & refert duas cōes contrarias Menchaca, de successionum creatio. §. 3. nu. 59. & etiam refert duas communes, Orosius, in l. tale pactū, in princ. nu. 16. & 17. ff. de pact. quam partem probat, & late defendit Berengarius, in l. pacta conuenta, ff. de contrahen. empt. præfatio. 2. nu. 7. cum alijs, & in vol. 1. repetitionū, nu. 30. Et sequitur istam opinionem Æmilius Ferretus, in d. l. iuris gentium, §. igitur nuda, num. 69. vbi dicit, quod quamuis olim crederetur ex nudo pacto de iure canonico actio nem oriri, tamen hodie communem opinionem esse in contrarium.

Sed contrariam opinionem (imo quod de iure canonico detur actio) probat text. in d. c. 1. de pactis, sic omnium consensu intellectus, secundum Couarr. in c. quamvis pactum, 2. p. §. 4. nu. 14. de pactis. Pro qua opinione inducit, text. in c. quamquam, de vsuris, lib. 6. & plures refert pro hac sententia (dicens cōem) Tirraquel. de constituto. 3. p. limit. 30. num. 33. Boer. decis. 172. nu. 5. Dec. cons. 31. & 58. & alios refert & sequitur Matienço, in l. 2. tit. 6. lib. 5. recop. gl. 4. nu. 4. & hanc partem testatur esse communem Berengarius, vbi supra, nu. 30. & 32. & Iuuenalis Acosta, in rubr. Instit. quib. modis re contrahitur obligatio, quę pars verior, & communior est, quam opinionem sequuntur Abb. & Felin. nu. 33. in præmio Gregoriano, Romanus, Alex. & Ias. in l. stipulatio ista, §. alteri, num. 5. de verborum, quam sequitur Gutierrez, in l. nemo potest, nu. 155. ff. de leg. 1. & in l. vnica, C. quando non pot. part. num. 33. & 34. & Azeuedo, in d. l. 2. num. 33. pro qua sententia est gl. in c. quoties cordis, verb. & per te. 1. quęst. 7. quę opinio planissima est de iure regio, ex d. l. 2. tit. 16. lib. 5. recop. vbi notant doctores, & diximus in quęst. 54.

QVÆSTIO DXLIV.

Vtrum ea, quę requirunt causę cognitionem, possint delegari. Communis contra communem.

Delegatus inferioris non potest subdelegare. Ita glossa (per illum text.) in c. super quæstionum, §. si vero, de offic. deleg. tex. (vbi doctores) in l. à iudice, C. de iudic. vbi Ias. num. 5. & 6. Dec. in c. pastoralis, §. quoniam, nu. 3. de rescrip. & Orosius, in l. more maiorum, ff. de iurisd. omn. iud. nu. 7. col. 557. Maranta, de ordine iudiciorum, 4. p. §. dist. nu. 4. vbi describit omnes differentias inter iurisdictionem delegatam, & ordinariam. Et ratio potissima est, propter defectu iurisdictionis, vt (pluribus citatis) tradit Gratian. reg. 442. & est communis opinio, quod ea quę requirunt causę cognitionem, non possunt subdelegari, secundum Curt. iun. in l. iubere cauere, num. 27. ff. de iurisd. omn. iud. qui tamen postea subdit, quod doctores communiter (post glossam, in l. cognitio, §. vt possessio bonorum, ff. de officio eius) tenent contrarium, vnde ipse adducit ad hanc communem, quę quidem non procedit in his, quę sunt nudi ministri, vt in receptione testium, & similib. Ita gloss. fin. in clem. 1. de offic. deleg. Iafredus Balbus, decisio. 212. Guillelmus Benedictus, in tractatu de canonicatu, num. 21. quos sequitur Gratianus, supra, adducens ad regulam no-

uem limitationes. Prima tamen opinio in quęst. proposita verior est, & ita communiter obseruatur.

QVÆSTIO DXLV.

Vtrum excommunicatus conuentus, teneatur procuratorem constituere. Communis contra communem.

Excommunicatus in casibus, in quibus conuenitur, cogitur procuratorem constituere. Ita tenet gl. in c. intelleximus, de iudic. vbi Dec. nu. 7. hanc dixit esse communem opinionem, & Anchar. & Imola, Abb. nu. 5. & Barb. num. 27. Felinus, num. 3.

Sed contrariam sententiam docet quidam. Prima tamen opinio verior est, & tenenda, & ita apud omnes iudices ecclesiasticos communiter practicatur, vt tenet Paz, in sua praxi, 1. par. 1. tomo, quinto tempore, nu. 53. & 56. vbi dicit communem opinionem, & contrariam communiter damnari, vt docet Parisius, in c. vltimo, nu. 8. de exceptionibus.

QVÆSTIO DXLVI.

Vtrum minor, vel ecclesia decepti ex cursu vnus anni, restituatur intra illud, vel requiratur quadriennium. Communis contra communem.

Minor vel ecclesia decepti sunt ex cursu vnus anni. Dubitatur, intra quantum temporis competat eis restitutio, & quod illis sit indulgendum tantum, quantum fuerunt in læsione non autem quadriennium, tenet glo. in l. fi. C. de temporibus in integrum restitut. pen. quę vult, quadriennium illis concedi, quando deceptio tanto tempore, vel iōgiori durauit, & non alias, cuius distinctionem innuit esse communem Ias. num. 60. dicens esse de mente communiter scribentium, & Zafius, nu. 31. dicens hoc esse ex sententia Dyni, & aliorum doctorum, in §. rursus, Instit. de actionibus.

Sed contrariam sententiam (imo quod semper & indistincte competat eis quadriennium) asserit communem (ex Cardinali, & Paulo) Matthæus de Afflict. in decisio. Neapol. 175. nu. 1. fi. qui dicit in principio legis primam tenere, quam dicit cōmunem Salic. in d. l. fi. nu. 6. vltimo et dicit cōmunem Paulus, in l. diuortium, §. non solum, nu. 4. in fi. ff. de iur. matrimo. quę verior est, & ita communiter practicatur.

QVÆSTIO DXLVII.

Vtrum excommunicatio sit sententia. Communis contra communem, & quid iure regio.

Excommunicatio non est sententia. Ita est cōmunis opinio, secundum Gomecium, in c. 2. §. statuto, num. 9. de constitutionibus, lib. 6. sed est quædam censura ecclesiasticę disciplinę, cap. nemo episcopus, 9. quęst. 3. c. certum, 24. quęst. 1. c. 3. sess. 25. Concilij Tridentini, & tradit Spino, in speculo testamentorū, rubric. 11. num. 9.

Sed contrariam partem (imo quod sit sententia) tenet glossa in summa, 2. quæstione 1. quam omnes probant secundum Felinum, in rub. de senten. excom-

mu-

municationis, nu. 2. pro qua est tex. in l. 1. tit. 9. par. 1. ibi, *descomunion est sententia*, & hanc videtur probare tex. in l. 1. tit. 5. lib. 8. recop. licet Azevedo, ibi, nu. 14. sequatur primam opinionem, dicens, quod improprie excommunicatio dicitur sententia, & in nu. 76. quod verum est.

QVÆSTIO DXLVIII.

Circa intellectum text. in l. placet, C. de sacrosan. eccles. circa verbum, *acri noniam*, ibi positum, qualiter sit intelligendum, refert duas cōes contrarias inter legistas, & canonistas Alciatus, ibi, num. 16.

QVÆSTIO DXLIX.

Vtrum processus factus cum bannito, qui ex forma statuti non est audiendus sit validus. Communis contra communem.

Stante statuto, quod bannitus non audiat, dubiū est, an processus cum eo factus, non opposita exceptione, sit validus. Et partem affirmatiuam tenet Bar. in l. eleganter, §. si quis post, ff. de conditio. indebiti, vbi Alex. num. 5. asserit (cum Barto.) esse communem opinionem.

Sed contrariam sententiam dixit cōmunem idem Alexan. in l. 1. §. 1. num. 2. vers. sed contra istam, ff. ad Trebel. & ibi etiam Ias. (lae examinans) fatetur communem esse contra Bart. num. 15. & 16. in 2. lectura, fallitur tamen, in quantum citat Albericum, in l. 1. C. de iuris & facti ignorantia, dicentem hanc partē communem. Nam licet latissime prosequatur hunc articulum, non dicit communem. Et hanc communē contrariam notauit idem Ias. in d. §. si quis post, nu. 6. ad ff. & hanc vltimam opinionem sequitur Nellus, in tractatu bannitorum, 2. p. 1. tempo. in fin. Hyppolytus, in pract. crim. §. vlt. quæst. 37. vbi dicit hoc esse perpetuo menti tenendum. Idem tenet in cons. 16. nu. 33. & cons. 32. num. 20. vbi ampliat etiam si sententia sit translata in rem iudicatam, quā opinionem sequitur & defendit Rolandus, consi. 60. nu. 39. & 34. vol. 2.

QVÆSTIO DL.

Vtrum priuilegium fori, quod habent clerici, vt non conueniantur coram iudice laico, sit de iure diuino, vel ex priuilegio Pontificis. Communis contra communem.

Priuilegium fori, quod habet clerici, ne coram iudice laico conueniantur, est introductum iure diuino, vt tenet gl. i. c. si Imperator, 96. dist. pro qua videtur tex. in c. Syluester, 11. q. 1. ibi, *contra leges diuinas*, & est communis opinio, secundum Alciatum, in c. cū non ab homine, nu. 2. & 47. de iud. dixit etiam communem Nauar. in c. nouit, illo tit. notabili 6. nu. 6. & 32. quam opinionem dicit etiam communem Flaminus, lib. 8. de resignatione beneficiorum, q. 9. num. 5. vbi nullum allegat cōtradictorem, & sequitur Iulius Clar. lib. 5. receptar. sententiar. §. vlt. q. 36. & Rolandus cons. 4. nu. 30. vol. 1. vbi dicit, quod priuilegium fori emanauit à iure diuino, & priuilegiū canonis, si quis

suadente, à iure positiuo, & nouissime hanc opinionem sequitur Anto. Schapus, de iure non scripto, lib. 1. c. 2. nu. 1. Humada, in l. 65. tit. 5. p. 1. gl. 8. nu. 6. Azevedo, in l. 5. tit. 3. nu. 6. lib. 1. recopil. Didacus Perez, in l. 2. tit. 1. lib. 3. ordinam. vers. qro vtrū Papa, p. 466. cir. f.

Sed contrariam iniam (imo clericos priuilegio Romanorum Pontificum esse exemptos) tenet Innoc. in c. 2. de maiorit. & obed. quem ibi sequitur Hostiensis, Ioannes Andr. Cardinalis, Anchar. Antonius, & Imola, & glo. in concord. Regis Franciæ, tit. de protectione, concord. 1. in princ. dicens alios oēs idem tenere, & Menchaca, lib. 1. controuersiar. illustrium, c. 22. nu. 8. & late prosequitur Couar. pp. quæst. c. 3. 1. nu. 2. Alex. cons. 8. lib. 1. Boer. decisi. 3. 1. nu. 3. Medina in tract. de restitutione, q. 15. Mexia, ad pragmaticā regiam, conclus. 5. nu. 55. per text. in c. omnis anima, de censib. & ad Romanos, c. p. 13. vbi Chrysostomus hoc notauit. Pro qua sententia facit tex. in authen. vt ecclesia Romana centum ann. c. magni, 11. quæst. 1. pro qua opinione consuluit Rolandus, cons. 23. vol. 2. nu. 6. & tenet Cardinalis, in ca. perpendimus, de senten. excom. oppositio. 7. Romanus, singul. 414. Rota, in antiquis, 840. Felinus, in c. 2. de maiorit. & obed. dicens cōem, Menchaca, de successione creatione, §. 22. nu. 59. Gutierrez, in l. nemo potest, de leg. j. nu. 107. qui alios refert dicentes cōem, Azevedo, in d. l. 5. tit. 3. lib. 1. recopil. num. 6. Gregor. in l. 6. tit. 1. p. 2. verb. politico, & nouissime, & copiosissime (vltro omnes) Ioannes Garcia, de nobilitate, glof. 9. nu. 1. vbi omnia cōgessit, quæ in hoc articulo adduci possunt pro vtraque parte, qui omnino est videndus, cum necessitas occurrerit, & ibi reperies fundamenta. Idemque tenet Zenedo, in collectaneis ad ius canonicum, collect. 37. ad decretum, nu. 1. vbi refert 20. casus, in quibus clericus, etiam in sacris constitutus, aliquando ciuilitur, aliquando criminaliter conueniuntur coram iudice seculari, & sic sequitur, quod illorum priuilegium non prouenit à iure diuino, sed à positiuo.

QVÆSTIO DLI.

Vtrum in rixa, vel ad euitandam rixam fugere aliquis teneatur. Communis contra communem.

In quæstione proposita tres reperio opiniones. Prima est, quod vir nobilis non teneatur fugere, ignobilis vero sic. Et hanc innuit communem Bart. in l. 1. nu. 8. C. vnde vi. Secunda est, quod aut fuga est periculosa, & non teneatur, aut non est periculosa, & teneatur. Et hanc distinctionem communiter tenere Doctores testatur Montalius, in l. 3. tit. 18. p. 2. glo. magna, col. 3. Tertia opinio est Bart. in d. l. 1. nu. 8. qui in distincte tenet, quem non debere fugere, & hec est communis opinio, secundum Lancelotum Decium, col. 1. Claudium, nu. 13. Ias. nu. fin. & Deci. num. 3. in l. 1. et vim, ff. de iusti. & iure. Prima tamen opinio magis satisfacit, & magis vsu nobilium est introducta.

QVÆSTIO DLII.

Vtrum dispositio legis, hereditatum, ff. ad leg. Falcid. cedat in contractibus. Communis contra communem.

Compu.

Computatio legis, hereditatum, ff. ad l. falcidiam, fieri debet in omnibus casibus, & non respectu legis falcidiae solum. Hec est communis opinio secundum Bereng. Paul. Hancum, in l. vnica. C. de sent. nu. 292.

Sed contrariam sententiam (imo quod solum habeat locum in casu legis falcidiae, in quo loquitur) testatur communem, ubi late agit illius text. intellectu. & X Suarez, in l. quoniam in prioribus, ampliat. 3. nu. 8. Pinellus, in l. 2. C. de rescind. 3. p. nu. 32. Alciatus reg. 1. prae sumpt. 43. Menoch. lib. de arb. casu 57. Afflictus, decis. 33. qui late defendit, quod ista lex non habeat locum in contractibus. Et nouissime Gutierrez, pp. quaest. lib. 2. quaest. 17. nu. 3.

QVÆSTIO DLIII.

Utrum in foro exteriori teneatur quis alium defendere. Communis contra communem.

In re canonico, in foro exteriori tenetur quis alium defendere. Ita tenet glossa. in l. culpa caret. ff. de reg. iuris, & est communis opinio, secundum Abb. in c. 1. nu. 15. de offic. delegat.

Sed contrariam partem dixit communem moderator Decius, in d. c. 1. nu. 8. & eandem testatur communem Ias. nume. 31. & Forcatulus, nume. 44. in l. ut vim. ff. de iust. & iur. Quæ opinio verior est, & ita communiter obseruatur.

QVÆSTIO DLIV.

Utrum occidens bannitum, sit securus in conscientia. Communis contra communem.

Occidens bannitum est tutus in foro animæ. Ista est communis opinio, secundum Alex. in l. si plagij, nu. 2. ff. de vulgari. Et ratio est, quia ille est minister, & illud facit legis auctoritate. c. qui peccat, 27. quaest. 2. iuxta legem, iuste possidet. ff. de acquirenda possess. ubi Ias.

Sed contrariam opinionem dicit communem idem Ias. in d. l. si plagij, quæ humanior & receptior est, quam explicat Duennas, reg. 68. Plaça, de delictis, lib. 1. c. 36. nu. 21. Iulius Clarus, lib. 5. receptarum sententiarum, §. homicidium, vers. plerumque, nu. 52. Menoch. de arbitrarijs, lib. 1. quaest. 90. nu. 48. Olanus, litera. B. nu. 14. Greg. in l. 5. tit. 3. p. 7. & vide l. 4. tit. 16. p. 2. ibi, fueras ende si fuere enemigo dado por el rey, l. 4. tit. 23. lib. 8. recop. ubi late Azeuedo, nume. 12. & Antonius Gom. in l. 76. Tauri, nu. 5.

QVÆSTIO DLV.

Utrum vsura sit de iure ciuili prohibita. Communis contra communem, & quid iure regio.

Vsuræ iure ciuili, ut iure canonico, sunt prohibitæ, secundum glossam, in c. quia in omnibus, de vsuris, & est communis opinio secundum Abb. in c. cum sit generale, nu. 18. de foro competenti, & secundum Couar. lib. 3. variarum, c. 1. nu. 6. & in lib. 1. c. 1. & in c. 4. & Iulius Clar. §. vsura, ubi dicit communem, quam sequitur Rolandus à Valle, conf. 95. nu. 1. lib.

4. ubi plures refert, dicens etiam communem, & Bonacola, lib. 3. communium opinionum, verb. vsura, Bursatus, confil. 320. nume. 1. lib. 3. Riminaldus iunior, confil. 83. num. 5. lib. 1. & conf. 399. nume. 47. lib. 4. Caphalus, conf. 549. num. 69. lib. 4. qui dicit esse communem opinionem legistarum, & canonistarum, & theologorum. & Stracha, in tract. de mercatura, tit. de sp. 1. nu. 9. Tiberius Decianus, conf. 2. n. 11. lib. 1. Menochius, de arbitrarijs. casu 398. & in conf. 109. num. 28. lib. 2. & conf. 300. num. 60. lib. 3.

Sed contrariam sententiam tenet gl. in c. 1. dist. 10. cuius opinio est communis secundum Ias. nu. 47. Alciatum, num. 8. Baptistam de Sancto Seuerino, nu. 30. in l. 1. C. de summa Trinitate & fide catholica, & Octavianus Cacheranus, decis. Pedemon. 367. num. 9. & pro hac sententia facit text. in l. 1. C. de vsuris. per quem text. ita tenet Nauar. in manuali. c. 28. nu. 14. post gl. verb. Petrum, in d. l. 1. quam sequitur Bar. & Paulus ibi, nu. 48. & in auth. adhæc. (contra glossam, ibi) C. de vsuris. Conradus, de contr. q. 22. concl. 10. Belluga in speculo principis. rub. 11. §. de vsuris, nu. 4. & 15. Soto, de iust. & iur. quaest. 1. art. 1. arg. 3. Sed prima opinio est verior & receptior, & magis communis, tam in palatijs, quam in scholis, quam sequitur Azeuedo, in l. 1. tit. 6. libr. 8. recop. nume. 73. ubi dicit, quod de iure canonico, ciuili, & regio, est vsura prohibita, idem resoluit Gutier. lib. 2. canonic. c. 18.

QVÆSTIO DLVI.

Utrum bigamia contrahatur, quando plures virgines cognoscuntur. Communis contra communem.

Si vir, qui multas virgines corruperat, contrahat matrimonium cum virgine, non efficitur bigamus: secus autem est, si vir, qui mulierem non cognouit, ducat ab alio corruptam, quia bigamus iudicatur, per text. in c. fraternitatis. 34. dist. Et rationem differentiae tradit S. Tho. in 4. dist. 27. q. 3. art. 1. q. 1. ad 3. quæ oïum doctorum cōsensu esse approbatam testatur Couar. in cle. si furiosus. j. p. §. 2. col. 3. nu. 3. ver. hinc deducitur, de hom. Abam tamen rationem tradit Montaigne, in tractatu, de bigamis, quaest. 6. vol. 14. tractatum. nu. 3. dicens communem.

QVÆSTIO DLVII.

Sex esse bigamiæ species, est communis opinio theologorum, secundum Mōtaignem, de bigamis, quaest. 6. in princ. ubi etiam ipsi. fatetur esse communem, quod sint septem species. Et quod bigamia octo modis contrahatur, tenet Syluester, in summa, verb. bigamia, & Couarr. in cle. si furiosus. 1. p. relectio. §. 2. de homici. Nauarr. in manuali. c. 27. n. 195. Salzedo, in pract. ad Bernardum Diaz. c. 16. & vide l. 5. ti. 5. p. 1. ubi Greg

QVÆSTIO DLVIII.

Prosequendo materiam præcedentium quaestio num dico, quod bigamia est triplex, vera, similitudinaria, & interpretatiua. Ita tenet communis opinio secundum Nauar. in manuali. c. 27. col. 323. nu. 195. Maiolus, de irregularitate, lib. 1. c. 32. n. 3. & bigamia vere dicitur, quando secundas aliquis contraxit nuptias,

Practicæ Quæstiones

ptias, gloss. communiter recepta, in c. 2. de bigamis, secundum Flaminium, de resignatione beneficiorum lib. 5. quæst. 3. nu. 188. est autem bigamia similitudinaria, quando aliquis ordine sacro insignitus, vel voto solemniter strictus, cum aliqua (etiam vnica) contrahit matrimonium, & consummat, tex. in c. quod. 27. quæst. 1. c. si. de bigam. ita Ang. verb. bigamia. §. 9. Syluester, in cod. ver. in princ. & Nauar. supra, bigamus vero interpretatiue dicitur, qui viduam duxit uxorem, & eam cognouit, c. si quis viduam, 34. dist. gl. communiter recepta in c. si. de biga. Capella Tholosana, deci. 255. Couar. in clem. si furiosus. §. 2. nu. 3. vbi dicit magis communem opinionem, quam sequitur Flaminius Parisius, supra, nu. 289.

Sed contrariam sententiam (imo quod sit duplex, vera scilicet. & interpretatiua) tenet gl. in c. 2. de biga. & hanc testatur esse communem Montaigne, de bigamis, quæst. 4. num. 1. ad fin. & quæstio. 6. ad fi. cuius contrarietatis effectum, vide per Rebuffum, de pacificis possess. nume. 193.

QVÆSTIO DLIX.

Vtrum Episcopus cum bigamo ad minores ordines suscipiendos dispensare possit. Communis contrarium.

Episcopus cum bigamo ad minores ordines dispensare potest. Hæc est communis opinio secundum summam Hostiensis. 2. p. lib. 6. tit. 7. q. 7. & tenet S. Tho. in 4. dist. 27. q. 3. art. 3. & in additionib. 3. p. q. 66. art. 5.

Sed in contrarium se habere communem opinionem testatur Couar. in clem. si furiosus. 1. p. §. 2. col. 3. nu. 4. de hom. Greg. in l. 5. tit. 5. p. 1. verb. dos muges, in fine, in memores dictæ summæ Hostiensis, & Gomecij, qui, in tract. breuium, nu. 20. refert hanc communem contrariam, vbi illam conciliat vno modo, alio vero Nauar. in manuali. c. 27. supra, vbi neutram dixit communem. Et hanc bigamiæ materiam erudite declarat Antonius Chucus, li. 4. inst. tit. de his qui ad ord. promo. non poss. ex nu. 152. cum seq. & vbi Romanus Pontifex possit dispensare cum bigamo, tradit gl. in c. lector, dist. 34. vbi tenet partem affirmatiuam, cum irregularitas sit de iure humano, quam opinionem sequitur Innocentius, in c. 2. de bigam. & in c. audientiam, de homici. Nauar. supra, nu. 97. & dicit communem Hojeda, de benefi. 1. p. c. 23. nu. 117. & Couar. supra, & Flaminius, lib. 1. de resign. benefi. quæst. 6. nu. 197. & Gregor. in d. l. 5. tit. 5. p. 1. per quam l. probatur hæc opinio, & pro ea plures refert & sequitur Salzedo, in practica ad Bernardum Diaz, c. 16. l. 1. C. vbi refert opiniones contrarias, & vbi episcopus possit dispensare, resoluit quod non.

QVÆSTIO DLX.

Episcopus in casibus, in quibus dispensare potest, non tenetur capitulum requirere. Ita tenet gloss. verb. episcopi, in c. cum ex eo, de electione. lib. 6. cuius opinionem dicit communem Antonius, in c. at si clericus. §. de adulterijs, num. 10. de iudicijs.

Sed contra illam glossam, tenet communis opi-

nio, vt tradit Abb. in d. §. de adulterijs, nu. 16. vbi contrariam opinionem dicit communem. Prima tamen opinio verior est, & ita communiter obseruatur.

S V M M A R I V M.

- 1 Vacatio beneficij probatur ex resignatione facta causa permutationis.
- 2 Resignans priuatur suo beneficio per resignationem.
- 3 Resignatarius habetur pro mortuo, & priuatio inducitur ipso iure.
- 4 Resignatio facta coram Papa, vel ordinario, statim abdicatur, in tantum quod resignans remanet sine titulo.
- 5 Resignatio sub conditione facta est nulla, donec conditio adimpleatur in forma specifica.
- 6 Contraria communis opinio proponitur.
- 7 Resignatio si non habeat effectum, possunt permutantes redire ad beneficia resignata.
- 8 Beneficium resignatum causa permutationis, non vacat simpliciter, sed ita demum si conferatur permutanti.
- 9 Ius quod alteri non quæritur, à me non abdicatur.
- 10 Concordia opinionum refertur.
- 11 Titulus nouus est necessarius, quando primus fuit extinctus.
- 12 Resignatio conditionalis, vel respectiua, non sortitur effectum, conditione non sequuta.
- 13 Resignatio conditionalis quæ non habuit effectum, perinde est, ac si facta non fuisset.
- 14 Possessio beneficij, & actio spolijs remanet penes resignantem, si conditio non sit impleta.
- 15 Condicio suspendit actum in euentum conditionis.
- 16 Gratia conditionalis est imperfecta conditione nõ sequuta.
- 17 Condicio nihil ponit in esse, donec conditio impleatur.
- 18 Summus Pontifex non intendit admittere resignationes conditionales, conditionibus non impletis.
- 19 Renunciatio facta ex certa causa est nulla, si causa non sequatur.
- 20 Renunciations habent tacitam conditionem, vt passæ seruentur.
- 21 Resignatio ex quacunque causa non habeat effectum, non perditur ius beneficij.
- 22 Resignatio beneficij, ad cuius titulum fuit aliquis ordinatus, non valet.
- 23 c. 2. sess. 21. Concilij Tridentini declaratur, & nu. 30.
- 24 Ordinatus ad titulum beneficij, non potest illud resignare, nisi retenta congrua sustentatione.
- 25 Patrimonium, ad cuius titulum aliquis ordinatur, non potest vendi, nisi aliunde commode ordinatus viuere possit.
- 26 Clerici in minoribus ordinibus constituti, possunt sua beneficia resignare sine licentia ordinarij, licet aliunde non habeant vnde viuere possint.
- 27 Congrua sustentatio quæ dicatur, vt resignatio valeat, relinquatur arbitrio ordinarij.
- 28 Beneficium dicitur esse tenue, quando eius redditus non sufficiunt pro necessario victu clerici, eiusq; familie.
- 29 Censum pro rectore solent designari de stylo curia, pro congrua sustentatione clerici.
- 30 Ordinarij licentia à principio alienationis nõ requiritur, quando ordinatus retinet congruam sustentationem.
- 31 Verba Concilij Tridentini in d. cap. 2. & constitutiones Pij V. referuntur pro hac opinione.

- 32 *Ingressus religionem, potest absque licentia ordinarij resignare beneficium.*
- 33 *Alienatio bonorum, ad cuius titulum aliquis fuit ordinatus, est valida sine licentia ordinarij, si ordinatus retineat bona, ex quibus commode vivere possit, nec ob hanc causam poenam incurrit. Et quæ sit congrua, diximus supra, num. 29.*
- 34 *Capellanie iuris patronatus resignatio favore certæ personæ, est nulla sine consensu patronorum.*
- 35 *Resignatio simoniaca non abdicat ius.*
- 36 *Resignatio facta in manibus, non habentis potestatem recipiendi, est nulla.*
- 37 *Resignatio facta non expresso vero valore, vel non servata forma, est nulla, & non abdicat ius a resignante.*
- 38 *Resignans non facit fructus suos postquam resignatio fuit admissa, & referuntur sex opiniones.*
- 39 *Prima opinio in questione proposita refertur.*
- 40 *Resignans tenetur retinere fructus perceptos post admissionem resignationem.*
- 41 *Resignans potest percipere fructus beneficii donec sibi intimentur literæ expeditæ resignationis.*
- 42 *Resignatio debet esse nota resignanti, non vero particulariter.*
- 43 *Literæ resignationis possunt expediti in curia Romana, & pars poterit provisione sibi facta non uti.*
- 44 *Fructus beneficii resignati debentur resignatario à die capte possessionis.*
- 45 *Fructus sequuntur dominium.*
- 46 *Tertia opinio in questione proposita refertur.*
- 47 *Resignatarius usque ad diem datæ supplicationis potest percipere fructus.*
- 48 *Consensus præstitus in renunciatione retrahitur ad tempus datæ.*
- 49 *Quarta opinio in questione proposita refertur.*
- 50 *Quinta opinio in questione proposita adducitur.*
- 51 *Fructus debentur resignanti usque ad diem præstiti consensu, & ab illa die incipiunt deberi resignatario.*
- 52 *Tempus præstiti consensus attendi debet, & tunc consensus dicitur formalis.*
- 53 *Resignatarius usque ad diem præstiti consensus potest penitere.*
- 54 *Fructus debentur à tempore quo transfertur dominium.*
- 55 *Si literis resignationis iam expeditis tempus labatur, fructus medio tempore percepti pertinent ad resignatarium.*
- 56 *Consensus respectu fructuum retrahitur.*
- 57 *Resignans in foro conscientie potest fructus percipere, donec literæ resignationis intimentur.*
- 58 *Sexta opinio auctoris proponitur, adducens concordiam inter beneficium simplex & curatum.*
- 59 *cum secundum Apostolum, de præbendis, expenditur pro prima opinione.*

QVÆSTIO DLXI.

Utrum absque noua collatione possit aliquis redire ad beneficium resignatum, quando resignatio à principio ex aliqua causa non habuit effectum. Communis contra communem.

Dubitarur apud iuris interpretes, de questione proposita, in qua sæpenumero contingit, quod postquam aliquis rite & recte alicuius favore benefi-

cium resignauit, postea pœnitentia ductus, vel quod ex alia causa resignatio admissa non fuerit, an possit absq; nouo titulo & collatione resignatarius ad beneficium resignatum redire. Et partem negatiuam, & sic quod requiratur noua collatio, tenet Rota, in nouis, titulo de renunciatione, decis. 1. num. 4. & in tit. de filiis presbyterorum, dec. 1. & in tit. de rerum permutatione, in antiquis, decis. 16. num. 6. vbi resoluitur hanc opinionem esse tutiorem & veriore, quam sequitur Federicus de Senis, conf. 156. Felinus, in c. cum venerabilis, num. 11. de exceptionibus, vbi plures refert pro hac sententia, quam sequitur Decius, in d. c. cum venerabilis, num. 73. vbi hanc dicit magis communem opinionem, & de magis communi attestatur, Selua de benef. 3. p. quæst. 24. vbi dicit ab hac opinione non esse recedendum, resoluens esse magis æquam & securiorem, & sequitur Redoan. de Simoniacis, 1. p. c. 10. nu. 30. & 31. & Mascardus, de probationibus, vol. 3. col. 1396. vbi dicit, quod vacatio beneficii probatur ex resignatione facta permutationis causa, & quod inducit veram vacationem, idemque tenet Milles, in suo repertorio, verb. beneficii reservatio, & Belamera dec. 87. & in tracta. de beneficio, permitt. quæst. 1. tertiæ partis princip. num. 6. & ratio potissima est, quia per renunciationem priuatur resignans suo beneficio, ut est communis opinio ex traditis per Paulum Parisium, conf. 143. nu. 19. vol. 1. Antonius de Butrio, in c. veniens, nu. 27. de renunciat. vbi Abb. nu. 6. dec. Tholosana 286. & probat tey. in c. ex transmissa, illius tituli, ibi, *verum quoniam iam dicta ecclesia ab ea soluta dignoscitur, ex quo ea quæ sibi contulerat ad petitionem suam resignauit eidem.* Per quem text. idem tenet Flaminus, de resign. benef. lib. 1. q. 5. nu. 1. vbi resoluit, quod hæc priuatio fit ipso iure, & habetur pro mortuo, & perditur titulus & possessio civilis, & naturalis, ut tradit Menoch. de recuper. remedio. 1. nu. 165. & Nauar. supra, num. 11. Fuscus, de visitat. lib. 2. c. 28. num. 24. pro qua opinione facit text. in c. solliciti, & in c. accepta. de restitutione spoliatorum, vbi resignatio facta coram ordinario, seu coram Romano Pontifice, statim abdicat ius in tantam quod resignans remanet sine titulo etiam colorato, & videtur haberi pro derelicto, & illud ut vacans potest libere conferri, aut impetrari, ut notat Abb. Antonius de Butrio, & Imola in dictis iuribus, Casadorus, titu. de rest. spol. decis. 4. Puteus, decis. 158. nu. 4. lib. 3. vbi dicit sic fuisse decisum in Rota, anno 1548. pro Francisco Pelsuera ciuitatis Burgensis, contra Gasparem de Auellaneda, resoluens, quod est communis opinio, quod amittatur etiã possessio civilis, & naturalis per talem resignationem. Mandosius, in regula cancellariæ, de impetrat. benef. vacantium per obitum famil. Card. quæstione 31. num. 19. & de signatura gratiæ, cap. 2. titu. regressus & accessus. & Mohedanus, decis. 83. & hanc dicit communem omnium doctorum, & in praxi obseruatam Parisius, de resignatione beneficiorum lib. 1. quæst. 3. nu. 8. & 9. vbi plures refert DD. & decisiones pro hac opinione, intelligendo eam in resignatione simpliciter & absolute facta, secus vero si ob aliquam causam vel conditionem, quia tunc prius conditio debet in forma specifica adimpleri, quam resignatio locum habeat. arg. tex. in l. qui heredi. l. Mauius. ff. de conditionib. & demonstrationib.

E E

quia

Practicæ Quæstiones

- quia renunciationes ob causam, habent implicitam tacitamque conditionem, vt pacta seruentur, vt docet Angelus, in conf. 59. nu. 8. Parisius, conf. 114. nu. 7. vol. 4. Redoan. de simonia. 3. p. c. 3. n. 9. alias enim noua collatio necessaria est, vt tradit Boerius decisio. 2. nu. 16. Mandosius sup. q. 12. in fi. dicens in permutatione duos actus considerari, hoc est cessionem resignantis, & collationem resignatarij, & sic cum beneficium per renunciationem vere uacet, sequitur quod sine noua collatione ad illud redire non possit. Ita etiam tenet Parisius, in d. c. cum venerabilis, nu. 41.
- 6 Sed his non obstantibus, indistincte & generaliter contraria opinio verior est, & sic resolutiue tenendum est, vt resignans, in casibus præcedentibus possit redire ad beneficium resignatum, sine noua collatione. Rota, tit. de rest. spol. in antiquis dec. 7. Mohedanus, decis. 323. Paris. conf. 5. nu. 7. vol. 4. Puteus, in d. decis. 523. lib. 2. & 297. nu. 5. & 247. nu. 2. lib. 2. Hugo de Celso, conf. 45. nu. 5. Et pro hac opinione fuisse iudicatum resoluit nouissime Flaminius, lib. 1. quæst. 14. nu. 6. de resignat. vbi alios refert, & sequitur pro hac opinione, quam sequitur Anania, in cap. 1. de rerum permutatione, Dec. in d. c. cum venerabilis, nu. 73. vbi dicit, quod quælibet resignatio non habet effectum, possunt permutantes redire ad beneficium, sine noua collatione: & sequitur Io. Andreas. & Ioannes Monachus, nu. 6. in d. c. 1. de rerum permu. lib. 6. quæ opinio de consuetudine obseruatur, vt tenet Petrus Greg. in Syntagmate iuris, lib. 17. cap. 17. nu. 33. vbi refert ita fuisse iudicatum in senatu Parisiensi. 2. Maij 1527. & 1539. vt etiam refert Rebuffus, de pacificis possessoribus, nu. 166. & hæc dicit hodie cõem, & magis communem opinionem, & resolutionem, & quod ita seruatur de stylo, Parisius, sup. nu. 12. & 14. Mascardus, vol. 3. de probationibus, concl. 1496. nu. 2. vbi dicit, quod beneficium resignatum causa permutationis, non vacat simpliciter, sed ita demum si sequatur consensus superioris & conferatur permutati, in cuius dispositionem resignatio saltim virtualiter fuit collata: & sic ius quod alteri non quæritur a me non abdicatur, l. nec vtile. ff. ex quibus causis maiores l. qui absenti. ff. de acquir. posses. In qua doctorum varietate prædictæ opiniones ad amicitiam & concordiam reducendæ sunt, vnde duos casus constituo. Primus est quando resignatio simpliciter facta fuit. Secundus, quando ob aliquam causam, vel conditionem, aut modum. In primo casu, cum resignatio, vel renunciatio beneficij non sit respectiua, statim facta renunciatione solenniter, possessio beneficij amittitur, & sic noua collatio necessaria est, & institutio canonica, alias enim nullo modo ad prædictum beneficium redire potest. Ita resoluit Parisius, in d. c. cum venerabilis, nu. 44. de exceptionib. Nauar. in d. c. accepta, nu. 31. oppositione 7. de rest. spol. & est gl. in c. quod Dei, de statu monachorum, & est communis opinio, secundum Flaminium, vbi supra, nu. 20. dicens, quod vbi est extinctus titulus quem quis habebat per prædictam renunciationem, sequitur quod nouus sit necessarius. Pro qua sententia expendi potest, tex. in clem. 1. de rerum permutatione, c. 1. eod. titu. lib. 6. & ita de facto quotidie seruari testantur domini, Rotæ decis. 7. alias 399. de rerum permutatione, in antiquis, & in decis. 18. alias 863. nu. 6. eodem tit. Quam resolutionem dicit rationem dicit tutiorem, & quod in practica seruatur Mascardus, supra, nume. 3. in fine. & hoc siue permutatio, seu resignatio habeat effectum, siue non: quia ex parte illius, qui iam resignauit, vacat beneficium. At vero in secundo casu, quando resignatio respectiua & conditionalis fuit, si non sequatur conditio, vel modus, potest resignatarius redire ad beneficium, absque nouo titulo, & collatione, quia illa resignatio conditionalis, non abdicat ius, nisi conditionibus impletis. Ita tenet Rota, decis. 4. titu. de rerum permutatione, in antiquis; lason. conf. 86. lib. 3. Parisius, conf. 5. num. 7. volum. 4. Guido Bon. decisio. 59. Cotta, decis. 318. & 321. Mandosius, in reg. Cancellariæ, de impetr. benef. vacant. per obitum famil. Cardinal. quæst. 31. num. 16. & in praxi signaturæ gratiæ, titu. regressus & excessus. cap. 2. & ita sæpius in Rota fuisse iudicatum resoluit Mohedanus, decisione 83. Puteus, decisione 145. lib. 1. Et ita anno 1579. resolutum fuisse in Rota dicit Flaminius, supra, lib. 1. quæstione 3. num. 8. vbi refert plures decisiones pro hac sententia, & quod sit communis opinio omnium doctorum, & in practica obseruata, quia perinde est, ac si resignatio facta non fuisset, si conditiones non feruentur: & sic possessio beneficij, & actio spolij remanet penes resignatam. Ita Paleotus, decisione 48. Gabriel, conf. 185. num. 2. lib. 1. conditio enim est eius naturæ, vt suspendat actum conditionalem in euentum vel defectum conditionis. l. sub conditione. ff. de conditione indeb. l. cadere diem. ff. de verborum significatione, l. si quis sub conditione. ff. si quis omiſſa causa testamenti, Menochius, cõf. 63. num. 28. vol. 1. & conf. 78. num. 14. eod. vol. Cornetus, conf. 237. nu. 5. volum. 4. & est communis opinio, quod gratia conditionalis est imperfecta, conditione non sequuta. Ita tenet gl. (per illum tex.) in cap. si pro te, de rescipitis, Menochius, conf. 105. num. 86. & 38. num. 15. eodem volum. quia nihil ponit in esse antea quàm impleatur. l. donatarius ff. de donatione ob causam, glo. in clem. 1. de concessione præbendæ. Bart. in l. 1. ff. de conditionibus & demonstrationibus, Caphalus consil. 37. num. 47. & conf. 56. num. 31. & conf. 218. nu. 10. vol. 1. Bursatus, conf. 47. nu. 42. & conf. 46. num. 20. vol. 1. Menochius, conf. 49. nume. 140. volum. 1. Nauar. conf. 2. num. 1. de conditionibus appositis. Ex quibus euidenter constat, quod non adimpletis conditionibus, ius non abdicatur a resignante, & resignatio habetur, ac si a principio facta non fuisset, & sic non est necessarius nouus titulus, nec collatio, quia summus Pontifex nõ intendit admittere has resignationes conditionales, nisi conditiones seruentur, vt tradit Mohedan. d. decis. 83. Cõr. decis. 423. & 338. Paleot. dec. 33. Paris. conf. 114. nu. 7. vol. 4. vbi dicit, quod resignatio limitata debet obseruari alias prouiso illius erit nulla, Anchor. in c. cum vniuersorũ, de rerum permu. nu. 2. vbi dicit, quod renuncians ex certa causa, causa, non sequuta potest redire ad beneficium renunciatum. Idẽ tenet Gemin. in c. si tibi beneficiũ, nu. 5. de præb. lib. 6. vbi dicit, renunciationes hæc tacitã conditionem, vt pacta seruẽtur. Idẽ rñdit Ang. cõf. 59. nu. 8. Et sic ex quacunq; causa sit resignatio, vel renunciatio non habeat effectũ, non perditur titulus beneficij, neque eius prouiso deuoluitur ad superiorẽ, veluti quod vnus permutantium nõ habeat ius in beneficio quod permutat.

permutabit, vel si permutatio fuerit facta resignante
 22 sub hac conditione, si alterius beneficium assequatur.
 Et possumus etiam exemplum constituere in resigna-
 tione beneficii ecclesiastici, ad cuius titulum fuit ali-
 quis ordinatus, non retenta congrua sustentatione,
 23 quia cum resignatio sit nulla, ut in c. 2. sess. 21. Conci-
 lij Tridentini, non vacat predictum beneficium, &
 sic non est necessarius novus titulus, nec collatio, quæ
 text. Concilij optime declarat Flaminius Parisius, de
 24 resigna. lib. 5. q. si. num. 164. vbi resoluit esse commu-
 nem opinionem, quod talis resignatio, vel renunciatio
 sit nulla, etiam si fiat coram Romano Pōtifice, nisi con-
 stito coram ordinarijs locorum, quod aliunde com-
 mode vivere possunt, ita Nauar. in manuali, c. 12. nu.
 18. Sebastianus de Medicis, in l. si. C. de legibus, glōf.
 3. num. 312. & ita censuit sacra congregatio Card. an-
 po 1588. & fuit resolutum in Rota, in vna Hispanen.
 25 1578. quod quidem etiam procedit, quando ad titu-
 lum patrimonij aliquis fuerit ordinatus, quia nisi cō-
 mode vivere possit, non poterit vendere, nec alienare
 predicta bona, cum non deceat eos qui diuino mini-
 sterio ascripti sunt, cum ordinis dedecore mendicare,
 aut sordidum aliquem quæstum exercere, ut in c. dia-
 conij, distinct. 93. c. ad supplicationem, de renunciatio-
 ne. Et hæc est præambula intentio Concilij, in d. c. 2.
 26 cuius dispositio à ratione cessante nō habebit locum
 in clericis in minoribus ordinibus cōstitutis, qui pos-
 sunt resignare sua beneficia, licet aliunde nō habeant
 unde vivere possint. Ita Couarr. in 4. Decret. 2. p. c. 6.
 §. 3. num. 5. Mandosius, in regula, de male promotis,
 quæst. 1. in fin. & hanc dicit communem opinionem
 27 Flaminius, sup. nu. 178. quæ vero dicatur sustentatio
 congrua, ut resignatio sortiatur effectum relinquatur
 iudicis ordinarij arbitrio, qui cōsiderata qualitate per-
 sonarum, locorum, & temporum, iudicabit, ut in simi-
 li scribit Geminianus, cons. 35. & in c. si. de supplē-
 da negligentia prælatorum, & in c. 1. de præbendis,
 lib. 6. Menochius, de arbitrarijs, casu 216. num. 12.
 Hojeda, de beneficijs incompatib. 1. p. c. 19. à nu. 33.
 vsq; ad finem, & subdit Menochius, supra, quod pru-
 28 dens iudex iudicare poterit illud beneficium esse ten-
 uens & paruum, cuius redditus non sufficiunt pro ne-
 29 cessario victu clerici, suæq; familiæ. Solent tamen de
 stylo curiæ pro congrua sustentatione centum pro re-
 ctore designari, unde alienatio, vel resignatio bono-
 rum, aut beneficiorum, ad cuius titulum aliquis fuit
 sacris ordinibus promotus, valida iudicabitur, si cleri-
 cus retineat aliunde centum pro congrua. Verius ta-
 men existimo, quod hodie illa dicetur cōgruæ susten-
 tationis retentio, si ordinatus retinet beneficium quin-
 quaginta aureorum, cum illa quantitas reputetur ab
 ordinario sufficiens à principio, ut clericus sacris ordi-
 nibus insigniri valeat. Ita Flaminius, supra, lib. 5. q. 6.
 num. 156. quia nihil est in iure tam naturale, quam ut
 30 omnis res dissoluatur, per quascumque causas nasci-
 tur, quod adeo verum est, quod in hoc casu nulla re-
 quiratur ordinarij licentia à principio alienationis, vel
 resignationis: & sufficiet ad euitandam pœnam alien-
 ationis, & actus nullitatem, si constiterit ordinario
 per legitimas probationes, ordinatum tempore aliena-
 tionis bonorum, vel resignationis, aut renunciationis
 beneficii, habere commode unde vivere possit. Et il-
 31 lud nobis clare insinuant verba Concilij, in d. c. 2. ibi,

nisi constituto, quod aliunde vivere commode possit. Et ibi,
 aliter facta resignatio nulla sit. Et ibi, atq; illa deinceps,
 sine licentia episcopi alienari, aut extinguere, vel remitti nul-
 latenus possint, donec beneficium ecclesiasticum sufficiens
 sint adepti, vel aliunde habeant, unde vivere possint. Quæ
 limitatio ad omnia contenta & tradita pro regula in
 sacro Concilio est referenda, ita ut hic sensus affirma-
 tiue constituatur: Ordinatus ad titulum patrimonij,
 vel beneficii, potest sine licentia ordinarij patrimonij
 vendere, & alienare, beneficiumque resignare,
 si habeat aliunde unde vivere possit. Et ita in hoc sen-
 su sunt etiam accipienda verba constitutionis Pij V.
 58. ibi, sed nec horum nullus sacro ordine mancipatus, ni-
 si religionem ingressurus valeat vltimo modo beneficium,
 vel officium ecclesiasticum resignare, nisi aliunde ei sit quo
 32 in vita possit commode sustentari. Aduerte, obicere, ad
 illa verba, vbi parificantur illi duo casus, videlicet, qd
 ordinatus hēat aliunde congruā sustentationē, vel qd
 ingrediat religionē: in quib. casib. restringitur regula,
 33 & deciditur qd valeat alienatio, vel resignatio absq;
 licentia ordinarij (constitutum quicumq; qd aliunde cōmo-
 de tempore renunciationis vivere possit) cum in hoc
 casu cesset prohibitio Concilij, & ratio text. in c. 4. de
 præbend. & si hoc aperte constiterit (alienatione, vel
 resignatione iam facta) non incurrit aliquam pœnam
 ordinatus, nec vitio nullitatis alienatio, vel resignatio
 subiacebit. Qui sensus & intellectus ad d. c. 2. Conci-
 lij, verissimus est nisi illi obstitisse nouum, & à nemi-
 ne vnquam perpensum, ut etiam resoluiamus in quæst.
 527. nu. 8. & docet Syluester, in terminis iuris cōis,
 verb. clericus, el. 4. nu. 9. Ex quibus omnibus manife-
 ste colligitur, quod quomodocumque resignatio sit nul-
 la, ius non abdicatur à resignante, ut tradit Rebuffus,
 cons. 75. nu. 4. & est communis opinio doctorum, ut
 supra traditum est.
 34 Ex qua resolutione infero, quod si beneficium iu-
 ris patronatus laicorum, vel cappellania resignetur in
 fauorem certę personę sine consensu patronorū, vel si
 ne legitima derogatione iuris patronatus, talis resigna-
 tio, vel renunciatio erit nulla, & ius remanet integrū
 apud resignantē, absq; nouo titulo & collatione. Ita
 fuit resolutum in Rota, in vna Hispanensi Cappellania
 Sanctę Catherine, 10. de Diciembre 1539. ut testatur
 Mohedanus, decis. 338. & 323. & Bursat. cons. 411.
 35 nu. 4. & 5. Similiter ēt resignans simoniace non abdi-
 cat ius à se. Ita Innocen. in c. cum vniuersorum, de rer.
 permūt. Rota, deci. 7. tit. de renūci. in antiq. vbi Cassia-
 dorus, decis. 3. Bursat. sup. nu. 24. vol. 4. & in vtroq; ca-
 su hæc dicit cōm opinionem Paris. lib. 1. q. 3. nu. 95.
 36 cum seq. vbi idem resoluit, qn resignatio fuit facta in
 manibus non habentis facultatem recipiendi resigna-
 tionē, ut tradit Guido Pape, decis. 177. Nauar. in d. c.
 37 accepta, oppos. 7. nu. 23. & 33. de restit. spol. & in re-
 signatione facta non expresse vero valore, vel facta à
 procuratore non seruata forma mādati, idem resoluit
 copiose & eleganter Flaminius, sup. alios plures ca-
 sus referens valde vtilis, & quotidie in praxi contin-
 gentes. Ex qua resolutione venit explicanda alia non
 38 minus vtilis quam difficilis & practicabilis quæstio,
 vtrum resignans, post resignationem simpliciter,
 vel sub conditione factam, possit percipere fructus
 beneficii resignati: & an consideretur tempus re-
 signationis (ita ut ex illa die non possit consequi fru-

etus) vel tempus quo literae fuerunt expeditae, vel datae supplicationis, vel adeptae possessionis. In qua difficultate variae sunt doctorum opiniones, quas brevitati consulendo recolligam. Prima enim opinio est, quae loquitur indistincte & generaliter, quod resignans non possit post resignationem fructus beneficii resignati percipere. Ita Monachus, in c. si te, num. 30. de renunciatione, lib. 6. Parisius, consil. 39. vol. 4. Rebuffus, consil. 22. num. 19. & ita fuit decisum in Rota, tit. de renunciatione, dec. 1. & sic si post renunciationem, vel resignationem solemniter factam, resignans percipiat fructus, tenetur ad illorum restitutionem, ut docet Monachus, & Paulus Parisius, supra, & Rebuffus, consil. 22. num. 19. quia in hoc casu intrusus reputatur, ut respondit idem Parisius, consil. 143. num. 18. vol. 4. S. Iua de beneficijs, l. p. q. 11. num. 9. Lancelotus, de attentatis, l. p. c. 3. num. 73. Decius, consil. 111. Ex qua conclusione suboritur nostra dubitatio, usque ad quod tempus possit resignans illos percipere fructus, in qua quaestione Rebuffus in praxi beneficii, tit. de resign. Simon, num. 41. & in tit. de publicandis resignationibus, glo. 18. num. 17. & in tract. nominat. quaest. 14. num. 157. in ea est sententia, quod resignans possit fructus percipere beneficii resignati, donec fuerint sibi intimatae literae expeditae in fauorem resignatarii. Et huius opinionis fundamentum est extraneum, iniunctae de electione, ubi dicitur, quod resignatarius non potest percipere fructus ante receptionem literarum, in tantum, quod non sufficiat ut resignans notum habeat literas resignationis esse expeditas, nisi ei intimatae fuerint. Ita Nauar. in d. c. accepta, n. 11. quia resignatio debet ei esse nota ut resignanti, & sic iudice (prout dicimus, notum iudici, ut iudici) l. hac autem. §. non defendi. ff. ex quib. causis in poss. eat. Decius, consil. 295. num. 5. Zabarella, in clement. quia contingit, oppositione 3. de religionis domibus. Maxime, quia licet sit notum resignanti literas esse expeditas in curia Romana, non tamen est notum, quod pars velit provisione sibi facta uti: ut animaduertit Fracus, in c. ut notum, col. 4. de appellationibus.

44 Secundam opinionem refert idem Rebuffus. (sibi contrarius) consil. 186. num. 19. ubi tenet, quod resignatario debentur fructus a die captae possessionis, quia tunc consequitur exercitium & effectum dominij. idemque tenet Christophorus Rossianus, de benef. c. 14. n. 26.

45 dicens, quod resignatarius vere dominus dicitur, & per consequens tanquam ad dominum expectat fructus, l. fructus, l. in fundo. l. ex diuerso. l. non solum. §. meum. ff. de usufructu. l. si dominium. C. de pignori. l. Herennius. ff. de euictionibus. c. conquestus, de usufructu, Ruynus, consil. 25. & 53. num. 23. lib. 2. Caphalus, consil. 49. num. 13. & consil. 50. & 131. num. 14. & 215. num. 49. & 299. num. 13. Nauar. consil. 7. num. 2. tit. de sententia excommunicata.

46 Tertiam opinionem tenet Sarm. in reg. de publicis dis. q. 7. num. 2. ubi tenet resignantem posse percipere fructus usque ad tempus datae supplicationis, & ex illo tempore ad resignatarium expectare. Et pro hac opinione consuluit Flamin. lib. 1. q. 6. num. 37. & ratio huius opinionis est, quia post datam supplicationem, resignans admittit titulum beneficii, dominium, & possessionem, ut tradit Rota, dec. 4. in nouis, tit. de renunciatione, ubi Cassiad. dec. 2. quod consensus praestitus

semper trahitur ad tempus datae, & ideo consensus formalis non est necessarius ad perfectionem gratiae, si de eo aliunde constiterit: ita Parisius, consil. 45. num. 21. vol. 4. Boerius, dec. 348. num. 4.

49 Quarta opinio fuit aliorum doctorum dicentium, fructus deberi resignanti, donec ius plenum quaeratur resignatario: quod tunc quaeritur purificatis conditionibus, & post acceptationem factam ab ipso resignatario. Ita gl. & Ant. de Butrio, nu. 13. in c. cum pridem, ubi Abb. nu. si. de pactis, & ita pluries in Rota fuisse resolutum tradit Flaminius lib. 1. q. 3. num. 4. ubi etiam dicit esse communem opinionem omnium doctorum, pro qua opinione adducitur textus in l. necessarius. §. quod si pendente. C. de periculo & commodo rei venditae, & sequitur Parisius, consil. 59. num. 35. lib. 1.

50 Aliam vero & sic quintam opinionem (maturius considerando) tenet ipse Flaminius, sup. nu. 38. dicens fructus deberi, resignanti usque ad diem praestiti consensus, & ab illa die incipiunt deberi resignatario, & pro hac opinione resolutum iudicasse in causa sibi commissa Montis regalis, anno 1585. pro qua opinione consuluit Hieronymus Gabriel, consil. 192. num. 34. &

52 ratio huius opinionis est, quia in resignationibus respectu, & conditionabilibus, attribuitur tempus praestiti consensus (qui appellatur formalis) ut in c. cum ueris, de rerum permutatione, ita Putens, dec. 42.

53 & sic usque ad illud tempus praestiti consensus, potest resignans penitere, ut resoluit Rota, & communis est iuris curiae, secundum Bursum, consil. 395. volum. 4. & plures pro huius opinionis confirmatione decisiones, refert & sequitur Flaminius, sup. nu. 39. & hac est vera & certissima conclusio, quod in omni materia debentur fructus a tempore quo transfertur dominium, ut in d. l. fructus. ff. de rei vend. l. traditionibus correspondens, & praestito consensus ius abdicatur, & ex tunc transfertur ius beneficii in resignatarium, unde merito resignans poterit percipere fructus usque ad diem praestiti consensus, & ab illa die incipiunt deberi resignatario, cui plenum ius in beneficio acquiritur. Quae

55 opinio in tantum procedit, & vera est, quod etiam si steterisset per aliquod tempus (literis iam expeditis) accipere possessionem, fructus perceptos, vel medio tempore percipiendos, & pendentes, pertinet ad resignatarium, ut resoluit Hieronymus Gabriel, d. consil. 192. num. 6. vol. 1. cum illico praestito consensu, sine aliqua retardatione efficiatur dominus, ante adeptam possessionem, ita Archidiaconus, in c. si tibi, de praebendis, lib. 6. ubi Geminianus, nu. 2. Francus, nu. 7. Alex. col. 121. num. 6. vol. 4. quia consensus ratione finis tractatur, & perinde est ac si eo tempore facta fuisset collatio, & adepta beneficii possessio, Rebuffus, consil. 22. num. 19. ubi dicit, quod usque ad notificationem resignationis factae poterit in scientia resignans fructus percipere, quia potest praesumere, quod superior non ad resignationem admittit, vel quod procurator non resignauit, aut pars non curauit. Ita Probus, in additionibus ad Monachum, in c. 2. num. 30. de renunciatione, lib. 6. contra textum in l. sed & secus. §. si absenti. ff. pro socio.

58 In qua doctorum, & opinionum varietate, verum distinguendum esse puto, quod aut resignatur beneficio in forma gratiosa, aut in forma dignum. Primum casu procedit haec posterior opinio, in secundo vero (maxime in beneficijs curatis, licet etiam in forma

violata fiat, procedit opinio Rebuffi, dicentis resignantem posse percipere fructus, donec fuerint sibi intima litera expedita in fauorem resignatarii, & sic donec iudicetur idoneus resignatarius ab ordinario, non perdit titulum, nec possessionem beneficii resignans, & usque ad illud tempus ille proprius, & verus parochus dicitur, & non resignatarius, quia ille supportat onera beneficii, audit confessiones, celebrat matrimonia, residet personaliter (saltem de consuetudine) ut tradit Flaminius, supra, quaest. 10. num. 4. & sic congruit rationi, & aequitati, ut ad illum fructus pertineant: pro qua opinione expendo text. in c. cum secundum Apostolum, l. 6. de praeb. ibi, cum secundum Apostolum, qui altari seruit, vivere debeat de altari, & qui ad onus eligitur, repellere non debeat a mercede. Et ibi, dignum est ut ecclesiae stipendijs sustententur, in qua, et per quam divinis obsequijs ascribuntur. Pro qua opinione expendi etiam possunt tradita per Couarr. lib. 1. variarum, c. 15. nu. 12. & cum casus iste in praxi euenisset, vidi pluries iudicatum pro hac opinione, coram ordinario huius Archiepiscopatus Toletani, & cum causa fuisset deuoluta ad illustrissimum Nuntium Apostolicum, ita fuit obtentum: & sic ab hac opinione non est recedendum in iudicando & consulendo.

QVÆSTIO DLXII.

Utrum renunciatio Velleiani valeat extra iudicium. Communis contra communem, & quid iure regio.

Vidimus supra, in quaest. 515. quod mulier poterat renunciare Velleiano, dum tamen esset illius beneficii certiorata. Nunc autem dubium est, an ista renunciatio extra iudicium facta valeat. Et minime valere tenet Imola, dicens esse communem opinionem, in c. ex rescriptis, de iureiurando, quem refert & sequitur Couarr. in c. quamuis pactum, 2. p. §. 3. num. 5. col. 3. qui etiam col. 5. illius num. hanc fatetur esse communem opinionem, idem tenet Gomecius, c. 13. 2. tom. variarum, num. 7. Et ratio est, quia eadem facilitate, qua inducitur mulier ad fidei iudicium, eadem induceretur ad renunciandum, l. doli, §. diuersam, ff. de nouat. & hanc rationem assignant doctores, in l. si. C. ad Velleianum.

Sed contrariam sententiam (imo quod talis renunciatio extraiudicialis valeat, si mulier fuit certiorata) asserit communem Barbacia, nu. 75. & Melchior, nu. 19. in c. si diligenti, de foro compet. & (pluribus alijs citatis) idem resoluit Padilla, in l. non passim, à nu. 7. cum sequentibus, de iuris, & facti ignorantia, quem sequitur Matienço, in l. 9. tit. 3. glos. 1. num. 3. lib. 5. re copil. & ita quotidie practicitur. Et pro hac opinione est bonus text. in l. 3. tit. 1. 2. p. 5. vbi notat Greg. verb. *renunciando*, dicens legem illam esse perpetuo mentitendam, cum de iure communi non esset lex, quæ hoc ita decideret, quam legem declarat Antonius Gomez. 2. tom. variarum, cap. 13. num. 16. Gutierrez, de iuramento confirmatorio, 1. p. c. 20. nu. 2.

Solent tamen dubitari inter scribentes, an renunciatio Macedoniani facta à minore, confirmetur iuramento. In qua quaestione sunt etiam duæ communes contrariae, de qua re videndus est Couarr. in c. quamuis pactum, 2. p. §. 3. Menchaca, de successionum creatione, §. 28.

num. 51. qui refert duas communes contrarias, & etiam opinionem sequitur Gutierrez, de iuramento confirmatorio, 1. p. c. 43. num. 2. qui tenet contra Menchacam, & resoluit, quod talis renunciatio non firmetur iuramento, cum lex prohibeat actum in odium creditoris, magis quam fauore minoris. Quæ opinio verissima est, & ab ea non est recedendum in iudicando & consulendo.

S V M M A R I U M.

- 1 *Habitus honestus qualis dicatur.*
- 2 *Cap. 6. sess. 23. Concilij Tridentini, declaratur.*
- 3 *Clericus habens beneficium ecclesiasticum gaudet fori priuilegio, etiam si non deferat habitum, & tonsuram.*
- 4 *Lex 1. tit. 4. lib. 1. recopilationis declaratur.*
- 5 *Clericus effectus post delictum commissum, gaudet fori priuilegio.*
- 6 *Ordo ecclesiasticus liberat à iurisdictione iudicis secularis.*
- 7 *Fraus praesumitur in clerico, quando intra sex menses à die commissi delicti, tonsura & vestibus clericalibus vsus est.*

QVÆSTIO DLXIII.

Utrum clericus primæ tonsuræ, incedens sine habitu & tonsura, gaudeat fori priuilegio, si reassumat habitum post delictum. Communis contra communem.

Clericus primæ tonsuræ incedens sine habitu, & tonsura, non gaudet priuilegio fori, text. est, in c. cum non ab homine, de iud. est tamen aduertendum, quod dicitur habitus honestus, quando est clericis conueniens, cum in iure non sit determinatum, ut docet glos. verb. secularis, in fine, in clem. 1. de elect. idemque tenet Alex. conf. 8. in fine, vol. 1. & conf. 149. vol. 6. & Rolandus, conf. 4. num. 26. vol. 1. & probatur in c. 6. sess. 14. Concilij Tridentini, ibi, *vestes congruentes ordini semper deferre*, & ita est intelligendus text. in c. 17. in fine, sessio. 23. Concilij Tridentini. & declarat Iulius Clarus, receptarum sententiarum, §. si. quaestio. 36. num. 4. vbi resoluit, quod cognitio huius causæ pertinet ad iudicem ecclesiasticum, & quod ita fuit iudicatum. Dubium tamen est, si post perpetratum delictum reassumat habitum, & tonsuram, an gaudeat predicto priuilegio. Et non gaudere tenet capella Tholosana, decisione 144. dicens sic fuisse pronunciatum, & column. 2. asserit, quod ita tenent omnes legistæ communiter.

Sed contrariam opinionem (imo quod in tali casu gaudeat priuilegio fori) dixit cōem Alex. conf. 149. vol. 6. num. 7. & eandem dixit communem Hippolytus, singulari 480. quam quaestionem explicat Couarr. practicarum quaest. c. 32. num. fin. vbi plures doctores antiquos refert, & Anton. Gomez, 3. tom. variarum, ca. 10. num. 5. Didacus Perez, lib. 3. ordinamenti, column. 744. Auendannus. in cc. prætorum, lib. 1. cap. 12. nu. 12. & Iulius Clarus, receptarum sententiarum, §. si. quaestio. 36. num. 16. vbi dicit communem opinionem, & sic tenere legistas, & fuisse pro hac sententia iudicatum cessante fraude, quæ opinio verissima est, & apud omnes ita practicitur. Hodie vero,

Practicæ Quæstiones

ex c. 6. sess. 23. Concilij Tridentini, vt clericus gaudeat fori priuilegio requiritur, quod habeat beneficium ecclesiasticum, aut deferat habitum clericalem, & tonsuram inferniens de mandato episcopi alicui ecclesie. Et sic ex illo cap. colligitur, quod licet clericus non deferat habitum, nec tonsuram, si tamen habet beneficium ecclesiasticum, gaudebit fori priuilegio, cum alternatiue loquatur tex. ille. Et in hunc sensum est intelligenda l. 1. ti. 4. lib. 1. recop. in cuius interpretatione sic notat Gutierrez, pp. quæst. lib. 1. quæst. 7. & Salzedo, in practica ad Bernardum Diaz, cap. 62. & Auendanus in cc. pp. 1. p. c. 2. num. 11. Ex quibus infero, quod si aliquis post delictum commissum ordinem ecclesiasticum suscepit, vt se eximeret à iurisdictione seculari, liberatur ab ea, & non potest à iudice laico puniri, quod est de mente Baldi, in l. affinitatis. C. cōmunia de successionibus, quæ sequitur Hippolytus sup. dicto singulari. 480. in fine, quod dixit esse menti tenendum cum milles contingat de facto, quod non censetur exclusum ex determinatione sacri Concilij Tridentini, in d. c. 6. & ratio est, quia ecclesiasticus ordo omnino liberat à iurisdictione iudicis secularis, argumēto tex. in l. hos accusare. §. & hoc beneficio, in versiculo, item magistratum. ff. de accusationibus. vbi Ang. & Albericus, in l. qui cum vno. §. reus. ff. de re militari, ita Oldrad. consil. 4. Et hæc est communis opinio secundum Aufredum, in clem. 1. de offi. ord. reg. 1. fallentia. 11. & Auendanus, lib. 1. de exequendis mandatis. c. 22. nu. 12. Plaça, de delictis, lib. 1. c. 3. §. num. 5. Iulius Clarus, §. fin. quæst. 36. quod tamen est intelligendum secundum motū proprium, Alexand. VI. anno 1492. quem refert Gutierrez, pp. quæst. lib. 1. quæst. 5. cessante fraude, quæ censetur cessare, quando tempore commissi criminis, & sex proximis ante mensibus clerici tonsura & vestibus clericalibus vsi fuerint. Et vide Gomecium. 3. tomo var. c. 10. num. 5. de eo, qui post delictum recepit primam tonsuram.

QVÆSTIO DLXIV.

Vtrum pro homicidio voluntario qualificato clericus verbaliter deponi debeat, vel curia seculari sit tradendus. Communis contra communem, & quid iure regio.

CLericum pro homicidio tantum deponi verbaliter posse, probat tex. in c. cum non ab homine, de iudicijs, licet homicidium sit grauissimum crimē, vt notat Abb. in c. cum contingat, de foro competenti, per tex. in c. quæsitum, de temporibus ord. c. inquisitionis, de accusationibus. cap. miror. 50. distinctione. Et ideo propter criminis atrocitatem venit deponendus, vt in d. c. cum non ab homine, & in cap. presbyter. 81. dist. glo. in cap. sicut dignum, de homicidio, in §. clericos, vbi docet, quod homicidium committitur non solum facto, sed præcepto, consilia, & lingua. Ita Bernardus Diaz de Luco, cap. 96. vbi Salzedo. Dubium tamen est, an hoc procedat in homicidio qualificato, proditorio. Et partem affirmatiuam (vt pro tali homicidio sit verbaliter deponendus, & non tradendus curiæ seculari) tenet Aretinus, dicens esse communem, in d. cap. cum non ab homine, nu. 81. Capicius, decis. 161. vbi late prosequitur hanc quæstionem.

Sed contrariam sententiam (imo quod sit tradendus curiæ seculari) dixit communem, Guillelmus Benedictus, in quæstione de homicidio, num. penult. in fine, Couar. practicarum quæst. cap. 32. num. 2. & pro hac opinione fuit iudicatum, vt refert Guido Papæ, decis. 138. Boerius decis. 69. nu. 16. & hanc dicit magis communem opinionem, consuetudine approbatam, Iulius Clarus, lib. 5. receptarum sententiarum, §. si. quæst. 36. nu. 33. in fine, vbi etiam dicit, quod salua determinatione sanctæ ecclesiæ, ab hac opinione non est recedendum in iudicando & consulendo. Primam tamen opinionem approbat l. 6. tit. 6. p. 1. vbi Greg. verb. à degradar, quæ quæstio satis controuersa est, vt constat ex Salzedo, sup. & Couar. lib. 2. variarum. ca. 20. nu. 7. Plaça, de delictis, lib. 1. c. 23. nu. 43. in qua doctorum varietate non est recedendum à determinatione legis partitæ, cum expresse contrarium non sit dispositum de iure canonico.

S V M M A R I V M.

- 1 Lex vxorem. §. pater naturalis declaratur.
- 2 Contraria opinio, quod pater teneatur dotare filiam naturalem traditur.
- 3 Pater non tenetur dotare filiam naturalem diuitem.
- 4 Filia naturalis de iure canonico succedit i bonis paternis.
- 5 Pater tenetur alere filiam naturalem.
- 6 Obligatio dotandi succedit loco alimentorum.
- 7 Pater existentibus filiis legitimis, non potest dotare filiam naturalem ultra quintum.

QVÆSTIO DLXV.

Vtrum pater teneatur dotare filiam naturalem. Communis contra communem, & quid iure regio.

DVbitatur apud scribentes, an pater teneatur dotare filiam naturalem, & non teneri, tenet Bartol. in l. si quis a liberis, §. vtrum, nu. 3. ff. de lib. agnoscendis, Bald. in l. si. nu. 2. C. de dotis promiss. Alex. in l. 1. nu. 11. & 17. ff. soluto matrimonio. Dec. in l. si certis annis, nu. 9. C. de pactis, Tiraquellus, in l. si vnquam, nu. 61. & 119. C. de reuoc. donat. Et hanc dixit communem Boerius, decis. 127. nu. 13. & Fortunius, de vltimo fine, illatione 9. qui tradit concordiam idem Tiraquellus, de iure primog. q. 62. num. 12. & Palatius Rubeus, in cap. per vestras, de don. notabili 3. §. 20. nu. 6. Vulgarinus, in d. l. 1. soluto matrim. nu. 27. vbi Camillus, nu. 106. Roland. à Valle, consil. 54. nu. 53. li. 2. Lara, de alimentis, in d. l. si quis à liberis, §. idem rescripsit, Padilla, in auth. res que, nu. 63. & 64. C. commu. de legat. Pro qua opinione est tex. in l. vxo

- 1 re. §. pater naturalis. ff. de leg. 3. vbi Scevola ait, patrē naturalē, qui filia debitor erat, cū dotē genero pro filia dedisset, conueniri à filia non posse pro debito, sed mulieri ipsius debiti persecutionē denegandā. Ergo bene sequitur, quod pater naturalis non tenebatur filiā dotare, quia eā si dotare esset astrictus, filia liceret debitū persequi, vt in d. l. si. C. de dotis promissione.
- 2 Sed contrariam opinionem (imo quod pater teneatur dotare filiam naturalem) tenet idem Bal. in l. nec mater. C. de iure dotium, & plures pro hac sententia aggregat Vulgarinus, in d. l. 1. nu. 28. & sequitur Rolandus consil. 54. nu. 53. & hanc opinionem esse communiter

moniter receptam affirmat Corraſius, in l. qui liberos, nu. 114. C. de ritu nupciali, cui opinioni ſe ſubſcripſit Lara, ubi ſupra, dicens tex. in d. §. pater naturalis, loqui in filia naturali diuite, assignans in hoc differentiam inter filiam legitimam, & naturalem. Et hanc opinionem dixit etiam communem Ripa, in d. l. 1. nu. 67. Pro qua ſententia facit, quia filia naturalis (etiam de iure canonico) ſuccedit in bonis paternis, ſecundum communem opinionem relatam ab eodem Ripa in d. l. ſi vnquam, verb. ſuſceperit liberos, queſt. 28. nu. 78. Maxime cum pater teneatur filiam naturalem alere, vt in authentica, licet, C. de naturalibus liberis, l. 8. tit. 13. p. 4. & tradit Iaſ. & Padilla, in d. authent. res, quæ. & Rubeus, ſupra, 3. notabili, §. 20. nu. 6. & obligatio dotandi ſuccedit loco alimentorum, vt tradunt doctores, ſupra, & Lara, in d. l. ſi quis a liberis, §. ſed ſi filius. Et ſic hodie, ſi pater habeat filios legitimos, non poterit dotare filiam naturalem vltra quintum. Ita Couar. in 4. in 2. p. c. 8. §. 6. nu. 8. Didacus Perez, in l. 2. tit. 3. lib. 1. ordinamenti, Tellus Fernandez, in l. 10. Tauri, num. 3. Duēnas, reg. 367. & rationem assignat Spino, in ſpeculo teſtamentorum, gl. 10. nu. 46. quæ opinio comprobatur in l. 9. & 10. Tauri, quæ eſt. l. 7. & 8. tit. 6. lib. 5. recop.

S V M M A R I V M.

- 1 Filius, cui relinquitur minus legitima, ſolum agit ad ſupplementum, non vero competit illi querela.
- 2 Lex, omni modo, C. de inoffic. teſtam. ſolum loquitur in aſcendentibus.
- 3 Lex correctoria non extendenda.
- 4 Frater non habet legitimam taxatam in bonis fratris.
- 5 Authentica, ex cauſa. C. de liber. præteritis, non habet locum in teſtamento fratris, ſecundum aliquos.
- 6 Lex ſi. tit. 8. p. 6. confirmat opinionem contra Decium.
- 7 Contraria opinio in quæſtione principali refertur.
- 8 Lex, Pantoniſ, ſi ſi quis a parente fuerit manumiſſus, declaratur.
- 9 Verior eſt opinio, quod frater agat ad ſupplementum, & non per querelam.

QVAESTIO DLXVI.

Utrum teſtamentum fratri inſtituentis turpem perſonam, ſubiaceat querelæ inofficioſi teſtamenti, quando aliquid fratri fuit relictum. Communis contra communem.

- 1 Filius, cui relinquitur minus legitima, non habet querelam, ſed agit tantum ad ſupplementum. l. omni modo. C. de inoffic. teſtam. Dubium tamen eſt apud doctores, an illud etiam habeat locum in teſtamento fratris inſtituentis turpem perſonam. Et non habere locum, ſed quod tunc frater poſſit querelare teſtamentum fratrum, tenet Guillelmus de Cuneo (quæ omnes referunt) in l. fratres, & in l. fratris. C. de inoffic. teſtam. arg. tex. ſingularis, in l. Pantoniſ, ſi ſi quis a parente fuerit manumiſſus. Pro qua opinione etiam facit, quia dicta l. omni modo, loquitur in aſcendentibus, & eſt correctoria, & per conſequens non extendenda, vt in l. præcipimus. C. de appell. l. ſancimus. C. de teſtamentis. Præterea, ibi frater non poteſt agere ad ſup-

plementum legitimæ, quia non habet illam taxatam in bonis fratris: reſtat ergo vt agat de inofficioſo, & ita cum Guillelmo tenet Bartolus, & Salicetus, q. 3. in d. l. fratres, & Paulus, in l. fratris. C. eod. & dixit eius opinionem, & communem Iaſ. in d. l. fratres, nu. 8. & dixit etiam communem idem Iaſ. conſi. 71. col. 2. vol. 2. addens quod ſolus Angelus tenet contrariū, dixit etiam communem Decius, conſi. 530. num. 13: pro qua opinione etiam facit, quia diſpoſitio text. in authent. ex cauſa. C. de liberis præteritis, non habet locum in teſtamento fratris, inſtituta turpi perſona, vt teſtatur Decius, in l. 1. col. ſi. C. de contra tabulas, & eſt communis opinio, ſecundum Afflict. in deciſione Neapolitana 125. nu. ... & ſecundum Rubeum, in l. Titia, §. imperator, num. 62 & 176. ff. de leg. 2. licet dicat Salicetus, in d. l. fratres, q. 4. quod de iuris rigore cōtrarium ſit verius, & quod iſte articulus indiget deciſione Principis. Sed communis opinio eſt in contrarium ſecundum Iaſon. ibi, imo quod illa authentica, non habeat locum in fratribus turpi perſona inſtituta, quod hodie eſt ſancitum in leg. ſi. tit. 8. p. 6. vt aduertit Greg. l. 12. tit. 7. p. 6. verb. *el teſtamento*, & in l. ſi. tit. 8. p. 6. verb. *el ſijo*.

- 7 Sed in quæſtione principali contrariam ſententiā (imo quod frater agat ad ſupplementum, & non poſſit teſtamentum fratris querelare) tenet glo. verb. perſonis, in d. l. omni modo, Baldus & Angelus, in d. l. 1. ff. de inoffic. teſtam. ubi Iacob. de ſancto Georg. dicit, quod de iure hæc pars eſt verior tenenda & conſulenda. Et eandem etiam dicit verioſorem Curtius ibi addens, quod viſo Decij conſilio propter eius auctoritatem tacuit, & eandem partem ſequitur Rodericus Xuarez, in l. quoniam in prioribus, C. de inoffic. teſt. col. 1. & 2. Caſtillo, in l. 7. Tauri, dicens quod hæc eſt tenenda & practicanda, & quod ita praticatur, eandem tenet Afflictus, deciſi. 204. dicens ita obtentum fuiſſe Neapoli, idem tenet etiam Cornens, conſi. 176. vol. 3. dicens, quod cum gl. in d. l. omni modo, verb. perſonis, concordant magis communiter doctores, & eandem aſſerit magis communem Paulus Pariſius conſi. 64. vol. 3. col. ſi. num. 27. & eam dixit communem Rub. in d. §. imperator. nu. 177. qui loquitur quando pars vel tota legitima eſſet fratri relicta: addit tamen, num. 181. quod ſi caſus occurreret, cōſulere pro prima opinione, per dictam legem, Pãtonius, quæ etiam pro parte ipſe expenderat ibi, num. 61. verior tamen videtur vltima opinio, quoniam ſi in bonis paternis (quæ ſibi magis debentur) agit ad ſupplementum, & in quibus legitima magis ſibi competit, etiam in bonis fraternis idem erit dicendum. Quod etiam tenet Greg. in d. l. 12. ti. 7. p. 7. verb. *la heredad*, & verb. *de la mala vida*, qui omnino eſt videndus pro complemento huius quæſtionis. Et vide quæ diximus in quæſtione 23.

S V M M A R I V M.

- 1 Obligatio annua in totum cenſetur præſcripta pro primo anno, & ſequentibus.
- 2 Lex 63. Tauri, exornatur pro hac ſententia pluribus autoribus.
- 3 Præſcriptio in vltimis voluntatibus pro primo anno intelligitur, in quæſt. propoſita.

Practicae Quaestiones

- 4 Argumentum de contractibus ad ultimas voluntates.
- 5 Secunda opinio proponitur in quaestione principali, quod praescriptio procedat pro primo anno.
- 6 Lex cum notissimi, §. in his, expenditur pro hac sententia.
- 7 Tertia opinio refertur, quod vna praescriptio sufficiat pro omnibus praestationibus.
- 8 Annuus redditus, praescriptio procedit pro praeteritis, & pro futuris praestationibus, secundum Parladorium.
- 9 Parladorij opinio increpatur in praescriptione annui redditus.
- 10 Via executiva agi potest pro futuris pensionibus, licet praeterita fuerint praescripta.
- 11 Censuum solutio non praescribitur, etiam per mille annos, secundum communem.

§ 60 =

QVÆSTIO. DLXIX.

Utrum in praestationibus annuis sufficiat vna praescriptio. Communis contra communem.

- D**Vbi esse solet, an in praestationibus annuis sufficiat vna praescriptio. Cuius dubij causa sunt tres differentes opiniones, quarum prima ponit differentiam inter contractus, & ultimas voluntates, si quidem in contractibus si debitor cesset per 30. annos solvere, obligatio annua in totum censetur praescripta, tam pro primo anno, quam pro sequentibus, ut probat text. in c. de quarta, de praescriptionibus, secundum Abb. in c. auditis, col. fin. eod. tit. & probatur de iure regio,
- 2 in l. 63. Tauri, quae est hodie l. 6. tit. 1. §. li. 4. recop. (de quorum iurium interpretatione vide Acoftam, in c. si pater. 1. p. verb. incerta, nu. 31. & Seguram in repetitione legis coheredi. §. cum filia. ff. de vulgari, nu. 89. Greg. verb. tributos, in l. 6. tit. 29. p. 3. Gutierrez, lib. 1. pp. q. 90. idem Grego. in l. 2. tit. 19. p. 3. verb. treinta annos. Didac. Per. in l. 3. tit. 13. lib. 3. ord. Cou. in reg. possessor. 2. p. §. 11. n. 2. Mench. lib. 1. de succes. creat. §. 10. n. 26. Duennas, reg. 6. Capel. Tholos. 73. & 74. & ibi Aufredum Auilesum, in cc. pp. glo. verb. execution, num. 69. Parladorium, lib. 1. rerum quotid. cap. 1. §. 1. num. 39. Olanum, lit. H. nu. 23. & 36. Salazar, de usu & consuetud. c. 11. nu. 52. Castr. de l. poenali, lib. 2. c. 10. fol. 188. (At vero in ultimis voluntatibus, solum pro primo anno praescribitur: & est ratio huius differentiae, & distinctionis, quia in contractibus est vna tantum stipulatio, in ultimis vero voluntatibus censentur plura legata conditionalia, ut est text. in l. Stichum. §. 1. ff. de verb. & hanc rationem docet Alciatus, lib. 1. paradox. cap. 15. & lib. 3. de verb. signif. pag. 98. & hanc distinctionem tenet glo. in l. cum notissimi. §. in his. C. de praescriptione. 30. vel 40. annorum, & in l. de pupillo. §. si in pluribus. ff. de noui operis nunciatione, vbi Cumanus, col. 3. hanc dixit communem opinionem, & eandem fatetur communem Boerius (vbi optime loquitur) decis. 336. num. 3. & 4. &
 - 4 quamuis valeat argumentum de contractibus ad ultimas voluntates, & est contra, ut in l. seruum filij. §. cum qui chirographum, ff. de leg. 1. Euerardus, loco 17. & Alciatus, in d. l. 3. pag. 96. tamen in hoc articulo est pulchra differentia, quam ornate poteris ex alijs pluribus, quas tradit Alex. in l. centesimis. §. fin. nu. 9. &

10. ff. de leg. 1. & Ias. in l. pactum inter heredem, in princ. ff. de pactis, vbi posuit 7. differentias & 18. posuit Ias. in l. quae delegato, nu. 3. ff. de leg. 1. Est autem
- 5 secunda opinio, quod tam in contractibus, quam in ultimis voluntatibus non sit praescriptum, nisi pro primo anno, ita quod in vnoquoque requiritur praescriptio. Quam sententiam tenuit glossator antiquus, in d. §. in his, vbi Iacobus de Arenis, Petrus, Cynus, & Albericus, colum. penult. & in hoc ibi residet Salicetus, col. etiam penultima, & Ias. in d. §. si in pluribus, nu. 4. Alex. nu. 3. & 4. dicit hanc communem sententiam, & eandem fatetur magis communem Paulus, in l. plures amphocæ, num. 6. C. de fide instrumentorum, & eandem communiter tenere modernos firmat Boerius d. decis. 336. nu. 1. quam etiam tenet Albericus, in l. si in singulos. ff. de annuis legat. & Guido Papæ dec. 406. Menchaca, lib. 2. controuersiarum illustrum. c. 55. & de successionum creatione. §. 30. nu. 75. & rationem assignat Spino, in Speculo testamentorum, gloss. 8. nu. 66. & plures refert Antonius Gabriell. b. §. comunium, tit. de praescrip. conc. 7. & Milles. in suo repertor. §. praescriptio. & Aymon Craueta, de antiquit. temporum. 4. p. §. materia ista, nu. 34. vers. vigesimo quarto, & Capella Tholosana 344. &
- 6 pro hac sententia adducitur text. in d. l. cum notissimi. §. in his, C. de praescriptione 30. vel 40. annorum. Tertia opinio contraria omnino praecedenti, per quam tenent aliqui scribentes, quod vna praescriptio sufficiat pro omnibus praestationibus, quam tenent Bulgarus, & alij citati per Boerium vbi supra num. 2. qui in finalib. verbis decisionis fatetur, quod haec opinio seruatur de consuetudine generali Franciae, pro qua est bonus text. in c. olim, de censibus, vbi Ancharanus nume. 8. illum pro hac opinione expendit: quod in tantum verum est, ut existimet acutissimus Parladorius. 1. p. rerum quotidianarum, c. 1. §. 12. n. 41. quod
- 8 in annuis redditibus ex stipulatione, vel contractu debitis, si nihil pensionis intra totum decennium solutum fuerit, praescribitur ius exequendi, non solum pro praeteritis annis, sed etiam pro futuris: quia cum sit vna obligatio, vna tantum praescriptio sufficit. Et ad hoc expendit glossam in d. l. acutissimi. §. si. quam communem testatur Bal. de praescriptionibus. 4. par. princ. quæst. 4. & Boerius, decisione 336.
- 9 Sed contra Parladorium, supra tenet Paz, in sua praxi. 4. par. 1. tom. c. 3. a num. 15. qui resoluit, quod
- 10 licet annui redditus praeteriti, via ordinaria petantur transcurso decennio, tamen sequentes futuri via executiva peti poterunt: quia cum sit annua pensio & praestatio: quod sunt anni, tot sunt praestationes, ut dictum est in legato annuo, ut in d. l. si in singulos. ff. de annuis legatis, & per consequens tot nascuntur actiones, & consequenter tot praescriptiones sunt necessariae, & sic praescriptio nocebit pro praeteritis annis, non vero pro futuris, gl. & Bar. & reliqui doctores. in d. l. cum notissimi. §. fin. & ita est intelligenda, l. 63. Tauri, sup. relata. & declarat Couar. lib. 3. var. c. 7. num. 1.
- 11 vbi resoluit, quod etsi mille annis census non perfoluatur, non perditur ius, vbi refert duas communes contrarias, & sequitur hanc opinionem (pluribus citatis) Menoch. lib. 3. praesumpt. in praesump. 106. num. 11. Craueta, conf. 204. num. 20. & conf. 293. Nat. confil. 3. num. 2. volum. 1.

QVÆ-

QVÆSTIO DLXVIII.

*Utrum sententia excommunicationis liget ignorantes.
Communis contra communem.*

Sententia excommunicationis non ligat ignorantes. Ita probat tex. in c. vt animarum, de constitutio-
nibus. quod quidem est intelligendum, quando talis
sententia esset lata pro crimine iure humano prohi-
bito, alias pro crimine iure naturæ, vel diuino prohi-
bito lata, bene ligat ignorantes, secundum gloss. ma-
gnam, in c. à nobis, el. 1. de sent. e. com. cuius opinio-
nem asserit magis cōmunem Couarr. in c. Raynuius,
in princ. num. 14. de testam. quam opinionem sequi-
tur Abb. in c. à nobis, el. 1. de sent. excomm. Syluester
verb. excommunicatio. 2. notab. & ita seruatur in pra-
xi, secundum Ias. in l. 1. nu. 3. C. de sacrosanct. eccles.
& tenet Soto, in 4. dist. 22. quæst. 1. art. 2. Et ratio est,
quia in excommunicatione requiritur inobedientia,
& contumacia, quæ cessat in ignorante, l. si ignorans,
ff. locati, & crimina voluntate distinguuntur, ca. cum
voluntate, de senten. excommu. c. si quis cum matre,
34. quæst. 1. cap. si vero, el. 2. de senten. excom. vbi per-
cutiens clericum cum ignorantia, nō cognoscens eū,
non incurrit excommunicationem, quia non contē-
nit disciplinam, qui ignorat militē, tex. in l. si ignorās.
52. (vbi notat glo. verb. contemnit,) ff. locati.

Sed contrariam opinionem (imo quod lata pro cri-
mine iure etiam naturæ damnato non liget ignoran-
tes) dixit cōmunem Crotus, in d. c. vt animarum, col.
penul. & eam innuit communem Couarr. in d. c. alma
mater, 2. p. §. 10. nu. 8. de senten. excom. lib. 6. pro qua
sententia facit tex. in c. cum illorum, de sent. excom.
cui respondet Spino, in speculo testamentorum, gloss.
rubricæ, 1. par. num. 38. qui sequitur primam opinio-
nem, siue excommunicatio sit prolata à iure, siue ab
homine: quæ opinio æquissima est, & magis rationi
consona, & contraria continet rigorem & summam
duriciam.

QVÆSTIO DLXIX.

*Utrum clericus homicida sit ipso iure priuatus suo be-
neficio, & faciat fructus suos. Communis
contra communem.*

Homicida non priuatur beneficio ipso iure, se-
cundum communem opinionem, quam refert
Gomecius, in c. 1. de rescrip. lib. 6. nu. 7. & 8. & refert
etiam Bermondus, de publicis cōcubinarijs, pag. 200.
num. 2. Anania, & Felinus, in c. inquisitionis, de accu-
sati. idem Felinus, in c. 3. de rescrip. & in c. suscitata,
de in integr. restitut. capella Tolosana, decif. 207. Præ-
positus, in c. studeat, §. o. dist. quam resoluius cōmu-
nem opinionem in quæst. 147. nu. 7. quam (pluribus
citatis) sequitur Flaminius, lib. 3. de resignatione be-
neficiorum, quæst. 16. nu. 3. & Bursatus, consil. 14. nu.
18. vol. 1. Mohedanus, decif. 272. Quo fit, quod inte-
rim, quod sententia non est lata, facit fructus suos, iu-
ria gloss. verb. imminere, in fi. in auth. de incest. nupr.
quæ vult, priuatum per sententiā facere fructus suos,
non autem priuatum ipso iure, cuius opinionem di-
xit communem Ioannes Rubeus, in repetitio. rubri-

ca, §. 72. nu. 1. in fin. & Flaminius supra, nu. 7. Et hinc
fit, quod pendente iudicio potest homicida beneficio
renunciare, vt tradit Ferrara, cautela 44. & Ioannes
Monachus, in d. c. alma mater, de sent. excom. Couarr.
(alijs citatis) in clemen. si furiosus, in 2. par. relect. §. 3.
num. 7. & Salzedo, in practica ad Bernardum Diaz,
c. 94. & dicit communem opinionem Nauarr. in ma-
nuali, c. 27. num. 147. Didacus Perez, in l. 2. tit. 9. lib.
2. ord. col. 301. Villadiego, in tract. de irregularitate,
c. 1. num. 2. Plag, a, de delictis, lib. 1. c. 11. num. 2. & di-
cit communem (pluribus citatis) Iulius Clarus, lib. 5.
§. homicidium, versic. de iure autem canonico, & no-
uissime Parisius, supra, de resignatio. beneficiorum,
lib. 4. q. 3. num. 9. vbi dicit veriore, & magis com-
munem.

Sed contrariam opinionem (in quantum attinet ad
fructuum acquisitionem) dixit cōmunem Bernardus
Diaz, c. 123. & plures tradit Tiraquellus, pro vtraque
parte, in l. si vnquam, verb. reuertatur, num. 272. Cade
reuocandis donationibus, qui resoluunt quod etiam
ante sententiam homicida nō faciat fructus suos. Ve-
rior tamē est prima opinio, & pro ea vidi iudicatum,
cum casus de facto occurrisset, & ita est tenendum in
iudicando & consulendo, vt post hæc scripta resoluit
Gutierrez, lib. 2. canonicarum, c. 5. à num. 7. vbi etiam
tenet, quod interim, quod sententia non fertur, facit
fructus suos, & Antonius de Burgos, in c. canonum
statuta, num. 275. de constitutionibus.

QVÆSTIO DLXX.

*Utrum emphyteuta irrequisito domino possit donare.
Communis contra communem.*

Emphyteuta, qui alienare non potest irrequisito
domino, potest eo infcio donare. Ita tenet gl. ver-
bo, vendere, in cap. fin. de locato, gloss. verbo, alijs, in
d. l. fin. C. de iure emphyteutico, & est communis opi-
nio secundum Cardinalem, & Imolam, num. 10. in di-
cto cap. fin. & illam dixit communem Baldus, num.
1. Alex. num. 5. in l. si domus, §. si. ff. de legat. 1. & di-
xit etiam communem Capolla, consilio ciuili 8. & di-
xit etiam communem Ruynus, consil. 42. nume. 1. &
160. nu. 22. lib. 4. & Imola, in l. vsusfructus, num. 7.
ff. soluto matrimonio, Gratus, consil. 86. num. 7. libro
primo, Gualdenis, de arte testandi, libro 6. cautela 4.
Alexand. consil. 189. nume. 13. libro secundo. Cor-
neus, consil. 166. colum. 7. libro 2. Bertrand. consil. 98.
num. 1. lib. 3. Natta, consil. 114. num. 15. & plures pro
hac opinione refert Iulius Clarus, libro quarto rece-
ptarum sententiarum, §. emphyteusis, quæstione 15.
vbi nume. 2. adduxit quinque requisita, vt procedat
ista opinio.

Sed contrariam sententiam dixit communem Ias.
in d. l. si. nume. 59. quod fuit de mente Barto. in d. l. si
domus, §. si. num. 2. de lega. 1. & ita communiter ob-
seruatur, & 23. doctores pro hac opinione refert
& sequitur Antonius Gabriel, lib. 4. communium, tit.
de iure emphyteutico, conclus. 44. nu. 312. vbi hanc
dicit comuniorē.

Practicae Quaestiones

QVÆSTIO DLXXI.

*Utrum sit de substantia contractus emphyteusis, ut de-
tur aliquid à principio. Communis contra com-
munem, & quid iure regio.*

DE substantia contractus emphyteutici, est ut de-
tur aliquid à principio. Ita tenet glos. in ca. si. de
locato. glos. etiam in auth. qui rem, C. de sacrosan. ec-
cles. & hanc sententiam tenet Bart. & Albertus, di-
cens communem, nu. 3. & Fulgos. in l. 1. C. de iure em-
phyteu. & innuit esse cōem Corralius, in rub. de iure
emphyteutico, nu. 10. quāvis ipse teneat contrarium.
Et hanc opinionem glossa in tenet, & probat l. 3.
tit. 14. p. 1. ibi, *que el recebidor ha de dar luego de ma-
no al otro dineros, o alguna cosa cierta, segun se auinieren.*

Contrariam tamen sententiam tenent omnes ca-
nonistæ, in d. c. fin. secundum Ias. in d. l. 1. num. 5. qui
etiam ibi, nu. 13. dixit communem ex Cyno, Cynus
vero, eam communem non dicit, sed dicit communē
Abb. in d. c. si. num. 6. in fine, dixit etiam communem
Greg. in l. 28. tit. 8. p. 5. probans illam (oblitus de lege
partitæ supra.) Pro concordia dicit hanc contractum
dupliciter fieri posse, Angel. in authentico, de non a-
lienandis, §. quia vero, el 1. Paulus, in authen. si quas
ruinas, C. de sacrosan. eccles. & Salic. in d. l. 1. Nos au-
tem non possumus recedere à dispositione dictæ legis
partitæ, & ita communiter fit, & practicitur.

QVÆSTIO DLXXII.

*Utrum infidelem teneatur quis corrigere denunciatio-
ne fraterna. Communis contra communem.*

Infidelem non tenetur quis corrigere denunciatio-
ne fraterna, secundum Barb. in c. nouit, num. 3. 2. de
iudicijs, vbi Alciatus, nu. 5. hanc fatetur communem
opinionem.

Sed contrariam partem dixit communem Nauar.
ibi, notab. 6. nu. 3. Prima tamen est consulenda in fi-
dei fauorē, ut tenet Medina, in sua summa, primo præ-
cepto. fol. 77. & latius fol. 118.

QVÆSTIO DLXXIII.

*Utrum cum vita periculo teneatur quis ad correctionē
fraternam. Communis contra communem.*

Ad correctionem fraternā neminem teneri cum
vitæ periculo, dixit esse communem opinionē
apud omnes Dominicus de Soto, de ratione tegendi
secretum, membro 2. quæstio. 2. conclus. 6. vers. 3. pro-
batur, fol. 26. col. 2.

Sed contrariam partem, ter, quaterque commu-
nem esse dixit Antonius Cordubensis, in annotatio-
nibus ad eundem Dominicum, membro 2. quæstio-
ne 2. folio 126. quæ opinio est magis æquitati & ratio-
ni consona, quam declarat Nauar. in capitulo de iu-
dicijs.

QVÆSTIO DLXXIV.

*Utrum correctio fraterna debeat fieri cum testibus, in
peccato occulto. Communis contra communem.*

Correctio fraterna debet fieri cum testibus, etiam
in peccato occulto, ut est communis opinio, se-
cundum Dominicum de Soto, de ratione tegendi se-
cretum, memb. 2. quæst. 2. conclus. 5.

Sed contrariam opinionem dixit communem Bar-
bacia, in c. nouit, num. 3. 7. de iudicijs, dicens hanc te-
nere Doctores communiter.

QVÆSTIO DLXXV.

*Utrum damnatus ad mortem possit sine peccato à carce-
ribus fugere. Communis contra communem.*

Damnatum ad mortem fugere non posse, innuit
esse communem Theologorum Bart. in l. relega-
ti, in princ. ff. de pœnis, & Ias. in repetitione legis, ad-
monendi num. 175. ff. de iureiur. Abb. in c. 1. de testi-
bus cogen. & in cap. sicut, el 3. de iureiur. & assignat
concordiam Felinus, in cap. 1. num. 43. de constitu-
tionibus. Azeved. in rub. titu. 1. de legibus, num. 27.
lib. 2. recopilat.

Sed contrariam opinionem (imo quod non peccet)
asserit communem Couarr. lib. 1. variarum, cap. 2. nu-
me. 10. vers. in 2. quæstione, & Grammaticus, con-
fi. 5. num. 5. & 6. & Menochius lib. 2. de arbitarijs,
casu 101. num. 14. quæ opinio verior est & tenenda,
ut docet Gutierrez, lib. 2. canonicarum, cap. 24. num.
45. per l. 1. ff. de bonis eorum, qui ante sententiam ex
qua hoc tenet Padilla, in l. transigere, nu. 4. C. de tran-
sact. & Plaza, de delictis, cap. 23. num. 6. Didacus Pe-
rez, in l. 1. titu. 4. lib. 3. ordinam. pag. 545. Iulius Cla-
rus, lib. 5. receptarum sententiarum, §. in quæstione
21. num. 2. Mascard. volum. 2. prob. conclus. 820. nu-
me. 17. Soto, lib. 5. de iustitia & iur. quæstio 6. artic. 4.
Lara, in l. si quis à liberis, §. sed utrum, num. 24. ff. de
liber. agnoscend. idem Gutierrez, de iuram. conf. 1. p.
c. 57. num. 25.

QVÆSTIO DLXXVI.

*Utrum Imperator sit dominus totius mundi.
Communis contra communem.*

Imperator de iure est dominus totius mundi, l. de-
precatio, ff. ad leg. Rhod. de iactu, & est communis
opinio, secundum Albericum, num. 19. Ias. nu. 10.
in l. 1. C. de summa Trinitate, & fide Catholica, &
qualiter hoc intelligatur, explicat Rolandus, consil.
88. num. 7. volum. 1. Couar. in reg. peccatum, 2. par.
§. 9. num. 5. & Michael Vlurnus, de regimine mun-
di, 2. par. quæstione 3. in volum. 14. tract. Antonius Si-
la, in constit. Subaudia, tit. de iure emphyteutico, gl.
1. num. 1. Burgos de Paz, in l. 3. Tauri, à num. 704. &
710. Lara, de alimentis, in §. si quis ex his, num. 198.
Ferdinandus de Mendoza, lib. 1. dispit. iur. c. 5. num.
25. Nauar. in c. nouit, notab. 3. ex num. 161. de iudi-
Castaldus, de imperatore, quæstione. 52. Belluga, in
speculo

speculo princip. rub. 14. §. veniamus. num. 6.

Sed contrariam partem in quaestione proposita, tenet late Oldradus, conf. 69. quem omnes Doctores sequuntur secundum Michaeleni Vlcurnum, supra, de regimine mundi. 2. p. quaestione. 3. principali, sectione 2. Cassaneum (latissime) in Catalogo gloria mundi, lib. 5. consideratione 28. Gregor. in l. 53. tit. 5. part. 5. verb. *el Rey*, Menchacam, lib. 1. controuersiarum illustrium. c. 20. & 21. vbi nume. 3. dicit, quod in temporalibus, nec Imperator, nec Papa, fuit dominus totius mundi, sed solum Adam, Soto, de iustitia & iure. lib. 4. quaestione 4. artic. 2. Ant. Gabriel, lib. 5. comm. tit. de acquirendo rerum dominio, conclusionem 3.

QVÆSTIO DLXXVII.

*Verum Princeps de plenitudine potestatis possit absque causa aliquem dominio suæ rei priuare.
Communis contra communem.*

Princeps de plenitudine potestatis, absque causa potest alteri dominium auferre. Ita tenet Angelus in litem si verberatum. §. 1. (per illum tex.) ff. de rei vindicatione, & qui contrarium asserunt mentiri. Et (ante eum) hanc opinionem dixit esse veram, Ioannes Andreas, in c. 1. de causa pos. & prop. & in c. in nostra, de procuratoribus, vbi Hostiensis, Baldus, in l. nec causas. C. de appellationibus, & in l. fi. C. de fructibus & litium expensis. Idem Angelus, in l. 2. C. de quadriennij precrip. Barbacia, conf. 64. vol. 4. Iaf. cōf. 227. & 236. vol. 2. & conf. 107. vol. 4. Paulus de Castro, in l. quoties. C. de precibus imp. off. Decius, conf. 291. num. 4. & 267. nu. 7. cuius sententiam veriore, ac communem credit Cagnolus, in principio proemij Digestorum, num. 12.

Sed contra Angelum, dicit esse communem opinionem Felinus, in c. quæ in ecclesiarum, nu. 33. in fine, de constitutionibus. quam opinionem sequitur Anania, conf. 81. num. 4. Romanus, conf. 310. Abb. conf. 77. Socinus, conf. 266. & 164. & 120. vol. 4. Curtius iunior, conf. 1. nu. 29. & conf. 138. nu. 5. vbi dicit communem opinionem, quam dicit etiam communem Fulgosius conf. 61. Paulus, conf. 517. Gozadinus, cōf. 5. nu. 18. & conf. 9. nu. 48. Aymon, conf. 5. num. 5. & conf. 7. num. 10. & conf. 135. à nu. 7. cum sequentibus, & (pluribus citatis) hæc sequitur Festasius, de collectis. 4. p. c. 6. num. 7. & disputat late Greg. in l. 2. tit. 1. p. 2. verb. *buen cambio*, & in l. 35. tit. 5. p. 5. verb. *el Rey*, & vide l. 31. tit. 18. p. 3. & alios pro hac sententia refert Manchaca, lib. 2. de successuum progressu, c. 1. num. 7. vbi alios citat pro contraria sententia & opinione, quæ valde controuersa est apud Doctores, vt viderimus in quaestione sequenti.

SUMMARY.

- 1 Lex 31. tit. 18. p. 3. confirmat primam opinionem.
- 2 Millones puede pedir el Rey nuestro senyor en caso de necesidad.
- 3 Rex tempore necessitatis, etiam iure diuino potest imponere collectam.
- 4 Clerici tempore necessitatis possunt compelli ad contributionem.

- 5 Tributum fuit solutum ab ecclesiis Gallicanis Regi Francisco tempore necessitatis, & pro regni defensione.
- 6 Bona & facultates ecclesie sunt deputatae ad redimendos captiuos.
- 7 Pro defensione patriæ, tam laici, quam clerici tenentur Regi tributa soluere.
- 8 Causa iusta semper presumitur in Rege exigendo tributa.
- 9 Clerici tenentur contribuere pro refectioe pontium, & viarum.
- 10 Nobiles tenentur pro refectioe pontis, & fontis. Y por todo aquello que es pro communal de todos.
- 11 Clerici tenentur contribuere ad omnes necessitates publicas.
- 12 c. non minus, de immunit. eccles. declaratur.
- 13 Lex 31. tit. 18. p. 3. declaratur.
- 14 Princeps quando non habet de suo, potest subditis collectam imponere.
- 15 Princeps militat pro communi vtilitate, & sic debet de communibus viuere.
- 16 Patrimonium regale iam est venditum & alienatum, & pignori datum.
- 17 Princeps prius debet se præmunire de suo marsupio, quam subditos collectare.
- 18 Subditi ad onera occurrentia astringi possunt, quando princeps non habet de suo.
- 19 Princeps solus potest gabellas & noua vectigalia imponere.
- 20 Princeps qui sine iusta causa nouum vectigal imponit, peccat mortaliter.
- 21 Iusta causa semper presumitur in principe.
- 22 Princeps vicem pastoris gerit.
- 23 Operatio regis ad subditos, patris ad filios, & pastoris ad oues, similis est.
- 24 Pastor bonus debet tondere oues, non vero pilos & lanam euellere.
- 25 Principis dicto asserentis in extrema necessitate esse eō institutum, est credendum.
- 26 Scrupulosa inquisitio contra principem, non est faciēda.
- 27 Bellum iustum reputatur ex sola principis & suorum consiliariorum declaratione.

QVÆSTIO DLXXVIII.

*Verum princeps cū causa possit alteri dominium tollere.
Communis contra communem, & quid iure regio.*

Prædicta quaestio non est multum dissimilis à quaestione præcedenti, in qua princeps cum causa potest alteri dominium tollere etiam non vtendo de plenitudine potestatis, causa autem vtilitatem publicam debet respicere, secundum communem opinionem, quam refert Iaf. in l. quo minus, nu. 5. ff. de flumini. Acosta, in l. Gallus. §. & quid si tantum, 1. par. pagina 74. ff. de lib. & posthum. Oroscius, in l. quod principi, num. 17. ff. de const. princip. & illam tenet Zasius, cōf. 10. nu. 7. vol. 2. dicens tamen, quod Doctores tenent communiter contrarium. Sed prima opinio est hodie approbata de iure regio, ex l. 31. tit. 18. p. 3. & Greg. in l. 53. tit. 5. p. 5. verb. *el Rey*, Felinus, in c. quæ in ecclesiarum, de constitutionibus, num. 27. Menchaca, controuersiarum vsufrequentium, lib. 1. c. 1. num. 7. Lucas de Penna, in l. originarios, C. de agricol. & cens. lib. 1. vbi dicit, quod bona subditi sunt principis in casu

Practicae Quaestiones

In casu ner
thaus de
lia, qv
nia

1 *Consistat. Quam opinionem sequitur Mat-
Afflictis, lib. 1. constitutionum regni Sici-
st. 17. vt sic declarat, l. bene à Zenone, ibi, om-
pr. incipis esse intelligantur, C. de quadriennij præ-
scri. pt. & l. de precatio, ff. ad leg. Rhodiam de iactu,
quia resoluit (pluribus citatis) quod ex causa pōt prin-
ceps tollere priuatis ea quæ eis competunt de iure gē-
tium, vt tenet etiam Alexan. conf. 2. & conf. 67. vol. j.
& Festasius de collectis, 4. par. quat. 5. num. 41. & in
c. 6. num. 7. vbi dicit communem. Ex quibus appare-
bit, quam recto iure noster Rex Philippus Secundus
(protector Christianæ reipublicæ) potest petere peda-
gia, vectigalia, & millones, ad protegendam, & defen-
dendam rem publicam: quia cum possit auferre domi-
nium alicui ex causa publica, multo magis partem bo-
norum, l. quæ de tota, ff. de rei vendicatione, & ita cla-
re insinuant verba text. in c. 8. reg. lib. 1. ibi, *ius regis,
qui imperaturus est vobis, filios vestros tollet, & ponet
in curribus suis, faciet sibi equites, & percussores quadri-
garum suarum, & constituet sibi Tribunos, & Centurio-
nes, & aratores agrorum suorum. Agros quoq; vestros,
& vineas, & oliueta optima tollet.* Quæ verba licet ad
vlsurpationem & iniustitiam pertineant, vt declarat
Sarmiento, lib. 1. selectarum, num. 20. in fine, tamen
tempore necessitatis, quando causa publica vertitur,
dicit ibi Nicolaus de Lyra, per illam auctoritatem,
quod Rex iure diuino habet illud ius, & facultatem.
Ita Lucas de Penna, in l. 2. C. de quibus muneribus,
3 vbi concludit Principem posse imponere collectam
etiam clericis, tempore necessitatis, cum non minus
4 illi, quam ceteri ab inimicorum incurfu defendantur,
& protegantur. Ita tenet Cassaneus, in catalogo glo-
riæ mundi, 5. par. consideratione 24. num. 162. cum
sequentibus, & in consuetudinibus Burgundiæ, titu-
des iustices, 8. 4. per totum, vbi expresse resoluit, quod
5 in regno Franciæ, anno 1532. à rege l. Francisco Frã-
ciæ, petitum fuit ab ecclesijs Gallicanis certum tribu-
tum pro regni defensione, per ea quæ habentur lib. 4.
Regum, c. 14. vbi Ioas rex Israel pro necessitate tulit
omne aurum, & argentum, & vniuersa vasa, quæ in-
uenta sunt in domo Domini. Et lib. 4. Regū, cap. 18.
Ezechias similiter dedit omne argentum, quod reper-
tum fuerat in domo domini, vt necessitati patriæ sub-
6 ueniretur. Et ratio est, quia bona & facultates eccle-
siæ, sunt deputatæ ad redimendos captiuos, & oppres-
sos, c. sacrorum, c. sicut, c. aurum, c. gloria episcopi. 1. 2.
7 quæst. 2. & idcirco pro defensione patriæ, & imminen-
te necessitate, non solum laici, verum etiam clerici, te-
nentur contribuere, & tributa regibus soluere, c. tri-
butum, 2. 3. quæst. 8. & plurima testimonia sacrae pagi-
næ, quæ videntur ob stare (ex traditis per Duennas, re-
gul. 100.) procedunt generaliter loquendo, nō autem
8 existente iusta causa, quæ in principe semper præsumi-
tur, glos. Bart. & omnes in l. relegati, ff. de penis, An-
charanus, conf. 288. Felinus in c. quæ in ecclesiarum,
nu. 60. vbi Decius, num. 27. de constitutionibus. Ro-
manus, in l. si vero, §. de viro, ff. soluto matrimonio, &
in conf. 436. Alex. conf. 216. vol. 2. Socinus conf. 60.
num. 5. vol. 1. & 266. num. 55. vol. 2. Ruynus, consil.
181. nu. 9. vol. 1. Imo ipsa Principis voluntas habetur
9 pro iusta causa, glos. in d. l. relegati, glo. in c. si gratio-
se, de rescriptis, ver. à Romano Pontifice, Alex. conf.
155. num. 18. volum. 6. & 94. nu. 5. vol. 1. & Decius,*

conf. 241. Et in quaestione proposita ita tenet Guido
Pape, quæst. 7. & quæst. 177. qui loquitur de clericis, &
de nobili, Ancharanus, consil. 95. assignans rationem,
10 quia quemadmodum tenentur clerici, & persone ec-
clesiasticæ contribuere pro refectione fontis, & pon-
tis, vt in l. ad instructionem, C. de sacrosanct. eccles.
& tradit Oratoria, de nobilitate, 2. p. c. 1. num. 11. Au-
les, in cc. pp. c. 23. glos. verb. *den orden*, Auend. in cc.
pp. 2. p. c. 14. Greg. in l. 20. tit. 32. p. 3. verb. *caualleros*,
& in l. 54. tit. 6. p. 1. verb. *en las puertes*, Mexia, ad reg-
maticam panis, conclu. 1. num. 6. & conclu. 5. nu. 63. &
probat in l. 1. 2. tit. 2. lib. 1. recopil. vbi Azeu. ita & à
maioritate rationis tenentur contribuere ad prædictā
necessitatem regiam, cum sit causa publica, & ad om-
11 nes publicas necessitates tenentur omnes (etiam cle-
rici) contribuere, quod latissime prosequitur Octau.
in decis. Pedemont. 68. nu. 5. & Riminaldus conf. 2.
num. 20. Decianus, respons. 14. num. 20. Rolandus,
conf. 2. nu. j. vol. 4. & Bursatus, conf. 16. nu. 23. & 25.
num. 3. & 42. num. 10. & latius conf. 161. nu. 11. Nar-
ta, conf. 208. num. 6. vol. 1. & Mexia, supra. resoluens
communem opinionem, & quod procedat omni iure,
etiam diuino, vt testatur Ripa, tit. de ecclesijs ed. fican-
dis, respons. 2. & Lucas de Penna, in d. l. 2. C. de quib.
munerib. vel præstationib. nemini liceat se excusare,
Guillermus Benedictus, in ca. Raynutius, verb. vxorē
nomine Adelasiæ, num. 103. cum sequentibus, vbi
12 responder ad cap. non minus, de immunit. eccles. vbi
pro fossatis clerici non tenentur contribuere, quod est
13 intelligendum, non imminēte necessitate. Et pro hac
sententia facit d. l. 3. 1. tit. 18. p. 3. ibi, *fueras ende si el
rey las viese menester para fazer dellas alguna cosa
que fuesse à pro comunal. de el reyno*, & inter causas pu-
blicas, quæ à Doctoribus traduntur, vt rex possit tolle-
re dominium rei suæ alicui, est fauor publicus, vt in l.
item si verberatum, §. si. ff. de rei vendic. l. venditor, §.
si constat, ff. communia prædiorum, c. super quibuldā,
vbi glos. verb. Imperator, de verbor. signific. l. bene à
Zenone, C. de quadriennij præscript. & in d. l. de pre-
catio, ff. ad l. Rhodiam de iactu. Et plura in hoc propo-
sito conguessit Menchaca, cōtrouerfiarum vlsufrequen-
14 tium, lib. 1. c. 1. num. 7. Quæ opinio cōfirmatur, quia
princeps pro defensione patriæ, si non habet de suo,
potest subditos collectare, vt docet Albericus, in l. de
quibus, vers. idem quæro, ff. de legib. us. l. si quis in hoc
genus, C. de episc. opus, & clericis Parisiis, conf. 25. nu.
15 me. 65. vol. 1. quia cum princeps militet, pro commu-
ni vtilitate, debet etiam de communibus viuere, pro
honesto statu principum conseruando, cum redditus
proprij non sufficiant, nec exactiones consu. re, pro-
16 ut sunt *alcuales, tercias, subsidio, y escusado*, Et sic
prius quam noster Christianissimus, & inuictissimus
rex Philippus II. ad hanc exactionem peruenisset, om-
nia bona sua, regaleque patrimonium vendidit, alte-
nauit, & pignoraui, & sic donatium millonum ma-
iorem habet æquitatem, & iustificationem, ex doctri-
na Baldi, in l. neminem, C. de sacrosanctis ecclesijs,
vbi Paulus, Socinus iunior, consil. 98. num. 10. vol. 3.
17 dicunt, quod princeps primo debet se premunire de
suo marsupio, quam subditis collectam imponat.
Idemque defendit Rolandus, conf. 1. nu. 62. cum se-
quentibus, vol. 2. & in num. 157. vbi dicit, quod quæ-
do occurrit publica necessitas, & princeps non habet
reditus

reditus sufficientes, pro subueniēdo dictæ necessitati, possunt subditi adstringi ad onera occurrentia, & ad collectas. Idem docet Afflict. in rub. quæ sint regalia, colum. penult. versicu. & pro hac decisione; Lucas de Penna, in l. i. C. de super. in dict. lib. 10. Salicetus, in l. vectigalia. C. noua vectigal institui non posse, ubi tenet, quod solus princeps potest gabellas & noua vectigalia instituire, cum sint de maximo imperio. Idē tenet Bertachinus, in tractatu de gabell. 1. p. quæst. 1. Baldus, conf. 343. vol. 5. Capella Tholofana, 451. ubi additio. Parladorius 1. part. rerum quotid. c. 3. à nu. 1. cum sequentibus. las. conf. 81. vbl. 4. Azeuedo, in l. 1. tit. 1. lib. 6. recop. per illam legem in gloss. 1. & probatur etiam in l. 9. tit. 7. p. 1. & tradit Lasarte, de gabellis in l. 1. tit. 17. lib. 9. recop. & Gironda, in 1. par. nu. 1. in principio. Peccat tamē mortaliter princeps, qui si ne iusta causa notum vectigal imponit, vt tradit Afflictus, supra, num. 11. quem sequitur Rolandus, cōf. 95. num. 30. vol. 2. idem tenet Innocentius, in c. innouamus, de censibus, & in c. super quibusdam, de verborum significatione. Tamen in eo præsumitur semper iusta causa (cum sit pater communis omnium) & sic subditis, veluti pater filiis, debet thesauros præparare, & in cunctis necessitatibus pastoris vicem gerere, vt in c. Apostolus. §. Iustinianus, de censibus. Quæ sententia probatur optime in l. 14. tit. 5. p. 2. ibi, *como quier que el reyes sennor de sus pueblos para mātēnellos en iusticia, e seruir se de ellos : cōn todo esso guardallos de ue en manera que non desfallezean quando mēester los viuire: ca segun dixo Aristoteles à Alexandro el mejor tesoro quel rey ha, y el que mas tarde se pierde, es el pueblo, quando bien es guardado. E con esto acuerda lo que dixo el Emperador Iustiniano, que entōnces son el reyno y lacamara del Emperador ricos e abondados quando sus vassallos son ricos, e su tierra abondada.* Et ratio est, quia

23 secundum Aristotelē, similis est operatio regis ad subditos, patris ad filios, pastoris ad oues: paterno enim amore, & pie debet regere populum, vt in clementina, conquerente, de restitutione spoli. boni enim pastoris est tondere pecus, non autem deglubere, id est pilos & lanam euellere. Et dicit Baldus, in præludijs feudorum, colum. 13. quod regnum est ad similitudinem corporis humani, à quo si abscindatur auricula, non est corpus perfectum, sed monstrosus. Et

25 hinc venit, quod semper sit credendum assertioni principis vel regis, dicentis esse constitutum in necessitate, ad defendendam religionem Christianam, vt docet Alexan. conf. 216. vol. 2. Oldradus, conf. 258. Rolandus, dicto conf. 1. nu. 58. & 90. ubi dicit, quod

26 non est in hoc facienda inquisitio scrupulosa, vt faciunt aliqui decuriones timorata conscientia, aliquarū ciuitatum, quia à iure improbat. l. doli, in fin. ff. de nouationibus: & quia quando non est certum an bellum sit iustum, debemus stare principis, & eius consiliorum declarationi, qui prius examinauerunt bellum esse iustum cum vnicuique de populo non debeat princeps hoc notum facere, quia sola principis, aut consilij auctoritas debet in hoc subditis sufficere, nā ex eo solum quod iura ipsi principi dederunt, concesserunt etiam virtualiter, inducendi bellum potestatem, vt in l. vnica. C. vt vsus armorum, lib. 1. l. prohibitum. C. de iure fisci, lib. 10. ubi dicit, quod vassallus tenetur credere domino, non vero si bimet confirma-

re conscientiam. Quæ omnia limitantur, quando in principe non subest aliqua necessitas, quia tunc contributio debet cessare, vt tradit Rolandus, conf. 91. num. 45. vol. 2. & Auend. in suo dictionario, verb. *alcauala*, qui resoluit quod vectigal iam hodie non debetur regi, ex eo quod cessauit bellum Granatense, cuius causa gabella fuit imposita. Sed profecto illius opinio nec est vera nec tenēda, vt tradit (contra eum) Lasarte, de *alcaualas*, c. 18. num. 39. & ratio est, quia licet cesserit hodie illa causa finalis, quæ à principio contributionis vigeat, adhuc durant aliæ grauissimæ causæ cum à plurimis fidei catholicæ inimicis, à fronte, à tergo, & à lateribus simus circumducti & oppressi, ad quorum tutelam, & protectionem, non solum gabellarū, præstatio, & solutio est necessaria, verum etiam contributio millonum, & aliæ iustissimæ impositiones (quæ à pluribus mordentur, & probantur, non attendentibus altiora iuris principia) si vero absolute sit notissimum per facti euidētiā, quod non superfit causa, tunc debet cessare prædicta contributio, vt tradit Romanus, conf. 417. & 459. Duennas, reg. 100. limitatio 12. Illud autem quod diximus, quod clerici in causa necessitatis tenentur ad prædictam contributionem, intelligi debet, non propria regis auctoritate, sed de licentia Pontificis, ita Abb. conf. 3. lib. 1. Nauarr. in manuali. c. 17. num. 201. & c. 23. num. 120. & illud etiā tenet Medina, in C. de restitutione, quæst. 15. in principio. & Auiles, in cc. pp. c. 25. versic. *den orden*, num. 5. sed si fuerit imminens periculum in mora, si recurratur ad Romanum Pontificem, tunc recedendum est à regulis iuris, l. de dupillo. §. si quis riuos ff. de noui operis nunciatione, & tenet Greg. in d. l. 54. & Gutierrez, pp. quæstionum, lib. 1. quæstione. 3. num. 4. & 5. & Olano, in antinomia iuris, litera C. num. 38. Azeuedo, in l. 1. tit. 3. lib. 1. recop. num. 6. & 7. quæ sententia probatur in d. c. aduersus, de immunitate ecclesiæ. ibi, *propter imperitiā tamen quorundam, Romanus Pontifex prius consulatur, cuius interest omnibus utilitatibus providere* Cacheraus, supra decif. Pedemontana. 68. num. 30. Afflict. decif. 24. & 85. & ita illum rex, in d. c. aduersus, limitat Cacheraus, supra & in consilio ibi posito, num. 29.

QVÆSTIO DLXXIX.

Utrum princeps possit aliquem restituere natalibus in præiudicium alterius. Communis contra communem.

Princeps potest quem natalibus restituere in præiudicium scripti heredis abique causa, etiam si per heredem hereditas sit adita, dummodo bona non sint apprehensa, ita est communis opinio secundum Fortunium, in l. Gallus. §. & quid si tantum, nu. 286. ff. de lib. & posthumis, in vol. repet. & iuxta aliam impressionem, num. 392. & dixit etiam communem Couarr. in 4. decret. 2. p. c. 8. §. 9. num. fin.

Sed contrariam sententiam restatur communem Ioannes Crotus, num. 134. Galiula, num. 95. Ruinus, num. fin. & Acofta. 2. p. num. 5. in d. §. & quid si tantum, & de huius articuli expeditione vide l. 4. titulo 15. par. 4. & ibi Gregor. verb. *e si caben su ruego*, quæ opinio verissima est & ab ea non est recedendum in iudicando & consulendo.

SVM-

Practicae Quaestiones

S V M M A R I V M.

- 1 *Lata culpa in criminalibus, non equiparatur dolo.*
- 2 *I. fin Tauri declaratur.*
- 3 *Dolus requiritur ad incurrendam penam falsi.*
- 4 *Ad incurrendam penam periurij requiritur dolus.*
- 5 *Doli allegatio sufficit, ut delictum in dubio intelligatur dolose esse commissum.*
- 6 *Probato delicto, vel mendacio, praesumitur dolus.*
- 7 *Lex i. tit. 7. p. 1. declaratur.*
- 8 *Falsitas non potest esse ubi est bona mens & intentio.*
- 9 *Penae impositae à iure propter mendacium, habet locum quando dolus interuenit.*
- 10 *Homicida non punitur pena ordinaria delicti, si absque dolo homicidium sit commissum.*
- 11 *Homicidium committitur absque dolo, quando inaduerter committitur.*
- 12 *L. 5. in fi. tit. 8. p. 7. declaratur.*
- 13 *Contraria opinio in quaestione principali proponitur.*

QVÆSTIO DLXXX.

Utrum possit reus corporaliter puniri, quando absque dolo (culpa tamen accedente) delictum commisit. Communis contra communem, & quid iure regio.

- C**onclusio Doctorum receptissima est, quod in poenis criminalibus: nunquam potest aliquis puniri corporaliter, nisi dolus interueniat. Ita docet Bart. in l. 1. §. 1. num. 1. ff. si quis testamento lib. esse iussus fuer. cuius opinio communis est, ut tradit Capolla, con. crim. 33. quod adeo verum est, quod non sufficeret lata culpa, quæ in criminalibus non equiparatur dolo, & hanc dicit esse communem opinionem Ias. in l. in actionibus, num. 23. & 26. ff. de in litem iurando, & Ioannes Blanco, in practica criminali, num. 137. Syluester, in sua summa, verb. poena, quaest. 16. & verb. culpa, ver. decimo quaeritur. Bernardus Diaz reg. 540. vbi adduxit ad hanc regulam tres ampliationes, & decem limitationes, tradit Gratus, respon. 132. vol. 1. Grammaticus, voto 211. nu. 15. Hippolytus, in l. vnus §. cognituram. num. 27. ff. de quaestionibus. Maranta, in speculo aduocatorum. 4. p. distinct. iudic. 60. Et ab hac opinione, & communi sententia recedendum non esse, tradit Salzedo, in additionibus ad regulam Bernardi Diaz, Auendannus, de exequendis mandatis. 2. p. num. 22. colum. 5. vbi hanc dicit communem opinionem (sic intelligens legem si Tauri) resoluens, quod ad incurrendam poenam falsitatis, (de qua in illa lege) requiritur dolus. Et ita sunt ponderanda verba illius legis, verb. *falsamente*. Idem tenet Auiles, in cc. pratorum. c. 48. gloss. 1. num. 3. vbi dicit ad hoc ut quis puniatur de falso, requiritur dolus. Idemque tenet Gutierrez, in authentica, sacramenta puberum, num. 62. C. si aduersus venditionem, vbi idem resoluit ad incurrendam poenam periurij, dicens esse veram & communem opinionem, quam late persequitur Ias. in l. qui iurasse, num. 4. ff. de iure iurando, vbi Paulus, num. 7. & 8. dicit notabile verbum, & in praxi satis utile, & quotidie contingere, scilicet, quod sufficit in accusatione allegatio doli, & eo ipso quod probatum sit, testem falsum dixisse, praesumitur dolose. Pro cuius opinione facit text. in l. 1. C. ad

1. Corneliam de sicarijs, vbi probatur, quod licet generaliter loquendo, allegans dolum vel culpam, tentatur id probare, ut in l. quoties. §. qui dolum, vbi glossa de probationibus: tamen secus est in delictis, in quibus probato delicto, vel mendacio, praesumitur dolus. Quae declarationis notabilis est, & in praxi valde notanda, ut tradit Gutierrez, supra, num. 63. in fi. & nostram principalem conclusionem probat lex. i. tit. 7. p. 1. ibi, *si algumo fiziesse privilegio o carta falsa a sabiendas*. Et ibi, *cambiandolas falsamente*. Et ibi, *otro si dezimos que elabogado fizia falsedat si alegasse a sabiendas leyes; falsas en los pleytos que tuuiesse*. Et ibi, *otro si dezimos, que todo inzagador que da iuryzio a sabiendas contra derecho, faze falsedad*. Et ibi, *e aun la faze el que es llamado por testigo en algun pleyto, si dixere falso testimonio, o nega rela verdad sabiendola*. Et ibi, *otro si dezimos que qualquier home que muestra maliciosamente a los testigos que digan testimonio con intencion de los corromper*. Ex quibus clare comprobatur nostra sententia, quod ad incurrendam poenam in delictis, requiritur dolus, & illud etiam docet ibi Gregorius, verb. *mudamiento de verdad*, vbi resoluit ex dicto Baldi, quod vbi est bona mens, & intentio, ibi non potest esse falsitas, cum culpa sit scienter negare veritatem. l. sancimus. C. de poenis. Ita etiam tradit Felinus, in c. cæterum, n. 9. 13. de iudicijs, vbi dicit, quod poenae impositae à iure propter mendacium, habet solum locum, quando dolus interuenit in mendacio, alias secus, ut probat text. in c. 1. §. si fuerit, quæ sit prima causa benef. amitt. & in c. 1. §. vafallus, si de feudo fuerit cõtrouersia, in vrbibus feudorum. Quam opinionem sequitur etiam Padilla, in l. fi. num. 13. C. de fideicommissis. Ex qua resolutione dicit Ias. in l. 1. num. 70. ff. de legibus (resoluens esse communem opinionem) quod si statutum disponat, quod homicida sit decapitandus, intelligitur dummodo homicidium sit commissum dolo, non autem culpa, & dicit etiam communem idem Ias. in d. l. in actionibus, num. 26. vbi Decius, num. 20. Curtius iunior, in l. fin. num. 9. ff. quod quisque iuris: quæ opinio receptissima est, ut docet Alciatus, in l. magna negligentia. ff. de verborum significatione, quam opinionem sequitur Iulius Clarus, lib. 5. receptarum sententiarum. §. homicidium, num. 7. vbi declarat, quod tunc dicitur homicidium culpa committi, quando quis non dolose, nec animo occidendi, sed aduertenter alium interfecit, quod delictum non est puniendum poena mortis, & sic poena ordinaria sed debet imponi poena pecuniaria, vel ex ilij pro modo culpæ, & aliquando poena trirremium, ad tempus, ut dicit seruatum fuisse in causa de facto occurrente anno 1557. resoluens hanc esse communem scribentium opinionem: quam etiam sequitur Menchaca, lib. 2. controuersiarum illustrium. c. 96. num. 2. ut optime declarat nostram conclusionem quam approbat lex 5. in fine, tit. 8. p. 7. vbi Greg. verb. *no apercebible della*.
- 13 Sed his non obstantibus, contrariam opinionem (imo quod pro lata culpa possit quis corporaliter puniri, licet dolus deficiat) dicit communem Maranta, in suo speculo aduocatorum. 4. p. à num. 8. quem hoc refert Iulius Clarus, lib. 5. receptarum sententiarum. §. si. quaestione. 84. num. 1. in fin. dicens quandoque vidisse in senatu ita obseruatum fuisse. Prima tamen opinio

¹⁴ opinio verior & communior est tam de iure communi quam regio, & ab ea non est recedendum in iudicando & consulendo. Et sic generaliter & distincte tenendum est, pro declaratione omnium legem regni quod quotiescunque imponitur poena: ratione alicuius delicti, erit locus executioni illius si dolus interueniat: secus vero si lata culpa, quia tunc poena extra ordinaria reus plectendus est, vt in d.l.5. in fi. ti. 8. p. 7.

QVÆSTIO DLXXXI.

Utrum princeps possit remittere penam parti applicatam. Communis contra communem.

Princes non potest remittere poenam parti applicatam. Ita tenet glo. in l. vnica, C. de in ius vocando, quam dixit communi approbatam Paulus, cōf. 1. num. 3. l. vol. 4.

Sed contrariam partem innuit communem idem Parisius, cōf. 3. l. in nu. 42. & Ludouicus de Montalto, de reprobatione sententiæ Pilati, art. 3. num. 34. vol. 8. tractatum, qui dicit hanc opinionem tenere omnes Doctores cōmuniter. Quæ opinio verior est, quia illud quod nostrum est, sine facto nostro tolli non potest, vt in reg. iuris id quod nostrum. ff. de reg. iur.

QVÆSTIO DLXXXII.

Utrum sine citatione illorum, quorum interest, possit princeps aliquem natalibus restituere. Communis contra communem.

Diximus in quæstione. 579. principium posse natalibus restituere in præiudicium alterius, & dubitatur, an illud procedat cum citatione illorum, quorum interest. Et quod non sit necessaria partis citatio tenet Boerius, decis. 122. num. fi. qui resoluit esse communem opinionem, & dicit etiam communem Ias. in l. Gallus. §. & quid si tantum, num. 143. ff. de liberis, & posthumis.

Sed contrarium (imo quod non possit) testatur cōmunem Socinus, in d. §. & quid si tantum, num. 25. Prima tamen opinio seruata fuit de facto, vt dicit Boerius, supra, nu. 7. & pro ea facit tex. in l. 2. in fin. ff. de natalibus restituendis.

QVÆSTIO DLXXXIII.

Utrum in dubio notarius præsumatur rogatus. Communis contra communem.

Notarius in dubio præsumitur rogatus. Hæc est communis opinio, secundum Alexand. cōf. 133. num. 9. vol. 3. Et pro complemento huius quæstionis, vide quæ diximus in quæstione 474. an testes præsumantur rogati. pro intellectu authenticæ, rogati, C. de testibus.

QVÆSTIO DLXXXIV.

Utrum requiratur de essentia legis, quod sit scripta. Communis contra communem.

De essentia legis est, quod sit scripta. Ita tenet cōmunis opinio, secundum Salicetum, in l. humanum. C. de legib. quam quæstionem late prosequitur Abb. in rub. de const. num. 3. vbi Decius in l. lectura, num. 26. Berolius, in rub. de constitutio. nu. 72. Didacus Perez, in l. 1. tit. 4. col. 110. Humada, in l. 4. tit. 1. p. 1. gloss. 1. Belluga, in speculo princip. rub. 47. num. 9. Menochius, de arb. casu, 420. nu. 25. Burgos de Paz, in l. 3. Tauri, num. 378. in princ. & Fuscus, de visitatione, lib. 1. c. 33. num. 8. & alios refert Zenedo, in collectaneo 1. ad decretum. num. 4.

Sed contrariam sententiam testatur esse communem Felinus, num. 3. & additionator ad Abb. litera C. in d. rub. de constitutionibus, in fin. & vide quæ dicemus in quæst. 620.

S Y M M A R I V M.

- 1 Cap. 1. sess. 23. Concilij Tridentini declaratur.
- 2 Residentia requiritur in beneficijs ecclesiasticis de iure Pontificio.
- 3 Nulla necessitas excusat à residentia, nisi utilitas ecclesiæ.
- 4 De duobus bonis maior est eligendus, & de duobus malis minimum.
- 5 Parochus per duos menses sine licentia episcopi potest à suo beneficio recedere secundum Zenedum.
- 6 Congregatio Cardinalium contrarium respondit in quæstione præcedenti.
- 7 Causa studij est iusta causa recedendi à beneficijs curatis. Et quæ sint aliæ iustæ causæ.
- 8 Consuetudo nihil valet contra ius diuinum.
- 9 Interpretari quæ sit utilitas publica, pertinet ad ius posituum.
- 10 Episcopus, cum causa legitima à Romano Pontifice approbata, vel à metropolitano, potest à suo episcopatu recedere.
- 11 Inquisitor non potest recedere a suo beneficio curato, ex eo quod exerceat illud officium.
- 12 Spini opinio, in quantum dixit, quod inquisitor non tenetur residere in beneficio curato, reprobatur.
- 13 Vigintiquatuor casus, in quibus à residentia excusatur parochus, enumerantur remissive, & quod beneficia simplicia non requirunt personalem residentiam.
- 14 Distributiones quotidianæ acquiruntur in casibus iustæ absentiae, & quid de vestuario canonicorum.
- 15 C. 1. de cleric. non resid. declaratur.
- 16 Impeditus de facto & contra ius, non perdit distributiones quotidianas, nec vestuarium.
- 17 Sententia lata contra capitulum sanctæ ecclesiæ Tolentane, vt restituat fructus, exequetur etiam in distributionibus quotidianis, & sic fuit indicatum contra eum.

QVÆSTIO DLXXXV.

Utrum residentia prælatorum, & aliorum beneficiatorum sit de iure positio vel diuina. Communis contra communem.

Residentia episcoporum, & aliorum beneficiatorum, cuius sit iuris, solet in dubium verti & esse iuris diuini, tenet plures Doctores, Carranza in tractat. de resident. prælat. c. 2. num. 2. vbi plures pro ista senten-

Practica Quæstiones

sententia adduxit auctoritates Caietanus, 2. 2. q. 185. art. 5. Gigas in tract. de resident. c. 2. Soto, lib. 10. de iustitia & iure, q. 3. art. 1. & 2. Castro, lib. 5. de iusta hæreticorum punitione, c. 4. Couar. lib. 3. variar. c. 13. num. 9. Nauar. in Manuali, c. 25. nu. 120. & hæc est communis opinio secundum Dominicum de Soto, in apologia de residentia, contra Catherinum, & assignat rationem Couarru. supra, & ampliat illud procedere, nõ obstante consuetudine in contrarium, etiam immemoriali, & alios DD. refert pro hac sententia Flaminus, de resigna. benefic. lib. 1. quæst. 10. num. 15. ubi refert pœnam contra clericos non residentes, declarans c. 1. sess. 6. Concilij Tridentini.

- Sed contrariam opinionem (imo quod sit iuris humani) dixit communem Ambrosius Catherinus, in defensione, contra prædictam apologiam Soti. Prima tamen opinio est hodie approbata ex sacro Cõcilio Tridentino, c. 1. sess. 23. ibi, *cum præcepto diuino mandatum sit omnibus*. Et sic bene sequitur, quod residentia in beneficijs ecclesiasticis (maxime requirentibus animarum gubernationem) sit de iure diuino, & per illum text. ita tenet Salzedo, in additionibus ad Bernardum Diaz, in pract. crim. c. 52. litera A. & etiam est de iure Pontificio, ut in c. quia nonnulli, c. ex tua, de clericis non residentibus, c. ad hæc, c. extirpanda, §. quia vero, de præbend. c. non oportet, cum sequentibus, 7. quæst. 1. c. 1. & 2. sess. 6. Concilij Tridentini. Et sic nulla regulariter necessitas potest episcopos, vel curam animarum habentes ab hac residentia excusare, nisi propter vtilitatem vniuersalem, vel particularem ecclesie, quia in hoc casu ex virtuali mente iuris diuini abesse iuste possunt, quia quemadmodum ex duobus malis minus est eligendum, c. uerui, c. duo mala, 13. distributiones, ita & eodem modo de duobus bonis maius eligitur, ut docet Couar. in regula peccatum, in princip. num. 3. de reg. iur. in 6. & Soto, in 4. dist. 23. quæst. 1. art. 2. & in hoc casu munus pastorale alteri sacerdoti idoneo demandandum est, ut in Cõcilio Tridentino est iuste dispositum, in c. 2. sess. 5. & c. 1. sess. 23. & in d. §. quia vero, & Selua, de benef. 4. p. quæst. 6. qui adduxit 25. & Nauar. in manuali, d. c. 25. nu. 120. & Decisio Matthæi de Afflictis Neapolitana. 289. Zenedo nouissime, in suis collectaneis, 3. p. ad 6. & Clem. collectaneo. 3. 1. qui resoluit, quod parochus per duos menses põt impune recedere à beneficio, etiã non petita licentia, & quod hoc est de mente Concilij: nam licet verba illius capituli trahi possunt in oppositum, facilius tamen, & verius intelliguntur quod ea licentia, quæ in scriptis desideratur, exigatur ad prolixius tempus, & sic ultra duos menses, quia alias esset multum graue parochus, quod nunquam posset impune recedere à suo beneficio: cum tamẽ possit episcopus per tres menses, sine aliqua licentia, ut in versic. *quomã illius c.* quod quidem verum mihi semper visum fuit, ex verbis, & mente Concilij, idemque tenet Salzedo, in practica ad Bernardum Diaz, c. 52. col. 4. fol. 144. Vidi tamen in oppositum declarationem congregationis Cardinalium, & ita praxis recepit, ut absque licentia non possit parochus recedere etiam si absens fuerit propter ecclesie vtilitatem, quare necessaria est ordinarij licentia in scriptis & gratis concedenda, secundum Concilium. Dubitari tamen potest, quæ dicitur in iure vtilitas ecclesie, ut facile episcopus moueatur ad li-

centiam concedendam ex virtuali mente iuris diuini. In qua re sunt causæ considerandæ, quæ à iure sunt determinatæ & expressæ, veluti absentia studiorum causa, ut in d. c. 2. sess. 4. ubi docentes sacram Scripturam, & Scholastici, qui in scholis student, possunt recedere à suis beneficijs curatis, & lucrantur fructus in absentia. Ita Staphyleus, de literis gratiæ, & iustitiæ, de qualitate, & statu beneficiorum, §. circa, nu. 10. & Salzedo, supra. Idem dic in commorantibus in seruitio Põrificis, Regis, vel episcopi, arg. text. in c. h. de magistris, c. licet, de præb. & in d. c. 2. sess. 5. c. ad audientiam, de clericis non residentibus. c. cum ex eo, de elect. in 6. Non tamen prædicti lucrabuntur distributiones quotidianas, ita Fuscus, de visitatione, lib. 2. c. 19. nu. 10. per text. in c. licet uobis, de præben. quod prosequimur in num. 13. Superior tamen interpretabitur hoc, in priuilegiatis, de seruientibus principibus, vel etiam consuetudo rationabilis, quæ licet nihil valeat contra ius diuinum, ut in c. h. de consuetudine, interpretati tamen est iuris humani, an sit vtilitas ecclesie, & sic consuetudo valet, ut tradit gloss. magistra, & doctores in l. fin. C. si contra ius, vel vtilit. public. Et iuxta hæc intelliges casus adductos à gloss. in c. relatum, de clericis nõ residentibus, à Decio, & Veroyo, in c. cum omnes, de constitutio. Ripa, in cap. cum M. num. 4. l. c. tit. Alberto Trotio, de vero & perfecto clerico, lib. 2. c. 45. S. Thom. 2. 2. quæst. 85. art. 5. Soto, lib. 10. de iust. & iure, quæst. 3. artic. 4. Ripa, in tract. de peste, fol. 25. & est decisio Pedemontana 286. nu. 29. & ita est intelligendus text. in d. c. suggestum, cum sequentibus. 7. quæst. 1. & c. 1. sess. 23. in vers. 1. & sic cum causæ legitima poterit episcopus abesse à suo episcopatu, modo hæc causa legitime absentie, à Romano Pontifice, vel à metropolitano approbetur in scriptis, & hoc intra illos tres menses cõtinuos, uel interpolatos. Idemque de parochis dicendum erit, ultra duos menses, qui expresse à Concilio conceduntur. Et inter alias priuilegiatas de non residendo in beneficio curato, dixit Spino, in suo speculo testamẽtor. gloss. 1. priuilegiatis, tit. de capellanis, num. 58. quod est iniquitate hereticæ prauitatis, & quod illud præcedit fauore fidei argum. text. in c. h. de magistris. Sed eius opinio non est, nec seruatur in praxi: quia ipsorum priuilegia ad beneficia curata non extenduntur, cum nõ sit à iure expressum, sed solum ad alias præbendas, & existimo de stantibus in seruitio episcopi, cum cõtrarium non uideamus dispositum de iure, nec de consuetudine. Tu autem uide 24. casus, in quibus parochus excusatur à residentia, quod tradit Selua, de benef. 4. p. c. 16. & 8. & alios casus (etiam extante Conc. Tridentino) congeffit Salzedo, in practica ad Bernardum Diaz, c. 52. litera C. fol. 154. & Flaminus, ubi supra, nu. 59. & 66. ubi limitat non procedere quæ ad beneficia simplicia, quia ipsa de generali consuetudine nõ requirunt personalem residentiam. Idemque tenet Salzedo, de beneficijs incompatilib. 1. par. c. 17. nu. 17. Lapus allegatio. 35.

Solet tamen dubitari, an in casibus iuste absente possit beneficij possessor simplicis, uel curati, recipere non solum fructus beneficij, sed etiam distributiones quotidianas, quæ solum presentibus assignantur. In qua quæstione gloss. uerbo, receperit, in c. cum clericis non residentibus, in ea est sententia, ut de

distributiones non competant absentibus, etiam causa studij, neque alijs priuilegiatis, per tex. in cap. olim, de verbor. signific. qui text. (meo iudicio) magis videtur probare contrarium, in vltimis verbis sibi, *plene sicut uni ex alijs residentibus iniungimus conferendam*. Et hoc idem insinuant verba dicti cap. 1. de clericis non residentibus, ibi, *exceptis illis, quos infirmitas, seu iusta & rationabilis necessitas, aut euidentis ecclesie utilitas excusaret*. & sic iusta de causa impeditus, & absens consequitur distributiones quotidianas, vt de iuste incarcerato tradit Couar. lib. 3. variarum. c. 13. num. 8. in versic. vndecimo ex his. In illis vero, qui aliquo vtuntur priuilegio, vera est illius glossae sententia, & pro ea est text. expressus, in c. de cetero, in versic. nisi, de clericis non residentibus, vbi qui est in seruitio episcopi, non consequitur distributiones quotidianas, neque ille, qui est in seruitio Papae, vt tradit Calderinus, conf. 1. in tit. de clericis non resid. & Couar. supra, num. 1. qui bene hoc declarat, quod non procedit in impedimento de facto iniuste, & absque illius voluntate, imo reluctante: & sic si aliquis ex canonicis huius sanctae ecclesiae (in qua non lucrantur distributiones quotidianae in absentia, neque vestuarium, nisi facta certa residentia) fuerit iniuste, & absque causa legitima in carcerem per annum detentus, posteaque patefacta veritate absolutus, & liberatus, poterit licite petere fructus, & distributiones, quae illi assignarentur, & deberentur, si praesens in choro fuisset, quia alias sine culpa puniretur. Quod maxime procederet, quando captura fuit facta in loco ecclesiae, vt tradit Couar. supra in ver. 8. & Ripa, in tracta. de pest. 2. par. nu. 145. & tradit Calderinus, conf. 17. in tit. de praebendis. qui asserit, quod canonicus à ciuitate expulsus absque eius culpa, debet percipere distributiones quotidianas, quem sequitur Fel. in c. cum omnes, nu. 22. de constitutionibus, & Probus, in d. c. 1. nu. 22. Et quod magis est, si ad petitionem alicuius canonici iniuste in-

17 carcerati, vel non admissi ad possessionem canonicatus, per capitulum, fuerit prolata sententia contra eum, per quam sit condemnatus ad restitutionem fructuum, veniret etiam distributiones quotidianae. Ita Puteus, decif. 239. in 1. parte. Et ita vidi iudicatum contra capitulum sanctae ecclesiae Toletanae, *En la region de Mendo*. Quod est iuri consonum, & consuetudo in contrarium non est rationabilis, sed iniqua, & sic non seruanda in hoc casu, vt in c. fi. de consuetudine: quae omnia sunt menti tenenda.

QVÆSTIO DLXXXVI.

*Vtrum substantialia iudicij, possint à parte remitti.
Communis contra communem.*

Quæ sunt de substantia iudicij, non possunt remitti per partes. Ita voluit gl. verb. consensu, in c. de causis. de officio deleg. Cuius conclusionem intellige, siue pro parte, siue in totum velint remittere. Ita est communis opinio secundum Dec. ibi, num. 8.

Sed contrariam sententiam (imo quod in totum possint remitti, non autem pro parte) dixit communem Robertus Maranta, de ordine iudiciorum, in prin. nu. 42. & ita est intelligendus tex. in l. 40. & 41. tit. 2. par. 3. Hodie autem de iure regio, hoc relinqui-

tur iudicis arbitrio, non vero est in voluntate, vel conventionem partium. Ita notat Auendannus in responso. 1. nu. 16. vbi refert, quæ dicantur de substantia iudicij, vel de ordine iudiciorum: quibus adde, quod sicut partes non possunt substantialia iudicij remittere, ita nec consuetudo potest actus substantiam tollere, secundum glossam, verb. officiali, in c. 2. de consuetudine. lib. 6. Quæ communiter tenetur, secundum Guillelmum Benedictum, in repetit. c. Raynuntius, verb. & uxorem, de testam. 2. nu. 107. & Casan. in proemio consuetud. Burgundiae, nume. 33. dicit etiam communem illam glossam Rochus, in c. fi. de consuetudine, col. 6. nu. 229. vol. 9. tract.

S V M M A R I V M.

- 1 Meretrix turpiter facit, non tamen turpiter recipit.
- 2 Meretrix in foro conscientiae mercedem petere, & retinere potest.
- 3 Meretrix acquirit dominium rei sibi datae.
- 4 Meretrix est miserabilis persona.
- 5 Meretrici datur actio ad repetendum, & fortius retentio, contra Sarmientum.

QVÆSTIO DLXXXVII.

Vtrum meretrix ex bonis ex turpi lucro quaesitis possit facere eleemosynam. Communis contra communem.

Disputatur apud Doctores de quaestione praecedenti, in qua partem affirmatiuam, quod meretrix possit facere eleemosynam, & in foro conscientiae retinere sibi ob turpem quaestum datum, tenet Abb. in c. plerique, de immunitate ecclesiae. q. 3. nume. 12. Couar. in reg. peccatum. 2. p. §. 2. nu. 4. & dicit communem Medina, in suo C. de restitutione. q. 20. & hanc esse communem theologorum, & canonicarum dicit Nauar. in Manuali. c. 17. nume. 34. & Cordoua, lib. 1. q. 32. in prima opinione, Henricus, in summa theolog. Moralium, lib. 7. c. 35. nu. 3. & dicit communem theologorum Salon de iusti. & iure, q. 62. art. 5. controuersia. 4. Mercado, lib. 4. de contrahibus, c. 16. verb. *todas las vezes*, Antonius Gomez, in l. 62. Tauri, in fine, quam opinionem sequitur Paulus Fuscus, singulari. 23. litera M. & de visitatione libro 1. c. 30. nu. 17. Antonius Scappus, lib. 1. cap. 54. nu. 6. & Selua, de benef. 2. p. q. 5. num. 2. quam tenet gl. in c. ex transmissa, de decimis, cuius opinionem fatetur communem Bermondus, de publicis concubinarijs, pag. 237. num. 12. vbi idem scribit communem theologorum esse in contrarium. Sed fallitur profecto Bermondus, quoniam glossae opinionem sequitur S. Tho. 2. 2. q. 32. art. 7. Syluester, verb. eleemosyna, nu. 5. Med. de penit. in tract. de eleemosyna. fol. 154. col. 3. ad fi. Sor. de iust. & iur. lib. 4. q. 7. art. 1. qui ait hanc esse receptam theologorum opinionem.

1 Et ratio est, quia licet meretrix turpiter faciat cum sit meretrix, non tamen turpiter accipit. l. 4. §. sed id quod meretri. i. ff. de cond. ob turp. caus. l. 53. tit. 14. p. 5.

2 vbi late Grego. & sic meretrix in foro conscientiae mercedem petere, & retinere potest, & quod sibi datum, vel promissum est, causa suae turpitudinis, in tantum, quod illi acquiritur dominium, & sic ad libitum

FF potest

Practicae Quaestiones

- potest de tali lucro disponere, & multo fortius elemosynam dare, ne illa miserrima personae fiant miserabilioris conditionis, ut optime defendit Menchaca (per plures rationes lib. 1. controuersiarum illust. ca. 48. nu. 5. contra Medinam, qui etiam defendit, quod non solum detur retentio meretrici, sed etiam actio, licet in hoc contrarium contendat Sarm. lib. 6. selecta. c. 8. qui resoluit, quod non detur actio meretrici, sed solum retentio. Greg. tamen in d. l. 5. tenet oppositum, cuius opinionem sequor, quia fortioribus, & aequioribus nititur fundamentis. Et rationem Iuriconsulti, in d. §. sed id quod meretrici, defendit nouissime Gutierrez, lib. 2. canonicarum quaest. c. 7. nu. 13. contra Nauar. in manuali. cap. 17. num. 34.

QVÆSTIO DLXXXVIII.

Utrum clericus, qui tenetur de euictione sortiatur forum emptoris laici, quem defendere tenetur. Communis contra communem, & quid iure regio.

Dubium esse solet, an clericus qui tenetur de euictione, sortiatur forum emptoris laici, quem tenetur defendere. Et non sortiri tenet gloss. in c. clericus nullus, el. 2. 11. quaest. 1. quam commendat Firmianus, de euictione, verb. venditor, vers. 39. ubi citat plures, & illam sequuntur Angelus, & Paulus, in l. venditor, nu. 3. ff. de iudicijs, quam opinionem dicit communem idem Firmianus, verb. euictio, vers. 13.

Sed contrariam opinionem (imo quod clericus sortiatur forum emptoris laici) tenent Abb. num. 8. Barbacia, nu. 16. & Antonius Burgenfis, nu. 16. & 20. in c. si de emptione & venditione, & hanc dicit communem Florianus, in l. si. nu. 4. ff. de noxalib. actionib. dixit etiam communem Socinus, cōf. 1. col. 8. & 9. vol. 3. dixit etiam communem Lancelotus Decius, in d. l. venditor, col. penulti. Antonius Capicius, decis. 197. nume. 7. & pro hac sententia est hodie text. de iure regio, in l. 57. in fi. tit. 6. p. 1. ibi, *Esso mesmo seria quando algun clerico vendiesse alcuna cosa a lego nuble, o rayz, ca si otro alguno le mouiesse pleyto sobre ella, ante aquel iuzgador seglar, se deue responder, e redrar e sanar a quella cosa ante quien faze la demanda el lego.* Et ibi notat Greg. verb. ante, & Couarr. pp. quaest. c. 8. in prin. & vide Abb. nu. 28. & Maria. nu. 127. in c. quoniam frequenter. §. in alijs, ut lite non contestata, qui tradunt concordiam de iure communi, in illa doctorum varietate.

S V M M A R I V M.

- 1 *Crucis omisso est modica solemnitas.*
- 2 *Omissio modica solemnitas non viciat dispositionem.*
- 3 *Casus de facto narratur, de inuentario bonorum capitalis mariti facto constante matrimonio.*
- 4 *Bona praesumuntur superlucrata constante matrimonio, nisi constituerit de capitali.*
- 5 *Inuentarium bonorum mariti, factum constante matrimonio, validum est si fiat coram iudice, & citata parte.*
- 6 *Augmentum patrimonij, industria & laboribus quaeritur.*
- 7 *Inuentarium factum a marito anteaquam contrahat ma-*

trimonium, valet quomodocunque fiat, etiam sine citatione.

- 8 *Probationum genera, non sunt coarctanda.*
- 9 *Lex constituens certos modos probationum non videtur alios excludere.*
- 10 *Casus omissus remanet sub dispositione iuris communis.*
- 11 *Bona magis debent iudicari mariti, quam uxoris.*
- 12 *Lex 2 tit. 14. p. 3. declaratur.*
- 13 *Praesumptio est pro inuentario facto auctoritate iudicis.*
- 14 *Inuentarium tot probat res esse, quot in eo describuntur.*
- 15 *Praesumptiones iuris sunt liquidissimae probationis.*
- 16 *Qui dicit contra inuentarium tenetur illud probare, cum habeat publicam auctoritatem.*
- 17 *Inuentarium tenetur facere tutor tempore tutelae.*
- 18 *Heres ostendens inuentarium satisfacit iuris dispositioni, & qui illud impugnaverit, tenetur probare, alius pro inuentario iudicandum erit.*

QVÆSTIO DLXXXIX.

Utrum omissio crucis in inuentario, viciet inuentarium. Communis contra communem.

In confectione inuentarij necesse est, quod apponatur signum crucis. Ita disponit tex. in l. si. ver. sub. scriptiōem. C. de iure deliberandi. Dubium tamen est, an per eius omissionem instrumentum inuentarij vicietur: quod dubium proponit Alex. in l. 2. §. prius, nu. 7. ff. de vulg. Et instrumentum viciari tenet Albericus, nu. 14. Fulgosius, & Salicetus, in d. l. si. cū igitur, Angel. in l. 1. §. hanc stipulatio, nu. 22. ff. si cui plus quam per legem falcidiam, & est communis opinio secundum Greg. in l. 5. tit. 6. par. 6. verb. *la senna de la cruz.*

Sed contrariam sententiam (imo quod talis ommissio non viciet instrumentum) tenet Cynus, q. 2. Batt. nu. 3. Bald. qui fatetur hanc esse communem opinionem, & dixit etiam communem Alex. in rub. ff. de noui operis nun. nu. 8. & Rolandus, cōf. 73. nu. 4. vol. 3. & eandem dixit communem Vitalis, in tract. clausularum, col. 174. nu. 9. & dicit etiam communem Orfocius, in l. si quis ex argentarijs. §. initium, nu. 9. ff. de edendo, Menchaca, de success. creat. §. 9. nu. 12. qui et refert duas communes, Padilla, in l. si qua beneficia. C. de diuersis rescriptis, & sequitur hanc opinionem Gutierrez, in l. nemo potest. nu. 117. ff. de leg. 1. & pro

- 1 hac parte facit, quia ommissio crucis est modica solemnitas, ut est communis opinio, secundum la. in d. §. prius, nu. 13. & ommissio modica solemnitas non viciat dispositionem (etiam in nō rustico) ut in l. 1. §. si. ff. de ventre inspic. quem text. bene declarat Gutierrez, supra, & est communis opinio, secundum Alex. in d. rub. nu. 12. & in Liurisgentium. §. quod fere, nu. 8. ff. de pactis, quae opinio approbatur de iure regio, in d. l. 5. tit. 6. p. 6. ubi notat Greg. dicēs hanc opinionem esse equiorem & benigniorem. Ex quibus consultus respondit, quod licet maritus teneatur facere inuentarium de suo capitali, anteaquam contrahat matrimonium, ne postea praesumantur bona superlucrata, ut in l. lily li. 203. quae est l. 1. tit. 9. lib. 5. recop. quod licet inuentarium bonorum fiat constante matrimonio (dum tamen fiat iudicis auctoritate, & citata muliere, vel ipsius defensore) erit validum, & iuridicum, & bona in ea contenta

tenta sunt de ducenda ex corpore bonorum, & reliqua deductis debitis censentur bona superlucrata constante matrimonio: quia siue comprobatio fiat ante siue post matrimonij contractum, illud est modice solemnitatis, & non mutat rei veritatem: maxime si dictum inuentarium fiat paulo post matrimonium, ut fuit in casu consulto post quinque menses, quibus de curis Ferdinandus de Ortiz y Torres, postquam contraxit matrimoniū cum domina Magdalena de Herrera fecit bonorum suorum inuentarium, quæ ascendebant quadringenta millia ducatorum, & post mortem prædicti mariti, vxor inique prætendebat omnia illa bona fuisse superlucrata in illo exiguo, & breui tempore, quod est impossibile pene iudicatur, ex tex. in l. si defunctus. C. arbitrium tutelæ, ibi, *augmentum patrimonij industria, & laboribus queritur*. l. i. ff. pro socio. l. si non fuerit. ff. eod. ibi, *tanta est diligentia*. Quæ quidem videtur cessare in tam breui temporis spatio, & sic si inuentarium sine citatione partis factum, & absq; aliqua solemnitate reputatur iuridicum, ut docet Palatius Rubeus, in c. per vestras. §. 60. nu. 21. & Xuarez, in tit. de las ganancias, lib. 3. fori. Anton. Gomez, in l. 53. Tauri, nu. 70. Matienço, in d. l. i. titu. 9. lib. 7. recop. gl. 2. nu. 2. & ibi Azeuedo, num. 3. per l. si ego. §. si. ff. de iure dotium, & docet Mascardus, vol. 1. prob. concl. 213. nu. 2. quanto debet reputari, quādo fit in præsentia iudicis, & cum partis citatione, quia alias daretur absurdum, quod nullo alio modo valere posset, nisi ante matrimonium, & sic probationum genera coangustarentur, quod est contra iuris principia. l. quoniam. in fin. C. de heredi. l. generaliter. C. de iureiur. l. i. l. serui. ff. de testibus. l. 8. tit. 16. p. 3. & nota gl. in d. l. quoniam, verb. angustentur. Et iudex nō debet mentem suam applicare ad vnam speciem probationum, sed ex varijs iuris allegationibus, & coniecturis, debet animi sui motum formare. c. afferte mihi gladium, de præsumptionibus. c. in præsentia, de renunciatione. c. causam, de re iudicata, & alia congestit Decius, conf. 650. nu. 4. vol. 3. Quod in tantum verum est, quod licet lex constituat certum modum probationis, non ideo alios modos probandi negasse videtur, tex. notabilis, vbi notāt doctores, in l. i. ff. de liberis, & posthumis, & in l. certum. ff. si certum petat.

10 & confirmatur illa nostra sententia, quia casus omisus remanet in dispositione iuris communis. l. commodissime, ff. de lib. & posth. l. si. C. de posthu. hered. inst. l. extraneus. ff. de conditio. causa data, causa nō sequuta. Et sic cum iste casus censetur omisus a lege regni, potius illa bona debent iudicati mariti, secundum ius commune, quam bona superlucrata. l. Quintus Mutius. ff. de donationi. inter virum & vxorem.

12 l. etiam. C. eod. tit. l. 2. post med. tit. 14. p. 5. ibi. *Eotro si dezimos, que quando el marido muere, e fallan dineros, e ropas, o etras cosas en poder de su muger, que solia viuir conel, e pedian aquellas cosas los herederos en nomhre de el finado, si la muger negare en juyzio, que aquellas cosas no eran de su marido, e las razonare por syas, o que ha algun derecho en ellas, tenuta es de lo probar. Y si desto no puede dar prueua verdadera, deben de ser entregados todos aquellos bienes a los herederos del finado*, & ibi notat Greg. verb. *aquellas cosas*, & tradit Ant. Gomez, in l. 50. Tauri. & plura congestit diligentissimus Iosephus Mascardus, 2. vol. prob. concl. 30.

Bernardus Diaz de Luco, reg. 9. vbi additionator Salzedo. Ex quibus constat, quod magis in hoc casu contra mulierem, quam contra heredes mariti sit facienda interpretatio, maxime cum nihil contra prædictū inuentarium fuerit oppositum, nec probatum, nisi qd prædictum inuentarium fuerit factum constante matrimonio. Rursus facit pro hac mea sententia, quia in iure præsumptio est pro inuentario facto in quocunque tempore, maxime cum ita de consuetudine conficiantur inuentaria, ut tradit Ioannes Botta, conf. 88.

14 num. 12. & tot probat esse res, quæ in eo describuntur, quando in eius confectioe iudicis auctoritas interuenit. Ita probat tex. in l. si quis decurio, vbi Cyn. Bal. & Salic. ad leg. Corneliam, de falsis. l. repetita. C. de episc. & cler. & tradit Romanus, conf. 102. Afflictus, decis. 245. & 324. vbi resoluunt, quod præsumptio iuris est semper pro inuentario contra heredem & eius successorem, & etiam contra tertium. Ita Monticulus, in tract. de inuentario. c. 10. nu. 209. vol. 112.

15 & præsumptiones iuris sunt liquidissimæ probationes, gloss. in l. si tutor petitus. C. de periculo tutorum,

16 & hæc præsumptio retorquet onus probandi contra impugnantem inuentarium, ut tenet Monticulus, supra, nu. 16. & plures refert Mascardus, vol. 2. probationum, conclusionē 939. omnino videndus, qui in num. 4. hoc ampliat, siue inuentarium producat ab actore, siue a reo, & ratio est propter auctoritatem publicam iudicis & tabellionis, ut in d. l. si quis decurio,

17 & notat Monticulus, supra, nu. 16. & hoc idem est sancitum de inuentario, quod tenetur tutor facere de bonis pupilli, ut in l. tutor qui repertorium. ff. de administr. tutor. & in inuentario ad quod tenetur heres scriptus, ne cōueniatur ultra vires hereditarias, ut in

18 l. si. §. licentia. C. de iur. delib. vbi heres ostendens inuentarium, dicens hæc sunt bona hereditaria, si creditores, & legatarij dixerint contrarium tenentur illud probare, & si illud non fecerint, pro dicto inuentario iudicandū erit, ut tradit Monticulus, supra, c. 8. num. 18 & Guido Papæ, q. 142. in si. dicens esse menti tenendum, & Mascardus, supra, concl. 959. Ex quibus fundamentis patrociniū præstiti pro validitate prædicti inuentarij, iudex vero causæ magis ad familiaritatem attendens, quam ad prædicta, & alia iuris principia, quæ tunc temporis per me fuerunt adducta, sententiam in contrarium protulit, à qua fuit appellatū, & in regali Cancellaria Pinciana fuit reuocata.

QVÆSTIO D XC.

*Vtrum legata pia debeantur hereditate non adita.
Communis contra communem & quid iure regio.*

SI nemo adierit hereditatem, totum in ius testamenti corruit, tex. in l. si nemo. ff. de testamen. tutela. Quod etiam procedit in legatis pijs, ut est communis opinio, secundum Ias. in l. i. prima lectura nu. 29. C. de sacrosanctis ecclesijs, & secundum Couar. in cap. Raynaldus. §. 3. nu. 11. de testamentis.

Sed contrariam partem (imo quod legata pia debeantur non adita hereditate) dixit communem Bal. in l. i. in fin. ff. de legatis 1. Hodie vero, ex l. i. ordinamenti. titu. 2. libro 5. indistincte debentur legata, etiam profana, hereditate non adita, ut declarat

Practicae Quaestiones

Padilla, in l. eam quam. ex nu. 69. C. de fideicommissis, & nos diximus in quaest. 103. num. 20.

QVÆSTIO DXCI.

Utrum filius legitimetur per subsequens matrimonium, quando dotalia instrumenta non praecesserunt. Communis contra communem.

Per subsequens matrimonium filios antea natos effici legitimos, nemo est qui dubitet, si quidem hoc aperte probat text. in cap. tanta, qui filij sint legitimi. l. 12. tit. 6. l. 1. tit. 13. l. 2. tit. 15. p. 4. l. 8. & 9. tit. 8. lib. 5. recop. Duenn. reg. 350. qui posuit 20. ampliationes, & 14. limitationes, Acofta, in l. Gallus. §. & quid si tantum, num. 116. de liberis & posthumis, Sarmiento, lib. 1. selectarum. c. 8. num. 1. Antonius Gomez, in l. 9. Tauri, num. 62. Gutierrez, in §. sui, de heredum qualitate & differentia, num. 198. Antonius Gabriel, lib. 6. communium tit. de legitimatione, conclusionem 1. fol. 174. qui omnes latissime interpretantur illius tex. decisionem, quod etiam procedit, etiam si instrumenta dotalia non interueniant, secundum glossam, in c. 130. quaestione 5. cuius opinio est communis, secundum Decium, conf. 155. col. 2. Couarr. in 4. decretalium. 2. p. cap. 8. §. 2. num. 8. limita tamen respectu successionis in terris imperij, in quibus ad hoc de iure ciuili dotalia instrumenta sunt necessaria, secundum Angelum de Perusio, conf. 29. & est communis opinio secundum Curtium iuniorem, conf. 136. col. 2. alias enim legitimatus ob defectum instrumentorum in partem non succedet, ita Bald. in l. neque sine. C. de nuptiis, & in l. si qua illustres, ad Orficianum, Angelus de Perusio, conf. 29. Lucas de Penna, in l. 3. C. de his qui sponte munera sub. Curtius iunior, conf. 136. Socinus, conf. 52. vol. 1. & Philippus Francus, in d. c. tãta: quæ opinio de iure ciuili receptissima est.

Sed contrariam sententiam testatur esse communem Carolus Ruynus conf. 211. col. 2. vol. 1. cuius imemor Couar. vbi supra, asserit Angeli sententiam non ita esse receptam, vt seruanda sit, maxime de iure canonico. Ita Abb. per illum tex. in c. cum locum, de sponsalibus, Decius, in l. nuptas, ff. de reg. iur. Et idcirco remotis nuptialibus instrumentis matrimonium valere, & prolem quoad omnes effectus, etiam successionis ex testamento & ab intestato, legitimam esse, fatentur communiter canonistæ, in d. c. tãta, vbi Abb. eamque iuris ciuilis solemnitatem de iure canonico esse abrogatam tenet Baldus, in l. cum quis. C. de naturalibus lib. & in authentica, maximis. C. de nupt. Angel. in §. fin. Instit. eodem tit. & pro hac opinione consuluit Ias. consilio 108. num. 7. vol. 4. Parisius, conf. 13. num. 4. vol. 2. Antonius Thesaurus, decisione. 83. vbi resoluit ita iudicatum fuisse per Senatum.

QVÆSTIO DXCII.

Utrum delegatus principis realiter possit citare. Communis contra communem.

Delegatus principis potest citare re, & verbis, quia latiores habet habenas, quam ordinarius. Ita tenet Felinus in c. fin. num. 4. de foro competenti, Maranta, de ordine iudic. 4. p. dist. 5. nu. 53. & in 6. p.

dist. 5. nu. 54. & hanc esse communem sententiam et firmat Alex. Ias. nu. 22. Decius, & Orosius in l. 2. de iurisdic. omnium iudicum, vbi Socinus, num. 19. & Curtius, num. 39. quæ opinio verior est, licet contrariam opinionem dicat communem solus Salicetus, in l. consentaneum, num. 9. C. quomodo, & quando iudex.

QVÆSTIO DXCIII.

Utrum clericus coniugatus cum virgine, in habitu, & tonsura incedens, coram iudice ecclesiastico sit conueniendus pro debito ciuili. Communis contra communem, & quid iure regio.

Clericus coniugatus, debitor, pro causa mere ciuili per iudicem secularem incarcerari potest, & coram eo est conueniendus, vt late defendit Montaluis, in l. 25. tit. 9. p. 5. gloss. 1. verb. *enemi* ad, col. 2. ad fin. quem sequitur Gutierrez, de iuramento confirmatorio, 1. p. c. 17. nu. 11. & Auiles, in cc. pp. in pro-mio à nu. 28. & est communis opinio, secundum Marian. in c. 1. de foro compet. num. fin. col. pen. & pro hac sententia est text. in c. vnico, vers. in cæteris, de clericis coniug. lib. 6. qui vltra priuilegium canonis, & fori, in criminalibus, in cæteris non vult huiusmodi clericos gaudere priuilegio clericali, & ita fuit conclusum per Capellam Tholosanam, in decis. 144. & sequitur Gutierrez, lib. 1. pract. qq. quaest. 5. nu. 3. & dicit communem opinionem Iulius Clarus, lib. 5. receptarum sent. q. 36. num. 12. vers. hæc omnia. quem refert & sequitur Azevedo, in l. 2. tit. 4. lib. 1. recopul. sed ipsi loquuntur in clerico coniugato negotiatore, in quo est peculiaris ratio.

Sed contrariam opinionem in quaestione principali, tenent Ancharanus, num. 4. Duminicus, num. 7. (post alios) in d. cap. vnico, Rota, in nouis, decis. 202. Fulgosius, conf. 124. Alex. conf. 8. lib. 1. Cassaneus, in consuetud. Burgund. rub. 1. §. 5. & hæc est communis opinio, & practica, secundum Couar. pract. quaestio. 31. & Burgos de Paz, conf. 22. vbi consuluit pro quodam clerico coniugato, & declarat ibi Bullam Alexandri Papæ, quæ loquitur de veste, & tonsura clericorum, & hanc opinionem tenet Lapus alleg. 118. vbi dicit quod hæc opinio est de iure verior, & quod ita seruatur in curia Romana. Idemque tenet in allegatione 41. & Alex. conf. 6. vol. 4. & conf. 149. vol. 6. Socinus, conf. 12. num. 18. lib. 1. Aufredus, in tracta. de potest. secul. super ecclesiis, reg. 3. ante num. 18. & Lamber. de iure patronatus, art. 3. q. 7. 1. p. lib. 2. nu. 5. Mandosius, in additionibus ad Lapum, d. allegatio. ne. 116. litera. O. quæ opinio verior est de iure communi & regio, & ex Concilio Tridentino, vt infra apparebit. Quam opinionem sequitur Cardinalis q. 1. Imola, num. 3. in c. ex parte, de clericis coniugatis. Ripa, lib. 1. responsorum. c. 13. num. 12. & illam dicit communem Motaluis, vbi supra, colum. 3. in vers. contrarium tamen, Bernardus Diaz, c. 62. vbi late Salzedo, num. 13. Ioann. Garcia, de Hispanorum nobilitate, gloss. 9. num. 50. & vide c. 6. sess. 23. Concilij Tridentini, vbi referuntur requisita necessaria vt clericus coniugatus gaudeat fori priuilegio, & in lege 1. tit. 4. lib. 1. recop. & nos diximus in quaestione 563.

QVÆ

QVÆSTIO DXCIV.

S V M M A R I V M.

Utrum habens in sua commissione clausulam procedendi, non seruata iuris solemnitate, possit admittere testes non iuratos. Communis contra communem.

Habens clausulam procedendi, non seruata iuris solemnitate in commissione, potest admittere testes non iuratos. Ista est verior, & communior opinio, secundum Felinum, in c. dilecti, num. 5. de iudicijs. Et ratio est secundum eum, quia iuramentum est in testibus de iure positum, pro qua sententia est bonus tex. in c. 1. §. propter, de iuram. calumniae, in 6. vbi omisso iuramenti non viciat processum. l. 23. tit. 11. p. 3. l. si. tit. 10. ead. p. c. tuis quaestionibus. 39. de testibus, vbi iuramentum potest à partibus remitti, non alia ratione, nisi quia est de iure positum, quod declarat Menchaca, de successione creatione, lib. 1. §. 9. num. 5.

Sed contrariam opinionem (imo quod iudex non possit recipere testes non iuratos) dixit communem las. in l. bonæ fidei, num. 29. In tit. de actionibus. Quæ opinio verior & receptior est, & ita communiter apud omnes practicitur.

QVÆSTIO DXCV.

Utrum simpliciter legato pignore à debitore, censeatur in totum facta compensatio cum debito (creditor agnoscens.) Communis contra communem.

Pignus potest retineri pro maiori quantitate, quàm sit eius valor, nec ex hoc sibi creditor præiudicat, tex. in l. creditor, la. 2. ff. si certum petatur. (Cum dispositio Venetijs non seruatur, secundum Pantalconem Cremenensem, in l. 2. num. 114. C. de rescindenda venditione.) Quo supposito dubium est, creditori pignus legatum est, & ipse legatum agnouit, nunquid poterit creditor agere ad supplementum illius quod abindebatur? Et quamuis videtur quod non, per tex. in d. l. creditor, nihilominus gloss. in l. g. creditorem. ff. de leg. 2. vult, quod si constat de mente testatoris, quod legauerit animo compensandi cum debito, videatur creditor agnoscendo legatum sibi in residuo præiudicium facere alias, per tex. ibi, non fiat compensatio, cuius gloss. opinio tenetur communiter, secundum Verolium, quaestione 92. num. 6. & plura in proposito cōgessit Matienço in l. 6. tit. 9. gloss. 1. num. 8. Rubeus, in rubr. de donat. inter. c. 27. num. 2. Couarr. in c. officijs. num. 2. de testamentis, Menochius, de præsumptionibus, lib. 3. præsumptione. 143.

Sed contrariam sententiam (imo quod ex tali agnitione nullum præiudicium ad residuum generetur creditori) dixit communem Mattheus de Afflictis, de cisione. 44. num. 31. & illam ante eum dixerat communem Cuman. in l. Imperator. §. si centum, de lega. 2. & plura tradit Michael Crassus, receptarum sententiarum. §. legatum, quaestione. 16. & Spino, in speculo testamentorum. gloss. 8. num. 71. Gracian. reg. 11. nu. 6. Quæ opinio verior est, & ab ea non est recedendum in iudicando & consulendo.

- 1 Raptus pœna grauiſſima est.
- 2 Ad incurrendam pœnam raptus, requiritur motio de loco ad locum.
- 3 Conductio de loco ad locum debet esse ad effectum abducenti, non vero gratia commodioris vsus.
- 4 Raptor non dicitur, qui puellam conduxerit ex una camera ad aliam.
- 5 Lex. 3. tit. 20. p. 7. est correctoria iuris communis, secundum don Ioan Vela, sed contrarium verius.
- 6 Intellectus nouus ad l. partita traditur.
- 7 Raptor dicitur, qui per vim virginem stuprauerit.
- 8 Pars negatiua quæst. principalis defenditur.
- 9 Raptus est illicitus coitus à corrumpendo dictus.
- 10 Virginitas vel Castitas corrupta restitui non potest.
- 11 Lex. 1. tit. 10. lib. 4. fori, declaratur.
- 12 Ad incurrendam pœnam raptus, duo copulative requiruntur.
- 13 Contraria opinio in quæstione principali proponitur.
- 14 De iure regio solus raptus sine commissione sufficit ad incurrendam pœnam.
- 15 Concordiam opinionum refertur.
- 16 Crimen raptus perfectum dicitur, quando non steterit per raptorem quo minus cognosceret raptam.
- 17 Virginis opinio, nunquam integre restitui potest.
- 18 Raptor puniendus est pœna mortis, licet virginem carnaliter non cognoscat, ex aliqua causa superuenienti.
- 19 Lex. 2. tit. 31. par. 7. declaratur.
- 20 Don Ioan Vela mortuus est in sua iuuenili etate.
- 21 Facile contemnit omnia, qui cogitat se moriturum.
- 22 Tiberius Decianus, impugnat concordiam opinionum, & assignat quatuor casus pro intelligentia quæstionis.
- 23 Raptor monialis punitur pœna mortis.
- 24 Angelus defenditur à contradictione.
- 25 Raptor punitur pœna mortis, licet virginem raptam non cognoscat, propter iniuriam ipsi, & patri factam.
- 26 Annus raptoris declaratur ex actu superuenienti.
- 27 Raptor si pœnitentia ductus, noluit raptam carnaliter cognoscere, non punitur pœna mortis.
- 28 In varietate opinionum, mitior pœna est eligenda.
- 29 Opinio auctoris in quæstione proposita refertur.
- 30 Raptor non liberatur à pœna mortis propter voluntatē, & consensum raptæ.
- 31 Filia viuente patre non est domina membrorum suorum.
- 32 Opinio Deciani impugnatur.
- 33 Consensus filie raptæ nihil operatur ad euitandam pœnam raptus.
- 34 Voluntas virginis corruptæ, patri non præiudicat.
- 35 Clericus an teneatur virginem voluntariam carnaliter cognoscens dotare, traditur remissive.

QVÆSTIO DXCVI.

Utrum ille qui non cognouit mulierem raptam, puniatur pœna raptus. Communis contra communem, & quid iure regio.

Raptus pœna ita grauis admodum est, vt homo liber capite mulctetur, seruus vero igni concremandus tradatur. Ita disponitur in l. vnica. C. de raptu virginum, vbi late prosequitur Hippolytus de Marfilis, & consonat tex. de iure regio, in l. 3. tit. 20.

Practicae Quaestiones

- part. 7. vbi Greg. Menochius, lib. 2. de arbitrarijs, casu 391. Iulius Clarus, lib. 5. receptarum sent. §. raptus, nu. 2. Antonius Gomez, in l. 80. Tauri, nu. 36. Tiberius Decianus, 2. par. quaest. crimin. lib. 8. tit. de raptu, cap. 7. Don Ludouicus de Peuera, in suis decisionibus criminalibus, ca. 43. nu. 6. & noster obseruantissimus collega don Ioan Vela, in tractatu, de penis delictorum, cap. 29. vbi refert penam, tam de iure communi, quam civili, canonico, & regio. Est tñ aduertendū, quod ad incurrendam penam requiritur, quod motio fiat de loco ad locum, vt in d.l. vnica, ibi, *a domo patris abducitur*. Ita Bald. in l. sed eximendi, Alex. in l. eum qui, ff. ne quis eum, qui in ius, Bosius, in sua practica, tit. dā raptu mulieris, nu. 3. Petrus Greg. in syn- tagma iuris, lib. 36. c. 36. num. 1. & pro hac opinione consuluit Barbacia, conf. 71. lib. 2. Paulus de Castro, conf. 262. lib. 2. Alex. conf. 1. lib. 3. Capolla, conf. 37. Craueta, conf. 18. Rolandus conf. 24. lib. 1. Iulius Clarus, in d. §. captus, nu. 1. vbi dicit quod hæc conductio de loco ad locum, debet esse ad effectum abducendi, non autem causa commodioris coitus: & sic si aliquis puellam ex vna camera ad aliam conduxerit, & super lectum proiecerit, non est tanquam raptor puniendus, vt in facti contingentia consuluit Bertrandus, consil. 39. lib. 6. & Cumanus, conf. 96. Albericus, in 2. parte statutorum, quaest. 31. & 66. Guido Papæ, singulari 1007. Hippolytus, singulari 65. & ita obseruandum esse tenet don Ioan Vela supra, cōtra Rebuffum, in l. Marcellus, verbo rapere, de verborum significatione. Quæ opinio doctorum, profecto non procedit de iure regio, inspecta dispositione l. 3. vbi ad incurrendam penam raptus, non est necessarium quod puella conducatur de loco ad locum, sed sufficit, vt violēter carnaliter cognoscatur, etiā in propria domo, vt probant verba illius legis, ibi. *Robando algun home, alguna muger biuda de buena fama, o virgen, o casada, o religiosa, o yaziendo con alguna dellas por fuerça, si le fuere prouado en iuyzio, deue morir pōrende*, & ita practicandum esse, (attenta dispositione legis partitæ) resoluit don Ioan Vela, supra in vers. idē, Antonius Gomez, in d.l. 80. Tauri, nu. 41. Sed ad euitandam correctionem, verius existimo, quod etiā de iure regio raptus non committatur, nisi sequatur amotio de loco ad locum: cum illud non disponat dicta lex partitæ, sed solum quod incurratur pœna mortis, quomodocunq; puella libidinis causa per vim cognoscatur. Illudque erat dispositum de iure communi, vt tradunt doctores, & Iulius Clarus supra, num. 1. in fin. dicens quod ita practicatur, quod si aliquis per vim cognoscat mulierem, non mouendo eam de loco ad locum, quod licet tunc non dicatur raptus, est tamen actus violentus, & punibilis ad mortem, quia etiam quodammodo raptor is dicitur, vt probat tex. in c. fin. in fin. 36. q. 1. vbi is raptor appellatur, qui per vim virginem stuprauerit, vt tenet Tiberius Decianus, in tract. crimin. lib. 8. c. 7. nu. 7. in 2. p. vbi doctissime explicat nostrā conclusionem. Ex quibus optime descendit nostræ quaestionis explanatio, an pœna raptus incurratur, quādo ille, qui rapuit mulierem, non carnaliter cognouit: imo honeste eam tractauit. Et partem negatiuam (tanquam mitiorem) sequitur Boerius, decisione 316. nu. 4. vbi hāc dicit communem opinionem, quem refert & sequitur Couar, in clementina, si furiosus, in initio.
2. p. nu. 8. & Viuius, lib. communium, verb. raptor honestæ, Ioannes Andreas, in c. cum causa, in fine, de raptoribus, vbi in facti contingentia dicit se vidisse sic iudicari, & sequitur Capolla, cōf. 56. nu. 9. Afflictus, in cōstitutio. regni Siciliae. 1. p. rub. 19. nu. 7. Decius, conf. 234. nu. 4. quam opinionem dicit communem Iulius Clarus, in d. §. raptus, & Mascardus, de probationibus, vol. 3. conclusionē 1254. nu. 35. vbi refert duas communes opiniones contrarias assignans rationem, quia raptus est illicitus coitus, à corrumpendo dictus, vt in c. raptus. 27. quaest. 2. & probatur à ratione cessante, de qua in d.l. vnica, C. de raptu virgini, ibi, *cum virginitas, vel castitas corrupta, restitui non possit*. Quæ ratio in lege adducta (cum sit finalis) cum cesset, debet etiam cessare legis dispositio. I. adigere. §. quāuis, ff. de iure patronatus, pro qua opinione facit tex. in l. 1. tit. 10. lib. 4. fori, ibi, *si algun home lleuare muger soltera por fuerça, a, por fazer con ella fornicacion, e lo fiziere, muera por ello. E si la lleuare por fuerça, e no yoguiere con ella, peche cien maravedis*. Ex quibus verbis clare deducitur, ad incurrendam penam raptus, requiri rapientem virginem, vt eam stuprauerit. Quam opinionem sequitur Didacus Perez, in rub. ordinū. tit. 15. lib. 8. pag. 279. & don Ioan Vela, sup. qui dicit (apud nos) per dictam legem fori, esse hanc opinionem approbatam, quoties raptor penitentia ductus, a corruptione se abstinuerit. Idem tenet Neuizanns, in sylua nuptiali. lib. 4. nu. 46. Don Ludouicus de Peguera, in suis decisionibus criminalibus. c. 43. nu. 2. vbi resoluit, quod ad incurrendam pœnam raptus, de qua in d.l. vnica. quod duo copulae requiruntur, raptus, & carnalis copula, & sic accedere debet vtriusque facti veritas. tex. in l. si heredi plures, ff. de conditionibus institu.
- 13 Sed his non obstantibus contrariam opinionem sequitur Angelus (sibi contrarius) in l. raptos. C. de episcopis & cler. & hanc sequitur Afflictus, sup. nu. 7. dicens esse veritatem, & Cass. in consue. Burg. fol. 27. nu. 19. & 159. nu. 2. vbi dicit, qd in Frācia ita fuit obseruatum, & ita Cunei fuisse practicarum, refert Iulius Clarus, in d. §. raptus, num. 4. resoluens esse communem opinionē, & sequitur Bosius, in pract. crimi. tit. de raptu mulier. num. 14. & Ant. Gomez, in l. 80. Tauri, num. 40. quam dicit communem opinionem Mascardus, sup. nu. 36. pro qua opinione facit tex. expressus, in d.l. 3. titu. 20. p. 7. vbi illud notat Gregor. verb. *o yaziendo*, dicens, quod ex illa lege solus sine commissione sufficit ad incurrendam penam, ponderās ad hoc literam alternatiuam illius legis & tituli dū dicit, *de los que fueram, o heuan robadas las virgines*. In qua doctorum varietate operæ pretium esse duximus has opiniones ad amicitiam & concordiam reducere, videlicet, qd aut raptor poterat à nemine impeditus virginem raptam stuprare, & sua sponte (penitentia ductus) id agere noluit, imo intactam, illibatam, & integram ad honestū locū duxit. In quo casu prima opinio admittenda est, vt penal. legis ordinaria, nō sit in hoc casu raptor plectendus, licet alia pœna extraordinaria (prout grauitas delicti desiderat) puniendus esset, siquidē quo ad speciem raptus, crimē illius factū videatur, licet copula nō sequatur, tū pp. iniuriæ parentibus illatam, tum etiam pp. ipsius virginis infamiam, (vt eleganter considerat Couar. sup. num. 8. in fi.)

17 in fi.) quia nunquam virginis opinio integre restitui potest, licet constiterit raptorem eam intactā reliquisse, & illud mille testibus probetur: aut vero quando
 18 ex aliqua causa accidentali, vel casuali, non potuit raptor virginem carnaliter cognoscere: aut quia illud attemptauit, & non consummauit: vel quia dum fugiebat cum rapta, traducendo eam de loco ad locum, fuit captus à ministris iustitiæ, tunc talis raptor puniendus est pœna ordinaria delicti, quia in hoc casu ex solo rapto mulieris delictum est consummatum, licet copula non sequatur, & ita fuit iudicatum in regio consilio Cataluniz, vbi in alta furca laqueo fuit raptor suspensus, anno 1568. prout refert Peg. sup. nu. 2. in fi. & tenet expresse Hippol. in d.l. vnica, num. 254. & alios refert
 19 & sequitur Cou. nu. 8. in fi. adducens pro hac resolutione & concordia, tex. in l. 2. tit. 3 l. p. 7. ibi, *Otro si de zimos, que si alguno pensasse de robar alguna muger virgen, o muger casada, e començasse a meterlo por obra, quando de alguna dellas para cumplir su pensamiento malo, ca ma guer no passasse a ella mereçer escarmentado, bien assi como si viesse fecho aquello que codiciava, pues que no sinco por quanto el pudo fazer, que se no cumplio el yerro que auia pensado.* Et nos etiam diximus in questione 540. vbi late materiam attentatus in delictis atrocissimis explicuimus, declarando leges regni, & iuris communis. Quam opinionem & concordiam assignat (post hæc scripta) dominus don Ioan Vela, sup. cuius anima requiescat in pace: quia dum eum legerem in hoc proposito, mihi nunciatum fuit eum vitam (in sua iuuenili ætate) pretensionibus laboriosis fatigatum, & tota die implicitum, cum morte commutasse, à quibus (De omnipotentis miseratione) animum nostrum, voluntatemque illarum vultu
 20 omnino auertit, quia facile contemnit omnia, qui cogitat se moriturum Et ne amplius ab instituto & incepto diuertamur, eandem concordiam ad prædictas opiniones assignat Mascardus, sup. nu. 37. & Menoch. de arbit. casu 360. num. 33. ponderans ad hoc verba dictæ legis vnica, ibi, *vbi inuenti fuerunt in ipsa rapina. & ibi, si eam sollicitauerit.* Et cum hac concordia transit etiam Iulius Clarus, sup. num. 4. in fi. idemque resoluit nouissime Azeuedo, in l. 6. tit. 13. num. 89. lib. 8. recop. qui postquam à num. 17. retulit has duas communes opiniones contrarias, amplectitur prædictam distinctionem, quæ non placet Tiberio Deciano, vbi
 21 sup. num. 33. qui pro clariori intelligentia quatuor casus constituit: Primum, quando aliquis rapit monialem, & duxit extra monasterium: quia tunc licet eam
 22 carnaliter non cognoscât; pœna mortis punietur, non ex lege vnica, de rapto virginum, sed ex lege raptores, C. de episcopis & clericis, quæ punit, non tam raptores monialium, sed etiam attentantes raptum, & sic
 23 Angelus, in d.l. non est sibi contrarius, in eo quod dixerat, in d.l. vnica, cum ibi loquatur in rapto mulieris laicæ, & in d.l. raptores, in rapto sanctimonialium, & in istis terminis monialis rapta, loquitur Afflict. supra, & sic eum intelligit Peguera. Secundus vero casus
 24 est, quando raptor tentauit cognoscere raptam laicā, & licet non cognouit eam, tamen per eum non defuit, adhibens omnem diligentiam, & in hoc casu absque dubio pœna mortis puniendus est, ex dispositione dictæ legis vnica, cui in hoc consonat dicta lex. 2. tit. 3 l. p. 7. cuius verba supra retulimus. Tertius casus est

quando raptor virginem à domo patris rapuit, vt matrimonium contraheret, animo, non cognoscendi eā, antea quam cum ea in facie ecclesiæ se desponeret: & in hoc casu non tenetur pœna raptus, cum cesset ratio castitatis, virginitatis amissæ, de qua in d.l. vnica. in quo casu consuluit Socinus, cons. 5. vol. 3. licet etiam in hoc casu sit arbitrarie puniendus, propter iniuriam raptus illatam tam ipsi mulieri quam parentibus & cognatis & toti familiæ. Et tunc dicemus raptorem non habuisse animum à principio, cognoscendi carnaliter virginem raptam, quando habens opportunitatem, illud omisit in tempus matrimonij.
 26 Quartus vero casus est, quando post raptor (pœnitentia ductus) noluit raptam carnaliter cognoscere, licet commode id facere potuisset, & in hoc casu non esse puniendum pœna mortis tradunt doctores supra, maxime Hippol. iul. Clar. & Couarr. & Menoch. & dicit
 27 Tiber. Decian. sup. quod si casus contingeret ita iudicaret. In qua opinionum varietate, licet tutius, & securius semper sit mitiorem eligere opinionem, vt in l. respiciendum. ff. de penis. tamen si casus mihi contingeret, non auderem à dispositione legis, tit. 20. p. 7. recedere, vbi raptus simpliciter absque copula, & attentatu, pœna mortis punitur. Et ratio est, quia primordialis natura illius, non consistit in copula, neque in attentatu, sed in violentia facta parentibus, traducendo, & amouendo filiam de loco ad locum, inuito patre, cui irrogat atrocissima iniuria, quæ non minuitur, licet virgo carnaliter cognita non fuerit, vel quia raptor noluit, vel non potuit: si tamen illud fecerit, committitur aliud nouum delictum, ex quo etiam separatim pœna mortis incurritur, vt in dicta lege, ibi, *o yaziere con alguna dellas por fuerça.* Et sic, cum duplici capite raptus cū stupro, puniatur pœna mortis, non video rationem, quare deficiente copula, minuenda sit pœna legis, cum dedecus mulieris, iniuria, & iustus dolor parentis adhuc subsistat. Quæ opinio adeo vera est, quod etiam raptor pœnam non euitauerit, si probauerit mulieris liberam voluntatem concurrisse, cum ipsa non sit domina membrorum suorum, viuentem patre, vt in l. liber homo, ff. ad le. Aquiliam. Quam opinionem tenet Abbas, in c. cum causa, num. 44. de raptoribus, per tex. in c. fin. 36. questione. 1. vbi si quis volentem rapuerit, inuito patre, red-detur puella patri, & raptor morte mulcabitur; cuius opinionem sequitur Bosius, in titulo de raptoribus mulierum. num. 166. quæ opinio verissima est, licet contrariam sequatur Tiberius Decianus supra, lib. 8. num. 21. vbi dicit mitigandam esse pœnam, cum negari non possit, quin rapta muliere inuita, duobus sit facta iniuria, parentibus scilicet & ipsi rapta, & per consequens grauior sit q̄ si vni tantū; & sic resoluit, qd
 32 in practica vidit passim obseruari. Sed salua pace tã grauiissimi viri, illa ratio, licet videatur apparens, non est concludens, quia si raptus committitur, quoties inuito parente filia amouetur à domo ipsius, & ex hoc solum incurritur pœna mortis (de qua in d.l. vnica) nihil operatur consensus rapte cū illa quoad hoc nõ habeat velle nec nolle. Et licet respectu rapta leuior iniuria reputetur, tamē adhuc raptor dicitur, & sic pœnis raptoris subiacebit, tã de iure canonico (prout docet Abb. per tex. ab eo adductum) quam de iure regio ex dicta lege 3. partitæ: pro qua sententia adduci pos-

Practica Quæstiones

sunt tradita per Bernardum Diaz, in practica ca-
34 nonica. cap. 83. num. 6. vbi concludit, quod voluntas
virginis corruptæ, patri non præiudicat, vbi Salze-
do, litera. C. explicat illam practicabilem quæstionē,
35 virum clericus, vel laicus voluntariam virginem car-
naliter cognoscens, teneantur dotare. Quam etiam ex-
plicat Nauar. in manuali, cap. 16. num. 16. Soto, in 4.
sent. dist. 18. q. 2. art. 4. Antonius Gomez, in d. l. 80.
Tauri. nu. 10. vbi tradit quid sit practicandum.

QVÆSTIO DXCVII.

*Vtrum procurator in causa principali teneatur præsta-
re patrocinium in causa appellationis. Communis con-
tra communem & quid iure regio.*

PROCURATOR, qui in causa principali patrocinium pro-
misit, tenetur etiam in causa appellationis illud
præstare. Ita gloss. in l. inuitus, verbo. defendere. C. de
procuratoribus, quam dixit communiter approbatā
Curtius iunior, in leg. imperium, nu. 117. ff. de iuris-
dictione omnium iudicum, pro qua opinione est tex.
in leg. 23. tit. 5. partit. ibi, *Pero quando el iuyzio se
diesse contra el fennor, deuesse alçar magner no le fuesse
orogado poder en la carta de la personeria*: & apertius
probat in l. 3. ti. 2. 3. partit. 3. vbi Greg. verb. *en alçada*.
& rō est, quia cā primæ & secūdæ instantiæ, dī eadē,
vt est communis opinio secundum eum ibi. Sed sa-
luta pace, Curtius fallitur, primo, in quātum perperam
citāt glossam (cū ipsa probet contrarium.) Secundo,
quia dixit procuratorem teneri, esse communem opi-
nionem, cum eum non teneat cōis opinio, secundum
Salicetum, nu. 4. Alex. nu. 14. in d. l. inuitus. C. de pro-
curatoribus, quam dicit communem Villalobos, in suo
æratio, litera. P. num. 485. & plures pro hac opinione
(adducens fundamenta) refert Menchaca, lib. 2. con-
trouerfiarum vsu frequent. cap. 19. vbi assignat intel-
lectum ad l. si actor. C. de appellationibus. & sequitur
Paz, in sua praxi, annotatione. 4. de procuratore, nu.
41. qui sequitur Nauar. in rub. de iudicijs, num. 5. Pri-
mam tamē opinionem dicit communem & sequitur
Menchaca eam supra, Azeuedo. in l. 2. tit. 18. lib. 4. re-
cop. nu. 32. inducēs illum text. pro hac sententia, quæ
verior & receptor est, & ita practicatur, & secundum
distinctionem traditam.

QVÆSTIO DXCVIII.

*Vtrum salarium debeat aduocatis in initio litis, vel in
fine. Communis contra communem et quid iure regio.*

SALARIIUM, seu honorarium, quando aduocato præ-
standum sit, solet in dubium verti. Et esse illi præ-
standum in initio litis, dixit communem opinionem
Albericus, in l. 1. nu. 2. C. de suffragio.

Sed contrariam sententiam (imo, quod in fine
litis præstari debeat) dixit communem Ias. in l. diem
functo, num. 11. ff. de officio assessorum. & sequitur
Villalobos, in antinomia iuris, num. 48. vbi declarat
quod de iure regio debetur per legem ordinamenti.
11. tit. 19. lib. 2. idem libro communium, litera, A.
num. 104. vbi dicit illud esse immutatum de iure re-
gio, per l. 11. tit. 16. lib. 2. recop. vbi disponitur, quod

fit necessaria iudicis taxatio in fine litis, quæ lex non
seruatur de consuetudine, vt dicit Olanus, in concor-
data, litera A. num. 78. quem sequitur Azeuedo, in d.
l. 11. in princi. dicens quod hodie ita sunt exigua sala-
ria, quod taxatione non indigent, sūmo hodie stylus cō-
n unis est, quod salarium aduocatis promittitur in
principio litis, non tamen soluitur tunc, nec in fine,
& (in hoc satis expertus loquor) sic, quod olim à Ne-
rone fuit statutum aduersus aduocatos, vt sine aliqua
mercede, vel munere causis adessent, (vt refert Alex.
ab Alex. lib. 3. dierum gen. c. 5.) recte custoditur à li-
tigantibus: sed illa decisio, & Neronis terminatio
non est vera, vt tradit Tiraquellus, de nobilita. c. 29.
nu. 26. vbi allegat & sequitur Cornelium Tacitum,
idemque tenet Zenedo, in collectaneis ad ius cano-
nicum, collecta. 28. num. 13. ad decretum contra Me-
nochium, de arbitrarijs, casu 369. nu. 2. & Azeuedo,
in l. 21. tit. 16. num. 1. lib. 2. nou. recop. quorum opi-
nio verior est, & sic ex tali auctore præsumitur. Est ta-
men aduertendum, quod si salarium fuerit immode-
ratum, poterit iudex ad partis petitionem moderare,
l. 1. §. in honorarijs. ff. de varijs, & extraordinar. cog.
& tradit Sarmiento, lib. j. selectar. c. 11. n. 9. & Gutier-
rez, de iuramento confirmatorio. 1. parte. cap. 53. nu.
28. cum sequētib. Vbi late hoc declarat, qui est om-
nino videndus, cum casus contingat.

QVÆSTIO DXCIX.

*Vtrum legatum relictum à clerico, vel Episcopo, suis
propinquis, intelligatur de propinquis usque ad quar-
tum gradum, vel etiam vltius. Communis contra
communem, & quid iure regio.*

RELICTA a propinquis clerico, vel Episcopo, cen-
sentur relictæ intuitu personæ, & non ecclesiæ,
vt in cap. requisisti, de testamentis. Dubium tantum
est, de quibus propinquis, vel consanguineis hoc sit
intelligendum. Et glossa, verb. a propinquo, ibi intel-
ligit de propinquis vsque ad quartum gradum, cuius
opinio est communis, secundum Imolam ibi, nu. 3.
gloss. tamen ibi intelligit habere locum vsque ad septi-
mum gradum, & hanc opinionem dixit communem
Antonius, nu. fin. vbi ipse ponit tertiam opinionem,
quod hoc relinquatur arbitrio iudicis, & hanc sequi-
tur ibi Couarr. num. 9. qui tamen oblitus communis
contrariæ, dixit communem primam opinionem, &
illam comprobāt l. 4. tit. 21. parte prima, iuxta l. 1.
eiusdem tit. ibi, *heredanlo sus parientes hasta el quar-
to grado*.

QVÆSTIO DC.

TEXTUS in cap. cum tu, de testibus, habet plures
intellectus: inter quos Alciatus. reg. 3. præsump.
16. num. 4. dixit communem, quod ideo ibi præsumi-
tur pluralitas actuum & appellationum, ne testes
petiurij reatu notentur. Illum tamen intellectum cō-
muniter refelli, asserit Couar. Alciati immemor in
alma mater. 1. p. §. 2. num. 5. post Feli. in d. c. cum tu.
col. 2. & pro Alciati opinione expenditur text. in l. 1.
C. de rebus creditis.

QVÆ.

QVÆSTIO DCI.

Utrum infans sine tutore possit acquirere possessionē. Communis contra communem.

Infantem sine tutore non possit acquirere possessio. nem, probat text. in l. quamvis, §. infans, C. de acq. posses. cui maxime obstat tex. in l. donatarum, C. de acq. posses. qui est in causa, vt plures intellectus ad l. donatarum, soleant assignari: nam aliqui dicunt, illū text. esse intelligendum in rebus iocalibus, ad quas videntur infantes habere quandam affectionem, quem intellectum esse communem (ad illum text.) testatur Paulus, in l. 1. §. adipiscimus, nu. 4. ff. de acquir. poss. & Ang. de Aret. in §. at ex contrario, num. 2. inst. quibus alienare licet, vel non. Sunt etiam qui intelligunt tex. in d. l. donatarum, in possessione quaesita per infan- tē, (tutore auctore) & hunc intellectum dixit esse communem ibi Angelus de Perusio.

QVÆSTIO DCII.

Utrum per dationem vulgaris substituti, tollatur suitas. Communis contra communem.

Per dationem substituti vulgaris suitatem tolli, tenet communis opinio, secundum Socinum, in l. j. num. 47. de vulg. & secundum Ias. in l. si filius heres, num. 28. ff. de liber. & posthum. & in l. potest quis, num. 3. ff. de vulgari. Et eandem dixit communem Corra- sius, lib. 1. miscellaneorum, cap. 2. in princip. dixit etiam communem Baldus de Vbal. in d. l. si filius he- res, num. 1. & Corraius, in l. post aditam, num. 58. C. de iure deliber. qui limitat 7. modis, & Socinus, reg. 390. & Ias. 8. modis, vbi supra, num. 53. & Socinus, 16. in d. l. 1. num. 47. & pro hac sententia adducitur text. in d. l. si filius heres, & sex fundamenta adducit Antonius Gomez, 1. tom. variarum, cap. 3. num. 15. quam etiam resoluit communem ex Alex. in d. l. si filius heres, num. 3.

Sed contrariam sententiam (imo suitatem non tol- li) dixit veriore (et quod illam plerique sequuntur) Corraius, vbi supra, num. 2. & Loriotus, de iuris arte, tracta. 14. de substitutione, axioma 54. & 55. & Be- rengarius late discutiens, in l. si fratres, num. 40. C. de impub. & hanc tenet Bald. de Vbal. supra, nu. 2. post Christophorum de Castell. Cumanum, Paulū, & Aretinum, ibi, ex quibus Cumanus, vt refert ibi Ias. num. 41. dicit, quod vidit hanc teneri per omnes doctores modernos legentes, & sequitur Antonius Gomez, su- pra, qui alios refert, & Menchaca, lib. 3. de successio- num creatione, §. 21. num. 187. & in num. 188. addu- xit aliam communem contrariam, an per dationem coheredis extranei tollatur suitas, & pro hac vltima sententia est bonus text. in l. si. ff. de conditionibus in- stitutorum, quem ad hoc notar Paulus Castrensis, in d. l. si filius heres, & est rex. in l. Lucius, & in l. si filius qui patri, versum. etenim, ff. de vulgari, l. si solus, ff. de acquenda hereditate. Et diximus in quaestio. 205. num. fin.

QVÆSTIO DCIII.

Utrum reus criminis, nulla præcedente infamia, teneatur dicere veritatem cum iuramento, iudice interrogante. Communis contra communem.

Vidimus in quaest. 301. neminem posse cogi in cri- minalibus dicere veritatem per iuramentū: nunc autem dubitatur, si iudex (iuris ordine non seruato) hanc a reo sub iuramento exegerit, an teneatur reus confiteri, vel si poterit celare veritatem negando. Et eum negare posse, quamuis commiserit delictum, te- net Adrianus, in 4. quaestio. de sigillo confessionis, vbi hoc ita tenere omnes doctores testatur.

Sed contrariam sententiam (imo quod hoc casu pos- sit reus iudicem fallere, verbis ambiguis, non tamen directo mentiri) tenent Caietanus, Adrianus, Nauar. & Sepulveda, quos refert & sequitur Couar. lib. 1. va- riar. c. 1. num. 2. & vltra eum Dominicus de Soto, lib. 5. de iustit. & iure, quaest. 6. artic. 2. col. pen. qui testa- tur se nullum vidisse contrariū tenentem, nisi Adria- num: miraturque de Adriano, quod dixerit omnes do- ctiores tenere primam sententiam. Ex iuris autem pro- fessoribus hanc vltimam sententiam tenet Aretinus, & Lucas de Penna, quos refert Sylua nupt. lib. 3. nu. 44. vbi ipse, num. 41. in fine, asserit communem opi- nionem, quod reus non teneatur respondere, quando nulla præcesserit infamia. Quæ opinio verissima est, & ab ea nec in conuincendo, nec in iudicando recedere oportet.

S V M M A R I V M.

- 1 Iuramentum metu extortum, non est seruandum.
- 2 Iuramentum nefas extortum, est ipso iure nullum, secun- dum aliquos, sed verius esse contrarium resoluimus.
- 3 Metus licet detectus, & probatus, non reddit iuramen- tum nullum.
- 4 Contractus metu celebratus, valet mero iure.
- 5 Iuramentum non confirmat contractū nullum metu ex- tortum, secundum aliquos.
- 6 Matrimonium metu contractum est nullum iure positi- uo, diuino, & naturali.
- 7 Voluntas libera requiritur in matrimonio contrahendo.
- 8 Metus mortis excludit consensum, & ex mutua cohabita- tione hodie post Concilium non inducitur.
- 9 Iudex ecclesiasticus non debet compellere sponfos ad con- trahenda matrimonia contra illorum voluntatem.
- 10 c. requisit, cum c. ex literis, de sponsalibus, declaratur, & nu. 16. assignamus nouum intellectum.
- 11 Sponsus, etiam si iurauit matrimonium contrahere, non potest auitus præcise compelli ad contrahendum.
- 12 Matrimonium inuitus vt contrahat, licet præcesserit vo- luntas de contrahendo, nemo etiam in foro exteriori est compellendus.
- 13 Sponsalia de futuro pluribus modis dissoluuntur.
- 14 cap. ex literis, de sponsalibus, iterum declaratur.
- 15 Excommunicatio est medicinalis, & non mortalis.
- 16 Concilium Tridentinum, in c. 1. de refor. matri. non exclu- dit sponsalia de futuro.
- 17 Interpretatio Concilij Tridentini pertinet ad Romanum Pontificem, & ad congregationem Illustrissimorum

Practicæ Questiones

Cardinalium: quia illius est interpretari cuius est con-
dere.

- 18 Interpretationem, quam alij ad sacrum Concilium dederunt, referre, non est in iure prohibitum.
- 19 c. ad id, de sponsalibus, corrigitur per decretum sancti Concilij Tridentini.
- 20 c. is qui fidem de sponsalibus, corrigitur etiam per Concilium.
- 21 c. per tuas, de cõditionibus appositis, corrigitur per d. decretum.
- 22 c. 1. §. 1. de sponsalibus impuberum, corrigitur per d. decretum.
- 23 Qui servata forma Concilij Tridentini, cum aliqua contraxit matrimonium, quæ habebat maritum viuum, si postea ipse moriatur, tenetur cum eo nouiter contrahere.
- 24 Contrahens sponsalia de futuro cum consanguinea, sequuta copula, non incurrit excommunicationem.
- 25 Sponsalia de futuro per translationem ad domum, non efficiuntur de presenti, nisi illud fiat coram parocho & testibus.
- 26 Promittens contrahere cum vna ex tribus sororibus, si postea cum vna illarum rem habuerit, nõ censetur ex hoc matrimonium contrahere.
- 27 Contrahentes in gradu prohibito, etiam si postea sublato impedimento cohabitent simul, non conualescit matrimonium.
- 28 Matrimonia præsumpta cessant hodie per Concilium Tridentinum.
- 29 Matrimonia vera & rata, quæ dicantur, secundum Concilium.
- 30 Doctores tenentes, quod matrimonia contracta à filiis familiæ sine consensu parentum, sunt nulla, referuntur & reprobantur.
- 31 Concilium Tridentinum non excludit consensum parentis de honestate.
- 32 Filia potest hodie exheredari, si contrahat matrimonium clandestinum, & per Concilium non corrigitur, l. 49. Tauri, contra alios.
- 33 Filius contrahens matrimoniũ sine consensu patris, peccat mortaliter, quod non excludit Concil. Trid.
- 34 Concilium Trident. improbat matrimonia clandestina.
- 35 Matrimonium clandestinum potest hodie duobus modis considerari.
- 36 Matrimonium contractum ante, & post Concilium, sine denunciationibus dicitur clandestinum.
- 37 Contrahentes matrimonium secundum formam Concilij, omiſſis publicationibus, incurrunt penam l. 49. Tauri.
- 38 Matrimonium clandestinum inualidum contrahentes, incurrunt d. penam.
- 39 In statu damnationis est, qui priore vxore, cum qua contraxit, relicta, cum alia palam contrahit.
- 40 Lex canonica potest inducere nouam formam, & solennitatem in matrimonijs contrahendis.
- 41 Utrum aliquis ultra Codicilium possit statuere circa matrimonium.
- 42 Publicationes requisite in sancto Concilio Trid. possunt fieri in qualibet parochia contrahentium.
- 43 Publicationes sancti Concilij debent fieri in tribus diebus festiuis continuis, nec sufficit si interpolentur.
- 44 Publicationes debent fieri expresso amborum contrahentium consensu, & non aliter.
- 45 Consensus contrahentium est examinandus à proprio parocho, ante publicationes.
- 46 Publicationes requisite in sancto Concilio, non sunt de substantia matrimonij, contra plures.
- 47 Impedimentum legitimum ad impediendum matrimonium quale sit, & qualiter proponendum.
- 48 Delator impediendi est puniendus, si false proponatur.
- 49 Parochus potest propria sua auctoritate interdicare matrimonium, quando coram eo impedimentum proponitur.
- 50 Matrimonia qualiter in facie ecclesiæ celebrentur.
- 51 Qui sine iusta causa factis publicationibus contrahere matrimonium recusat, condemnandus est ad interesse partis.
- 52 Consensus quemodocunque exprimitur, sufficit ad matrimonium contrahendum.
- 53 Verba Concilij, Ego vos coniungo, non sunt de substantia matrimonij.
- 54 Quis sit proprius parochus contrahentium, in causa Concilij Tridentini, declaratur, & quid de Episcopo, vel eius vicario. nu. 55.
- 56 Proprius parochus peregrinorum, & alienigenarum, quis dicatur extante Concilio Tridentino.
- 57 Parochus, licet nõ sit sacerdos, potest adesse matrimonijs.
- 58 Parochus non potest vices suas committere non sacerdoti, etiam tempore pestis.
- 59 Vicarius generalis Episcopi potest solennizare matrimonium.
- 60 Parochus viri, vel mulieris, sufficit ad validitatem matrimonij.
- 61 Parochus ruralis, nõ est verus parochus ad validitatem matrimonij, si contrahentes in ciuitate habeant proprium parochum.
- 62 Licet virtute bullæ (cruciata) aliquis possit eligere confessorem, non poterit eligere parochum, ad contrahendum coram eo matrimonium.
- 63 Qui se transfert de vna parochia ad aliam, sine animo ibi habitandi, non potest coram parocho secundæ parochiæ matrimonium contrahere, etiam in mortis articulo.
- 64 Malitiosum impedimentum nõ est admittendum, & potius non dicitur malitiose impedire.
- 65 Matrimonium valet, & tenet, coram parocho excommunicato & schismatico.
- 66 Matrimonium contractum coram parocho casualiter vocato, validum est.
- 67 Præsentia parochi inuiti, & reluctantis, & dolose adducti, sufficit ad validitatem matrimonij.
- 68 Matrimonium contractum coram parochi, qui affectate clausit aures, & non audiuit, nec intellexit verba contrahentium, validum est.
- 69 Matrimonium contractum coram testibus ambulanti- & transeuntibus, validum est, si verba contrahentium intellexerunt.
- 70 Matrimonium contractum coram parochi per vim grauem adductum, & compulsum validum est.
- 71 Matrimonium contractum coram parochi cui erat interdictum ab ordinario ne tali matrimonio assisteret, validum est.
- 72 Matrimonium est validum, quando inuitus ad celebrationem ipsius accedit parochus, & contra ordinariam prohibitionem.
- 73 Matrimonium contractum in articulo mortis, sine parochi, & testibus, est nullum.
- 74 Infideles sponsi, qui se carnaliter cognouerunt, post con-

- uersionem tenentur contrahere, seruata forma Concilij.
- 75 Præsentia parochi, & testium requiritur, ad legitimandum consensum contrahentium.
- 76 Matrimonium sine paracho, & testibus contractum, non valet in foro conscientie.
- 77 Captiui apud Turcas, & alias impossibiliter impediti contrahere coram paracho & testibus, secundum formam Concilij, possunt matrimonium valide contrahere.
- 78 Matrimonium contractum de præsentì, cum iuramento, non valet sine paracho, & testibus.
- 79 Matrimonium contractum sine paracho, & testibus, valet in vim sponsaliorum.
- 80 Matrimonium clandestine contractum, per verba de præsentì, absq; paracho & testibus, inter puberem & imuberem, habebit vim sponsaliorum.
- 81 Matrimonium contractum coram vicario parochi, & eius vices generaliter gerenti, validum est.
- 82 Testes in matrimonio, licet non rogati probant.
- 83 Unus testis, etiam in quacunque dignitate constitutus, non sufficit ad probandum matrimonium.
- 84 Testes non idonei, non sufficiunt ad probandum matrimonium.
- 85 Contrahentes matrimonium absq; denunciationibus, & testes, qui in eo assistunt, peccant mortaliter.
- 86 Contrahentes matrimonium sine publicationibus, grauius sunt puniendi, quando se carnaliter cognouerunt.
- 87 Contrahentes matrimonium sine publicationibus, & habentes ad illud iustam causam, non peccant, licet se carnaliter cognoscant.
- 88 Constitutiones synodales, imponentes penam excommunicationis contrahentibus matrimonia clandestina, valide sunt, nec corriguntur per Concilium.
- 89 Contrahentes matrimonium contra formam Concilij, possunt absolui virtute bullæ cruciatæ.
- 90 Episcopus potest in totum remittere publicationes Concilij, et ordinarius dicitur Episcopus, in terminis Concilij.
- 91 Vicarius generalis Episcopi est etiam ordinarius, & iure proprio potest remittere denunciationses secundum plures, alij vero tenent contrarium.
- 92 Episcopus (secundum aliquos) non potest delegare suo vicario facultatem remittendi publicationes.
- 93 Parochus non potest remittere publicationes ante contractum matrimonij secundum plures.
- 94 Parochus potest remittere denunciationses in articulo mortis, & in alijs casibus instantis periculi.
- 95 Cardinales titulati, Commendatarij, & Abbates nullius diocesis, & prælati exempti, disuntur ordinarij, ad remittendas denunciationses Concilij.
- 96 Archiepiscopus metropolitanus, circa subditos suffraganeorum, non est ordinarius in casu illius text.
- 97 Vicarij foranei episcoporum non sunt ordinarij in casu dicti cap. i. Concilij.
- 98 Iudices inferiores delegati ab episcopo, non possunt remittere denunciationses Concilij, nisi ad id habeant specialem commissionem.
- 99 Episcopi & alij prælati, non possunt dispensare vt matrimonia absque paracho celebrentur, etiam in mortis periculo, vel alterius magni damni & præiudicij.
- 100 Papa potest dispensare, instante periculo, vt sine paracho matrimonia celebrentur.
- 101 Episcopi ante Concilium poterant remittere etiam denunciationses.
- 102 Episcopus absque iusta & rationabili causa non potest remittere denunciationses Concilij.
- 103 Causa iusta ad remittendas publicationes debet adesse per informationem, antequam omittantur.
- 104 Ordinarius remittens denunciationses absque iusta causa, peccat mortaliter.
- 105 Iusta causa remittendi publicationes est, si matrimonium contrahatur inter pauperem & diuitem, inter nobilem & plebeium, inter senem & iuuenem.
- 106 Iusta causa etiam dicitur remittendi denunciationses, vicinitas temporis, in quo prohibita sunt nuptiæ, secundum aliquos.
- 107 Iusta etiam causa remittendi dictas denunciationses est, quando aliquis in mortis articulo vult contrahere cum sua concubina, cum qua antea filios habuerat.
- 108 Iusta causa etiam dicitur remittendi publicationes, quando matrimonium contrahitur inter magnates.
- 109 Iusta causa remittendi denunciationses non est timor parentum.
- 110 Iusta causa remittendi publicationes est, quando aliqui diu voluerunt contrahere, et illud omittunt propter recundiam.
- 111 Iusta etiam causa remittendi denunciationses est, quando virgo est sub tutela iniqui tutoris, qui eam viro dispari conditionis tradere vult.
- 112 Iusta causa etiam est remittendi denunciationses, quando filij sunt sub potestate nouercali.
- 113 Licentia parochi, vt alius sacerdos possit matrimonia celebrare, debet esse expressa.
- 114 Licentia sufficit, quod sit verbalis, nec est necessarium quod detur in scriptis.
- 115 Licentia non expirat morte concedentis.
- 116 Licentiam non potest dare parochus extra diocesim vel parochiam.
- 117 Licentia debet præcedere ante matrimonium, & non sufficit quod sequatur.
- 118 Episcopus & ordinarius possunt dare prædictam licentiam solemnizandi matrimonium alio sacerdoti non paracho.
- 119 Parochus, vel ordinarius excommunicatus & suspensus, toleratus tamen ab ecclesia, possunt dare alio sacerdoti prædictam licentiam.
- 120 Matrimonium validum est, etiam si parochus concedat licentiam absque interiore voluntate.
- 121 Qui inutiliter de facto contrahunt matrimonium, non remanent inhabiles ad contrahendum iterum seruata forma & solemnitate Concilij Tridentini.
- 122 Concilium potest reddere contrahentes inhabiles ad contrahendum.
- 123 Sponsi de futuro sunt monendi, & non cogendi ad contrahendum matrimonium.
- 124 Clandestina matrimonia non sunt irritanda à iudicibus, sed nulla sunt declaranda.
- 125 Parochus qui auctorauit matrimonium clandestinum, peccat mortaliter, & est ab ordinario puniendus.
- 126 Parochus qui auctorauit matrimonium sine publicationibus contractum qualiter sit puniendus.
- 127 Pœna imposita de iure communi contra parochum, qui auctorauit matrimonium clandestinum, non sunt sublata per Concilium.
- 128 Testes interuenientes in sponsalibus clandestinis de futuro sunt puniendi, & qualiter.
- 129 Testes qui interueniunt in matrimonio clandestino, à iudice

- dice ecclesiastico & seculari sunt puniendi, & est locus praeventioni.
- 130 Ordinarius peccat, qui non punit transgressores Concilij.
 - 131 Verba Concilij, ibi, hortatur ut coniuges, sunt consilij, & non praec. pti.
 - 132 Matrimonij consummare ante benedictionem nuptialem, est peccatum mortale, secundum aliquos.
 - 133 Secunda nuptiae non sunt benedicenda, etiam extante Concilio.
 - 134 Sacerdos benedicens secundas nuptias, est puniendus arbitrio ordinarij.
 - 135 Excommunicatio a iure imposita solemnizanti matrimonium, non est sublata per decretum Concilij.
 - 136 Verba Concilij, ibi, matrimonio coniungere, aut benedicere, alternativae sunt intelligenda.
 - 137 Parochus secundum Concilium, debet habere librum, in quo describantur matrimonia.
 - 138 Matrimonium fuisse contractum potest probari alijs modis, quam per librum ecclesiae.
 - 139 Liber ecclesiae, in quo describuntur matrimonia, est legalis, & facit fidem.
 - 140 Verba Concilij, ibi, sua peccata diligenter confiteantur, an sint de praec. pto, vel de consilio.
 - 141 Qui contrahit matrimonium in peccato mortali, peccat mortaliter.
 - 142 Matrimonium est validum sine parochio & testibus, in terris, ubi Concilium non fuit publicatum, vel receptum.
 - 143 Utrum qui vadunt ex partibus regni, ubi Concilium fuit publicatum, ad partes, ubi non fuit publicatum, teneantur illius formam servare.
 - 144 Proprius parochus contrahentium est, ille, in cuius parochia mulier habet domicilium, donec maritetur.
 - 145 Matrimonium ante & post Concilium, potest contrahi per procuratorem.
 - 146 Verba Concilij, ibi, omnino, idem important, quod verbum, ipso iure.
 - 147 Benedictio sacerdotalis in templo, est praestanda a parochio mulieris.
 - 148 Impedimentum matrimonij probatur per unum testem, vel famam.
 - 149 Filius natus ex matrimonio contracto, inter consanguineos, omissis denunciationibus Concilij, ignorantes impedimentum, non est legitimus.

QVÆSTIO DCIV.

Utrum iuramentum metu extortum sit ipso iure nullum. Communis contra communem.

- 1 Iuramentum metu extortum non esse servandum, probat nobis tex. in c. quamvis pactum, de pact. lib. 6. & in c. licet mulieres, de iureiur. & in c. cum contingat, eod. tit. Dubium tamen est, an iuramentum sit ipso iure nullum, an requirat relaxationem. Et iuramentum esse nullum, tenet Franc. Curtius, nu. 13. Igneus, num. 21. in auth. sacramenta puberum, C. si aduersus venditio. Et hanc tenent communiter omnes legistae, secundum Corneum, ibi, col. pen. & idem testatur Matthaeus de Afflictis, decis. 262. nu. 2. Menchaca, controuers. illustr. c. 25. nu. 27. Cacheranus, in decis. Pedem. 179. num. 16. (qui alios refert) & Boerius, decis. 100. num. 14. & alios refert & sequitur Ioannes Botta, consil. 2. nu. 11. & Decius, consil. 379. vbi dicit esse magis

communem opinionem, quod data enormissima lesione, non requiratur relaxatio iuramenti.

Contraria tamen pars (imo quod iuramentum obliget ipso iure, & requiratur relaxatio) est verior, & tenenda opinio, & hanc probat text. in l. si vero, & in c. verum, de iureiur. quamvis Curtius, supra, dicat non esse text. qui hoc probet. Et hanc sententiam tenet glo. cum ab ea relatis, in d. c. quamvis pactum, & ibi Andriacanus, Ioan. Andreas, Ioannes Monachus, Dominicus, & Georgius, quam sequitur Matth. de Afflictis, decisio. 322. nu. 9. & Rolandus, consil. 59. nu. 27. lib. 1. & Pinelus, in l. 2. de rescindenda, 3. p. c. 1. nu. 8. & quod ita seruetur in practica docet Gutierrez, in auth. sacramenta puberum, nu. 96. col. 2. C. de rescindenda, & illam dixit eodem canonistarum, & theologorum, Fortunius, de ultimo fine, illatione 22. in princ. & illam tenet glo. in c. Abbas, quod metus causa, quam communiter sequuntur doctores, secundum Antonium de Petra, in l. 1. nu. 279. ff. de iureiuran. & hanc partem dixit communem Abb. col. 2. Alciatus, num. 15. in d. c. cum contingat, dixit etiam communem Couar. in 4. decret. 2. par. cap. 3. §. 5. num. 2. & lib. 1. variat. nu. 7. & 8. & Molina, lib. 2. de Hispanorum primogen. c. 1. nu. 13. qui dicit, quod contrarium seruatur in practica, quod in hoc casu non sit necessaria relaxatio iuramenti. Sed contrarium verius est, etiam si contractus sit nullus, & dolus addit in lesione, vt resoluunt Gutierrez, sup. cuius opinio verior est: quam intellige procedere, etiam si metus esset detectus, & probatus, secundum Matthaeum de Afflictis, vbi supra, nu. 4. & hac opinio erit etiam seruanda de iure civili, secundum Cornueum, vbi supra. Et ratio est, quia contractus per metum celebratus, est merito iure validus, text. in l. si mulier, §. si metu coactus, ff. de acquir. hered. ibi, Si metu coactus adiero hereditatem, puto me heredem fore. Quia quamvis si liberum esset, noluissem, tamen coactus volui, sed per praeceptum abstinendum sum. l. 29. tit. 14. p. 3. quod tamen limita, quando contractus esset nullus, & iuramentum metu ad eius validitatem interponeretur, vt tenet Couar. vbi supra, plures allegando, quauis in hoc contrarium teneat Abb. Alciatus, & Perusinus, quos ipse citat, & vltra eum Felin. in c. 2. nu. 35. de sponsal. commendans sententiam Abbatis, cum quo etiam tenet idem Felin. in c. 2. nu. 2. & in c. si vero, col. si. ut. hac conclusionem, de iureiur. & Hippolytus, in l. pen. nu. 69. ff. de questio. & diximus, in quest. 502. ex quibus videbatur posse sustineri Cardinalis opinio, in c. Abbas, de sponsal. qui dicit, matrimonium quod per metu contractum, esse verum matrimonium, licet rescindatur ab ecclesia, ex eo, quia gesta per metu iure ipso iure valida, ut in d. l. si mulier, §. si metu. Sed si illa illius pace, illa opinio non est vera, sed omnino falsa: quia in matrimonio contrahendo requiritur libera voluntas, c. gemma, c. e. locum, de sponsal. c. sufficiat, 27. q. 2. & deficiente consensu cessat, matrimonium, prout cessat interueniente metu mortis, stupri, vel carceris, vel grauis infamiae, vt in c. cum dilecti, de his, qui metu suae causa fiunt, c. veniens, el. 1. & 2. de sponsal. Et tale matrimonium esse nullum iure politico, & iure diuino, & naturali, tenet Veracruz, in speculo communi, art. 8. fol. 49. litera A. quae opinio sequitur Menchaca, supra, & dicit eodem Couar. loco citato, & Crauetta, consil. 253. nu. 1. & Cacheranus, decis.

179. nu. 18. Alciat. conf. 162. nu. 9. Menoch. conf. 2. num. 169. & assignat rationem Botta, sup. nu. 13. & ita tenendum & iudicandum est, ut etiam tenet Alexander Carrerius, de sponsalibus. c. 9. ubi assignat rationem differentie quare metus annullat matrimonium ipso iure, non vero alios contractus. Quæ opinio procedit etiam hodie, licet præsumptus consensus ex mutua cohabitatione intercedat, quia non reconualescit matrimonium, ex tex. in cap. 1. sess. 24. de reformat. per quem tex. præsumptus consensus ex mutua cohabitatione non sufficit, nec purgat metum, ut tradit Spino, in speculo testa. gl. 15. princ. nu. 61. quæ sequitur Zenodo, ad decretales. 2. part. collectan. 93. nu. 5. & Gutier. lib. 1. canonicar. c. 18. nu. 7. Vnde cum certissimū sit, quod metus, & coactio, excludant consensum, admonéo iudices ecclesiasticos, ut contra voluntatem contrahentes non compellant, coactione præcisa, ad contrahendum matrimonium (licet verba de contrahendo præcesserint) quia potest contingere, quod sponsus lite molestus, vel coactionis formidine, matrimonium inuitus contrahat, & sic præbeat ansam contrahendi matrimonia nulla, & quæ deinde oriuntur difficiles exitus, quod excludit text. in c. requisivit. 17. de sponsalibus. ibi, *Monenda est potius quam cogenda, cum coactiones difficiles soleant exitus frequenter habere*, quem tex. ita intelligit Ferretus conf. 171. ampliand etiam si iuramentum de contrahendo interueniat, qui respondet ad contrarietatem 10 tex. in c. ex literis, eod. tit. & Couar. in 4. decretalium. 1. part. c. 4. nu. 5. Sarmiento, lib. 1. selestar. ca. 5. nu. 5. Veracruz, in speculo coniugiorum. 3. par. art. 2. in append. in 1. notabili, & Segura de Aualos, in directorio iudicum ecclesiasticorum. 2. par. c. 15. num. 6. contra Gutierrez, de iuramento confir. 1. par. c. 15. num. 11. 4. qui tenet, sponfos esse præcise compellendos: quod verum non est, ex mente tex. in d. c. requisivit, & melius enim esset, ut neque præcise, nec causatiue compellerentur, si constiterit de contraria voluntate, dissentiendo contrahere similia matrimonia, & Domini cus de Soto, in quarto sententiarum, dist. 27. q. 2. art. 12. 1. in fi. vers. ad secundum, qui tenet, quod in foro exteriori, non est aliquis compellendus ad contrahendum, per tex. in c. præterea, de sponsalibus, quem tex. bene intelligit Veracruz, supra, ar. 2. 1. per totum, qui 13 recolligit 17. modos, per quos dissoluntur sponsalia de futuro, & alias causas tradit Greg. in l. 7. titu. 1. par. 4. verb. *recusatio*, & Matienço, in rub. de matri. gl. 1. nu. 43. Angles, in summa, de essentialibus matrimoniis, fol. 290. Mocius, de contractib. c. de sponsalib. fol. 196. vers. pro declaratione, qui etiam sequitur opinionem Soti, ubi supra. Nec prædictis aliquid obstat 24 tex. in d. c. ex literis, quia ille tex. nõ loquitur indistincte, & generaliter, sed causatiue, ut clare insinuant verba illius tex. ibi, *Compellas ut ipsam in uxore recipiat, & maritali affectione, pertractet, nisi rationabilis causa obstituerit*. Cui decisioni consonat l. 7. tit. 1. par. 4. ibi, *Apremiar pueden los Obispos, o a quello che tienen sus lugares, a los desposados, que cūplan el casamiento, esto es, quando el vno de los desposados quiere de partir el casamiento, y el otro lo quiere cumplir: fueras ende si alguno dellos pusi esse ante si excusation a tal que deuiesse valer*. & sic ex illis iuribus clare manifestatur, quod propter rationabilem causam debet iudex a compulsionem

cessare, & hæ causæ illius arbitrio relinquuntur, & in casu dubio tam in procedendo, quam in definiendo debet ab hac compulsionem desistere: maxime si grauis fuerit sponsi, vel sponsæ pertinacia diu existentis in excommunicatione, ne alias censuræ ecclesiasticæ committantur, cum excommunicatio debeat esse medicinalis, & non mortalis, ut traditur, in c. 1. de sentent. excommun. lib. 6. vel aliter (& melius) potest tex. ille intelligi in d. c. ex literis, ut tantum procedat & loquatur respectu viri, recusantis matrimonium contrahere postquam sponsalia præcesserunt, ad quod præcise est compellendus, ut in illo tex. disponitur. At vero contrarium deciditur in d. c. requisivit, ubi cessat compulsionem, quia, loquitur respectu feminae: & sic resoluit Romanus Pontifex, quod magis est monenda, quam cogenda: quia respectu illius nullam iniuriam, nec aliquod damnum sponsus patitur, prout in feminis contingit, viris reluctantibus sponsalia contrahere. Qui intellectus verissimus est, & pro eo fuit in curia Romana iudicatum, quod quidem nõ in nouatur per 16 sacrum Concilium Tridentinum, in c. 1. sess. 24. de reformatione, & ornatu huius quæstionis, referre libuit aliqua dubia, quæ sepe occurrunt circa intellectum & interpretationem illius tex. & quæ in varijs locis, & 17 apud varios doctores scripta sunt: nam licet Concilij interpretatio ad Pontificem maximum spectet, & ad illustrissimos Cardinales illius vicem gerentes, ut tradit Ant. Cuchus, lib. 2. inst. mai. tit. 3. de Concil. æcumen. nu. 60. quia hi demum interpretari canones possunt, qui condendi auctoritatem habent. l. fin. C. de legib. l. in prætorijs. ff. de præst. stip. c. cum venissent, ubi glo. vet. iudicari, de iudic. s. l. 4. tit. 3. par. 6. l. 4. tit. 4. lib. 1. ord. tamē interpretationem, & declarationem, quam alij dederunt, prohiberetur nõ est referre, ut docet ipse Cuchus, sup. lib. 5. tit. 11. de sacram. matrim. nu. 87. vers. & quamquam, ob idque plusquam centum & viginti dubia, quæ ex decisione Concilij Tridentini, in d. c. 1. oriuntur referam, prout ab scriptoribus diuersis, & nouioribus tradita sunt.

19 Dubium primum oritur, utrum per illum tex. corrigatur hodie decisio tex. in c. ad id, de sponsalib. ubi probatur, matrimon. metu contractum per spontaneam contrahentium cohabitationem conualescere, ut tradit gl. per tex. ibi in c. consulationi, de sponsalib. Quæ dubitationem affirmatiue resoluit Spino, in speculo testamentorum, glos. 15. princ. nu. 59. cum sequentib. & Nauar. in manuali lat. c. 22. nu. 66. Soto in 4. dist. 28. q. 1. art. 2. & Maschardus vol. 2. de prob. conclus. 1032. nu. 7. Gutierrez, lib. 1. canonicarum quæst. c. 18. nu. 7. Didacus Perez, in l. 1. titu. 1. lib. 5. ord. pag. 41. vers. 5. Menochius lib. 3. de præsump. præsumptione 1. num. 20. & 99. contrarium tamen conatur defendere Ledesma, de matri. quæst. 47. art. 4. pag. 223. vers. sic. vltima difficultas.

20 Secundo dubitatur utrum per illum tex. corrigatur decisio tex. in c. 18. qui fidē, c. veniens, el 2. c. consulationi, de sponsalib. c. 1. de desponsatione impuberum, quibus probatur, sponsalia de futuro per copulam effici matrimonium de presenti, & corrigi resoluunt plurimi, Didac. Perez, in l. 1. tit. 1. lib. 5. ord. pag. 41. in prin. Segura, in directorio iudicum ecclesiasticorum. 2. par. c. 15. nu. 43. in prin. qui attestatur, de declaratione illustrissimorum Cardinalium, qui præfunt declarationi

Practicæ Quæstiones

rationi & interpretationi sacrosancti Concilij Trid. de qua etiam testes sunt locupletifs. Salzedo, ad prac. Bernardi Diaz, c. 73. additio. 2. vers. & memoria quidem teneo, & Mascard. in proœmio tracta. de probat. vol. 1. quæst. 10. nu. 7. Azevedo, in l. 1. tit. 1. lib. 5. recopil. nu. 16. & Matienço, in rub. nu. 43. tit. 1. lib. 5. recopil. à num. 53. Cuchus, lib. 5. instit. tit. 11. nu. 104. & 105. & nouissime Tho. Triuifanus, in decis. suis, lib. 1. decis. 20. per totam, Spino, in speculo testamen. glo. 15. princ. nu. 55. cum sequentib. Nauar. confi. 3. n. 2. & 4. tit. de sponsalib. lib. 4. qui omnes attestantur de dicta declaratione illustris. Card. & eam refert Ioan. Gutierrez. in can. quæstio. c. 18. nu. 4. & idem tenet ipse, in tract. de iuramento confirmatorio, 1. p. c. 51. à nu. 12. Ioan. Petrus Binius, confi. 62. nu. 35. qui alios allegat, Veracruz, in appendice ad speculum, quæst. 9. col. fi. pag. 45. Cordoua, in summa de romance, q. 52. Nauar. in Manua. latino, c. 25. nu. 144. Menoc. lib. 3. præsumptionum, præsumpt. 1. nu. 99. Ledesma, de matrimonio. quæst. 45. art. 5. dubio 4. versic. aduerte tamen, vbi refert declarationem, & Nauarr. in Manua. lati. c. 25. num. 144.

Tertio, vtrum etiam corrigatur tex. in c. tuas, de cōditio. apposi. vbi sponsalia contracta sub conditione honesta per subsequentem copulam, fiunt pura, & verum matrimonium, affirmatiue resoluit Didacus Perez, in l. 1. tit. 1. lib. 5. ord. pag. 41. vers. 2. Menoc. lib. 3. de præsumpt. præsumpt. 1. nu. 14. 80. & 99. & vide Matiençum, in rub. nu. 63. tit. 1. lib. 5. recopil.

Quarto, vtrum etiam corrigatur text. in c. 1. §. 1. de desponsatio. impub. lib. 6. (cum similib.) vbi matrimonium contractum inter impuberes, postea legitima su perueniente ætate, per copulam, munera, osculum, amplexus, & alia signa, consensum exprimentia, efficiatur matrimonium de præsentis, & validum, & quod per istum text. corrigatur, resoluit Didacus Perez, in l. 1. titu. 1. lib. 5. ord. pag. 41. vers. 6. & Menoc. lib. 3. præsumptio. præsumpt. 1. nu. 53. & 99. Spino, in speculo testamentor. gl. 15. princ. num. 61. Matienço, in rubr. tit. 1. lib. 5. recopil. glof. 1. à num. 57. & vtrum quando hoc casu, & ante ætatem fuit contractum corā parochō & testibus, & seruata solennitate Concilij, postea adueniente ætate, sufficiat secrete ratificare dictis modis, vel expresse, vel sit præcise necessarium iterū contrahere, seruata & repetita dicta forma, Gutierrez, de iuramen. confirmat. 1. par. c. 51. nu. 18. tenet, quod sufficiat secrete ratificare. Contrariū tenet Matienço, vbi sup. proxime, & ipse Gutierrez. (palinodiam cātando) in cano. quæst. c. 18. per totum, & in alia impressio ne anni 1586. d. tract. de iuramen. confirm. ad finem operis, idem dixit & tenet, & quod sit præcise necessarium, adueniente legitima ætate ratificare matrimonium coram parochō & testibus, & cum solennitate Concilij.

Quinto dubitatur, vtrum ille qui seruata solēnitate huius tex. contraxit cum quadā muliere, cuius vir dicebatur mortuus, & præmissa mortis informatione, & cum licentia ordinarij, veniens postea primus vir, & petens, & accipiens uxorem suam, vere mortuus est, & secundus & ipsa volunt ad suum matrimonium redire, debeant necesse coram parochō & testibus, secundum formā huius tex. iterum contrahere, vel sufficiat prima solennitas & contractus. Late disputat Di-

dac. Perez, in l. 1. tit. 1. lib. 5. ordin. pag. 17. vers. circa præmissa, & resoluit esse necessariū de nouo contrahere, secundū formam Cōcilij, & vide Matiençū, in l. 1. rubr. tit. 1. lib. 5. recopil. nu. 31. & 36. vbi idem resoluit.

24 Dubitatur 6. vtrum hodie consanguineus contrahens sponsalia de futuro cum consanguinea, sequuta copula incurrat excommunicationem ipso iure, de qua in clem. vnica, de consang. & affinit. Spino in speculo, glof. 15. princ. nu. 56. negatiue resoluit.

25 Dubitatur 7. vtrum cesset et hodie opinio illa, quod sponsalia de futuro per traductionem ad domum efficiantur de presenti. Spino in speculo, gl. 15. princ. nu. 65. & Didac. Perez, in l. 1. tit. 1. lib. 5. pag. 41. vers. 4. & Menoch. d. præsumpt. 1. nu. 55. & 99. cessare tenent. Et quid si traducat sponsus sponsam ad domum, coram parochō & testibus, ingerendo se actis nuptialibus & matrimonialibus, vtrum sit verum matrimonium, etiam hodie, attento sancto Cōcilio. Spino vbi sup. num. 66. tenet quod sic.

26 Dubitatur 8. vtrum etiam cesset hodie communis illa opinio, quod si quis promittit se ducturum vnam ex tribus, certam igitur de incertis, & postea se carnaliter immiscet cum vna illarum, presumatur & censetur cum illa verum matrimonium contrahere, Didacus Perez, d. l. 1. pag. 41. vers. 3. & Menoch. d. præsumptio. 1. num. 13. & 99. tenent quod cessat.

27 Nono dubitatur, vtrum cesset cōis illa opinio, quod contrahentes in gradu prohibito, si postea sublato impedimento simul cohabitant, scientes esse sublatum, conualefcit matrimonium. Didacus Perez, l. 1. tit. 1.

28 lib. 5. pag. 41. vers. 7. dicit quod cessat. Et in genere, quod omnia matrimonia præsumpta sint hodie per Conciliū sublata, tenet Menoch. d. præsumpt. 1. nu. 99. Mascard. d. concl. 1032. nu. 7. & alij, & Nauar. in manuali lati. c. 25. num. 144. Matienço, in rubr. tit. 1. lib. 5. recopil. num. 36. Nauar. in c. statuimus, num. 75. & 76. 19. q. 3. Cuchus, lib. 5. instit. tit. 11. num. 105. & diximus sup. num. 8. in fine.

Dubitatur 10. vtrum qñ prius matrimonium fuit contractum in facie ecclesiæ, & cum solennitate huius tex. fuit tamen nullum propter impedimentū occultum, quod ignorabant contrahentes tēpore contractus, impetrata postea dispensatione, possit de nouo secrete contrahi absque parochō & testibus, vel sit etiam necessarium iterum solenniter, & secundū formam Concilij contrahere. Couarr. in 4. 2. par. ca. 6. in princ. num. 8. vers. ex quibus, Soto, in 4. dist. 28. q. 1. art. 2. vers. tertia cōclusio. Nauar. in manua. lati. c. 25. nu. 70. dicit, quod ita fuit declararū à Pio V. & quod frequenter penitentiaria in declaratione vitur, & affirmatiue resolunt, sufficere secrete contrahere, & absq; forma Concilij.

Contrarium, & negatiue, tenet Spino in speculo testamentor. glof. 15. princ. nu. 62. Ioann. Gutier. in cano. quæst. c. 18. nu. 3. & 8. (qui videantur,) & Cordubam, in summa de romance, q. 51. Gutier. de iuram. confir. 1. p. c. 51. nu. 21. & 24. Nauar. in manu. lati. c. 16. nu. 17. in princ. Ludouicus Lopez, in instruct. conscientia, 1. p. c. 85. vers. auctore autem, & c. 86. vers. primo vti iam, Matienço, in l. 1. tit. 1. lib. 5. recopil. glof. 1. nu. 3. in fi. Veracruz, in appendice ad speculum, dub. 10. ex pag. 45. Segura, in directorio iud. ecclesiast. 2. p. c. 15. à num. 39. Pedraça, in summa, in 3. præcepto decalogi,

fol. 30. vers. 12. si casa, ibi, veritas es. Zenedo, in collectaneis ad decretales, collectaneo 58. num. 4. & vide Matienço, in rub. glos. 1. nu. 30. 63. 64. & 65. tit. 1. lib. 5. recop. qui idem tenet. Ledesma, de matrimonio, quæst. 45. art. 5. fol. 194. & 195. vers. aliud dubium, tenet sufficere, quod fiat secrete, & attestatur ita esse declaratum ab illustribus. Cardin. Cuchus, lib. 5. instit. tit. 1. num. 65. refert contrarias opiniones, & in fine istam amplectitur.

29 Undecimo, ibi, *Rata & vera esse matrimonia, &c.* vt in c. 1. & 2. de clandest. despons. c. sufficiat, 27. q. 2. c. illud, 30. quæst. 5. l. 2. tit. 3. par. 4. Concil. Colonien. se, de matrimonio, c. de ritibus, Concil. Floren. §. 7. de sacramen. Paris. con. 53. num. 1. & conf. 54. nu. 5. lib. 4. Boerius, q. 107. Cæphalus, confil. 286. nu. 16. Mascard. de probat. vol. 2. concl. 1026. nu. 11. Abb. & omnes, in c. j. de clandest. desponsatione. S. Thom. in 4. dist. 28. ar. 3. Decius, conf. 163. num. 3. & conf. 231. nu. 6. Couar. in 4. 2. par. c. 6. in princ. num. 7. Renatus Copinus, de sacra politia forensi, lib. 2. tit. 7. num. 7. in margine, Cuchus, lib. 3. institutionum iuris cano. tit. 8. vers. nolim tamē, Paleotus, in tract. de nothis & spuris, c. 5. ex num. 5. vers. propterea, & c. 19. num. 5. vers. quoniam tamen, Vitoria, de sacram. matrim. nu. 266. in princ. Matienço, in l. 1. tit. 1. lib. 5. recop. glo. 1. ex num. 4. & ibi Azeuedo, nu. 45. Menoch. in conf. 199. nu. 57. volum. 2. latissime Gutier. lib. 2. pract. quæst. quæst. 4. num. 2.

30 Duodecimo, ibi, *Quique falso affirmant, &c.* hi sunt inter alios Cassaneus, in Catalogo gloria mundi. 12. part. confid. 36. Oldendorpius, in 4. classe actionum, actio. 26. Corrasius, lib. j. miscella. c. 17. à num. 6. & in l. qui liberos, ff. de ritu nuptiar. num. 54. & lib. 2. epistolarum, epist. 29. Duarenus, ad tractatum, solu. matrimo. in præfatio. 2. in qua agit, quomodo nuptiæ contrahantur, Gentianus Heruetus, in oratione, quam de clandestinis matrimonijs habuit in Concil. Trident. Molineus, ad Alex. in conf. 97. lib. 1. Erasmus, lib. de matrimonio Christiano, paulo post principi. & Molin. ad Decium, in ca. cum ecclesia sanctæ Mariæ, sup. nu. 36. de constitut. & in conf. 231. nihilominus sanctissime à sacrosancto Concilio dicta opinio damnatur, & ante eum contraria magis communis verior & receptissima erat, vt est videre apud Anton. Gubertū, lib. 1. quæst. iuris, c. 12. Antonium Contium, in commentarijs ad edictum regis Galliarum, de clandest. matrimonijs. Menoch. de arbitrar. iudicium causis, lib. 2. casu 453. nu. 8. vbi plures adducit, Baezam, de non meliorandis dotis causa filiabus, c. 18. à nu. 7. Didacū Perez, in l. 1. tit. 1. lib. 5. ord. noui. pag. 3. vers. constat ē, Gutier. in canoni. quæst. c. 20. nu. 1. & 2. & li. 2. pract. c. 1. per totum. idem Menoch. conf. 69. à num. 20. vol. 1. optime Couar. in 4. 2. p. c. 3. §. 8. nu. 5. Veracruz, in speculo coniugiorum, art. 2. vers. ex hoc sequitur, pag. 28. Viuius in communibus opinionibus, oppos. 327. nu. 8. Matienço, in l. 2. tit. 1. lib. 5. recop. glo. 2.

31 Dubitatur 13. vtrum leges patris, vel consanguineorum consensum requirentes ad matrimonium, procedant hodie post Concilium, vel debeant referri ad honestatē, vel ad necessitatē. Vide Gutier. lib. 2. pract. quæst. q. 5. per totam, Mantica, de coniect. vlt. volunt. lib. 1. tit. 18. num. 17. Veracruz, in d. pag. 28. vers. si alius, Matienço, in l. 2. tit. j. lib. 5. recop. gl. 2. nu. 1. Spi-

no, in speculo testamen. gl. 14. princ. à num. 80.

32 Dubitatur 14. vtrum ex hoc possint filia, & filii legitime a parentibus exheredari, & valide sint leges ita disponentes, et si contrahant in facie ecclesiæ. Soto, in 4. dist. 29. q. 1. ar. 4. ex vers. extant autem in Hispania, Cordoua, in sum. quæst. 171. vers. el segundo punto, Palatius Rubeus, in repetit. c. per vestras, de donatio. inter vir. & vxor. notab. 3. §. 3. nu. 9. & §. 8. affirmatiue resoluunt, & Azeuedo, in l. 1. tit. 1. lib. 5. recop. nu. 53. in fi. Contrarium tenet Couar. in 4. 2. par. c. 3. §. 8. à nu. 5. Guillermus Benedic. in c. Raynutius, vers. qui cum alia matrimonium, nu. 9. de testam. Matienço, in l. 1. tit. 1. glo. 4. lib. 5. recop. Sarmiento, lib. 1. selectarū interpret. c. 11. nu. 8. Viuius d. oppos. 327. nu. 2. & 6. Rebuffus, responsio. 7. vers. super statuto. Salon, in 2. 2. q. 5. de dominio, art. 5. §. quæstio hæc in primis, Molina lib. 2. de Hispanorum primog. c. 16. à nu. 6. Parisius, conf. 29. art. 6. vol. 3. Alex. conf. 97. per totū, lib. 1. Nata, conf. 355. Matienço, in dialogo relatoris, 3. p. c. 31. nu. 9. Gutierrez, lib. 2. pract. quæst. q. 1. à num. 2. & q. 3. per totā, Spino, in speculo testam. glo. 20. princip. à nu. 66. Olanus, in antinom. litera P. nu. 10. Nauar. in manu. lati. c. 14. nu. 15. & nos diximus (contra Azeuedo,) sup. in quæst. 5. nu. 15. & quid si indigno nupserint, tradit Iulius Clarus, lib. 5. recep. senten. §. fi. quæst. 81. nu. 5. Didacus Perez, in l. 1. tit. 1. lib. 5. ordi. pag. 16. col. 2. ad med. Tiraq. de nobil. ca. 20. num. 176. Xuarez, in l. 2. tit. de los casamientos, à nu. 28. Molina, d. c. 16. à nu. 7. & Gutier. d. lib. 2. quæst. 1. à nu. 5. & diximus in d. quæst. 5.

33 Dubitatur 15. vtrum iam quod sanctum Concilium excludit necessitatem consensus patris, excludat et honestatem consilij, ita vt filia, vel filius possit nubere non requisito, nec accepto consilio patris. Menoch. conf. 69. nu. 23. & 25. cum seq. vol. 1. Cæphalus, conf. 421. nu. 64. cum seqq. lib. 3. & Menoch. de arbitr. lib. 2. casu 453. nu. 6. Gutier. in canonic. quæst. c. 18. nu. 4. in terminis resoluunt, sanctum Concilium non excludere consilium, & sic non corrigitur verissima illa opinio, quod filii contrahentes matrimonium, sine licentia & consilio parentum, peccant mortaliter, vt tenent expresse Soto, in 4. dist. 28. q. 1. art. 1. in fi. Petrus Soto, de institutio. sacerdo. tit. de sacramen. matrimo. lect. 4. Menoch. conf. 69. nu. 28. & num. 31. vol. 1. Nauar. in Man. lati. c. 14. nu. 15. Azeuedo, in l. 1. tit. 1. lib. 5. recop. nu. 49. Gutier. d. c. 20. n. 3. & 8. Burgos de Paz, in conf. 20. nu. 7. & alii multi relati, & sequuti à Zenedo, in collecta. ad Decretales, c. 58. nu. 8. ex quib. multi etiam tenent: dictum sacrum Concilium non excludere dictum consilium, neque peccatum.

34 Ibi, *Detestata est, &c.* idem probat. c. 1. 30. quæst. 5. l. fi. tit. 3. par. 4. gl. in c. nostrates, 30. q. 5. & plura incōuenientia, quæ ex clandestinis matrimonijs proueniūt, congerunt Soto, in 4. dist. 28. q. 1. art. 1. Couar. in 4. Decret. 2. p. c. 6. in princ. nu. 7. Didac. Perez, in l. 1. tit. 1. lib. 5. ord. pag. 27. col. 2. vers. quærit etiam potest, Alba. de Concilio. 2. p. §. 34. in princ. Segura, in directorio, 2. p. c. 15. in princip. Moccius, de contractib. tit. de matrimonio, §. de substantialib. nu. 16. Cæphalus, c. 6. 421. nu. 54. lib. 3. Azeuedo, in l. 1. tit. 1. lib. 1. recop. nu. 4. Menoch. de arbitrar. lib. 2. casu 453. à nu. 1. & in conf. 199. num. 41. lib. 2. Matienço, vbi supra,

35 Ibi, *Clandestinis coniugijs, &c.* Quibus modis matrimonium

Practicæ Quæstiones

- monium dicatur clandestinum, late resoluunt Didac. Perez, in l. 1. tit. 1. lib. 5. ord. ex pag. 34. & pag. 38. col. 2. Spino, in speculo testamen. gl. 15. princ. nu. 5. cum seq. Matienço, in l. 1. glo. 1. tit. 1. lib. 5. recop. & Cuchus, lib. 5. instit. 1. num. 66. cum seq. & nos diximus in d. quæst. 5. nu. 8. vbi alios tradimus.
- 36 Et vtrum matrimonium contractum sine denunciationibus, ante & post Concil. Trid. dicatur clandestinum, latissime poteris videre (& opiniones contrarias) affirmatiue resolutum apud Fabium Turretum, conf. 28. nu. 34. Salzedo, ad practicam Bern. Diaz, c. 73. addi. 1. per totam. Segura, in directorio, 2. par. c. 15. à nu. 80. Nauar. in manu. lat. c. 22. nu. 70. Cou. in 4. par. c. 6. num. 10. cum seq. Veracruz, in speculo. 1. p. art. 2. concl. 3. vers. considerandum, latissime Mascardum, de proba. vol. 1. concl. 297. num. 3. cum seq. & vol. 2. concl. 1035. per tota. Mocium, de contract. tit. de matrimonio, col. 2. nu. 13. Spino, in speculo, gl. 15. princ. nu. 22. cum seq. Roland. à Valle, conf. 93. nu. 26. lib. 3. Menoc. conf. 69 nu. 70. lib. 1. Caphalus, conf. 503. nu. 17. cum seq. lib. 4. Gutier. lib. 2. pract. quæst. q. 1. nu. 29. & q. 4. à num. 10. Cuchus, lib. 5. inst. iur. cano. tit. 1. de sacramento matrimo. nu. 69. Didac. Perez, in l. 1. tit. 1. lib. ord. pag. 35. col. 1. & pag. 38. col. 2.
- 37 Dubitatur 18. vtrum contrahentes sine denunciationibus, valide tñ coram parochio, & testibus fm formam præcise necessariam huius tex. pœnis legalibus, (præcipue l. 49. Tauri, hodie l. 1. tit. 1. lib. 5. noue recop. pil.) sint puniendi. Segura, in directo. d. c. 15. à nu. 30. Nauar. in man. c. 22. nu. 70. Spino, d. gl. 15. princ. nu. 74. Gutier. lib. 3. pract. quæst. q. 4. à num. 10. Dida. Perez, in l. 1. tit. 1. lib. 5. ord. pag. 37. col. 2. vers. plura. Zenedo, in collect. ad Decret. c. 58. nu. 5. affirmatiue resoluunt. Contrarium videtur tenere Matienço, in l. 1. tit. 1. lib. 5. recop. gl. 7. num. 5. in princ. & resoluere vt per nos traditum, in d. quæst. 5. num. 9.
- 38 Dubitatur 19. Quid si vltra defectum denunciationum, deficiat etiam parochus, vel alia solemnitas, quæ iuxta hunc tex. nullum reddat contractum matrimonij: vtrum tunc et possint attentantes contrahere, puniri dictis pœnis legalibus. Et Molina, de Hispanorū primog. lib. 2. c. 16. nu. 16. cum seq. affirmatiue defendit, & fundat: cuius opinionem in pñcto iuris veram esse fatetur (licet rigorosissimam) Gutier. lib. 2. pract. quæst. q. 4. à nu. 2. Idem tenet Veracruz, in appendice, dub. 11. concl. 6. Et contrarium tenet Segura, in directo. 2. par. c. 15. à num. 25. Gutier. d. quæst. 4. per tota. Azenedo, in l. 1. tit. 1. lib. 5. recop. nu. 46. Did. Perez, in l. 1. tit. 2. lib. 5. ord. pag. 42. col. 1. in fi. & in l. 1. tit. 2. d. lib. 5. pag. 113. col. 1. & in l. 1. tit. 15. lib. 8. p. 286. col. 1. Cordoua, in summa, q. 171. col. 2. vide Ledesm. de matrimonio. q. 45. art. 5. vers. est tamen dubiū primum difficile. Et idem tenet Matienço, in l. 1. glof. 7. num. 5. tit. 1. lib. 5. recop. pil.
- 39 Ibi, *Qui in statu damnationis, &c.* Hæc est vna ex rationibus huius decisionis. Vide oibus Nauar. in conf. 47. à num. 5. tit. de spons. lib. 4. Menoc. conf. 398. nu. 32. lib. 4. eleganter Ioan. Petrum Vimium, conf. 62. nu. 35. lib. 1. Salzedo, ad tract. Bern. Diaz. 73. addi. 2. vers. tertio licet hoc, & vers. nono, Mocciū de contractib. tit. de matrimo. col. 3. nu. 16. Zenedo, in collecta. ad Decret. c. 58. nu. 9. Menoc. conf. 69. nu. 25. cū seq. li. 1. Soto, in 4. dist. 28. q. 1. art. 1. col. 3. in prin. Caphalum, conf. 421. nu. 4. & 5. & nu. 54. lib. 3. Azenedo, in l. 1. tit. 1. lib. 5. recop. Menoch. de arbitrar. lib. 2. casu 453. nu. 1. & 2. Baeça, de non melior. dotis causa filia, c. 18. nu. 7. Gutier. in quæst. cano. c. 20. nu. 7. Matienço, in rub. nu. 33. tit. 1. lib. 5. recop. & in l. 2. eiusdem tit. glof. 4. num. 4. Cuchum, lib. 5. instit. 1. nu. 71.
- 40 Ibi, *Præcipit, &c.* Dubitatur 21. vtrum lex canonica, & Concilium potuerunt facere istam dispositionem, & addere solemnitatem, de qua hic, & reddere inhabiles aliter contrahentes, ad contrahendum: affirmatiue resoluens late disputat Spino, in d. speculo, gl. 15. à num. 16. & à nu. 70. & Azenedo, in d. l. 1. tit. 1. lib. 5. nu. 34. & 35. latissime Didacus Perez, in l. 1. tit. 1. lib. 5. ord. pag. 40. vers. præterea amplius. & vide Caldeas Pereyra, in l. si curatorem habens. vers. si non absumis, nu. 22. C. de in integr. resti. & Couar. in 4. 2. p. c. 7. §. 9. nu. 3. & Ledesma, de magno sacramento matrimonio. art. 5. q. 45. vers. est secundum dubium. & Vega, in filua, de casus de conscientia, lib. 6. casu 121.
- 41 Dubitatur 22. vtrum aliquis præter Concilium possit statuere circa matrimoniū. Vide Nauar. in conf. 4. nu. 5. tit. de pact. lib. 1. Segura (cum pluribus) in director. 2. p. c. 15. nu. 38. Couar. in 4. 2. p. c. 6. §. 1. à nu. 17. Zenedo latissime, in collect. ad Decret. c. 58. à num. 5. Salzedo, in addit. ad reg. 698. Bern. Diaz. Menoc. de arbitrar. lib. 2. casu 398. nu. 47. Matienço, in l. 1. tit. 1. lib. 5. recop. gl. 7. nu. 4. Gutier. lib. 2. pract. quæst. q. 1. per totam, præcipue à nu. 13. & in cano. qq. c. 20. nu. 1. & Menoc. vbi supra, casu 453. à nu. 8. Paleotus, de filiis nothis, c. 8. Iulius Clar. lib. 5. receptar. sent. §. si. q. 82. nu. 3. Did. Perez latissime, in l. 1. tit. 1. lib. 5. ord. col. 23. in fi. & Matienço, in l. 1. tit. 1. lib. 5. recop. gl. 7. à nu. 5.
- 42 Ibi, *Contrahentium parochio, &c.* An debeat fieri in vtrisque parochiis, vel sufficiat in altera, Ledesm. de matrimo. q. 45. art. 5. vers. maius autem dubium, pag. 186. in prin. quod in ambabus, Segura in directorio, 2. par. c. 16. nu. 19. vbi attestatur de declaratione illius strissimorū Cardinalium (qui præsumunt interpretationi sacrosancti Concilij ita interpretanti) & idem tenet Frânciscus Marcus, in decis. 715. Delfinali. 2. to. & Cuchus, lib. j. instit. nu. 11. nu. 29. vers. assumet. Nauar. attestans de congregatione Cardin. tenet contrarium.
- 43 Ibi, *Tribus continuis diebus festinis, &c.* Dubitatur 24. vtrum sint consecutivi, vnus post alterum, vel debeat relinqui aliquot dierum interuallum, vt impedimenta possint proponi. Segura d. 2. par. c. 16. à nu. 20. per quædam decreta Conciliorum, quod sic. Vide Mascard. de probatio. vol. 2. cōcl. 1034. nu. 1. & Zenedo, in collect. ad Decret. c. 58. num. 11.
- 45 Dubitatur 25. vtrum debeant fieri ex expresso amborum contrahentium consensu, & non aliter. Segura, d. c. 16. num. 25. vers. vnde etiam, tenet, quod est.
- 45 Dubitatur 26. vtrum sit requirendus (ante denunciations) & examinandus à parochio, liber consensus contrahentium, vt in religione præcipitur à sancto Concilio Trid. sess. 25. de regular. c. 17. Zenedo, d. cap. 1. num. 10. tenet, quod magnopere expediret.
- 46 Ibi, *Publice denunciatur, &c.* Dubitatur 27. vtrum matrimonium contractum sine denunciationibus, de quibus in hoc textu, sit nullum, & sic, vtrum denunciations præcise requirantur ad validitatem matrimonij. Partem affirmatiuam anxie fundant & defendunt Menoch. conf. 69. nu. 71. lib. 1. Dominicus Bontia, Ioannes